

LIBER SACRAMENTORUM ROMANAE ECCLESIAE

OMNIUM VETUSTISSIMUS

S. LEONI PAPE IN VULGATIS TRIBUTUS

I MENSE APRILI.

.....
.....
..... ut tibi gratæ sint
pro martyrum festiuitate sanctorum, et nobis confe-
rant tuæ propitiatis auxilium. Per, etc.

2 Vere dignum. Tibi enim festiua solemnitas agi-
tur, tibi dies sacrata celebratur, quam beati (Al.
sancti) ^a Tiburtii martyris tui sanguis in veritatis
tuæ testificatione profusus, magnifico nominis tui
honore signauit. Et ideo cum angelis, etc.

Vere dignum. ^b Tuas enim, Domine, virtutes,
tuasque victorias admiramur, quoties **3** in Ecclesia
tua horum dierum festa celebrantur, quos insignes
confessorum tuorum et martyrum palmæ ad peren-
nem memori-um, solemnemque lætiti-um fidelibus po-
pulis sacraverunt. Per, etc.

Quos donis cœlestibus satias, Domine, defende
præsidii, ut noxiis omnibus expediti, post saluta-
tua toto corde curramus. Per, etc.

..... æ tuæ, quæsumus, Domine, supplicibus tuis

^a Hæc præfatio non est propria S. Tiburtii, sed
sumpta ex communibus de SS. martyribus, inter
quas inferius legitur num. 34. Eadem rursus descri-
bitur idibus Augusti pro die festo S. Hippolyti num.
1. Utrobique autem numerus pluralis in singularem
mutatus est inserto nomine martyris. Sanctorum Ti-
burtii simul et Valeriani natale celebratur xviii kal.
Maii in Sacramentario S. Gregorii. Hic de solo S. Ti-
burtio, de quo item solo est etiam in eodem Grego-
riano Sacramentario et in Gelasiano iii idus Augusti :
unde Tiburtius, qui solus a nostro collectore hic po-
nitur, diuersus est ab illo qui una cum Valeriano
mense Aprili colitur; nec ideo inserta fuit ejus
præfatio huic mensi, quod ipsius festum ad Aprilem
pertineret; sed quia in hoc mense plures communes
Missæ de martyribus collectæ fuerunt, inter quas
una Tiburtii nomen in præfatione insertum exhibet.
Similiter paulo post num. 20 in alia communi Missa
de pluribus martyribus Aprili quoque mensi inserta
oratio legitur S. Laurentii nomen præferens, cuius
tamen festum in eundem Augustum mensem incidit,
et aliquot proprias Missas in hoc ipso Sacramentario
exhibet. Voces beati, sancti, quarum altera abundat,
et aliæ similes frequenter textui insertæ, variantes
videntur, quas collector in diuersis ejusdem Missæ
exemplaribus inuenit, vel e margine unius exempli in
textum tradidit.

^b Ex hoc loco et ex aliis subsequentibus Missis festum
omnium martyrum mensis Aprili per plures
dies et cum octaua quinto sæculo celebratum putat
Acamius; ac proinde in dubium vocat Anastasii, uti

A tribue largitatem, ut mandata tua, te operante, se-
ctantes, et consolationem vitæ præsentis accipiant,
et futura gaudia comprehendant. Per, etc.

VII. Item alia. — Præsta nobis, Domine, miseri-
cordiam tuam, sanctorum tuorum suffragiis implora-
tam, et quos intercessores nostros esse tribuisti, fac
eos et majestatem tuam iugiter exorare, et salutaria
impetrare pro nobis. Per, etc.

Deus, qui nos idoneus non esse perspicies ad
magnificentiam tuam, sicut dignum est, exorandam,
eorum nobis qui tibi placuerunt præsidia contulisti :
præsta ut eorum precibus adiuuemur, quorum provi-
disti nobis miseratus auxilium. Per, etc.

Exaudi, ^c Domine, populum tuum cum sanctorum
tuorum tibi patrocinio supplicentem, et temporalia
vitæ nos tribue pace gaudere, et æternæ reperire
subsidi-um. Per, etc.

Adesto, Deus noster, famulis tuis, et oblationes
nostras sanctorum tuorum placationibus propitiatus
intende; ut quod nostra fiducia non meretur, pia sup-
plicatio reddat acceptum. Per, etc.

appellant, Bibliothecarii testimonium, cum dedica-
tionem veteris Panthei in ecclesiam S. Mariæ ad Mar-
tyres, qua hoc festum institutum traditur, Bonifacio
IV attribuit. Sed præterquam quod cum Anastasio
concinat Paulus Diaconus lib. iv Hist. Langobar. c.
37, et lib. v, c. 11, hoc dedicationis festum non
Aprili mense, sed Maio assignatur in omnibus litur-
gicis libris, qui ejusdem memori-um præferunt. In
Gelasiano autem deest, sicut et in nonnullis sincerio-
ribus codd. Sacramentarii Gregoriani, eo quod poste-
rior sit ejus institutio. Quod si exstat in aliis mss. Gre-
gorianis posteriori additamento acribendum est. Cum
porro in nostro codice Missæ de Martyribus mense
Aprili ex collectoris arbitrio insertæ, communes sunt;
tum vero institutionem festi omnium sanctorum nihil
in ipsis subindicat. Horum quidem dierum festa celebrari
traduntur, quibus confessores et martyres palmas
obtinuerunt, sed ipsa S. Tiburtii commemoratio in
anteriori præfatione recepta, hanc formulam non pro-
priam festi omnium sanctorum, sed communem si-
gnificat; ac propterea eadem repetita legitur num. 7
et 38. Ad communes item Missas de pluribus marty-
ribus aliæ formulæ pertinent, quas Acamius ingerit;
ut ne ex iis peculiare festum omnium sanctorum in
plures dies productum elici debeat. Forte quædam ex
his Missis in cœmeteriis olim dicebantur in memo-
riam martyrum qui ibidem erant tumulati, cum sin-
gulorum mentio fieri non posset.

^c Exstat hæc oratio in Missali Romano die 19 Ja-
nuarii in festo SS. Marii, Marthæ, Audifacis, et
Abachum.

Da nobis, Domine, tuæ pietatis effectum, et commendantibus sanctis tuis, etiam nostra munera propitius intueri. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam tui operis tuæque pietatis est, quod innumeræ sanctorum **4** tuorum multitudini non solum credere in Filium tuum, Dominum nostrum, sed etiam pro eo pati posse donatum est; ut quos justificabat fides, glorificaret et finis. Per, etc.

Vere dignum. Tuas enim, Domine, virtutes, etc., *uti supra* ^a.

VIII. *Item alia*. — Propitilare, Domine, supplicationibus nostris, et sanctorum tuorum suffragantibus meritis, preces nostras dignanter exaudi. Per, etc.

Preces nostras, Domine, quæsumus, propitiatus admitte, et ut digne tuis famulemur altaribus, sanctorum tuorum nos intercessione custodi. Per, etc.

Vere dignum. Quia tu es gloriosus in sanctis tuis, quibus et in confessione virtutem, et in passione victoriam contulisti. Propterea cum angelis, etc.

Corporis ^b sacri et pretiosi sanguinis repleti libamine, quæsumus, Deus noster, ut quod pia devotione gerimus, certa redemptione capiamus. Per, etc.

IX. *Item alia*. — Tuere, Domine, populum tuum, et salutaribus præsidiiis semper adjutum, beneficiis attolle continuis et mentis et corporis. Per, etc.

Omnipotens sempiternæ Deus, qui sanctorum tuorum nos intercessione custodis: præsta ut quorum fovemur meritis, proficiamus piæ confessionis exemplis. Per, etc.

Supplicatio tibi nostra, Domine, et grata pariter existat oblatio, quæ, cum pro sanctorum tuorum commemoratione defertur, indulgentiam nobis, iisdem suffragantibus, consequatur. Per, etc.

Vere dignum. ^c Qui non solum martyr, **5** sed etiam confessorum tuorum es virtute mirabilis. Licet enim illi passione sint clari, qui manifestis acerba supplicia sustinuerunt tormentis, etiam isti tamen occultæ proposito castigationis afflicti et cruciati, spiritualis observantiæ disciplinis illorum sunt vestigia subsecuti. Per, etc.

X. *Item alia*. — Hostias, ^d Domine, tuæ plebis intende; et quas in honorem sanctorum tuorum devota concelebrat, proficere sibi sentiat ad medelam. Per, etc.

Vere dignum. Qui dum confessores tuos etiam nunc tanta festivitate glorificas, simul et nullum apud te sanctum propositum doces esse sine præmio, et præ-

ter duriora certamina, fragiles quosque ad tuæ retributionis munus invites. Per, etc.

Sumentes pignus cœlestis arcani, et in terris positi, jam superno pane satiati, supplicamus, Domine, deprecantibus sanctis tuis, ut quod in nobis mystice geritur, veraciter impleatur. Per, etc.

Impetret, quæsumus, Domine, fidelibus tuis auxilium oratio justa sanctorum; et in quorum sunt celebritate devoti, fiant in eorum perpetua sorte participes. Per, etc.

XI. *Item alia*. — Prosint nobis, Domine, quæsumus, tuorum suffragia collata sanctorum; ut quæ nostris non possumus orationibus obtinere, placentium tibi precibus assequamur. Per, etc.

Sanctorum, Domine, martyrum tuorum supplicationibus tribue nos foviri; ut quorum venerabilem (*Supple* diem) annuo frequentamus obsequio, eorum et intercessionibus commendemur et meritis. Per, etc.

XII. *Item alia*. — Deus, qui ad deprecandum te conscientia nostræ perspicis non sufficere facultatem, cunctos martyres tuos fac orare pro nobis, quos digne possis audire. Per, etc.

Offerimus tibi, Domine, fidelium tuorum dona solemnna, sanctorum martyrum interventionibus confidentes; ut quod nos exsequimur minus idonea servitute, illorum potius meritis efficiatur acceptum. Per, etc.

Vere dignum. Qui sic hostis antiqui machinamenta destruxit, ut diabolo, quem sua virtute prostraverat, etiam sanctos suos, Spiritu veritatis armatos, redderet fortiores, **6** ne vel sævitiam metuere persequantur, vel de promissæ beatitudinis æternitate dubitarent; quorum gloriam hodierna festivitate recolentes, hostias tibi laudis offerimus, cum angelis, etc.

Consecuti gratiam muneris sacri, supplices, Domine, te rogamus; ut, implorantibus pro nobis sanctis martyribus tuis, divinæ virtutis effectum, quem corporaliter sumpsimus, spiritualiter sentiamus. Per, etc.

Protege, Domine, plebem tuam, cum sanctorum tuorum patrocinio supplicentem, et in tua pietate confisam interius exteriusque purifica: ut per hæc quæ divino sacrificio gustaverunt, et mentium salutem mereantur et corporum. Per, etc.

XIII. *Item alia*. — Prætende nobis, Domine, misericordiam tuam; et sanctos tuos, quorum nos fecisti

^a In ms. scilicet hæc præfatio integra repetitur, uti legitur in Missa præcedenti. Solum hic omittuntur voces *confessorum... et.*

^b Hæc oratio habetur in Sacramentario Gregoriano edito a Muratorio ex mss. Vat. et Ottobon. in Missa Natalis plurimorum confessorum, et in Missali Romano in Missa SS. Processi et Martiniani, nec non in Missa S. Petri ad Vincula.

^c Hæc leguntur etiam in Missali Gothico edito a Ven. card. Thomasio pag. 328 novissimæ editionis Romanæ P. Vezzossii, et pag. 644 tom. II Liturgiæ Muratorii. Hæc et sequens præfatio sanctorum etiam, quos nunc *confessores* vocamus, antiquum cultum

probant. Peculiares autem formulæ hujus præfationis, quæ rationem quamdam ejusdem cultus præferunt, ad primam harum Missarum institutionem pertinere videntur. In Gelasiano Sacramentario lib. II, ubi Missæ communes sunt non de uno, sed de pluribus sanctis atque martyribus, ut in hoc nostro, inter has una exstat num. 74, cujus secunda oratio et martyrum et confessorum memoriam concelebrat: *Deus, qui nos et sanctorum martyrum solemnitatibus, et confessorum gloria circumdas et protegis, etc.*

^d Eadem fere est secunda oratio in Romano Missali inter communes et diversas num. 7: *Pro prælati et congregationibus eis commissis.*

patrociniis adjuvāri, tribue, majestatem tuam jugiter **A** exorare pro nobis. Per, etc.

Suscipe, Domine, sacrificium placationis et laudis, quod nos, intervenientibus sanctis, et perducatur ad veniam, et in perpetua gratiarum constituat actione. Per, etc.

Repleti substantia reparationis et vitæ, quæsumus, Domine Deus noster, ut per ea quæ nobis munera dignari præbere cœlestia, per hæc eadem tribuas nos inhærere cœlestibus. Per, etc.

Protector in te sperantium, Deus, salva populum tuum, tuere, dispone; ut a peccatis liber, ab hoste securus, in tua semper gratia perseveret. Per, etc.

XIV. *Item alia.* — Propitius esto, Domine, plebi tuæ, et auxilium nobis de sancto celerius fac adesse. Per, etc.

Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam, et salutaris tui dona concede. Per, etc.

Laudis ^a tuæ, Domine, hostias immolamus, quibus nos et præsentibus exui malis confidimus et futuris. Per, etc.

Vere dignum. Majestatem tuam suppliciter exorantes, ne perire patiaris quibus tanta remedia providisti; et collata præsidia, non ad cumulum reis damnationis eveniant, sed potius ad effectum salvationis accedant. Per, etc.

Ab omni ^b nos, Domine, quæsumus, vetustate purgatos sacramenti veneranda perceptio in novam conferat creaturam. Per, etc.

Non præjudicet, quæsumus, Domine, fidelibus tuis nostra minus idonea deprecatio servitutis; sed merita nostra prævincens, **7** Ecclesiam tuam sanctifica, gubernata, salva, prosequere; et tibi sine cessatione devotam perpetua redemptione confirma. Per, etc.

XV. *Item alia.* — Exaudi, Domine, preces nostras, et sanctorum martyrum nos tuere præsidiiis. Per, etc.

Respice, ^c Domine, munera quæ in sanctorum tuorum commemoratione deferimus; ut quorum honore sunt grata, eorum nobis fiant intercessione perpetua. Per, etc.

Vere dignum. Te enim laudant et benedicunt omnes sancti tui, quibus et in confessione virtutem, et in passione victoriam contulisti. Per, etc.

Præsta ^d, Domine Deus noster, ut quorum nobis festivitate votiva sunt sacramenta, eorum salutaria nobis intercessione reddantur. Per, etc.

Tuere, Domine, supplices tuos, sustenta fragiles, purga terrenos; et inter ^e (mortalium) tenebras mortales ambulantes tua semper luce vivifica, atque a malis omnibus clementer ereptos, ad summa bona pervenire concede. Per, etc.

^a In Missali Romano est oratio secreta Missæ confessoris non pontificis.

^b In eodem Missali est oratio *Postcommunio* ferie **4** post Pascha, ubi melius *transferat* pro *conferat*.

^c Est secreta in Rom. Missali die **22** Sept. Missæ SS. Mauritii et sociorum.

^d Eadem est oratio *Postcommunio* Missæ S. Martini episcopi die **11** Nov. in Missali Romano.

XVI. *Item alia.* — Præsta, quæsumus, Domine, ut martyrum tuorum jugiter celebremus meritum, quorum continuum sentimus auxilium. Per, etc.

Sacrificium tibi, Domine, pro sanctorum martyrum Natalitiis immolamus: ut quorum gaudemus præsidiiis, gloriam frequentemus. Per, etc.

Vere dignum. Cognoscimus etenim, Domine, sanctorum nos martyrum deprecatione muniri; majestatem tuam profusus implorantes, ut et temporaliter his patrociniis nos foveri, et spiritaliter præcipias adjuvāri. Per, etc.

Da nobis, quæsumus, Domine, ut cum martyrum solemnitate sanctorum perpetua tuitione lætemur. Per, etc.

Exsultet, Domine, populus Christianus de magnorum Filii tui glorificatione membrorum; et quanto eminentiora sunt cæteris, tanto magis de eorum culmine inferiora congaudeant. Per, etc.

XVII. *Item alia.* — Esto propitius, Domine, quæsumus, plebi tuæ, et suffragantibus sanctis tuis, tribue nobis veniam peccatorum; concede placatus **8** et pacem, ut propitius largiaris auxilium. Per, etc.

Suscipe, Domine, quæsumus, preces nostras; et hujus oblationis obsequium, quod in sanctæ martyris tuæ commemoratione offerimus, ad placationem tui nominis copiosa nobis fac provenire clementia, et ad gaudium nobis transeat sempiternum. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam tu sanctis tuis et patientiam tolerantiam, et in beati fine certaminis das triumphum. Per, etc.

C Sacris reparati mysteriis suppliciter exoramus ut intervenientibus sanctis tuis, apprehendamus ^f (rebus) effectum, quod (actionibus) celebramus affectu. Per, etc.

Creator populi tui, Deus, atque reparator, tuere supplices, tuere misericordiam postulantes; ^g ut satisfactio pro se intercedente sanctum (*illum*) et instituta bona recipiant, et restaurata custodiant. Per, etc.

XVIII. *Item alia.* — Concede, Domine, populo tuo veniam peccatorum, et religionis augmentum, atque ut ei tua dona multiplices, sanctorum martyrum tuorum patrocina fac adesse. Per, etc.

Suscipe, Domine, propitius Ecclesiæ tuæ munera, et sanctorum precibus nos tuere, qui tuæ justitiæ sunt placentes. Per, etc.

D Vere dignum. Quia te benedicunt et laudant omnes sancti tui, quibus et in confessione virtutem, et in passione gloriam contulisti. Per, etc.

Sanctorum ^h precibus, Domine, quæsumus, salus et mentium præstetur et corporum; ut doni tui fiat nobis et benedictio copiosa, et larga protectio. Per, etc.

Da auxilium, Domine, quæsumus, majestati tuæ potestati que subjectis, et quidquid suis meritis non

^e Vox *mortalium* est varians lectio.

^f Voces *rebus* et *actionibus* sunt variantes textui insertæ.

^g Ita hunc locum restituendum credit P. Blanchinius: *Ut satisfactio pro se intercedente sanctorum, et instituta*, etc. Muratorius, *ut satisfactio pro se intercedente sancti illius*.

^h Cod. male, *percipientibus*.

presumunt, sanctorum tuorum precibus consequantur. Per, etc.

XIX. *Item alia.*—Adesto ^a, Domine, precibus nostris, quas in sanctorum tuorum commemoratione deferimus, ut qui nostræ justitiæ fiduciam non habemus, eorum qui tibi placuerunt, meritis adjuvemur. Per, etc.

Exaudi, Domine Deus noster, cum sanctorum tuorum tibi patrocinio supplicantes; ut quorum celebramus triumphos, possimus retinere constantiam. Per, etc.

Prætede nobis, Domine, misericordiam ⁹ tuam, et sanctos tuos, quorum nos dedisti patrocinii adjuvari, tribue majestatem tuam jugiter exorare pro nobis. Per, etc.

Auxiliare, Domine, fragilitati nostræ, ut tuorum ^B intercessione sanctorum non reprobemur meritis, quos tantis deputare dignaris officiis. Per, etc.

Tribue, quæsumus, Domine, donis tuis libera nos mente servire, ut intervenientibus sanctis tuis, munera quæ deferimus, et medelam nobis operentur et gloriam. Per, etc.

Vere dignum. ^b Quia tu es gloriosus in omnibus sanctis tuis, quibus et in confessione virtutem, et in passione victoriam contulisti. Per, etc.

Vere dignum. ^c Quoniam tui operis tuæque virtutis est quod sanctis tuis non solum credere in Filium tuum Dominum Jesum Christum, sed etiam pro eo pati posse donatum est: ut quos justificabat fides, glorificaret et finis. Per, etc.

^d Sacri corporis et sanguinis pretiosi renovati libamine, quæsumus, Domine, clementiam tuam, ut quod frequenti devotione gerimus, certa redemptione capiamus. Per, etc.

Conserva, Domine, populum tuum; et quem salutaribus præsiidiis non desinis adjuvare, perpetuis tribue gaudere beneficiis mentis et corporis. Per, etc.

XX. *Item alia.*—Sanctorum tuorum, Domine, precibus adjuvemur; ^e et quod possibilitas nostra non obtinet, eorum nobis postulatione donetur. Per, etc.

^a Missale Rom. hanc orationem præfert die 22 Aprilis in festo SS. Soteris et Caii.

^b Similis præfatio est supra in Missa viii.

^c Hæc quoque præfatio paucis mutatis legitur superius in Missa vii.

^d Huic affinis est oratio Missæ viii.

^e Hæc oratio legitur in Sacramentario Greg. Merardi, et in Missali Rom. die S. Matthæi, ubi *ut quod melius scribitur.*

^f Legendum cum Sacramentariis Gelasiano, Gregorianis, et Romano, qui hanc orationem exhibent Dominica 2 post octavam Paschæ, *qui errantibus, ut in viam possint redire.* Hæc est Missa distincta a præcedenti pro conversione peccatorum; collectoris oscitantia numerus distinctus omissus fuit.

^g Confessores falsi, qui hic veris permixti in Ecclesia esse dicuntur, non sunt (ut nonnemo putavit) illos confessores falsi de quibus Cyprianus loquitur in lib. de Unitate Ecclesiæ; isti enim extra Ecclesiam ab eodem collocantur; sed sunt peccatores, errantes, qui Christiana professione censentur, nec tamen illa respuunt quæ huic inimica sunt nomini unde pro

Hostiam nostram, quæsumus, Domine, sancti Laurentii martyris tui et confessio veneranda, et beata commendet oratio. Per, etc.

Vere dignum. Qui nos pro mundi caliginibus, tamquam luminaribus cæli, sanctorum tuorum exemplis instituis, et intercessione prosequeris. Per, etc.

Inter innumera, Domine, pietatis tuæ subsidia hinc fragilitatem nostram confidimus non relinquere, quia tanta nobis placentium tibi patrocinia sunt provisa. Per, etc.

Deus, ^f errantes in via posse redire, veritatis lumen ostendis; da cunctis qui Christiana professione censentur, et illa respuere quæ huic inimica sunt nomini, et ea quæ sunt apta sectari. Per, etc.

Omnipotens sempiternus Deus, qui tuæ ¹⁰ mensæ participes a diabolico jubes abstinere convivio, da, quæsumus, plebi tuæ, ut gustu mortiferæ profanitatis abjecto, puris mentibus ad epulas æternæ salutis accedant. Per, etc.

Vere dignum. Cujus Ecclesia sic veris confessoribus ^h falsisque permixta nunc agitur, ut tamen et fragilitatis humanæ semper cavenda mutatio, et nullius sit desperanda conversio; quo magis supplices te rogamus, ut quia sine te non potest solida constare devotio, et firmis perseverantiam, et resipiscientiam largiaris infirmis. Per, etc.

Da, quæsumus, Domine, populo tuo a diabolicis, quibus renuntiavit, laqueis abstinere, et toto tibi corde prosterni. Per, etc.

XXI. *Item alia.*—Majestati tuæ nos, Domine, martyrum supplicatio beata conciliet, ut qui incessabiliter actibus nostris offendimus, continuis justorum precibus expiemur. Per, etc.

Grata tibi munera nostra sint, Domine, quæ tuis sunt instituta præceptis, et sanctorum festivitas gloriosa commendet. Per, etc.

Vere dignum. Te in sanctorum tuorum confessionibus laudantes; quorum dum solemnia frequentantur, copiosiora nobis fidei proponuntur exempla; dum sæpius victoriæ revolvuntur, crebriora nobis ministrantur auxilia; dum ^h (multipliciter) uberius

horum conversione preces funduntur. In Sacramentario Gelasiano feria 6 majoris hebdomadæ oratio legitur, quæ in nostro quoque Sacramentario, ut credimus, inveniretur, si pars ad Quadragesimam pertinuisset superasset, quæque et in Romanum traducta, nunc quoque eadem die recitatur his verbis: *Orenus et pro omnibus episcopis, presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, acolythis, exorcistis, lectoribus, ostiariis, confessoribus, virginibus, viduis, et pro omni populo sancto Dei.* Hic confessores post omnes clericorum gradus, et ante virgines ac viduas castitatem professæ, cæterosque omnes laicos recensiti, viri erant, qui etiamsi non essent in clero, vitam tamen continentem et asceticam profitebantur, et æque ac virgines atque viduæ continentiam professæ, medium quendam locum inter clericos et laicos obtinebant. Vide de his plura apud virum clarissimum Nicolaum Antonellum in dissertatione de Ascetis inserta novissimæ editioni sermonum S. Jacobi Nisibeni pag. 172 et seqq. In his confessoribus erant veri et falsi, quorum in præfatione hujus Sacramentarii fit mentio.

^h Adverbium *multipliciter* est varians lectio.

meritum prædicatur et gloria, spes nobis æternæ beatitudinis propensius intimatur. Per, etc.

Repleti, Domine, cœlesti mysterio, et benedictionibus suffragantum, gratias agimus nomini tuo, qui nos et salutari munere comitaris, et sanctorum patrocinii benignus attollis. Per, etc.

XXII. *Item alia.*—Martyrum tuorum nos, Domine, semper festa lætificent; et quorum celebramus meritum, experiamur auxilium. Per, etc.

Magnificamus, Domine, nomen tuum, omnipotens et misericors Deus, qui fragilitati nostræ subveniens, non solum nobis mysteria divina largiris, sed etiam per quorum preces his digni reddamur. Per, etc.

Vere dignum. Celebramus enim tuorum Natalitia pretiosa iustorum, quæ dum quotidie toto (Supple orbe) resplendeant, semper **II** et inchoantur expleta, et expletur jugiter inchoanda. Per, etc.

Frequenti sacramentorum perceptione satiatum (ditati), quæsumus, Domine, ut quorum honore geminantur, salutifera nobis oratione proveniant. Per, etc.

Adsit, Domine, misericordia tua populo, sanctorum deprecatione placatus, quæ eum semper et purget a crimine, et ab hoste defendat, temporalibus provehat adjumentis, et ad sanctorum gaudia sempiterna perducat. Per, etc.

XXIII. *Item alia.*—Sacre festivitatis nobis, quæsumus, Domine, dona multiplicata; ^b cum et salutis nostræ vota recolimus, et eorum qui tibi sunt placiti patrocinii adjuvemur. Per, etc.

Exercentes, Domine, gloriosæ commercia, offerimus quæ dedisti, ut te ipsum mereamur accipere. Per, etc.

Vere dignum. ^c Quoniam licet immensa sint omnia, quæ initiis humanæ sunt collata substantiæ, quod eam scilicet crearis ex nihilo; quod tui dederis cognitione pollere; quod cunctis animantibus summæ rationis participatione prætuleris; quod tota mundi possessione ditaris: longe tamen mirabiliora sunt opera, ut terrenam mortalemque materiam non solum vivificaris extinctam, sed effeceris et divinam. Per, etc.

XXIV. *Item alia.*—Altaribus tuis, Domine, munera terrena gratanter offerimus, ut cœlestia consequamur; damus temporalia, ut sumamus æterna. Per, etc.

Vere dignum. Quis enim aut possit, aut audeat a tua laude cessare, perpendens mirandæ ^d depositionis effectus, quod de substantiæ genere peccatrici immaculata hostia gigneretur, cuius, pro ejusdem reatu naturæ, possis immolatione placari. Per, etc.

XXV. *Item alia.*—Da nobis hæc, quæsumus, Domine, ^e frequentata mysteria: quia quoties hostiæ tibi placatæ commemoratio celebratur, opus nostræ redemptionis exercetur. Per, etc.

Vere dignum. ^f Quia cum totus mundus experitur et cernat generis humani principia dejecta origi, inveterata renovari, **II** et ad calmen subacta reduci; sicut veteres sancit quod credidere faciendum, cognoscit impleri, sic fiducialiter, quæ nunc promittuntur expectat. Per, etc.

XXVI. *Item alia.*—Sacrificium, Domine, celebramus, quod ita nobis debet esse perpetuum, sicut nos ejus opere fieri jugiter desideramus æternum. Per, etc.

PASCUALI EO P SP.

Vere dignum. Qui seipsum tibi pro nobis offerens immolandum, idem Sacerdos et sacer Agnus exhibuit. Per, etc.

Tribue nobis, Domine, misericordiam tuam, per quam et nostris reatibus posimus absolvi, et his mysteriis convenienter aptari. Per, etc.

XXVII. *Item alia.*—Omnipotens sempiternæ Deus, qui sanctorum martyrum confessionibus Ecclesiæ tuæ sacrum corpus exornas: da nobis, quæsumus, ut et doctrinis eorum tibi placentia et pio sequamur exemplo. Per, etc.

Exaudi, Domine, supplicem preces, et quas merita nostra destituunt, sanctorum tuorum commendatio reddat acceptas. Per, etc.

Suscipe, Domine, munera tuorum votiva populorum; et eorum tibi grata sint precibus, pro quorum solemnitate offeruntur. Per, etc.

Vere dignum. Qui nos sanctorum martyrum tribuis gloriosas indesinenter celebrare victorias. Isti sunt enim confessores illius nominis in quo nobis unicuique salutis nostræ presidium, Pater æternæ, posuisti. Et ut ad ejus cognitionem possimus accedere, parvularum mentium fidem, eorum et testificationibus instruis, et intercessionibus benignus attollis. Per, etc.

Sanctorum precibus, Domine, confidentes, quæsumus, per ea quæ sumpsimus, æterna remedia capiamus. Per, etc.

Supplicem tibi populum, Domine, tuæ munitione custodi; nec difficulter quod pie, quod juste postulat consequatur, cui sanctorum tuorum merita suffragantur. Per, etc.

XXVIII. *Item alia.*—Hostias ^h tibi, Domine, sanctorum tuorum **II** dicatas meritis benignus assume, et ad perpetuum nobis tribue provenire subsidium. Per, etc.

Præsta nobis, Domine, quæsumus, universa pec-

^a Vox ditati inter variantes recensenda.

^b Leg., ut cum salutis nostræ vota recolimus, eorum qui tibi, etc.

^c Hæc præfatio Leonis stylum præferre videtur.

^d Hæc et duæ sequentes Missæ non sunt de sanctis.

^e Corrige, dispositionis.

^f Leg., frequentare. An infra legendum placita? Hæc eadem oratio, mutato principio, legitur in Romano Missali Dominica nona post Pentecosten.

^g A Leonis stylo non videtur abhorrere.

^h Est in Gregor. Sacram. in Natali S. Fabiani xiii kal. Febr. et alibi, nec non in Missali Rom. in communi unius martyris pontificis oratio secreta.

cata pariter atque pericula corporis et mentis evadere, quos innumerabilium martyrum pia confessione circumdas. Per, etc.

^a Sacrificium tibi, Domine, laudis offerimus in venerabilium commemoratione sanctorum. Da, quæsumus, ut quod illis contulit gloriam, nobis proficiat ad salutem. Per, etc.

Vere dignum. Qui nos beatorum martyrum palmas in diebus, quos suo sanguine signavere, venerantes, in tua ^b exaltare potentia, in tuo, Domine, tribuis semper honore gaudere. Per, etc.

^c Sumpsimus, Domine, sanctorum tuorum solemnia celebrantes, celestia Sacramenta; quorum suffragiis, quæsumus, largiaris, ut quod temporaliter gerimus, æternis gaudiis consequamur. Per, etc.

XXIX. *Item alia.* — Apostolica nos muniat, Domine, semper oratio; ut iisdem suffragatoribus dirigatur Ecclesia, quibus principibus gloriatur, Per, etc.

^d Sanctorum tuorum miseris esto, Domine, refugium singulare, quorum pro nobis et honore placearis et merito. Per, etc.

Ad martyrum tuorum, Domine, festa venientes, cum muneribus nomini tuo dicatis, occurrimus, ut illis reverentiam deferentes, nobis veniam consequamur. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam tu es gloriosus in sanctis, quibus et in persecutione tolerantiam ^e tribuisti, et in passione victoriam contulisti. Per, etc.

Memento, Domine, quæsumus, conditionis humanæ, ut sancti tui pro nobis et clementiam tuam semper exorent, et incessabiliter audiantur. Per, etc.

XXX. *Item alia.* — Protege nos, Domine, tuorum deprecatione justorum ^f (sanctorum); ut, quorum circumdamur suffragio, foveamur auxiliis. Per, etc.

Da nobis, quæsumus, Domine, semper hæc tibi vota deferre, quibus, sanctorum tuorum Natalia celebrantes, tuam gloriam prædicemus. Per, etc.

Vere dignum. Quia sanctorum tuorum solemnia ^g repetimus, quorum veneranda **14** confessio et mirabilia virtutis tuæ explevit, et illis præmium celeste quæsit, et nobis patrocinia præparavit. Per, etc.

^a In Missali Rom. est oratio secreta Missæ S. Hermetis die 28 Aug.

^b Leg., *exsultare*.

^c Est oratio *Postcommunio* Missæ SS. Joannis et Pauli die 26 Junii in Missali Romano.

^d Aliquid deest; forte, *intercessione*.

^e Alterutrum verbum *tribuisti*, vel *contulisti*, est varians lectio.

^f *Sanctorum* vox inter variantes lectiones recensenda.

^g Hæc formula *repetimus* pro Missa octavæ adhibetur in missa xiv S. Laurentii, oratione ultima. Cum octava de aliquo martyre celebranda esset, hæc Missa communis usui fuisse videtur.

^h Alterutrum *Domine* abundat. Mox pro *tuam misericordiam*, rectius *a tua misericordia*.

ⁱ Blanchinius et Muratorius legendum putant *Georgii*, cujus festum incidit in diem 23 Aprilis. Id autem cogitarunt ex præsumptione, quod hæc Missa ad mensem Aprilem pertineat. At collectorem Missas communes de sanctis hoc loco collocasse, et aliorum

Prosint nobis, Domine, justorum tuorum frequentia solemnia: quoniam quanto fragiliores sumus, tanto tibi placentibus præsiidiis indigemus. Per, etc.

XXXI. *Item alia.* — Peccatorum nostrorum, ^h Domine, multitudine prævalente, sanctorum tuorum, Domine, annua festa recolimus; singulare suffragium per eos tuam misericordiam deprecantes, quorum nos voluisti patrocinii adjuvari. Per, etc.

Offerentium tibi munera, quæsumus, Domine, ne delicta respicias; sed intercessorum merita propitius intueri. Per, etc.

Vere dignum. Te in tuorum glorificantes confessione sanctorum, qui, mirabili dispensatione sapientiæ tuæ, et illis beatitudinem sempiternam, et fragilitati nostræ congrua præparasti subsidia; ut quos

B ad te placandum prævideres dignos, eorum qui tibi placuerunt dignis precibus propitiatus intenderes. Unde supplices imploramus ut sicut illos manet æterna felicitas, sic pro nobis eorum deprecatio continuata non desit. Per, etc.

Peccavimus tibi, omnipotens et misericors Deus. Remedium non habemus, nisi miseraris nobis tuorum deprecatione sanctorum. Per, etc.

XXXII. *Item alia.* — Da nobis, omnipotens et misericors Deus, ut sanctorum tuorum Natalia celebrantes, quorum prædicamus triumphos, eorum fidem veraciter imitemur. Per, etc.

Offerimus, Domine, munera tuorum tibi solemnitatibus grata sanctorum, tuam clementiam deprecantes ut quod ad illorum gloriam, nobis prosit ad **C** *nam*. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam martyrum beatorum pro confessione tui nominis venerabilis sanguis effusus sicut tua mirabilia manifestat, qui perficis in infirmitate virtutem, ita nostris et studiis dat profectum, et fragilitatibus præstat auxilium. Per, etc.

XXXIII. *Item alia.* — Sanctis intervenientibus, Domine, tibi servitus nostra complaceat, et obsequia munerum fiant præsidia devotorum. Per, etc.

Aspice nos, Domine, precibus exoratus **15** venerandi martyris ⁱ Gregorii, tua miseratione conce-

quoque SS. Tiburtii et Laurentii orationes inseruisse, quæ ad Aprilem non spectant, annot. 1 (Col. 21, n. ^a) observavimus. S. Gregorii autem et Chrysogoni martyrum natale in eodem Sacramentario notatur viii kal. Decembris. In veteri Missali Romano monastico Lateranensi novissime edito a clarissimo præsule Nicolao Antonello, et inserto tom. I Collectionis Liturgiæ Patris Azevedo pag. 764, Missa legitur S. Georgii martyris, quæ in nullis aliis vetustioribus Romanis libris invenitur; sed ea describitur ix kal. Januarii. Ex hoc autem die doctissimus annotator colligit hunc esse S. Gregorium martyrem Siptoninum, cujus memoria eodem die in aliis ecclesiasticis documentis signatur. Putat autem hanc Missam in hoc Romano Missale inductam a monachis, quod aliquo ipsorum monasterio in ejus honore erecto ejusdem festivitatis apud ipsos (quos pag. 31 Spoletum Romam accitis putat) celebris fuerit. Post pauca vocabulum *letitiam* varians lectio est textui inserta.

dens, ut sicut nobis ejus passio contulit hodiernum **A** in tua virtute conventum (lætitiā), ita suffragetur et meritum. Per, etc.

Fiat, Domine, quæsumus, hostia sacrandā placabilis pretiosi celebritate martyrii, quæ et ^a corda nostra purificet, et tuorum tibi vota conciliet. Per, etc.

Vere dignum. Propensius exorantes, ut sicut infirmitati nostræ præscius contulisti subsidia copiosa justorum, ita nobis eorum tribuas intercessione refoveri. Per, etc.

Exaudi nos, Domine, clamantes ad te, et quos non deseris sacramentis, necessariis attolle præsiidiis. Per, etc.

^b IN DEDICATIONE.

XXXIV. *Item alia.* — Deus, qui beati Petri apostoli dignitatem ubique facis esse gloriosam: præsta, **B** quæsumus, ut et doctrina semper ipsius foveamur et meritis. Per, etc.

Suscipe, Domine, quæsumus, hostias, quas majestati tuæ in honore beati apostoli Petri, cui hæc est basilica sacrata, deferimus, et ejus precibus nos tuere. Per, etc.

Vere dignum. Qui ut in omni loco dominationis tuæ beati Petri apostoli magnifices potestatem, non solum ubi venerabiles ejus reliquæ conquiescunt, sed ubicumque pretiosa reverentia fuerit invocata, tribuis esse præsentem; nunc etiam perseverare demonstres, quod in omnem terram sonus ejus exeat, et toto orbe salutaria verba decurrant. Per, etc.

Benedicimus, Domine, misericordias tuas, qui nos *inaccessabiliter* beati apostoli tui Petri sinis commemoratione foveri, suppliciter exorantes ut cujus solemnia gerimus, patrocina sentiamus. Per, etc.

16 XXXV. *Item alia.* — Si vis, potens es mundare, Domine; et quam vox iniquitatis nostræ non obtinet, tuorum nobis precibus veniam donare sanctorum. Per, etc.

Supplices, Domine, te rogamus, ut quamvis offensiones nostræ impediānt, recordatione tamen martyrum tuorum munus nostrum non sit ingratum. Per, etc.

Vere dignum. Prostrato corde poscentes ut quamvis tanta sint nostra facinora, quibus etiam cum innumerabilibus sanctorum suffragiis laboremus, tu tamen immensa pietate concedas ne scelera magis nostra prævaleant, quam satisfactio pro nobis copiosa justorum. Per, etc.

Præsta, Domine, quæsumus, ut quam immensis erroribus aggravati fiduciam conscientia non habemus, martyrum tuorum nobis supplicatio beata subveniat. Per, etc.

^a Primis curis scripserat amanuensis peccata, secundis vero substituit corda.

^b Verba *In dedicatione* videri scripta in margine ab alio antiquario, primum notaverat P. Blanchinius; sed in correctionibus quas postea præmisit, sincere confessus est ea verba esse ejusdem antiquarii, ut monitus fuit a Bartholomæo Campagnola, qui codicem, ipso Blanchinio flagitante, diligenter consuluit. Dedicationem quidem ecclesiæ S. Petri videntur innuere verba orationis secundæ: cui (Petro) hæc est basilica sacrata. Animadvertendum porro est hanc

XXXVI. *Item alia.* — Prosint ^c meritis, Domine, patrocina multiplicata sanctorum, et injustitias nostras tot oratio beatorum pro nobis fusa dissolvat. Per, etc.

Ne, quæsumus, Domine, pro nostris excessibus munera delata despicias, sed pro tuorum intercessione sanctorum potius ad indulgentiam convertere supplicibus. Per, etc.

Vere dignum. Tu etenim, Domine, discernas populum tuum; et ^d ad martyrum festa multitudo conveniat, qui in tuorum vere fidelium sint partecognoscis; atque ideo in nulla remaneat diaboli portione, qui in sanctorum cupit sorte numerari. Per, etc.

Annue, quæsumus, Domine, sacris martyribus tuis, ut opem nobis suæ deprecationis impendant, et iram tuam, quam nostris **17** pravitatibus meruimus, evadamus. Per, etc.

XXXVII. *Item alia.* — Non obruanur, Domine, quæsumus, quamvis immensis molibus peccatorum, qui ubique sanctis tuis deprecantibus exoramus, ut malis nostris offensus præsentis hostias non repellas, sed tibi nos placitos sacramenti virtute perficias. Per, etc.

Vere dignum. Donari nobis suppliciter exorantes ut sicut sancti tui mundum in tua virtute vicerunt, ita nos a mundanis erroribus postulent expediri. Per, etc.

Quia nostræ voces, Domine, non merentur audiri, sanctorum tuorum interventio, quæsumus, sit accepta ^e (fiat grata) pro nobis. Per, etc.

XXXVIII. *Item alia.* — Preces nostras, Domine, propitiatus admitte, et ut digne tuis famulemur altaribus, sanctorum tuorum nos intercessione custodi. Per, etc.

Tribue nos, Domine, quæsumus, donis tuis libera mente servire, ut, purificante nos gratia tua, iisdem quibus famulamur mysteriis emendemur. Per, etc.

Vere dignum. Tibi etenim, Domine, sacra festività agitur, tibi dies sacrata celebratur, quam beatorum martyrum tuorum sanguis, in veritatis tuæ testificatione profusus, magnifico nominis tui honore signavit. Per, etc.

Omnipotens sempiternus Deus, qui fragilitati nostræ consulens, assidua nos sanctorum celebritate solaris, da nobis sub patronis talibus constitutis, et perpetua securitate muniri, et salutari gaudere profectu. Per, etc.

^f Grata tibi munera nostra sint, Domine, quæ et tuis sunt instituta præceptis, et sanctorum tuorum festività gloriosa commendat. Per, etc.

Vere dignum. Tuas enim, Domine, virtutes, tuas-

Missam inter communes recenseri Aprili a collectore arbitrarie insertas; unde ex hoc loco colligi nequit veluti certum, dedicationem basilicæ S. Petri, aut aliud ejusdem apostoli festum in mensem Aprilem incidisse.

^c Magis placeret immeritis.

^d Assuta hic se produnt verba *ad martyrum festa multitudo conveniat*; vel ante voces *ad martyrum* aliquid supphendum est, ex gr., cum.

^e *Fiat grata* est varians lectio in textum illata.

^f Hæc alia Missa est, licet numero non distincta.

que victorias admiramur; quoties in Ecclesia tua horum dierum solemnia celebramus, quos insignes confessorum tuorum et martyrum palmæ ad perennem memoriam sanctamque lætitiā fidelibus populis sacraverunt. Per, etc.

Quæsumus, Domine Deus noster, ut divina mysteria, quæ in tuorum commemoratione sanctorum frequentamus, actu subsequamur et sensu. Per, etc.

18 Adesto, Domine, populo tuo cum sanctorum patrocinio supplicanti, ut quod propria fiducia non præsumit, suffragantium meritis consequatur. Per, etc.

XXXIX. Item alia. — Omnipotens sempiternus Deus, qui nos idoneos non esse pendis ad maiestatem tuam, sicut dignum est, exorandam, da sanctos martyres tuos pro nostris supplicare peccatis, quos digne possis audire. Per, etc.

Adjuva nos, Domine, tuorum prece sanctorum, ut quorum festa gerimus, sentiamus auxilium. Per, etc.

Oblationem familiæ tuæ, Domine, sanctorum martyrum præsidia deputata commendent, et ut tibi grata sint, placentium tibi supplicationibus offerantur. Per, etc.

Vere dignum. Qui non solum debitum mortis antiquæ, quo idem non tenebatur, exsolvens, pro debitoribus repensavit, sed martyribus suis contulit ut, quod humana substantia contra voluntatem sui Creatoris agendo contraxerat, et præfixa lege fuerat solutura, dum pro testimonio Creatoris sponte susciperent, fieret eis de reatu iustitia, et præna transfret ad gloriam. Per, etc.

XL. Item alia. — Sint tibi placita, Domine, populi tui votiva sacrificia, et quod fragilitas nostra non impetrat, eorum supplicatio, pro quorum gloria deferuntur, obtineat. Per, etc.

Dicata nomini tuo munera, Domine, sanctorum tuorum pro nobis satisfactio prosequatur; ut offensæ nostræ per eos, qui in conspectu tuo digni sunt, relaxentur. Per, etc.

Vere dignum. Qui ad majorem triumphum de humani generis hoste capiendum, præter illam gloriam singularem, qua ineffabilibus modis Domini virtute prostratus est, ut etiam a sanctis martyribus superaretur, effecit; atque in membris quoque suis victoria sequeretur, quæ præcessit in capite. Per, etc.

XLI. Item alia. — Exaudi, Domine, preces nostras; et ut digna sint munera quæ oculis tuæ majestatis offerimus, subsidium nobis tuorum concede sanctorum. Per, etc.

Vere dignum. Tui enim operis, Domine, tuæque virtutis est, ut inimicus humanæ substantiæ non tantum per Filium tuum Dominum nostrum, sed etiam per sanctos martyres tuos debitori suæ quondam naturæ redderetur obnoxius, et subdite sibi subderetur. Et ideo cum angelis, etc.

XLII. Item alia. — Quæsumus, Domine Deus noster, ne apud iustitiam tuam peccata nostra nos aggravent, quam tuæ pietatis invicta miseratio..... nec nos, quamlibet innumeris gravari patiaris erroribus, quos tantis voluisti sanctorum tuorum suffragiis adjuvari. Per, etc.

Respice propitius, Domine, super hæc munera quæ et pro sanctorum tuorum commemoratione deferimus, et pro nostris offensionibus immolamus. Per, etc.

Vere dignum. Pugnavit enim in beatis martyribus tuis contra profanitatem mundi tuæ fidei gloriosa confessio; contra irrationabilem sævitiam persequentium sapiens sanctaque patientia; contra illecebras temporales spes cælestium (promissio) præmiorum; contra vitæ præsentis affectum venturæ salutis æternitatis; et in omnibus frementis machinamenta diaboli dextera tua in eis dimicante, vicerunt. Per, etc.

XLIII. Item alia. — Oblationes nostras, quæsumus, Domine, tua tibi dignatione fac placitas: quia nihil in nobis, quod placere te possit, nisi, deprecantibus sanctis, tua nos propitiatione prævenias. Per, etc.

Vere dignum. Venerabilium martyrum præconia recolentes: quoniam tui operis, Domine, tuæque virtutis est, etc.

Et Natalitiis sanctorum, Domine, et sacramenti munere vegetati, quæsumus, ut bonis quibus per tuam gratiam nunc fovemur, perfruamur æternis. Per, etc.

Adsit, Domine, quæsumus, propitiatio tua populo supplicanti; ut quod, te inspirante fideliter expetit, tua celeri largitate percipiat. Per, etc.

MENSE MAIO.

IX.

PRECES IN ASCENSA DOMINI.

Adesto, Domine, supplicationibus nostris; ut sicut humani generis Salvatorem condescendere tecum in tua maiestate confidimus, ita usque ad consummationem sæculi manere nobiscum, quemadmodum es pollicitus, sentiamus. Per, etc.

^a Hæc eadem præfatio repetitur in Missa prima SS. Joannis et Pauli; ibique pro susciperent legitur suscipiant, ubi forte desideratur martyrium.

^b In Missa II eorundem martyrum Joannis et Pauli, ubi hæc oratio pariter legitur, pro eorum habetur sanctorum.

^c In eadem Missa II, qui tibi sint placiti, relaxentur.

^d Alias in eadem Missa II, qua ipsius Domini virtute.

^e In eadem Missa meliori lectione, quæ Leoni nostro congruit, et eadem victoria sequeretur in mem-

bris, quæ præcessit in capite. Præter hanc vero lectionem, hujus quoque loci varians lectio ibidem affertur.

^f In tertia Missa SS. Joannis et Pauli hæc præfatio repetitur omnia voce suæ.

^g Missale Romanum hanc orationem exhibet die 25 Julii in festo S. Apollinaris.

^h Vox promissio est varians lectio.

ⁱ Ut in præfatione prima Missæ septimæ, ubi tantum omittuntur voces Dominum nostrum.

^j Hæc oratio est in Sacramentario Gelasiano lib. I, n. 64, nec non in Gregor. die Ascensionis Domini.

Omnipotens sempiternus Deus, tribue nobis munere festivitatis hodiernæ, ut illuc filiorum tuorum dirigatur intentio, quo in tuo Unigenito tecum est nostra substantia. Per, etc.

Exaudi nos, misericors Deus, et da mentibus nostris, quo Redemptor noster conscendit, attolli, ut secundo Mediatoris adventu manifesto munere capiamus, quod nunc audemus sperare promissum. Per, etc.

^a Præsta nobis, omnipotens et misericors Deus, ut quæ visibilibus mysteriis celebrando suscepimus, invisibili consequamur effectu. Per, etc.

Da nobis, Domine, non terrena sapere, sed amare cœlestia, et inter prætereuntia constitutos jam nunc inhærerere mansuris. Per, etc.

Exaudi nos, Deus salutaris noster, quia per hæc sacrosancta mysteria ^b (commercia) in totius Ecclesiæ confidimus corpore faciendum, quod ejus præcessit in capite, per eundem Jesum Christum Dominum nostrum.

I. — ^c Vere dignum. Qui post resurrectionem sæculis omnibus gloriosam, discipulis suis visu conspicuus, tactuque palpabilis usque in quadragesimum diem manifestus apparuit; ipsisque cernentibus est elevatus in cœlum: in id proficientibus per has moras Ecclesiæ primitivis, ut et certius fieret quod credissent, et plenius discerent quod docerent. Per, etc.

II. — Vere dignum. Justa enim nobis exultatione lætandum est inter gaudia festivitatis hodiernæ, quia in cœlos Ascensio mediatoris Dei et hominum hominis Jesu Christi, a nostra non est humilitate discessio; dum et in ea gloria, quam tecum semper habuit, et in ea natura est, quam suam fecit ex nobis: ac sic homo dignatus existere est, ut nos divinitatis suæ tribueret esse participes. Propterea, etc.

III. — Vere dignum. Quia mirantibus angelis, angelorumque principibus, Rex gloriæ, Dominusque virtutum, resurrectionis beatæ primitias, throno tuæ majestatis oblatas, in tua secum dextera collocavit. Et ideo, etc.

21 Communicantes et diem sacratissimum celebrantes Ascensionis in cœlum Domini nostri Jesu Christi, sed et memoriam venerantes, etc.

IV. *Item alia.* — Vere dignum. Teque suppliciter exorare, ut mentibus nostris tua inspiratione concedas, quo Redemptor noster conscendit, attolli, ut secundo Mediatoris adventu, manifesto munere capiamus quod nunc audemus sperare promissum, per

A hunc eundem Jesum Christum Dominum nostrum, per quem te laudant angeli, etc.

^d Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut nostræ mentis intentio, quo solemnitatis hodiernæ gloriosus auctor ingressus est, semper intendat, et quo fide pergit, conversatione perveniat. Per, etc.

V. *Item alia.* — Exaltationem nostræ conditionis (humanæ substantiæ) respice, Deus, ut, tua dignatione mundati, sacramentis magnæ pietatis aptemur. Per, etc.

Vere dignum. Ut sensibus nostris dignanter infundas, ne terrenis affectionibus inhærendo, oculos ad cœlestia non levemus: ne infimis voluptatibus occupati, mentes non valeamus attollere quo Salvator noster ascendit; ne diabolica sectando vestigia, a Christi consortio recedamus: quia nemo potest summi verique Regis celsitudine delectari, nisi qui pestifera destructa ^f (subversa) Tyranni jura calcarit. Per, etc.

VI. *Item alia.* — Da, quæsumus, omnipotens Deus, illuc subsequi tuorum membra fidelium, quo caput nostrum principiumque præcessit. Per, etc.

Vere dignum. In hac die, qua Jesus Christus, Filius tuus, Dominus noster, divini consummato fine mysterii, dispositionis antiquæ munus ^b explicuit; ut scilicet et diabolus cœlestis operis inimicum, **22** per hominem, quem subjugarat, elideret, et humanam reduceret ad superna dona substantiam. Per, etc.

ⁱ Tribue, quæsumus, Domine, ut illuc tendat Christianæ nostræ devotionis affectus, quo tecum est nostra substantia. Per, etc.

^j Communicantes, et diem sacratissimum celebrantes, quo Dominus noster unigenitus Filius tuus unitum sibi hominem nostræ substantiæ in gloriæ tuæ dextera collocavit; sed et memoriam, etc.

X.

ORATIONES PRIDIE PENTECOSTEN.

Deus, qui si velis reddere quod meremur, prius deficiamus quam merita supplicia referamus, quæsumus, absolve nostros placatus errores, et, ut possimus ad tua præcepta converti, copiosa propitiatione nos præveni. Per, etc.

^k Clemens, omnipotens, et misericors Deus, duritiam nostri cordis averte, qua nos verbera multiplicata metuimus, nec tantis mysteriis collata dona sentimus; et tua nobis inspiratione concede, ut et

^a In eodem Sacram. Gregor. eadem die, nec non in Missali Romano.

^b Vox *commercia* varians lectio.

^c Est in Missali Ambrosiano apud Pamelium tom. I, pag. 374. Prima hæc præfatio Leonina videtur, sicut etiam tertia.

^d Exstat in Sacram. Gelas. lib. I, n. 65.

^e Varians lectio voces *humanæ substantiæ* intulit in textum.

^f *Subversa* varians lectio.

^g Est in Sacram. Gregorii apud Menardum die Ascensionis Domini. Similis sententia est apud Leo-

nem Serm. 4 in Ascens. Domini c. 4: *Quia igitur Christi ascensio nostra profectio est; et quo præcessit gloria capitis, eo spes vocatur et corporis.*

^h In Sacram. Gelas. lib. I, n. 64, et apud Pamelium tom. II, pag. 569, in quibus hæc præfatio legitur, pro *explicuit* forte melius habetur *explevit*.

ⁱ Codd. Gregoriani hanc orationem exhibent ser. 4 in altis.

^j In Gelasiano iisdem verbis exstat lib. I, n. 63. In Gregoriano autem ac in Romano Missali hæc sola mutatio legitur *unitam sibi fragilitatis nostræ substantiam*.

delictis veniam postulemus, et gratias pro nostra saluatione reddamus. Per, etc.

Domine Deus noster, cujus est prima causa miserendi, qua nomen tuum timeamus et amemus: cordibus nostris miseratus infunde, ut quæ tibi non placent, refusantes, sincera tibi voluntate subdamur. Per, etc.

Parce, Domine, parce peccantibus; et ut ad propitiationem tuam possimus accedere, Spiritum nobis tribue corrigendi. Per, etc.

^a *Item alia.* — ^b Omnipotens sempiternus Deus, qui paschale sacramentum quinquaginta dierum voluisti mysterio contineri, præsta, ut gentium facta dispersio divisione linguarum, ad unam confessionem tui nominis celesti munere congregetur, Per, etc.

Supplices tuam, Domine, clementiam deprecamur, ut qui prævenis semper mala merita nostra miserando, tibi placita ^c fieri piis actibus et jejuniis salubribus expiando. Per, etc.

^d Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, **23** ut dignitas conditionis humanæ per immoderantiam sauciata, medicinalis parcimonie studio reformetur. Per, etc.

^e Annue, misericors Deus, et qui divina præcepta violando, paradisi felicitate decidimus, ad æternæ beatitudinis redeamus accessum per tuorum custodiam mandatorum. Per, etc.

Adesto, Domine, fidelibus tuis, adesto supplicibus: et terrestribus non deseras adjumentis, quos cœlestium rerum facis esse participes. Per, etc.

Sacri nos, Domine, muneris operatio mundet et foveat ^f (renovet), et donis societ sempiternis. Per, etc.

Vere dignum. Qui, ut ad id quod facta est, reparetur humana conditio, in uno eodemque homine suum cuique convenienter attribuis. Corpus aliter escis, anima jejuniis saginatur; nisi competentibus sustentata cibus membra non serviunt, absque continentia non viget mentis imperium. In qua diversitate substantiæ sic tuo moderamine nos gubernas, ut quia sine his non potest constare, quibus refovetur alterutrum, hac temperie sumi præcipias, qua utrumque vegetetur: ac simul alimonia carni non

^a Hæc formula *Item alia*, a Muratorio ommissa, in codice legitur. Est Missa quidem distincta, et instituta post institutum in vigilia Pentecostes jejunium, de quo in sequentibus orationibus et præfatione fit mentio.

^b Hanc orationem habet Sacramentarium Gelasii lib. 1, n. 80, in Dominica Pentecosten. Gregorianum **D** autem in Sabbato ante Pentecosten.

^c Rectius *facias*.

^d Habetur hæc oratio in Gelasiano, et in Gregor. Menardi feria 7 hebdomadæ tertie Quadragesimæ. In Gregorianis autem codicibus a Muratorio editis, et in Romano Missali feria 5 post Dominicam Paschonis.

^e Idem codd. Muratorii hanc orationem referunt sabbato ante Pentecosten *ad descensum fontis*.

^f *Renovet* est varians lectio.

^g Est in Gelas. lib. 1, n. 79.

^h Hæc Leoninam syntaxim spirant.

ⁱ Hæc oratio occurrit etiam in Sacram. Greg. et in Missali Rom. fer. 2 post Dominicam Pentecosten.

A desit, unde subsistat; et adsit observantia, undemens polleat. Per, etc.

^k Sacris cœlestibus, Domine, vitia nostra purgentur, ut muneribus tuis possimus semper aptari. Per, etc.

Supplicem tibi, Domine, plebem placatus intende, et in tua misericordia confidentem clementia largiore comitare; ut quia sine te non potest omnino consistere, tuis beneficiis temporalibus gubernetur, ut proficiat ad æterna. Per, etc.

IN PENTECOSTEN ASCENDENTIBUS A FONTE.

I. — Præsta nobis, ineffabilis et misericors Deus, ut adoptio, quam in idipsum sanctus Spiritus advocavit, ^b nihil in dilectione terrenum, nihil habeat in confessione diversum. Per, etc.

ⁱ Propitius, Domine, quæsumus, hæc dona sanctifica, et hostiæ spiritalis oblatione **24** suscepta, nosmetipsos tibi perfice munus æternum. Per, etc.

^j Vere dignum. Qui ascendit super omnes cœlos, sedensque ad dexteram tuam, promissum Spiritum sanctum in filios adoptionis effudit: unde lætantes inter altaria tua, Domine virtutum, hostias tibi laudis offerimus, etc.

^k Hanc igitur oblationem, quam tibi offerimus pro his quos ex aqua et Spiritu sancto regenerare dignatus es, tribuens eis remissionem omnium peccatorum, quæsumus, placatus accipias, eorumque nomina ascribi jubeas in libro viventium. Per, etc.

^l Communicantes, et diem Pentecosten sacratissimum celebrantes, quo Spiritus sanctus apostolos plebemque credentium præsentia suæ majestatis implevit: sed et memoriam venerantes, etc.

^m Benedic, Domine, et has tuas creaturas (fontis) mellis et lactis; et pota famulos tuos ex hoc fonte aquæ vitæ perennis, qui est Spiritus veritatis, et enutri eos de hoc lacte et melle, quemadmodum patribus nostris Abraham, Isaac, et Jacob ⁿ *promissisti* introducere te eos in terram promissionis, terram fluentem melle et lacte. Conjunge ergo famulos tuos, Domine, Spiritui sancto, sicut conjunctum est hoc mel et lac, quo cœlestis terrenæque substantiæ signi-

^j Tota hæc præfatio est in Gelas. ad vigiliis Pentecosten lib. 1, n. 78, in Gregoriano autem, et in Missali Rom. usque ad verbum *effudit*.

^k Similis est, nonnullis intermediis verbis additis, in Gelas. in nocte cœnæ lib. 1, n. 45; et repetitur in vigilia Pentecosten n. 78. Non absimilis est quoque in Gregor. et in Missali Rom. in Paschate et Pentecoste.

^l Est in Gelas. lib. 1, n. 78, et in Gregoriano Menardi.

^m Hæc benedictio lactis et mellis exstat in Ordine Romano Hittorpii in Sabbato Sancto tom. 1, pag. 37. Lactis ac mellis usum post baptismum memorant Tertullianus *De Corona milit.* c. 3, et lib. 1 adversus Marcionem, ac S. Hieronymus in Dialogo adversus Luciferianos. Vide Martene *De antiq. Ecclesiæ Ritibus* tom. 1, lib. 1, c. 1, art. 15. Post pauca vox *fontis* perperam intrusa, in Ordine Romano Hittorpii jure omittitur.

ⁿ Supplevimus verbum *promissisti* ex laudato Ordine Romano Hittorpii.

ficatur unio in Christo Jesu Domino nostro. Per **A** spiritu veræ perficis religionis unitam. Per, etc. quem hæc omnia, etc.

II. *Item alia.* — ^a Da nobis, quæsumus, Domine, per gratiam Spiritus sancti novam tui Paracliti spiritalis observantiæ disciplinam, ut mentes nostræ, sacro purgatæ jejunio, cunctis reddantur ejus muneribus aptiores. Per, etc.

25 ^b IN JEJUNIO QUARTI MENSIS.

^c Concede nobis, Domine, præsidia militiæ Christianæ sanctis inchoare jejuniis; ut contra spirituales nequitas pugnaturi, continentiam muniamur auxiliis. Per, etc.

Deus, cujus mysteriis mundamur et pascimur, præsta ut eadem sic temporaliter celebremus, ut nobis experiamur æterna. Per, etc.

Præsumptio et Reparatio primi hominis.

Vere dignum. Qui post illud ineffabiliter institutum **B** divinæ humanæque naturæ consortium, Sponsi filios usque ad ejus abscessum non posse jejunare præmonuit; ne rudes animos parvulorum, supernis eruditionibus imbuendos, oneraret austerioribus disciplinis, sed proficientibus exercitia majora servaret: quibus uberiore dono Spiritus sancti sufficienter instructis jejunii subsequentis primitias dedicavit; ut quia post creationem primi hominis initium peccati concupiscentia ministrarat, post reparationem generis humani continentia fieret origo virtutum. Per, etc.

Omnipotens sempiternæ Deus, qui paschalis solemnitatis arcanum ^d hodierni mysterii plenitudine perficisti, da, quæsumus, ut filii tuæ adoptionis effecti, quam Dominus noster Jesus Christus ad te veniens dereliquit, mereantur pacem. Per, etc.

^e Da, quæsumus, Ecclesiæ tuæ, misericors Deus, ut sancto Spiritu congregata, hostili nullatenus incursione turbetur. Per, etc.

Hostias populi tui, quæsumus, Domine, miseratus intendere; et ut tibi reddantur acceptæ, conscientias nostras sancti Spiritus salutaris adventus emundet. Per, etc.

Vere dignum. In die solemnitatis hodiernæ, quo humanam de varia superstitione **26** substantiam

^a Est in Gelasiano lib. 1, n. 79, in Gregoriano Muratorii die sabbati ante Pentecosten, et apud Pamelium tom. 1, p. 378.

^b Hic titulus perperam intrusus videtur: sequentia enim ad jejunium in vigilia Pentecostes pertinent, ut annot. 29 (*mox n.* ^d) patebit. Forte oratio mox subjecta, et lucubrata eo tempore, quo nondum jejunium vigiliæ Pentecostes erat institutum, antea descripta erat fer. 4, in jejunio mensis quarti, pro quo quidem a Leone condita videtur. Post institutum vero jejunium vigiliæ traducta fuit a feria 4 ad hunc vigiliæ diem, quo jejunium post paschale tempus inchoabat: et cum ipsa oratione titulus etiam per oscitantiam transcriptus fuit. Hinc sequentia cum oratione præcedenti ad eandem Missam referenda sunt, ut in Gelasiano Sacramentario copulantur sub titulo: *In vigilia Pentecostes.*

^c Est in Gelasiano in vigilia Pentecostes n. 79, et iterum n. 83, fer. 4, in jejunio mensis quarti: ac in Gregorianis codd. et in Missali Rom. feria 4 Cinerum. Nonnulla hic sunt ex Leonis serm. 78, c. 2, sicut et in sequenti præfatione. Stylus certe atque sententiæ concinunt cum serm. 78 et 79 a Leone lucubratis in jejunio mensis quarti.

^d Voces hodierni mysterii non diebus jejunii quarti mensis, sed festo Pentecostes congruunt; unde hæc

PAROL. LV.

ficatur unio in Christo Jesu Domino nostro. Per **A** spiritu veræ perficis religionis unitam. Per, etc.

^f Adesto, Domine, quæsumus, populo tuo, et quem mysteriis cœlestibus imbuisti, ab hostium furore defende. Per, etc.

XI.

IN DOMINICUM PENTECOSTEN.

Adesto, Domine, precibus nostris, ut adoptio, quam in idipsum, etc. ^g

Propitius, Domine, quæsumus, hæc dona sanctifica, etc. ^a

Vere dignum. Hæc tibi nostra confessio, Pater gloriæ, semper accepta sit, de cordibus filiorum promissionis emissa: quia nihil sublimius collatum Ecclesiæ tuæ probamus exordiis, quam ut Evangelii tui præconia linguis omnium credentium ora loquerentur; ut et illa sententia, quam superbæ quondam Turris exstructio meruit, solveretur, et vocum varietas ædificationi ⁱ ecclesiasticæ non difficultatem faceret, sed augeret potius unitatem. Per, etc.

Contra inimicos catholicæ professionis.

I. — Exaudi, Domine, preces nostras, et sicut profanas mundi caligines sancti Spiritus luce evacuasti; sic hostes Romani nominis, et inimicos catholicæ professionis expugna. Per, etc.

Contra Imperatores.

Deus, qui vastatoris antiqui perfidiam virtute Filii tui et sancti Spiritus destruendo, dedisti nobis de captivitate victoriam: concede, quæsumus, ut qui nos impetere moliantur, potentia tuæ dextera conterantur. Per, etc.

C ^k Accipe, quæsumus, Domine, munus oblatum; et dignanter operare, ut quod mysteriis agimus, piis effectibus celebremus. Per, etc.

27 Vere dignum. Clementiam tuam suppliciter exorantes, ut sicut nobis æternæ securitatis aditum Passione Domini Jesu Christi et sancti Spiritus illuminatione reserasti, sic etiam tranquillitatem vitæ præsentis indulgeas, per quam tanti doni particeps devotio quieta proficiat, et negligentia ^l et terror

alia Missa est perperam assuta cum antecedenti sub titulo: *In jejunio mensis quarti.*

^e Est in Gregor. Sacramentariis et in Romano Missali feria 6 post Dominicam Pentecostes. De hujus orationis institutione ac sensu vide inferius annot. 35 (*Infra n. i*).

D ^f Legitur in laudatis Sacramentariis et Missali Rom. feria 2 post Pentecosten.

^g Quæ sequuntur, repetitio sunt orationis primæ superius descriptæ ascendentibus a fonte.

^h Repetitur hic oratio, quæ loco indicato est pariter secunda.

ⁱ Magis placeret *Ecclesiæ.*

^j Hic indicari videntur Vandali Ariani, qui an. 455, sub festum Pentecostes, Romæ iminebant: tres enim dies post idem festum in Urbem ingressi sunt, uti ostendimus in admonitione ad serm. 84. Hæc ergo et sequens oratio, sicut etiam duæ paulo ante descriptæ, *Da, quæsumus, et Adesto, Domine*, quibus contra ejusmodi hostes divinum auxilium deponitur, Leonem habere possunt auctorem.

^k Hæc oratio in Sacram. Gregor. et in Missale Rom. traducta legitur fer. 4 Pentecostes.

^l Erat in editis, *et error*. Cum vero de hostibus Vandalis Romam impetentibus his in orationibus agatur, uti monuimus annot. 35 (*Supra, n. i*), legendum

illatus, ad fidei transferatur augmentum. Per, etc.

II. *Item alia.* — ^a Purificet nos, quæsumus, Domine, muneris præsentis oblatæ, ut dignos sacra participatione perficiat. Per, etc.

^b PRÆCES F.

^c Mentis nostras, quæsumus, Domine, sanctus Spiritus divinis præparet sacramentis, quia iose est omnium remissio peccatorum. Per, etc.

Communicantes, et diem sacratissimum Pentecosten celebrantes, quo apostoli apostolorumque discipuli omnium charismatum spiritalia dona sumpserunt; sed et memoriam venerantes, etc.

^d Adsit nobis, Domine, quæsumus, virtus Spiritus sancti, quæ et corda nostra clementer expurget, et ab omnibus tueatur inimicis. Per, etc.

XII.

IN JEJUNIO MENSIS QUARTI.

^a Adesto, Domine, supplicibus tuis, ut hoc solemne jejunium, quod animis corporibusque curandis salubriter institutum est, devoto servitio celebremus. Per, etc.

Præsta, Domine Deus noster, ut contra omnes fremitus impiorum mentis puritate vincamus, et qui nos, in sua confidentes virtute, moliantur affligere, a nobis jejunantibus subjungentur. Per, etc.

²⁸ Offerimus tibi, Domine, quæ dicanda tuo nomine dedisti, suppliciter exorantes ut sicut eadem nobis efficis sacramentum, ita fieri tribuas remedium sempiternum. Per, etc.

^f Vere dignum. Post illos enim lætitiæ dies, quos in honorem Domini a mortuis resurgentis et in cælos ascendentis exegimus, postque perceptam sancti Spiritus donum, necessariis nobis hæc jejunia sancta provisa sunt; ut pura conversatione viventibus, quæ divinitus Ecclesiæ sunt collata, permaneant. Per, etc.

^g Refecti participatione muneris sacri, quæsumus, Domine Deus noster, ut cujus exsequimur cultum, sentiamus effectum. Per, etc.

credimus et terror, omissa, ut fieri solet, in codice littera t ob concursum similis litteræ in fine præcedentis vocis et. In hæc autem Vandalica irruptione quæ fuerit Romanorum negligentia hoc loco notata, intelligimus ex Prospero in Chronico ad an. 455, ubi post narratam mortem Maximi imperatoris, qui omnibus ex Urbe fugientibus abeundi facultatem concesserat, defensionem ejus ob hanc fugam adeo neglectam tradit, ut *Urbem omni præsidio vacuum Gensericus obtinuerit, occurrente sibi extra portas sancto Leone episcopo.*

^a Sacramentarium Gelasii assignat hanc orationem diei Pentecostes lib. 1, n. 80, Gregoriani autem codd. et Romanum Missale feria 3 post Pentecosten.

^b Forte legendum, *Preces feriales.* Ita Blanchinius.

^c In Gelasiano Sacram. est *Secreta* in Dominica Pentecostes, in Gregorianis autem codd. et Missali Rom. habetur fer. 3 post Pentecosten.

^d In Sacram. Gelasii legitur lib. 1, n. 81, *ad vespere infra octavam Pentecosten;* in Gregor. et Missali Rom. est prima oratio fer. 3 laudatæ. In omnibus his Sacramentariis finis est *ab omnibus tueatur adversis;* in nostro vero habetur *inimicis* ea forte de causa, quia hæc quoque oratio Vandalos hostes Romæ, ut diximus, imminentes respexit.

^e Nunc legitur in Missali Rom. sabbato ante Domi-

Adesto, Domine, populis tuis, tua protectioneudentibus, et tuæ se dexteræ suppliciter inclinantes perpetua defensione conserva. Per, etc.

Percipiant, quæsumus, Domine, vitæ præsentis auxilium, et gratiam reperiant sempiternam. Per, etc.

XIII.

MENSE JUNIO

VIII KALENDAS JULII. NATALE SANCTI JOANNIS BAPTISTÆ.

I. — ^a Virtutum cælestium, Deus, qui nos annua beati Joannis Baptistæ solemnia frequentare concedis, præsta, quæsumus, ut et securis eadem mentibus celebremus, et ¹ ejus patrocinio promerente, plene capiamus securitatis augmentum. Per, etc.

Ad offerenda munera, Domine, læti concurrimus, supplices implorantes ut venerando gloriam Nuntian-
B tils, sumamus gratiam Nuntlati. Per, etc.

²⁹ Vere dignum. Exhibentes solemne jejunium quo beati Joannis Baptistæ natalitia ^k prævenimus; cujus genitor eum, Verbi Dei nuntium, dubitans nasciturum, vocis est privatus officio, et eodem recepit nascente sermonem; quique, angelo promittente, dum non credit, obmutuit; magnifici præconis exortu et loquens factus est et propheta; materque pariter sterilis, ævoque non solum puerperio fecunda processit; sed etiam, quo beatæ Mariæ fructum sedula voce ^l (benedictione) susciperet, spiritu Divinitatis impleta est; ipseque progenitus, utpote viæ cælestis assertor, viam Domino monuit præparari; seraque in ^m (suprema) parentum ætate concretus et editus, procreandum novissimis temporibus disseruit
C Redemptorem. Per, etc.

Sanctorum tuorum nos, Domine, patrocinia collata non deserant, quæ fragilitatem nostram et precibus tueantur et meritis. Per, etc.

ⁿ Omnipotens et misericors Deus, qui beatum Baptistam Joannem tua providentia destinasti, ut perfectam plebem Christo Domino præpararet: da, quæsumus, ut familia tua hujus intercessione Prænicam I Quadragesimæ. Adeo vero hæc oratio Leonina est, ut Leonis verba contineat ex serm. 78, c. 1. Confer annot. 2 (*Tom. præced. col. 416, n. f*) in eundem sermonem.

^l Est in Gelasiano lib. 1, n. 83, et in Gregor. Menardi fer. 4 mensis quart. Leonem refert, uti monuimus annot. 3 (*Tom. præced. col. 417, n. c*) in serm. 78.

^g Exstat in Gregorianis codd. die xiii kal. Febr., in Natali S. Fabiani, et alibi. Missale Romanum insertis vocibus *intercedente B. N. martyre tuo* in comuni unius martyris, et alias frequenter exhibet.

^h Hæc oratio exstat in Sacram. Gregor., exceptis primis vocibus *virtutum cælestium.*

ⁱ Legebatur eorum, perperam. Emendationem suppeditarunt exempla Gregoriana.

^j Confer hanc præfationem cum cod. Ottobon. Gregoriano Muratorii in vigilia S. Joannis Baptistæ pag. 324, et cum alio Menardi, et similia invenies.

^k Ita noster codex apud Blanchinium, sicut et duo Gregoriani apud Muratorium, qui hoc loco supposuit *celebramus*, eo quod hæc Missa ponatur in *Natali S. Joannis Baptistæ.* Sed sub titulo in *Natali Missas* diei festi et vigiliæ simul collector descripsit.

^l *Benedictione* varians lectio est textul inserta.

^m Vox quoque *suprema* inter variantes est recensenda.

ⁿ In codd. Gregor. legitur.

conis, et a peccatis omnibus exuatur, et ad eum A usque in finem tot honorum insignibus, tot charismatum splendoribus consecrasti: decebat enim ut ineffabile Domini sacramentum, quod prophetica voce prædixerat, visibiliter etiam monstraturus, 31 cæteris ejus nuntiis eminentior appareret. Unde cum angelis, etc.

II. *Item alia.* — ^b Omnipotens sempiternæ Deus, da cordibus nostris illam tuarum recitandam semitarum quam beati Baptistæ Joannis vox clamantis edocuit. Per, etc.

• Tua, Domine, muneribus altaria cumulamur, Illius nativitatem honore debito celebrantes, qui Salvatorem mundi et cecinit adfuturum, et adesse monstravit. Per, etc.

Vere dignum. In die festivitatis hodiernæ, quo beatus ille Baptista Joannes exortus est, nondum terrena conspiciens, cœlestia jam revelans; lucis æternæ prædicator, priusquam lumen temporale sentiret; testis veritatis, antequam visus; et ante propheta quam natus; maternis visceribus latens, 30 et Unigenitum Dei præscia exultatione prænuntians; Christusque tui, nondum genitus, jam præcursor. Nec mirum, si Filium tuum, Domine, procreatus ostendit quem adhuc utero clausus agnovit; meritoque inter natos mulierum nullus inventus est similis, quia nulli hominum prorsus indultum est, ut exsecutor Divinitatis existeret, priusquam vitam humanæ conditionis hauriret; satisque firmatum, quam esset mirabilis Nuntiatum, cujus tam insignis Nuntius appareret; convenienterque pro lavacri ministerio, quod gerebat, detulit famulatum perfecti baptismatis mysterium consecranti, et ad remissionem peccatorum mortalibus conferendam, huic jure debitam reddidit servitutem, quem mundi tollere dixerat venisse peccatum. Unde cum angelis, etc.

^d Beati Joannis Baptistæ nos, Domine, præclara comitetur oratio; et quem venturum esse prædixit, poscat nobis favere placatum. Per, etc.

Magnis mysteriis incitata plebs tua, Domine, • per viam salutis et pacis incedat, et beati Præcursoris hortamenta sectando, ad eum quem prædixit, securam perveniat. Per, etc.

III. *Item alia.* — Omnipotens sempiternæ Deus, qui etiam in beati Joannis generatione, promenda confessione sacratæ tibi plebis instituis: auge nobis fidei pietatisque constantiam, ut magis magisque fateamur excellentiam Nuntiatum, cum tanta sit gloria Nuntiantis. Per, etc.

^f Vota populi tui, Domine, propitius intende, et quærem nos tribuis solemnia celebrare, fac gaudere suffragiis. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam merito huic inter hominum filios nemo prælatum est, quem ab exordio sui,

^a Vel ad abundantiam, et pro inveniant legendum inveniant; vel expuncto hoc verbo subroganda sunt verba pervenire mereatur, ut ex Sacramentario Gregor. emendavit Muratorius.

^b In Missa S. Joannis Baptistæ ad fontes hanc orationem præferunt eodd. Gregoriani.

^c Hæc quoque ibidem legitur in prima Missa ejusdem Præcursoris, nec non in Sacram. Gelasii lib. II, n. 26, ac in Missali Romano.

^d Hæc oratio postrema est ad complendam in Missa vigiliæ S. Joannis Baptistæ in laudatis eodd. Gregorianis, et in Romano Missali. In cod. autem Gela-

siusano lib. II, n. 23, est oratio secunda vigiliæ.

Præsta, quæsumus, Domine, ut sicut de præteritis ad nova sacramenta transimus, ita, vetustate deposita, sanctificationis mentibus innovemur. Per, etc.

Benedic, quæsumus, Domine, plebem tuam, et sanctorum tuorum deprecationibus confidentem, tribue consequi quod sperare donasti. Per etc.

Ad Fontem.

IV. *Item alia.* — • Omnipotens sempiternæ Deus, qui instituta legalia et sanctorum præconia prophetarum in diebus beati famuli tui Joannis implesti: præsta ut cessantibus significationum figuris, ipsa sui manifestatione veritas eloquatur. Per, etc.

Da, quæsumus, Domine, lumen intelligentiæ parvulis tuis, ut, pro veteris gratiæ sacramenti presentis sacrificii gratia succedente, sic gloriemur novis ut non abutamur antiquis. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam plena sunt omnia sæcula misericordia tua, quam, recurrentibus data lege temporibus, etiam in hujus diei festivitate veneramus: agnoscentes ad magnum pietatis tuæ pertinuisse consilium, ut sanctus tuus Joannes, cujus Natalem ad nominis tui gloriam celebramus, tot donis mirabilis nasceretur. Per, etc.

C Annue, Domine, precibus nostris, ut sicut de præteritis ad nova sumus sacramenta translati, ita, vetustate deposita, sanctificationis mentibus innovemur. Per, etc.

V. *Item alia.* — ^b Deus, qui præsentem diem honorabilem nobis in beati Joannis nativitate fecisti, da populis tuis spiritualium gratiam gaudiorum, et omnium fidelium mentes dirige in viam salutis et pacis. Per, etc.

Omnipotens sempiternæ Deus, qui tuis fidelibus contulisti ut ille quo inter natos mulierum nullus est major, oriretur, et Unigeniti tui gloriosus Præcursor existeret: providentiæ tuæ munus exsequere ut quæ manifestavit testificatio Nuntii, impleat præsentia Nuntiatum. Per, etc.

D Remotis obumbrationibus carnalium victimarum, spiritalem tibi, summe Pater, hostiam supplicii servitute deferimus, quæ mihi 32 ineffabilique mysterio et immolatur semper, et eadem semper offertur:

siano lib. II, n. 23, est oratio secunda vigiliæ.

• Sequentia habent Sacramentarium Gregorianum, et Missale Rom. in prima oratione vigiliæ.

^f Hæc oratio existat in Romano Missali die 16 Sept., in commemoratione SS. Euphemie, Lucie, et Geminiani martyrum, nec non die 25 Nov. pro S. Felicitate.

^g Est in Sacram. Gelas. lib. II, n. 26.

^h Est in eodem cod. Gelas. eodem loco, et in mss. Gregorianis, ac in Romano Missali, ipso die S. Præcursoris.

pariterque et devotorum munus, et remunerantis est **A** in eum, sicut probamus in sanctis tuis, accipit tua virtute dominatum. Per, etc.

^a Vere dignum. In die festivitatis hodiernæ, qua beatus Joannes exortus est, qui vocem Matris Domini nondum editus sensit, et adhuc clausus utero, ad adventum salutis humanæ prophetica exultatione gestivit; qui et genitricis sterilitatem conceptus abstersit, et patris linguam natus absolvit: solusque omnium prophetarum Redemptorem mundi, quem prænuntiavit, ostendit; et ut sacræ purificationis effectum aquarum natura conciperet, sanctificandis Jordanis fluentis ipsum baptismatis lavit auctorem. Unde cum angelis, etc.

^b Cœlestis doni benedictione percepta, supplices te, Deus omnipotens, deprecamur, ut hoc idem nobis semper et sacramenti causa sit et salutis. **B** germanos. Per, etc.

Quos tuos efficis, Domine, tua pietate circumtege; et fragilibus sanctorum omnium prætende subsidia; ut ad promissiones tuas, te inspirante, currant, te gubernante, perveniant. Per, etc.

XIV.

IN NATALI SANCTORUM JOANNIS ET PAULI.

I. — Omnipotens sempiternæ Deus, qui nos idoneos non esse perpendis, etc. ^c

Adjuva nos, Domine, tuorum prece sanctorum, etc.

Vere dignum. Qui non solum debitum mortis antiquæ, etc.

II. *Item alia.* — Sint tibi placita, Domine, populi tui, etc. ^d

Dicata nomini tuo munera, Domine, etc.

Vere dignum. Qui ad majorem triumphum, etc.

III. *Item alia.* — Exaudi, Domine, preces nostras, et ut digna, etc. ^e

Vere dignum. Tui enim operis, Domine, etc.

33 IV. *Item alia.* — Adesto, Domine, quæsumus, Ecclesiæ tuæ votis, adesto muneribus; et quod conscientia nostra non supplet, sanctorum tuorum intercessio compenset et meritum. Per, etc.

Vere dignum. Quia mira sunt opera justitiæ tuæ atque pietatis, cum vel a te devians homo diabolice subjicitur potestati, vel ad te per tuam gratiam remeans, non solum jus infesti dominatoris evadit, sed

^a Missale Ambrosianum apud Pamelium tom. I, pag. 393, hanc præfationem exhibet, nec non legitur inter præfationes antiquas tom. II, pag. 587. Concordant codd. Gregoriani.

^b Est in mss. Gregor. ac in Missali Rom. ser. 4 post Dominicam Passionis.

^c Hæc et sequentes orationes cum præfatione habentur supra mense Aprili Missa xxxix de communi martyrum.

^d Hic repetuntur orationes et præfatio Missæ xl insertæ mensi Aprili.

^e Hic quoque repetuntur preces Missæ xli mensis Aprilis.

^f In ms. quidem sic legitur: *Beatis martyribus supplicantiibus, Domine, fideles tuos propitiatus intende. Tui sunt, Domine, tibi que subjecti, benedictiones tuas te largiente percipiant, quas humili indesinenter expectant; sed ut munera collata custodiant, pie justeque sperata percipiant.* In hæc notavit Franciscus Pastor

apud Blanchinium: *Collecta quæ incipit Beatis martyribus supplicantiibus, nisi emendetur, lectoris vezabit ingenium. Ni fallor tamen, facili negotio restituitur, si dicamus in unam eandemque collectam duplicem fuisse confusam ab antiquario, ut colligitur ex geminato verbo PERCIPIANT.* Emendationem ejus, quam Muratorius recepit, retinimus. Solum idem Pastor pro *humili* alterutrum legendum monuit, vel supplendo *devotione*, vel scribendo *humiliter*, etc.

^g Est in Gelas. Gregor. et Missali Rom., ex quibus suppleta fuit præpositio *de* ante vocem *beatorum*.

^h Legitur in Sacramen. Gelas. et Gregor.

ⁱ Hic cœmeteria indicantur in quibus antiquiores martyres erant sepulti; cum SS. Joannes et Paulus in ipsi Urbis visceribus essent tumulati. Similiter in præfatione Missæ primæ S. Xysti viii idus Augusti: *Quibus (martyribus) urbis hujus præcipue coronatus est ambitus.*

V. *Item alia.* — Quæsumus, omnipotens Deus, ut nos geminata lætitiâ hodiernæ festivitatis excipiat, quæ de beatorum Joannis et Pauli glorificatione procedit, quos eadem fides et passio fecit esse germanos. Per, etc.

^h Hostias altaribus tuis, Domine, placationis imponimus, potentiam tuam in sanctorum tuorum passionibus honorando, et per eos nobis implorando veniam peccatorum. Per, etc.

Vere dignum. Quamvis enim tuorum merita pretiosa justorum, quocumque fideliter invocentur, in tua sint virtute præsentia, potenter tamen nobis clementi providentia contulisti, ut non solum passionibus martyrum gloriosis ⁱ urbis istius ambitum coronares, sed etiam in ipsis visceribus civitatis sancti Joannis et Pauli victricia membra reconderes, ut interius exteriusque cernentibus et exemplum pie confessionis occurreret, et magnificæ benedictionis non deesset auxilium. Per, etc.

C 34 VI. *Item alia.* — Honor martyrum beatorum deferre nos tibi munera, Domine, fidenter hortatur, quia per eos nobis credimus profutura. Per, etc.

Vere dignum. Fulget enim vox illa piissima Domini nostri Jesu Christi, qua, mundo subveniens, clementer prædixit: *Nisi granum tritici cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, multum fructum affert (Joan. xii, 24).* Ex quo videmus uberem pullulasse toto terrarum orbe sationem, et de principali cruce prodiisse gloriosarum segetem passionum, quia pro impiis servis sanguinem suum Creator effundens, ut pro immaculato Domino famuli peccatores certatim morentur, effecit. Propterea, etc.

apud Blanchinium: *Collecta quæ incipit Beatis martyribus supplicantiibus, nisi emendetur, lectoris vezabit ingenium. Ni fallor tamen, facili negotio restituitur, si dicamus in unam eandemque collectam duplicem fuisse confusam ab antiquario, ut colligitur ex geminato verbo PERCIPIANT.* Emendationem ejus, quam Muratorius recepit, retinimus. Solum idem Pastor pro *humili* alterutrum legendum monuit, vel supplendo *devotione*, vel scribendo *humiliter*, etc.

^g Est in Gelas. Gregor. et Missali Rom., ex quibus suppleta fuit præpositio *de* ante vocem *beatorum*.

^h Legitur in Sacramen. Gelas. et Gregor.

ⁱ Hic cœmeteria indicantur in quibus antiquiores martyres erant sepulti; cum SS. Joannes et Paulus in ipsi Urbis visceribus essent tumulati. Similiter in præfatione Missæ primæ S. Xysti viii idus Augusti: *Quibus (martyribus) urbis hujus præcipue coronatus est ambitus.*

VII. *Item alia.* — Propitius, Domine, quæsumus A oblationem nostræ servitutis intende; et ut sanctorum tuorum precibus commendetur, indulge. Per, etc.

Vere dignum. Cujus inspiratione succensi beati martyres ad passionis gloriam cucurrerunt; non timentes qui corpus occiderent, sed eum qui corpus animamque mittere poterat in gebennam; atque ideo illos persecutio sæva non perdidit, sed beata confessio sublimavit. Per, etc.

VIII. *Item alia.* — Oblata munera nomini tuo, Domine, nostræ sanctificationi proficere, tuorum precibus concede sanctorum. Per, etc.

Vere dignum. Quia tuæ virtutis esse cognoscimus, ut sancti tui, secundum magnificam Domini nostri Jesu Christi celestemque doctrinam, sanctas animas odiendo diligenter, et non servando, potius custodirent; hanc simul pietatis imitationem nobis et præsidium relinquentes. Per, etc.

Da, quæsumus, Domine Deus noster, ut sicut tuorum commemoratione sanctorum temporali gratulamur officio, ita perpetuo lætemur aspectu. Per, etc.

35 Exsulet plebs tua, Domine, placitorum sulta præsiidiis, quibus et sanctificationem referat, et subsidia propriæ fragilitatis acquirat. Per, etc.

XV.

IN NATALI APOSTOLORUM PETRI ET PAULI.

I. — ^b Deus, qui hunc diem beatorum apostolorum Petri et Pauli martyrio consecrasti, da Ecclesiæ tuæ, toto terrarum orbe diffusæ, eorum semper magisterio gubernari, per quos sumpsit religionis exordium. Per, etc.

Munera plebs tuæ, Domine, quæsumus, beatorum apostolorum fiant grata suffragiis; ut pro quorum triumphis tuo nomini deferuntur, ipsorum digna perficiantur et meritis. Per, etc.

Vere dignum. ^c Qui secundum promissionis tuæ ineffabile constitutum, apostolicæ confessioni superna ^d dispensatione largiris, ut in veritatis tuæ fundamine solidata nulla mortiferæ falsitatis jura prævaleant; et quantalibet existat errantium multitudo, ^e illi sint redemptionis tuæ filii, et illis Ecclesia tota numeretur, qui ab electorum tuorum ^f principali traditione non dissonant. Per, etc.

XVI.

Conjunctio s oblationis virginum sacratarum.

Hanc etiam oblationem, Domine, tibi virginum D

^a Est in Sacrament. Gregor. ac in Missali Romano in communi unius martyris, et alibi.

^b Hæc oratio est in Gelas. Sacrament. lib. II, n. 31, et in Gregor. ac Missali Rom. fere eadem.

^c Hæc præfatio Leonina videtur, sicut et plura in sequentibus hujus festi.

^d In sequenti Missa XIV, in qua hæc præfatio repetitur, pro dispensatione legitur *dignatione*.

^e In eadem Missa XIV: *Illi tamen redemptionis tuæ sint filii, et illis Ecclesia cuncta numeretur.*

^f Vox *principali* deest in Missa citata.

^g Oblationes virginum quæ Deo erant consecratæ ad sacrum altare memorant Augustinus epist. 3 ad Victorianum presbyterum, et Ambrosius in serm. ad Virginem lapsam. Hinc autem earum nomina ante

sacratarum, quarum ante sanctum altare tuum oblata nomina recitantur, quæsumus, placatus accipias. Pro quibus majestatem tuam supplices deprecamur ut propositum castitatis, quod te auctore professæ sunt, te protectore custodiant. Per, etc.

II. *Item alia.* — ^b Apostolorum tuorum precibus, Domine, quæsumus, plebs tuæ dona sanctifica, ut, quæ tibi tuo grata sunt instituto, fiant gratiora patrocinio supplicantium. Per, etc.

Vere dignum. Teque laudare mirabilem Deum in sanctis tuis, in quibus magnificatus es vehementer; per ipsos Unigeniti tui **36** sacrum corpus exornans, et in ipsis Ecclesiæ tuæ fundamenta constituens. Quorum beatissimum Petrum, gratiæ tuæ electionisque primitias, in apostolicæ dignitatis culmen ascitum, ita ad confitendum te Deum vivum et Dominum nostrum Jesum Christum secreta tui revelatione docuisti, ut in cognoscenda Unigeniti tui gloria nullis carnis et sanguinis impediretur obstaculis. Pro qua magistra omnium credentium fide, confessorem tuum cælorum clavibus præfecisti, ut cui ad te per te fuerat accessus, per ipsum cæteris ad regnum tuum pateret introitus. Huic quoque beatum apostolum Paulum ad salutem gentium non impari vocatione consocias; quem magnis laboribus præparatum, gratia tua et mentem mutavit et nomen. Hujus igitur triumphum diem hodierna devotione celebrantes, hostias tibi, Domine, laudis offerimus, cum angelis, etc.

III. *Item alia.* — Oblationes populi tui, Domine, quæsumus, apostolorum tuorum passio beata conciliet, et quæ nostris ⁱ (minus) non aptæ sunt meritis, fiant tibi placitæ tuorum deprecatione justorum. Per, etc.

Vere dignum. Qui Ecclesiam tuam in tuis fidelibus ubique pollentem apostolicis facis constare doctrinis, ut per quos initium divinæ cognitionis accepit, per eos usque in finem sæculi capiat regni cælestis augmentum. Per, etc.

IV. *Item alia.* — Munus hoc, Domine, quæsumus, apostolica pro nobis interventio prosequatur, ut quod tremente servitio per nos vovemus (*Al.* oblatum est), eorum nobis precibus efficias sacramentum. Per, etc.

Vere dignum. Tu etenim ⁱ tribuis, Domine, ut prædicationis apostolicæ claritatem nulla juris inferni subdola doctrina subvertat, nulla prævaricatio veritatis offuscet. Per, etc.

37 ^b Perceptis, Domine, sacramentis, subdito

ipsum altare in scriptis oblata ac recitata cognoscimus.

^b Hæc oratio legitur in Sacrament. Gregor. Merardi, et in Missali Rom. die festo Conversionis S. Pauli, et alibi, cum sit commemoratio hujus apostoli.

ⁱ Vox *minus* est varians lectio, quæ deest in Sacram. Gelasii, ubi hæc oratio legitur. Mox codex habet *apta* et *placitæ*. In Galasio cohærentius *apta* et *placita*. Sed placuit corrigere *aptæ*, et retinere *placitæ*; nam ad oblationes hæc adjectiva referuntur.

^j Codex hoc loco habet *tribues*, sed in Missa VIII, in qua hæc præfatio repetitur, melius *tribuis*. Ibidem postea pro *subvertat* legitur *commaculet*.

^k In Sacram. Gelas. et Greg. ac in Romano Missali, si pauca excepias, similis est collecta in Natali S. Pauli.

corde rogamus et petimus ut intervenientibus beatis A apostolis, quæ pro eorum celebrata sunt gloria, nobis proficiant ad medelam. Per, etc.

^a Gregem tuum, Pastor bone, placatus intende; et per apostolos tuos pervigili protectione custodi, ut iisdem rectoribus gubernetur, quos eidem contulisti ^b (Al. præfecisti) operis tui vicarios esse pastores. Per, etc.

V. *Item alia.* — Omnipotens sempiternæ Deus, qui ineffabili sacramento jus apostolici principatus in Romani nominis arce posuisti, unde se evangelica veritas per tota mundi regna diffunderet: præsta ut quod in orbem terrarum eorum prædicatione manavit, Christianæ devotionis sequatur universitas. Per, etc.

Præsta, quæsumus, Ecclesiæ tuæ, Domine, de tantis digne gaudere principibus, et illam sequi pia devotione doctrinam, qua ^c delectos tibi greges sacris mysteriis imbuerunt. Per, etc.

Vere dignum. Quia non mundi reges et proceres, non facundos aut divites, sed abjectos et pauperes, ineruditos atque ignobiles elegisti, quibus majestatis tuæ potentiam, et coæterni tibi Filii revelares arcum; ut non possibilitatis humanæ, sed doni probaretur esse divini; ^d et quæ præcipua videbantur in sæculo, absque te Deo monstrarentur inania; et quælibet inania, per te docerentur esse sublimia: cum, ita dispensante virtute, non de gloriosis humilia, sed de humilibus gloriosa penderent; et ille quondam Petrus piscator exiguus, repente factus apostolus, non potentibus subjaceret, sed eos potius salubri rete concluderet; nec cuiquam esset ambiguum, in secreta beatitudine collocatum jus habere dimittendi delicta mortalium, cujus meritum cerneret toto orbe venerandum regnare post mortem. Beatum quoque apostolum Paulum, Domine, simili dignatione glorificas; qui dejectus in terris levatur in cælum, captus oculis corporalibus, lucem vidit æternam; atque uno eodemque modo contumax tuus et vindictam sensit et gratiam; tantaque felicior ultione, particeps divinorum ^e meruit esse post pœnam. Per, etc.

38 VI. *Item alia.* — ^f Offerimus tibi, Domine, preces et munera: quæ, ut tuo sint digna conspectu, beatorum apostolorum tuorum, quæsumus, precibus adjuventur. Per, etc.

Vere dignum. Qui Ecclesiam tuam, in apostolica soliditate fundatam, ab infernarum eruis terrore portarum; ut in tua veritate consistens, nulla recipiat consortia perfidorum. Per, etc.

^a Has sententias et formulas invenies in præfatione Sacram. Gelasiani in octavis apostolorum Petri et Pauli, n. 36, et in Gregoriani ac Missalis Romani præfatione de Apostolis.

^b Verbum *præfecisti* est varians lectio.

^c In simili oratione Missæ xxii habetur *dilectos*.

^d Codex habet erronee, *quamque universa præcipua viderentur in sæculo*. Emendationem a Blanchino inductam et a Muratorio receptam retinimus.

^e Supple *gaudiorum*, vel aliquid simile.

^f Est in Sacram. Gregor. Muratorii, ac in Missali Rom. die octavæ SS. apostolorum Petri et Pauli. Mox ante vocem *preces* codex inserit *quæsumus*, quod verbum melius transtulimus ante vocem *precibus*

VII. *Item alia.* — Quæ tue nominis, Domine, sunt dicata, quæsumus, Ecclesiæ tuæ principum commendet oratio. Per, etc.

Vere dignum. Qui Ecclesiam tuam sempiterna pietate non deserens, per apostolos tuos jugiter eam et arudis et protegis. Per, etc.

VIII. *Item alia.* — ^g Apostolica pro nobis interventio, quæsumus, Domine, prosequatur munus oblatum: ut quod tremente servitio nos vovemus, ejus precibus efficiatur acceptum. Per, etc.

Vere dignum. Tu enim tribuis, Domine, ut prædicationis, etc. ^h

Celebratis, Domine, quæ pro apostolorum tuorum beata passione peregrinamus, ipsorum, quæsumus, nobis fiant intercessione salutaria, in quorum Natalitiis sunt exultanter impleta. Per, etc.

Audi, Domine, populum tuum tibi corde subjectum, et tuitionem mentis et corporis eidem, rogantibus sanctis apostolis tuis, præsta continuam.

IX. *Item alia.* — Omnipotens sempiternæ Deus, qui hunc diem beatorum, etc. ⁱ

Suscipe, Domine, munera plebis tuæ pro beatorum apostolorum triumphis oblata; et quia nostris meritis non est digna fiducia, placeant tibi precibus fiat grata devotio. Per, etc.

Vere dignum. Quia tui est operis tuæque ³⁹ virtutis, ut beatorum apostolorum Petri et Pauli gloriosa confessio nec capiatur unquam falsis, nec perturbetur adversis; sed ecclesiis eruditio, sicut per eos ab ipsa veritate suscepta posterisque mandata est, ita iisdem suffragantibus intemerata perdurat. Per, etc.

X. *Item alia.* — Offerimus tibi, Domine, preces et munera, etc. ^j

^k Vere dignum. Qui ineffabili sacramento jus apostolici principatus in Romani nominis arce posuisti, unde se evangelica veritas per tota mundi regna diffunderet, ut quod in orbem terrarum eorum prædicatione manasset, Christianæ devotionis sequeretur universitas; salubrique compendii et hi qui ab illorum tramite deviasent haberentur externi, et tantummodo filii veritatis existerent, qui a principali nullatenus traditione discederent. Per, etc.

Post infirmitatem.

XI. *Item alia.* — Vere dignum. Qui nos ideo temporalibus salubriter flagellas incommodis, quia æternarum rerum non vis subire dispendium; et quoniam facilis est in securitate prolapsus, malis potius presentibus auctoritate ejusdem codicis, qui n. 40 hanc orationem repetens, hac sola variatione concludit, *apostolorum tuorum, quæsumus, precibus expientur*.

^g Affinis est in nonnullis alia licet syntaxi expressis hæc oratio primæ orationi Missæ iv supra descriptæ.

^h Repetitur anterior præfatio Missæ iv.

ⁱ Sequentia eadem sunt in prima oratione Missæ i, excepta voce *magisterio*, pro qua hic habetur *moderamine*.

^j Vide supra collectam Missæ vi.

^k Hæc præfatio Leonem spirans in orationem primam Missæ v traducta fuit usque ad vocem *universitas*.

castigatos ad divina proficere, quam mundana prosperitate permittis a sempiternæ beatitudinis itinere deviare; per quæ providentiæ tuæ a beneficiis, cognoscentes apostolicis nos institutionibus erudiri, diem gloriôsæ passionis eorum subdito corde veneramur. Per, etc.

F C SP

XII. Item alia.— Quæsumus, Domine, Deus noster, quæ in hoc altari proposita oculis tuæ majestatis offerimus, beatorum apostolorum tuorum supplicationibus propitiatus assume. Per, etc.

Vere dignum. Qui Ecclesiam tuam in apostolica soliditate, etc. ^b

• Peractis solemniter, Domine, quæ pro apostolorum tuorum beata celebravimus passione, ipsorum, quæsumus, nobis fiant intercessione **40** salutaria, in quorum Natalitiis sunt exultanter impensa. Per, etc.

Audi, Domine, populum tuum, tota tibi mente subjectum, et apostolicam tuitionem supplici decerne propitiatus: ut corpore et corde protectus, quod ple credit appetat, quod juste sperat obtineat. Per, etc.

XIII. — Munera quæ deferimus, Domine, benignus assume, ^d et quia nostris impediunt offensis, apostolorum tuorum precibus adjuventur. Per, etc.

Post infirmitatem.

Vere dignum. • Nos enim temporalibus flagellis incommodis, quia æternarum rerum non vis subire dispendium; meliusque est malis præsentibus castigatos ad divina proficere, quam prosperitate mundana a beatitudinis sempiternæ tramite deviare. Inter quæ præceptis nos apostolicis, pariterque cognoscimus præsidii erudiri; et idcirco horum solemnia celebrantes, hostias tibi laudis offerimus. Per, etc.

^f Cœlestibus refecti sacramentis et gaudiis, supplices, Domine, te rogamus, ut quorum gloriamur triumphis, protegamur auxiliis. Per, etc.

^g Gregem tuum, Pater bone, placatus intende; et per beatos apostolos perpetua protectione custodi, quos totius Ecclesiæ præstitisti (Al. Filii tui vicarios) esse pastores. Per, etc.

XIV. Item alia. — Omnipotens sempiterne Deus, da populis tuis præcipuorum apostolorum natalem diem plena devotione venerari; ut quorum doctrinis ad confessionem Deitatis unius institutus est mundus, ^h eorum suffragantibus meritis divinæ serviat unitati. Per, etc.

ⁱ Ecclesiæ tuæ, quæsumus, Domine, preces et **D**

^a Legendum videtur *beneficio*. Post pauca in Missa xvii, ubi hæc præfatio iterum legitur, pro *subdito corde* habetur *multiplīci solemnitate*.

^b Præfatio Missæ vi hic repetita.

^c Paucis mutatis iterum se prodit oratio secunda Missæ viii.

^d Particula *et* suppleta fuit exigente contextu.

^e Affinis est præfatio num. 10.

^f Exstat in Missali Romano die 22 Sept. in festo SS. Mauritii et sociorum.

^g Hæc quoque oratio similis est collectæ ultimæ Missæ iv.

^h In Missa xix, ubi affinis oratio legitur, sic: *Ipsorum nunc quoque suffragiis divinæ pareat unitati*.

ⁱ In Gelasiano habetur in Natali S. Petri n. 30, in Gregoriano vero in Natali S. Pauli. Romanum Mis-

hostias apostolica commendat oratio, ut quod pro illorum gloria celebramus, nobis prosit ad veniam. Per, etc.

Vere dignum. ^l Qui secundam promissionis tuæ inviolabile constitutum, apostolicæ confessioni, etc., ut supra in præfatione Missæ i, usque dissonant; ipsaque sit sacri corporis ubique vera compage, quæ, te dispensante, devota obsequitur, quidquid sedes **41** illa censuerit, quam tenere voluisti totius Ecclesiæ principatum. Per, etc.

^k Perceptis, Domine, sacramentis, supplices te rogamus ut, intercedentibus beatis apostolis, quæ pro illorum veneranda gerimus passione, nobis proficiant ad medelam. Per, etc.

^l Familiam tuam, Domine, propitiis Intuere, et **B** apostolicis defende præsidii; ut eorum precibus gubernetur, quibus nititur, te constituyente, principibus. Per, etc.

XV. Item alia. — ^m Omnipotens sempiterne Deus, qui fragilitati nostræ consulens, assidua nos sanctorum celebritate solaris: da nobis, sub patronis talibus constitutis, et continua securitate muniri, et saluari gaudere profectu. Per, etc.

Grata tibi munera nostra sint, Domine, quæ et tuis sunt instituta præceptis, et sanctorum festivitas gloriosa commendat. Per, etc.

Vere dignum. Qui inter errorum caligines mundanorum luminaria multiplicis beatique martyrii coruscare tribuisti, ut in conspectu generis humani mirabilis appareret in eorum agone mutatio, qua prævalendo deficiunt persequentes, et deficiendo prævalent interempti; quo illorum sævientium memoria ac potestas evanuit, horum obeuntium mors ubique pretiosa fulget et nomen; illorum nulla supersunt regni potestatis insignia, istorum virtutem monstrat effectus; et quid de utrisque geratur, non solum fide cernitur, sed etiam visibiliter approbatur. Per, etc.

Quæsumus, Domine Deus noster, ut intervenientibus sanctis tuis, sacrosancta mysteria quæ frequentamus actu, subsequamur et sensu. Per, etc.

Adesto, Domine, populo tuo, cum sanctorum tuorum patrociniis supplicanti, ut quod propria fiducia non præsumit, suffragantium meritis consequatur. Per, etc.

XVI. Item alia. — Deus, qui Ecclesiæ tuæ in sanctis montibus fundamenta posuisti: da ut nullis erro-

sale præfert hanc orationem die Cathedræ S. Petri, et cum fit ejusdem commemoratio.

^j Hæc præfatio ex duobus compacta, nimirum ex præfatione Missæ i, ubi aliquot variantes notavimus. A vocibus autem *ipsaque sit* ad finem usque affinia invenies in præfatione Missæ xix.

^k Non sensu, sed verbis differt aliquantulum hæc oratio ab ea quæ supra describitur Missa iv. Similis est in Romano Missali in vigilia S. Andreæ.

^l Sacram. Gregorianum hanc orationem refert ad vespas in Natali S. Petri.

^m Hic revocatur oratio Missæ xxxviii mensis Aprilis de communi martyrum; et idem est de tribus aliis collectis sequentibus, quas in eadem Missa reperies.

rum subruatur incursibus, nulla mundi perturbatione quatiatur; sed apostolica semper et institutione sit firma, et interventione secunda. Per, etc.

42 ^a Offerimus sacrificium, Domine, quod pro reverentia beatorum apostolorum Petri et Pauli majestati tuæ jugiter et reddimus et debemus. Per, etc.

^b Vere dignum. Apud quem, cum beatorum apostolorum Petri et Pauli continuata festivitas, æterna celebritas, et triumphus cœlestis perpetuus sit natalis; nos tamen beatæ confessionis initia recolentes frequenti tribuis devotione venerari, ut crebrior honor, impen-sus sacratissimæ passioni, majorem nobis prosit ad gratiam. Per, etc.

^c Beatorum apostolorum, Domine, quæsumus, intercessione nos adjuva, pro quorum solemnitate percipimus tua sancta lætantes. Per, etc.

Adesto, Domine, fidelibus tuis, nec eos ullis mentis et corporis patiaris subjacere periculis, quos beatorum apostolorum Petri et Pauli munit gloriosa confessio. Per, etc.

— F — R — SP

XVII. Item alia. — ^d Omnipotens sempiterna Deus, qui Ecclesiam tuam in apostolica soliditate fundatam ab infernarum eruis terrore portarum, præsta ut in tua veritate persistens, nulla recipiat consortia perfidorum. Per, etc.

Quæ in hoc altari proposita, Domine, oculis tuæ majestatis offerimus, etc. ^e

Post infirmitatem.

Vere dignum. Qui nos ideo temporalibus salubriter flagellas incommodis, etc. ^f

^g Æternæ pignus vitæ capientes, humiliter imploramus, ut apostolicis fultis patrocinis, quod in imagine gerimus sacramenti manifesta perceptione sumamus. Per, etc.

Tuere, Domine, plebem tuam, et beatorum apostolorum defende subsidiis. Tui famuli famulæque sunt, Domine, tibi que subiecti. Benedictiones tuas jugiter assequantur, quas suppliciter et indesinenter expectant. Per, etc.

— F — R — SP

XVIII. Item alia. — ^h Exaudi nos, Deus salutaris noster, et apostolorum tuorum nos tuere præsiidiis, quorum donasti fideles esse doctrinis. Per, etc.

Suscipe, quæsumus, Domine, munera plebis tuæ, ⁱ quæ pro beatorum apostolorum Petri et Pauli natali-

^a Exstat in Sacram. Gelasii lib. II, n. 36

^b Est ibidem n. 31.

^c Invenitur in Gregoriano Sacramentario Menardi, et in Missali Rom. die VIII kal. Augusti in festo S. Jacobi apostoli.

^d Præfatio anterioris Missæ VI in orationem hic immutatur. Hæc autem oratio legitur in Sacrament. Gregoriano Menardi die natali S. Petri.

^e Vide supra orationem primam Missæ XII.

^f Habes hanc præfationem in Missis XI et XIII.

^g Est in Gelasiano lib. II, n. 36.

^h Ibidem legitur n. 33, et in codd. Gregorianis.

ⁱ Repetitur præfatio Missæ VII.

^j Habetur in Gelas. n. 34

tiis obtulerunt; et eorum tibi placita meritis propitius esse concede. Per, etc.

43 Vere dignum. Qui Ecclesiam tuam sempiterna pietate, etc. ^k

^l Sumpto, Domine, sacramento, beatis apostolis intervenientibus deprecamur ut quod temporaliter gerimus, capiamus æternum. Per, etc.

^m Protege, Domine, populum tuum, et apostolorum patrocinio confidentem perpetua defensione conserva. Per, etc.

XIX. Item alia. — ⁿ Omnipotens sempiterna Deus, da populis tuis præcipuorum apostolorum Petri et Pauli Natalem, etc.

^o Vere dignum. Quia tui operis tuæque virtutis est ut beatorum apostolorum Petri et Pauli gloriosa confessio, cujus annua vota celebramus, nec capiatur umquam falsis, nec perturbetur adversis; sed ut potius tui corporis ubique devota compago, te dispensante, suscipiat, quod sedes illa censuerit, quam tenere voluisti totius Ecclesiæ principatum. Per, etc.

^p Concede, quæsumus, Domine, beatos apostolos tuos intervenire pro nobis: ita enim nos salvari posse confidimus, si eorum precibus Ecclesia gubernetur, quibus utitur, te constituente, principibus. Per, etc.

^q Perceptis, Domine, sacramentis, subdito corde rogamus et petimus ut intercedentibus beatis apostolis tuis nobis proficiant ad medelam, quæ pro illorum gesta sunt passione. Per, etc.

XX. Item alia. — ^r Omnipotens sempiterna Deus, qui nos eorum multiplici facis celebritate gaudere, quorum nostræ fragilitati patrocinia contulisti: da, quæsumus, ut illorum sæpius iterata solemnitas nostræ sit tuitionis augmentum. Per, etc.

Hostias populi tui, Domine, propitius intuere: ut quod nostra fiducia non meretur, **44** per eos quos nobis constituisti præules, incessabiliter largiaris. Per, etc.

Vere dignum. Qui ut hanc sedem regimen Ecclesiæ totius efficeres, et quod hæc prædicasset ostenderes ubique servandum, simul in ea et apostolicæ principem dignitatis, et magistrum gentium collocasti. Per, etc.

Repleti ^s benedictione cœlesti, suppliciter imploramus ut quæ fragili celebramus officio, per beatos apostolos tuos nobis prodesse sentiamus auxilio. Per, etc.

^k In codd. Gregor. et in Missali Rom. legitur inserta Missæ diei octavæ SS. apostolorum.

^l Vides hic iterari collectam superioris Missæ XIV.

^m Hæc præfatio conflata est ex duabus. In prima repetitur præfatio Missæ IX, in secunda connectitur præfatio Missæ XIV.

ⁿ Est in Gelasiano lib. II, n. 33.

^o Affinis est oratio Missæ XIV. Hanc vero eandem singulari numero expressam refert Sacramentarium Gelas. n. 32 in Natali S. Pauli.

^p Exstat in eodem Sacram. Gelas. ibidem

^q Desideratur *Domine*; legitur autem in Missali Rom. hæc vox in Missa votiva de angelis, ubi hanc orationem angelis aptatam invenies

Protector in te sperantium, Deus, respice populum supplicentem, et apostolico interveniente suffragio, perfice miseratus pia desideria singulorum. Per, etc.

XXI. *Item alia.* — Placatus, quæsumus, Domine, quicquid pro peccatis mererem averte; nec apud te delicta nostra prævaleant, sed misericordia tua semper exorta prævincat. Per, etc.

^a Omnipotens sempiterne Deus, qui nos omnium apostolorum merita sub una tribuisti celebritate venerari, quæsumus ut celerem tuæ propitiationis abundantiam multiplicatis intercessoribus largiaris. Per, etc.

^b *In Jejunio.*

Munera, Domine, tuæ glorificationis offerimus, quæ tibi pro nostris grata jejuniis, eorum, quæsumus, deprecatio, quorum solemnissima celebramus, efficiat. Per, etc.

Vere dignum. Qui in montibus sanctis cælestis Hierusalem fundamenta posuisti, quæ duodecim solidata lapidibus apostolorum, chorum Ecclesiæ tuæ spiritali constructione declarat; ostendens nobis, et in Trinitate quadriformis Evangelii constare mysterium, et in unoquoque Evangeliorum Trinitatis plenitudinem contineri; simulque fragilitati nostræ, per tuam gratiam, fuisse provisos hujus dispensationis magistros, suffragatores, et præsules; ut sacri muneris venerabile sacramentum nihil amplius, nihil minus, nosse-mus esse quærendum. Per, etc.

Sanctificati, Domine, salutari mysterio, ⁴⁵ quæsumus, ut pro nobis eorum non desit oratio, quorum nos donasti patrocinio gubernari. Per, etc.

Præsta populo tuo, Domine, quæsumus, consolationis auxilium; et diuturnis calamitatibus laborantem respirare concede. Da veniam peccatis, et cor ejus ab iniquitate custodi; ut quia humana fragilitas incessabiliter meretur offensam, intervenientibus sanctis tuis, indulgentia lapsis continuata subveniat. Per, etc.

XXII. *Item alia.* — ^c Omnipotens sempiterne Deus, qui hunc diem beatorum apostolorum Petri et Pauli

^a Exstat in Gelas. lib. II, n. 33, inter preces ad vespereum. Est oratio festi omnium apostolorum, ad quod etiam sequens præfatio refertur. Hoc autem festum infra octavam apostolorum celebratum fuisse constat ex laudato Sacramento. Gelasii n. 35, et de hoc quidem omnium apostolorum festo, ut optime notavit vener. card. Thonásius, in epistola S. Hieronymi ad Chromatium citata a Cassiodorio scribitur: *Ut dies varii non videantur dividere quos una dignitas apostolatus in cælesti gloria fecit esse sublimes.* Porro hæc oratio in Sacramento. Greg. apud Menardum, et in Missali Romano ad festum omnium sanctorum kal. Novemb. traducta fuit.

^b Hæc collecta jejunii in Missa omnium apostolorum, cui inserta est, aliquando recitata fuit, et fortassis indicat aliquod extraordinarium jejunium, quod vel Leonis ævo in gratiarum actionem post liberatam Romam a Barbaris ipso die S. Petri, ut vidimus in admonitione ad serm. 84, vel alia de causa infra octavam SS. apostolorum Petri et Pauli indictum, cum die omnium apostolorum concurrerit. In Sacramentario autem Gelasii hæc oratio describitur in vigilia SS. Petri et Pauli lib. II, n. 29.

A martyrio consecrasti: da Ecclesiæ tuam, toto terrarum orbe diffusam, eorum sequi pia devotione doctrinam, per quos sumpsit religionis exordium. Per, etc.

^d Præsta, quæsumus, Ecclesiæ tuæ, Domine, de tantis digne gaudere principibus, et illam perseveranter regulam custodire, qua idem, inter verum falsumque dissidentes, dilectos (*Forte delectos*) tibi greges sacris mysteriis imbuerunt. Per, etc.

^P ^{SP} ^F ^E

XXIII. *Item alia.* — Apostolorum, Domine, beatorum Petri et Pauli desiderata solemnissima recensemus. Præsta, quæsumus, ut eorum supplicatione muniamur, quorum regimur principatu. Per, etc.

Munera tibi, Domine, lætantes offerimus, quæ beatorum apostolorum Petri et Pauli Natalitiis ^e nobis intercessionibus, confidimus profutura. Per, etc.

Vere dignum. ^f Qui prævidens quantis nostra civitas laboratura esset incommodis, apostolici roboris in eadem præcipua membra posuisti. Sed, o felix, si tuos præsules, ^g Roma, cognosceres, et tantos digne studeres celebrare rectores! Nulli te hostes impetrent, nulla prorsus arma terrerent, si eorum famulata doctrinis veraciter atque ^h (veraci fidelique proposito) fideliter eos proposito Christianæ sinceritatis ambires; cum tibi sufficienter appareat quæ benemeritis ⁴⁶ dona conferrent, qui tuentur etiam peccatores. Per, etc.

Quæsumus, omnipotens Deus, ut, qui nostris fatigamur offensis, sacris mysteriis expiemur; et qui merito nostræ iniquitatis affligimur, apostolicis satisfactionibus protegamur. Per, etc.

ⁱ Esto, Domine, plebi tuæ sanctificator et custos, ut apostolicis (gubernata) munita præsidii, et conversatione tibi placeat, et secunda deserviat. Per, etc.

XXIV. *Item alia.* — ^j Largiente te, Domine, beati Petri et Pauli Natalitium nobis lumen effulsit. Concede, quæsumus, ut hodierna gloria passionis, sicut illis magnificentiam tribuit sempiternam, ita nobis perpetuum munimen operetur. Per, etc.

Oblatio tibi, Domine, votiva defertur. Precamur

^k Aliquam habet affinitatem hæc oratio cum ea quæ in Missa I primo loco exhibetur.

^d Similis fere est oratio Missæ V.

^e Corrupta codicis lectio. Muratorius cum Blanchinio emendandum credidit *pro nobis intercedentibus.* Magis placeret nobis eorum intercessionibus.

^f Duo hujus præfationis characteres omnino congruunt cum serm. 84 S. Leonis, qui in octava quidem SS. Apostolorum Petri et Pauli habitus fuit. Nam et indicatur irruptio qua Roma a Vandalis fuit impetita, ac eorumdem apostolorum festo et patrocinio liberata; simulque neglectus a Romanis ipsorum sanctorum cultus innuitur; quod utrumque apertius in eo sermone explicatur, uti Acamius optime animadvertit pag. 71. Hinc eidem auctori hæc præfatio non immerito tribuenda videtur.

^g Codex Romana, perperam.

^h Uncis inclusa sunt varians lectio.

ⁱ Exstat in Sacram. Greg. in vespere Natalis S. Petri. In cod. Greg. Menardi et in Missali Rom. die 25 Julii in festo S. Jacobi apostoli. Mox gubernata est varians lectio.

^j Apud Gelas. legitur lib. II, n. 31.

ut pariter ad laudem tui nominis, et apostolicæ re-
verentiam dignitatis, et ad nostrum proveniat sancti-
ficata præsidium. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam beatus Petrus et Paulus
apostoli tui, quod in lacrymis seminarant, in gaudio
metere nunc probantur. Et qui euntes ibant et fle-
bant, non morte perterriti, sed ut beatæ perciperent
plenitudinem passionis, gloriosi sanguinis semina pre-
tiosa mittendo, venientes ecce nunc veniunt in ex-
ultatione totius Ecclesiæ, fructum victoriæ sempit-
ernæ, et præsentibus referentes præmiis et futuris.
Per, etc.

XXV. *Item alia.* — Apostolorum tuorum precibus,
Domine, plebis tuæ donâ sanctifica, etc. ^a

P F E SP

^b Hostias, Domine, quas nomini tuo sacrandas of-
ferimus, apostolica prosequatur oratio, per quam nos
expiari tribuis et defendi. Per, etc.

Vere dignum. ^c Tui enim muneris tuæque virtutis
est ut Ecclesia tua in apostolica soliditate fundata,
infernarum non vincatur terrore portarum, et in tua
veritate **47** consistens, nulla recipiat consortia ver-
fidorum. Per, etc.

Beatorum apostolorum, Domine, quæsumus, inter-
cessione, etc. ^d

Adesto, Domine, fidelibus tuis, etc. ^e

XXVI. *Item ad sanctum Paulum.* — Apostolico,
Domine, quæsumus, beatorum Petri et Pauli patro-
cinio nos tuere, et eosdem quorum tribuisti solemniam
celebrare, securos fac nostros semper esse custodes.
Per, etc.

Munera supplices, Domine, tuis altaribus adhibe-
mus, quantum de nostro merito formidantes, tantum
beati Petri et Pauli, pro quorum solemnibus offerun-
tur, intercessione confisi. Per, etc.

Vere dignum. Cujus providentia donisque conces-
sum est ut festivitatem nobis annuam beatorum
Petri et Pauli triumpho præstet insignem, par mundo
venerabile, apostolatus ordine primus et minimus,
sed gratia et passione particeps: hic princeps fidei
confutendæ, ille intelligendæ clarus assertor; hic
Christum, Filium Dei vivi, pronuntiavit divinitus
inspiratus: ille hunc eundem, Verbum, Sapientiam
Dei atque Virtutem, vas factus electionis astruxit;
hic Israeliticæ delibationis instituens Ecclesiam pri-
mitivam, ille magister et doctor gentium vocanda-
rum; sic, dispensatione diversa unam Christi fami-

Sequitur ut in prima oratione Missæ n.

^b Est in Sacram. Gregor. et in Missali Rom. in Na-
tali SS. Petri et Pauli.

^c Alfinis est præfatio Missæ vi.

^d Habes hanc orationem supra in Missa xvi.

^e Ibidem hæc quoque oratio sequitur.

^f Vide quæ de hac sententia indicavimus in præ-
fatione huic Sacramentario præmissa, num. 5.

^g Eadem est præfatio in Gelasiano lib. ii, n. 36, et
fere eadem in Gregor. in Natali S. Petri ac in Ro-
mano Missali de communi apostolorum.

^h Apud Gelas. lib. ii, n. 33.

ⁱ Exstat in codd. Gregorianis et in Missali Rom.
seria 5 ante Dominicam Passionis.

^j Hoc martyrum festum vi idus Julii cum eorum-

illam congregantes, ^k tempore licet discreto, recur-
rens una dies, in æternum et una corona sociavit.
Per, etc.

XXVII. *Item alia.* — Intende, precamur, Altissime,
vota quæ reddimus: et tibi placita fieri, eorum pre-
cibus pro quorum deferuntur honore concede.
Per, etc.

Vere dignum. ^l Suppliciter exorantes ut gregem
tuum, Pastor æternæ, non deseras, et per beatos apo-
stolos continua protectione custodias, ut iisdem re-
ctoribus dirigatur quos operis tui vicarios contulisti
præesse pastores. Per, etc.

48 XXVIII. *Item alia.* — ^m Solemnitatis aposto-
licæ multiplicatione gaudentes, clementiam tuam
deprecamur, omnipotens Deus, ut tribuas jugiter
nos eorum confessione benedicti et patrocinii con-
foveri. Per, etc.

Præsta, quæsumus, Domine Deus noster, et apo-
stolorum Natalitia nos tuorum continua devotione
venerari, et in suis crebrius honorare principiis.
Per, etc.

ⁿ Populi tui, Deus, institutor et rector, peccata
quibus impugnatur expelle; ut semper et tibi olac-
tus, et tuo munimine sit securus. Per, etc.

XVII.

MENSE JULIO.

VI IDUM JULIARUM.

^o *Natale sanctorum martyrum Felicts, Philippi, in
cæmeterio Priscillæ. Vitalis, et Martialis, et Alexan-
dri, in cæmeterio Jordanorum. Et Silani, in cæme-
terio Maçimi, via Salaria. Et Januarii, in cæmeterio
Prætextati, via Appia.*

^p Exaudi, Domine, preces nostras, et interve-
nientibus sanctis tuis, preces nostras placatus ad-
mitte. Per, etc.

Suscipe, Domine, propitius oblationes nostras, et
tuorum deprecatione sanctorum, pietati tuæ perfice
benignus acceptas. Per, etc.

Item alia. — Beatorum martyrum tuorum nos,
Domine, precibus et intercessione defende; ut qui
nostræ conscientiæ fiduciam non habemus, placen-
tium tibi meritis protegatur. Per, etc.

Suscipe, quæsumus, Domine, tuorum munera fa-
mulorum, quæ intercedentibus sanctis tuis, prosint
nobis et ad piæ devotionis officium, et ad tuæ sancti-
ficationis effectum. Per, etc.

^q Repleti, Domine, benedictione cœlesti, sanctorum
dem cæmeteriorum mentione similiter designatur in
vetustissimo Catalogo Bucheriano. Sunt autem sep-
tem fratres S. Felicitatis filii, qui in diversis cæme-
teris sepulti noscuntur. Nulla autem horum martyrum
missa propria, sed communes subiciuntur de mar-
tyribus, eo quod in singulis festis orationes et præfa-
tiones e communibus sumuntur; nisi forte ad hos
pertineat missa iii, cujus præfatio fraires martyres
et genitricem commemorat.

^r Sacram. Gregor. et Missale Rom. hanc eandem,
non sensu, sed verbis aliquantulum diversam ora-
tionem exhibent die 7 Octobris in Natali S. Marci
papæ.

^s In Natali S. Hermetis die 28 Augusti codd. Gre-
goriani et Missale Rom. hanc orationem præferunt.

tuorum concede suffragiis, ut quæ humiliter gergimus, **A** venerari, fac eorum et consideratione devotum, et defensione securum. Per, etc.

49 *Item alia.* — ^a Deus, qui nos sanctorum tuorum et solemnitate lætificas, et imitatione suscitās ad profectum, præsta ut quos veneramur officio, etiam piæ conversationis sequamur exemplo, etc.

In jejuniis.

I. — Sint tibi, quæsumus, Domine, nostri munera grata jejunii, quia tunc eadem in sanctorum tuorum digna commemoratione deferimus, si et actus illorum pariter subsequamur. Per, etc.

Vere dignum. Quia tu es mirabilis in omnibus sanctis tuis, quos et nominis tui confessione præclaros et suscepta pro te fecisti passione gloriosos. Unde sicut illi jejunando orandoque certarunt ut hanc possent obtinere victoriam, ita nos potius quæ exercere sectantes, convenientius eorum Natalitia celebramus. Per, etc.

Repleti, Domine, ^b magnificentia gratiæ tuæ, benedictione copiosa, et pro nostræ servitutis obsequiis, et pro celebritate sanctorum, cœlestia donasumentes, gratias tibi referimus. Per, etc.

Familiam tuam, Domine, supplicantiem oculis tuis miserationis intende; ut quæ, te inspirante, deposcit, sanctorum martyrum patrocinio consequatur. Per, etc.

II. *Item alia.* — Protector noster aspice, Deus, et misericordiam tuam humiliter implorantes clementer exaudi. Per, etc.

Ad humilitatis nostræ preces, Domine, placatus intende; nec nos in foveas et diaboli laqueos patiaris incidere, quos tantis sanctorum martyrum præsiidiis **C** munire dignaris. Per, etc.

^c Omnipotens et misericors Deus, qui nos sacramentorum tuorum et participes effleis et ministros, præsta, quæsumus, ut in iisdem proficiamus et fidei consortio, et digno servitio. Per, etc.

Vere dignum. Qui nos ideo frequentibus sanctorum martyrum festivitibus benignus exerces, ut ad constantiam fidei et ad perseverantiam pietatis beata commemoratione perducas, pariter nobis in eorum contemplatione constituens et salutiferæ confessionis exemplum, et copiosæ protectionis auxilium; atque ad spem nostræ per eos promissionis invitans, quorum adhuc latentem gloriam jam tamen etiam in hujus vitæ regione manifestas. Per, etc.

50 ^d Domine Deus noster, multiplica super nos **D** gratiam tuam, et quorum celebramus gloriosa certamina, tribue subsequi in sancta professione victoriam. Per, etc.

Erudi, Domine, quæsumus, populum tuum spiritalibus instrumentis, et quorum præstas solemniam

^a Est in Gregor. Sacramentariis, et in Rom. Missali die 23 Nov. Natali S. Cæcilie.

^b Redundantia fortassis videbuntur verba *manifesta gratiæ tuæ*.

^c Est in Missali Rom. die 7 Aug. Natali S. Donati martyris.

^d In eodem Missali et apud Menardum legitur die 31 Octobr. in vigilia omnium sanctorum.

venerari, fac eorum et consideratione devotum, et defensione securum. Per, etc.

III. *Item alia.* — Præsta nobis, omnipotens et misericors Deus, ut sanctorum martyrum tuorum copiosa victoria, sicut eis perpetuum dat triumphum, ita nobis continuam præstet auxilium. Per, etc.

Accipe, quæsumus, Domine, munera populi tui pro martyrum festivitate sanctorum; et sincero nos corde fac eorum Natalitia interesse. Per, etc.

Vere dignum. Quia licet in omnium sanctorum tuorum tu sis, Domine, protectione mirabilis, in his tamen speciale tuum munus agnoscimus, quos et fratres sorte nascendi, et magnifica præstitisti passione germanos; ut simul esset et veneranda ^e gloria genitricis et florentissima proles Ecclesie. Per, etc.

B Cœlesti munere satiati, quæsumus, Domine Deus noster, ut hæc nos dona martyrum tuorum deprecatione sanctificent. Per, etc.

IV. *Item alia.* — ^f Da nobis, quæsumus, Domine, sanctorum martyrum passionibus gloriari; ut eorum semper et patrocinii confidamus, et fidem congrua devotione sectemur. Per, etc.

Offerimus, Domine, munera tuorum tibi solemnitatibus grata sanctorum, suppliciter exorantes ut quod ad illorum pertinet gloriam, nobis prosit ad veniam. Per, etc.

Vere dignum. Qui sic tribuis, Ecclesiam tuam sanctorum martyrum commemoratione proficere, ut eam semper illorum et festivitate lætifices, et exemplo piæ confessionis exerceas, et grata tibi supplicatione tuearis. Per, etc.

Et sanctorum tuorum exultatione gaudentes, et sacramenti tui percognitione satiati, gratias tibi referimus, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus. Per, etc.

V. *Item alia.* — Omnipotens sempiternus Deus, qui in sanctis tuis es ubique mirabilis, quæsumus clementiam **E** tuam, ut sicut illis eminentem gloriam contulisti, sic ad consequendas misericordias tuas eorum nos facias precibus adjuvari. Per, etc.

Plebi tuæ munera, quæsumus, Domine, propitius intende; et quæ sanctis mysteriis exsequendis temporaliter nos offerre docuisti, ad æternam nobis proficere fac salutem. Per, etc.

Vere dignum. Qui non solum pro salute mundi persecutionem sustinuit impiorum, sed fidelibus suis etiam hæc dona concessit, ut ejus fierent aut passione aut confessione consortes. Per, etc.

VI. *Item alia.* — Omnipotens sempiternus Deus, qui inter innumera beneficia, sanctorum tuorum nos solemnitatibus præcipue consolaris, præsta, quæsumus

^e Codex hic inserit aliam particulam *et*, quæ hic potius quam ante vocem *veneranda* abundare videtur. Forte hæc Missa est propria SS. septem fratrum S. Felicitatis filiorum, ut diximus annot. 4 (Col. 59, n. 1).

^f Est in Gregor. Menardi, ac in Missali Rom. die 21 Decemb. Natali S. Thomæ apostoli.

mus, ut ad cœlestis operis instituta, et recordatio **A** nocere cupientium, declinemus, in qua student per-severare, malitiam. Tu, etenim, Domine, mittens in medium nos luporum, manere vis simplices similitudine columbarum, et astutos fieri more serpentum; non utique, ut cuiquam noxii simus, sed ut sollicitè dolos caveamus alienos. Ita mites ad omnes esse nos ^d jubes, ut pariter corripere præcipias inquietos. Longe aliud quippe est contumeliam præterire, aliud, ne per improvidam benignitatem capiamur intendere: quoniam et tua clementia ea lege nostros resolvit errores, ut nos denuo, ne deteriora subeamus, errare prohibeat, nec sibi quisquam aut non cessum judicet fuisse delictum, aut læsum se fortassis existimet, si facultas eidem potius subtrahatur subsiciva lædendi, cum hoc ipso magnum beneficium talibus conferatur, ut mali esse dediscant vel impossibilitate peccandi. Per, etc.

Concede, quæsumus, Domine Deus noster, ut inter adversa quæ peccatorum debitis sustinemus, quod fiducia nostra non obinet, martyrum tuorum nobis intercessio consequatur. Per, etc.

Sancis intervenientibus, Domine, tibi servitus nostra complaceat, et obsequia munerum fiant præsidia devotorum. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam martyrum beatorum pro confessione nominis tui venerabilis sanguis effusus, ^a sicut tua mirabilia manifestat, qui perficis in infirmitate virtutem, ita nostris studiis dat profectum, et infirmis apud te præstat auxilium. Per, etc.

VII. *Item alia.* — Aspice, quæsumus, Domine, **B** quæ oculis tuæ majestatis offerimus, ut tuorum deprecatione sanctorum et tuitionem nobis præbeant et medelam. Per, etc.

Vere dignum. Congaudet namque totum corpus Ecclesiæ de sublimium glorificatione membrorum, et quælibet ejus infirmæ portiones **52** ad suam quoque pertinere non ambigunt dignitatem quidquid excellit partium in eadem compage magnarum: quia sicut superioribus ima connexa sunt, ita summa ^b debent humilibus unitatis effectam. Per, etc.

XVIII.

Incipiunt orationes et preces diurnæ.

I. — Omnipotens sempiternus Deus, qui nulli nos inferre mandasti, quod nobis non optamus inferri, **C** præsta, quæsumus, ut nec fingamus aliis, nec aliorum fictionibus illudamur. Per, etc.

Deus, qui humani generis fida societate lætaris, da, quæsumus, ut et nos liberam præbeamus omnibus charitatem, et illi non pro bonis mala reddere moliantur. Per, etc.

Oblatio tibi, Domine, nostra defertur, quæ ut *tuo* sit digna conspectu, te, quæsumus, largiente mentis nostræ sinceritate promatur. Per, etc.

^e Vere dignum. Qui nos spiritalibus erudiens institutus, sic doces illorum jugiter relaxare, qui nobis adversantur, offensas, ut eorum non incidamus insidias, sic dissimulare culpas, ut, sub specie gratiæ

^a Codex hic habet *simul et tua*, et post pauca, **D** *quo perficis*, ac omittit *ita*. Emendavimus ex Missa xxxii de pluribus martyribus descriptæ mense April, ubi hæc præfatio legitur, et solum in fine aliquid immutatum est.

^b Cod. perperam, *debet.... affectum.*

^c In margine codicis notatur: *Culpas relaxare fratri, corripere etiam inquietos non omitti, sicut scriptum est.* Hæc præfatio cum sequentibus Missis usque ad quintam (uti observavit Muratorius in præfatione c. 3, p. 23) ab aliquo pontifice lucubrata fuit, qui aliquos inimicos passus, ab ipsis adhuc timebat. Respicere autem hæc posse ille existimat schisma contra Damasum papam ab Ursicino excitatum anno 367, vel illud Eulalii contra Bonifacium I an. 419. Addit et Bassi exconsulis accusationes an. 433 contra Xystum III conflatas, quas tamen monumentis innixas fatetur, quæ dubiæ sunt fidei (adjicere poterat) quæque P. Constantius spuria demonstrat.

^d Probabilis vero credimus iudicari rebellionem a clericis commotam adversus Zosimum, cujus fit mentio in ejus epist. 14, apud eundem Constantium scripta an. 418. Confer hujus notas et notitiam epistolæ ejusdem pontificis non exstantium apud laudatum editorem num. 32. De Manichæis a Leone perstrictis hæc Acamius interpretatur. Non assentimur; neque enim ullum hic hæresis aut hæreticorum indicium est; neque eos adversus Leonem ullam persecutionem excitasse aut calumnias sparsisse quisquam tradidit. Stylus quidem Zosimum potius quam Leonem hujus præfationis auctorem præfert.

^e Redemptionis nostræ munere vegetati, **53** quæsumus, Domine, ut hoc nobis perpetuæ salutis auxilium fides semper vera perficiat. Per, etc.

Salva, quæsumus, Domine, plebem tuam, et benedictionis sanctæ super eam effunde clementiam; ut inter conditionis humanæ et diabolicæ fraudis incursum, indulgentia tua laboranti continuata succurrat. Per, etc.

II. *Item alia.* — Adesto, Domine, supplicationibus nostris, et, ut nos ab hostibus dignanter eripias, a tibi non placitis prius moribus benignus emunda. Quia sine dubitatione defendes quos tuis perspexeris convenire mandatis. Per, etc.

Deus, qui prudentem sinceramque concordiam tuorum cordibus inesse voluisti, da nobis legitimæ dilectionis tenere mensuram; ut qui a justæ pacis puritate dissentiant, in nobis tamen, quod merito debeant lacerare, non habeant. Per, etc.

Præsta nobis, quæsumus, Domine, terrena despiciere et amare cœlestia, ut per hæc sacra quæ gerimus, et a transitoris desideriis expiari mereamur, et incipiamus inhærere perpetuis. Per, etc.

^f Vere dignum. Qui sic rationabilem non deseris creaturam, ut et quibus modis placere tibi et qualiter possit impetrare quæ poscit, ostendas; præcipiens ut te principaliter toto corde venerantes, consequenter et universos homines, sicut nosmetipsos,

^d Probabilis vero credimus iudicari rebellionem a clericis commotam adversus Zosimum, cujus fit mentio in ejus epist. 14, apud eundem Constantium scripta an. 418. Confer hujus notas et notitiam epistolæ ejusdem pontificis non exstantium apud laudatum editorem num. 32. De Manichæis a Leone perstrictis hæc Acamius interpretatur. Non assentimur; neque enim ullum hic hæresis aut hæreticorum indicium est; neque eos adversus Leonem ullam persecutionem excitasse aut calumnias sparsisse quisquam tradidit. Stylus quidem Zosimum potius quam Leonem hujus præfationis auctorem præfert.

^d Codex *imbues*. Blanchinius optime correxit *jubes*; quod si minus placeat, legendum monet *imbuis*.

^e Invenies hanc orationem in codd. Gregorianis et in Missali Rom. die sabbati ante Dominicam in Albis.

^f In cod. hæc marginalis notatio affligitur: *Pro dilectione fraterna orandum.* Sub finem legendum fortassis, *et eos, quos amamus.*

tamquam consortes nostri generis, diligamus; tunc circa eos verum probantes affectum, ut quemadmodum nos purgari desideramus a vitiiis, ita et eorum quos amamus optemus. Quibus præceptis duobus totam legem sine difficultate complentes, bona præsentia sumamus et æterna. Per, etc.

Da nobis, Domine, quæsumus, ambire quæ recta sunt, et vitare quæ noxia; ut sancta quæ capimus non ad iudicium nobis, sed proficiant potius ad medelam. Per, etc.

Tuere, Domine, quæsumus, famulos tuos, et a terrenis erroribus expeditos ad virtutum tuarum fac instituta proficere; sicque temporalibus auxiliis foveantur, ut magis gaudeant sempiternis. Per, etc.

III. *Item alia.* — ^a Ecclesiae tuæ, Domine, voces placatus admitte, ut destructis adversantibus universis, **54** securi tibi serviat libertate. Per, etc.

Præsta, Domine, quæsumus, ut toto tibi corde subjecti, tentantium voluntatum respuamus afflatus. Per, etc.

Hostias, quæsumus, Domine, nostræ devotionis assume; et per sacrificia gloriosa subditorum tibi corda purifica. Per, etc.

^b Vere dignum. Cujus inspiratione beatus Paulus apostolus Ecclesiae dicens: *Providentes bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus* (Rom. XII, 17), evidenter ostendit non esse prorsus quo malis actibus vel in hac vita possimus abscondi: dum te non latemus interius, et extrinsecus humanos quoque non vitamus aspectus. Nihil ergo juvat eos qui de decora sua notasque non cernunt, et quia ipsi se non vident, æstimant nec ab aliis se videri. Cum enim idem clamat Apostolus: *Quæ secundum faciem sunt, videte* (II Cor. x, 7): quemadmodum se celare posse confidunt, qui, sicut scriptum est, per dulces sermones suos seducentes corda fallacia (Rom. XVI, 18), et sicut Evangelium ait, Christum in cubile requirentes, palam manifesteque declarant quid et dictis exsequantur et factis. Nec eos fulcit aut munit, quia, ut se valere contendunt, volumina divina percurrunt, cum per hæc ipsi potius improbos mores suos et profiteantur et damnent, nescientes, ^c jam de pœna divini venire iudicii, quod traduntur in reprobum sensum, ut faciant quæ non conveniunt (Rom. I, 28). Quapropter hujusmodi declinantes actu, et solo miserantes quo debemus affectu; et ideo, etc.

Annuè, quæsumus, Domine Deus noster, ut per

^a Codd. Gregoriani habent hanc orationem inter quotidianas, Missale Rom. inter communes contra persecutores Ecclesiae. In illis pro adversantibus, est adversitatibus; in Missali additur et erroribus. In codice Gelasiano habetur lib. III, n. 67, contra iudices male agentes.

^b Nota marginalis in codice: *Arguit improbos, sed et orat pro eis.*

^c Sex voces sequentes, quæ in codice rejiciuntur post verbum conveniunt, hic perspicuitatis gratia, monente Blanchino, Muratorius in sua editione collocavit; quod nos haud inmutandum credidimus.

^d Est fere eadem in Romano Missali die 15 Junii Natalitio SS. Viti et Modesti.

^e In margine codicis annotatur: *Orandum pro iis*

hoc tuæ sapientiæ sacramentum circumspecta moderatione vivamus. Per, etc.

^d Da Ecclesiae tuæ, Domine, non superbe sapere, sed tibi placita humilitate proficere, ut proterva despiciens et matura quæque desiderans, exerceat liberam charitatem. Per, etc.

IV. *Item alia.* — Absolve, Domine, quæsumus, iniquitates nostras, et ut tua dona mereamur percipere, fac nos amare justitiam. Per, etc.

Concede nobis, Domine Deus noster, ut et te totamente veneremur, et omnes homines rationabili diligamus affectu. Per, etc.

Consecra, quæsumus, Domine, quæ de terrenis fructibus nomini tuo dicanda mandasti; ut et gratam tibi nostram facias servitutem, et Sacramentum nobis perpetuæ salvationis instituas. Per, etc.

^e Vere dignum. Qui fideles tuos mutua faciens lege concordet, veram pacem tali **55** foedere nexisti, ut nec alteri quisquam moliretur infligere quod sibi nollet inferri; et bona quæ suis utilitatibus tribui cuperet a consorte naturæ, hæc eidem ipse quoque præstare: quatenus dum per alterutram pietatem se reperiunt communes in singulis, semetipsam ^f diligens, esset mens una cunctorum. Per, etc.

Satiati participatione cœlesti, et gratias tibi referimus, Domine Deus noster, et ut nobis sit perpetua, deprecamur. Per, etc.

Beneficiis tuis, Domine, quæsumus, populus fidelis semper exsultet, ut te instruente dispositus et conversatione tibi placeat, et quæ votis expetit salubriter assequatur. Per, etc.

V. *Item alia.* — ^g Omnipotens sempiternus Deus, qui superbis resistis, et gratiam præstas humilibus, tribue, quæsumus, ut non indignationem tuam provocemus elati, sed propitiationis tuæ capiamus dona subjecti. Per, etc.

^h Majestatem tuam supplices exoramus ⁱ ut nec terreri nos lacerationibus patiaris injustis, nec captiosis adulationibus implicari; sed potius amare concedas, qui veraciter arguunt quam qui fallaciter blandiuntur. Per, etc.

^j Offerimus tibi, Domine, munus quod sicut duplici sumentes corde condemnat, ita sincera capientes mente justificat. Per, etc.

^k Vere dignum. Qui nos sic pietate pariter atque **D** justitia vis esse perfectos, ut et cautelæ nostræ non desit socianda benignitas, et indiscreta non subripiat qui malevoli sunt.

^l Cod. inserit *fletet*, quod verbum est varians lectio verbi *esset*, et melius expungendum fuit.

^m Hanc orationem habent Sacramentaria Gelasii et Gregor. sub titulo: *In contentione*. Magnam hujus partem exhibet Missale Rom. in orationibus communibus ad postulandam humilitatem.

ⁿ Notatio marginalis in ms., *Contra lacerantes vel adulantes.*

^o Sequentia usque ad *amare* leguntur in codd. Gregorianis et Gelasii, in Missa contra obloquentes.

^p Nota marginalis in ms., *Pro duplici corde.*

^q Alia marginalis notatio: *Orandum pro persequentibus.*

facilitas charitati. Præcipis enim ut pro nostris oremus inimicis, pro calumniantibus supplicemus, nec desinamus misericordiam tuam persequentibus impetrare; non utique ut in iisdem nequitiiis perseverent, quia hoc imprecari est potius quam salutaria postulare; sed ut ab his iniquitatibus expediti, ad modesta sese sanaque convertant. Cum enim, docente te, Domine, probos mores nobis optare debeamus, tunc proximos nostros, sicuti nosmetipsos, vere diligimus, si eis quæ nos habere cupimus expectamus. Per, etc.

Recreati, Domine, sacri muneris gustu, quæsumus, non inde sumentibus nobis vertatur ad pœnam, sed fideliter libantibus prosit ad veniam. Per, etc.

56 Tua, Domine, protectione confidens, benedictionem suppliciter imploratam devota tibi familia consequatur; ut tuo segura munimine, nec temporalibus destituatur auxiliis, et bonis aptetur æternis. Per, etc.

VI. *Item alia.* — ^a Omnipotens et misericors Deus, a bellorum nos, quæsumus, turbine fac quietos: quia bona nobis cuncta præstabis, si pacem dederis et mentis et corporis. Per, etc.

^b Protector noster, aspice, Deus, et ab hostium nos defende formidine; ut omni perturbatione submota, liberis tibi mentibus serviamus. Per, etc.

Suscipe, Domine, munera familiæ tuæ; quibus et nostris, quæsumus, sis placatus erroribus, et sanctificationem tuæ nobis redemptionis opereris. Per, etc.

^c Vere dignum. Agnoscimus enim, Domine Deus noster, agnoscimus, sicut prophetica dudum voce testatus es, ad peccantium merita pertinere ut servorum tuorum labore quæsitæ ^d sub conspectu nostro manibus diripiantur alienis; et quæ desudantibus famulis nasci tribuis, ab hostibus patiaris absumi. Totoque corde prostrati supplices exoramus ut prætorum concedas veniam delictorum, et ab omni mortalitatis incursu continuata miseratione nos protegas. Quia tunc defensionem tuam non diffidimus adfuturam, cum a nobis quibus offendimus dignanter expuleris. Per, etc.

Sacrosancti corporis et sanguinis Domini nostri Jesu Christi refectione vegetati, supplices te rogamus, Deus, ut hoc remedio singulari, et ab omnium peccatorum nos contagione purifikes, et a periculo ^D munias incursione cunctorum. Per, etc.

^a Sub rubrica *Orationum tempore belli* legitur hæc oratio in codd. Gregor. Muratorii.

^b Est in Missali Rom. inter communes contra persecutores et male agentes.

^c Notam hanc marginalem codex affigit: *Pro peccatis hostes infestari certissimum; unde enixius supplicandum Deo.*

^d Cum stylus hujus præfationis Leoninus videatur, direptio Romanæ urbis et agrorum depopulatio sub Leone Magno a Vandalis peracta an. 455 hic indicatur potius quam quæ Innocentio I pontifice contigit an. 410.

^e Codex, et inclinantium. Blanchinii emendationem a Muratorio receptam retinimus, ex quo etiam deinde addita vox rerum.

A Miserere, Domine, deprecantis Ecclesiæ, ^e et ad inclinantes tibi sua corda propitiatus intende, ut quos divinarum rerum sinis esse participes, nec peccatis fieri permittas obnoxios, nec opprimi patiaris adversis. Per, etc.

VII. *Item alia.* — ^f Miserere, Domine, populi tui, et continuis tribulationibus laborantem propitius respirare concede. Per, etc.

57 ^g Vox clauantis Ecclesiæ ad aures, quæsumus, Domine, tuæ pietatis ascendat; ut percepta ventis peccatorum, te fiat operante devota, te protegente segura. Per, etc.

Nomini tuo, Domine, munera, quæsumus, dicata sanctifica, ut et sacramentum nobis æternæ vitæ præbeant et profectum. Per, etc.

B ^h Vere dignum. Inter quælibet enim mundi pericula sola est a te non recessisse prosperitas, cum in tua misericordia confidentes nulla adversa percillant, sed potius exerceant ad salutem. Per, etc.

ⁱ Vivificet nos, quæsumus, Domine, participatio tui sancti mysterii, et pariter nobis expiationem tribuat et munimen. Per, etc.

Auxiliare, Domine, plebi tuæ, et toto tibi corde subjectæ præsta conversationis effectum: quia bonis omnibus hanc replebis, si tibi placere perfeceris. Per, etc.

VIII. *Item alia.* — ^j Ab omnibus nos, quæsumus, Domine, peccatis propitiatus absolve, et eos qui nos impugnare nituntur expugna. Per, etc.

C Comprime, Domine, quæsumus, ^k es iniqua loquentium, et eos qui nos moluntur insimulare confecta. Per, etc.

Quæsumus, Domine Deus noster, ut per hæc celestis vitæ commercia, declinantes laqueos falsitatum, ad veritatem tuam, concessa nobis divinitus via et tramite, dirigamur. Per, etc.

^l Vere dignum. Qui famulos teos informare dignaris, ut non tam nos exagitet inepta laceratio superbiorum, quam potius moveat miseratione læcerantium. Quoniam, sicut nos convenit præcavere ne veraciter impetamur, sic eorum qui a veritate sunt devii, fieri debemus interitum, quæsumus ut vel illis correctionem suppliciter exorando subvenire possimus, vel nobis fructum pietatis acquirere. Per, etc.

Quos refecisti, Domine, celesti mysterio, propriis alienisque propitius absolve delictis; ut divino munere purificatis mentibus perfruamur. Per, etc.

^f Est in Romano Missali fer. 3 post Dominicam quartam Quadragesimæ.

^g Hæc oratio legitur in Sacram. Greg. inter orationes quotidianas.

^h Marginalis nota codicis: *In periculis vel prosperitate gratias referendas Deo.*

ⁱ In Sacram. codd. Gregor. apud Muratorium legitur Dominica XIII Pentecostes, apud Menardum Dominica XIV, in Missali Rom. Dominica XII.

^j Sic incipit collecta pro peccatis in miss. Gregor. Muratorii, et progreditur usque ad *et eos*, ac stylum subinde mutat.

^k Pro os in cod. perperam *Deus*.

^l In margine ms., *Pro læcerantibus exortum*

• Porrigere dexteram, quæsumus, Domine, plebi A tuam misericordiam postulanti, per quam et errores declinet humanos, et solatia vitæ mortalis accipiat, et sempiterna gaudia comprehendat. Per, etc.

§ IX. Item alia. — Libera nos, Domine, quæsumus, a nostrorum debitis peccatorum, atque ut nos a malis omnibus propitiatus eripias, iniquitates nostras, quibus iuste ^b retribuuntur, absolvo. Per, etc.

• Contere, quæsumus, Domine, hostes populi tui, et delicta nostra, quorum merito nobis dominantur, emunda; ut, cum tibi placitam puritatem mentibus nostris infuderis, largiaris et pacem. Per, etc.

Accipe, Domine, quæsumus, sacrificium singulare, quod majestati tuæ semper et redditur et debetur. Per, etc.

Sit nomini tuo, Domine, hoc sacrificium, cum B exhibetur, acceptum, ut efficiatur jugiter exigendum. Per, etc.

Vere dignum. Qui nos castigando sanas et refovendo benignus erudis, dum mavis salvos esse correptos, quam perire neglectos. Per, etc.

Supplices te rogamus, Domine Deus noster, ut qui percipimus cœlestis mensæ substantiam, ad vitam • pertingamus æternam. Per, etc.

Tui sunt, Domine, populi, qui ministerium nostræ vocis exspectant. Quæsumus clementiam tuam ut salutaria ejus poscentibus, quidquid fiducia non habet deprecantis, gratia tua, quæ bonorum nostrorum non indiget, largiatur. Per, etc.

X. *Item alia.* — Adesto, Domine, supplicibus tuis, et sperantes in tua misericordia cœlesti protege benignus auxilio. Per, etc.

Respice, Domine, quæsumus, pietatis tuæ subsidium postulantes. Da indulgentiam reis, ut nobis subvenias propitiatus afflictis. Per, etc.

† Sanctificationem tuam nobis, Domine, his mysteriis placatus operare, quæ nos et a terrenis purget vitiiis, et ad cœlestia dona perducatur. Per, etc.

• Vere dignum. Qui nostras mentes expiando justificas, et immortalitatis efficiis justificando capaces. Per, etc.

Repleamur, Domine, gratia muneris sacri, et quæ gustu corporeo dulci veneratione contingimus, dulciora mentibus sentiamus. Per, etc.

Familix tuæ, Domine, preces miseratus §9 intende, et toto tibi corde subjectam prosequere, sustenta, circumtege; ut quæ te gubernatore confidit, et nullis implicetur malis, et bonis omnibus expleatur. Per, etc.

XI. *Item alia.* — Omnipotens sempiterne Deus, cujus viæ misericordia est semper et veritas, præsta,

^a Exstat in Sacram. Greg. Muratorii inter preces quotidianas tom. II, p. 256.

^b Sic codex, et recte, cum ad mala referatur.

^c Est in Gelasiano lib. III, n. 58.

^d Nota marginalis in codice: *Post infirmitatem.*

^e Cod., *pertinens*, male. Blanchinii emendatio placuit.

^f Ita Sacram. Greg. et Missale Rom. feria 3 post Dominicam II Quadragesimæ.

quæsumus, ut qui a tua clementia confovemur, crescamus etiam religionis augmento. Per, etc.

Da nobis, quæsumus, Domine, tua digne tractare mysteria, ut et miserationibus tuis congrua respondeamus obsequia, et fiducialius speranda poseamus. Per, etc.

^h Vere dignum. Pietatem tuam votis omnibus expetentes, ut humanarum rerum prosperitate percepta, terrenis eatenus consolationibus gratulamur, ne gaudia querere superna cessemus, sed quidquid lætitiæ temporali impenditur, eruditioni proficiat sempiternæ. Per, etc.

Quæsumus, Domine, Deus noster, quos sacramentis reficis, sustenta præsidiiis, et quos beneficiis temporalibus refoves, pascere ⁱ (divinis) perpetuis. Per, etc.

Ecclesiam tuam, Domine, perpetui miseratione prosequere, ut inter sæculi turbines constituta, et præsentis jucunditate respiret, et æternæ beatitudinis percipiat claritatem. Per, etc.

XII. *Item alia.* — Adesto, Domine, supplicationibus nostris, et apostolicis intercessionibus confidentes, nec minis adversantium, nec ullo perturbemur incurso. Per, etc.

Auxiliare, Domine, temporibus nostris, ut tua nos ubique dextera protegente, et religionis integritas, et Romani nominis securitas reparata consistat. Per, etc.

Supplices quæsumus, Domine, ut munus trepida servitute propositum, non de nostris meritis æstimetur, sed quod a te institutum est, offerentium tua sanctificetur dignatione præsentum. Per, etc.

† Vere dignum. Cujus nobis etiam ipsa medetur austeritas, dum peccandi coercent affectum, dum ad supplicandum tibi mens humana sit promptior, dum gratior reddit post adversa tranquillitas, et inter hæc, probata fides eruditur ad præmium. Per, etc.

Libera nos ab omni malo, propitiusque concede ut, quæ nobis poscimus relaxari, ipsi quoque proximis remittamus. Per, etc.

Quæsumus, Domine Deus noster, ut quod nobis ad immortalitatis pignus esse voluisti, §10 ad salutis æternæ tribus provenire suffragium. Per, etc.

^k Inclinantes se, Domine, majestati tuæ propitius intende, ut qui divino munere sunt refecti, cœlestibus semper muniantur auxiliis. Per, etc.

XIII. *Item alia.* — Da nobis, quæsumus, Domine Deus noster, in tua semper devotione gaudere, quia perpetua est et plena felicitas, si bonorum omnium jugiter serviamus auctori. Per, etc.

Quæsumus, omnipotens Deus, ne ad dissimulationem tui cultus prospera nobis collata succedant, sed

^g In margine codicis: *De justitia*

^h Nota marginalis in cod.: *Dum prosperitas redundat, eruditio superna quaratur.*

ⁱ Divinis est varians lectio.

^j In margine codicis: *Admonet, ad supplicandum nos esse promptiores.*

^k Invenitur in Sacram. Greg. et in Missali Rom. ser. 4 Cinerum.

ad gratiarum actionem, tibi propensius exhibendam, A et præsta, ^d ut eandem studiis competentibus exsequamur. Per, etc.

^a Hostias tibi, Domine, deferimus immolandas, qui temporali consolatione significas, ut promissa non desperemus æterna. Per, etc.

^b Vere dignum. Quoniam sicut tua clementia non solum beneficia præstat immeritis, sed affectum quoque nobis, quo gratias referamus, inspirat, ita nos convenit laudes tuas, quia non possumus competenter explere, saltem sine cessatione deprimere; ut quas numquam sufficienter exsolvimus, numquam reddere desinamus. Per, etc.

Observationis annuæ celebritate gratulantes, ut eorum quorum actionibus inhæremus, plenis effectibus gaudeamus. Per, etc.

Ecclesia tua, Domine, cœlesti gratia repleatur et crescat; atque ab omnibus vitiis expiata percipiat sempiternæ redemptionis augmentum; ut quod in membris suis copiosa temporum prorogatione veneratur, spiritualium capiat largitate donorum. Per, etc.

XIV. *Item alia.* — Omnipotens sempiternus Deus, mentes nostras, quæsumus, ad opera tibi placitura converte, ut correptio tua non sit negligentibus major causa pœnarum, sed fiat eruditio paterna correctio. Per, etc.

Deus, qui sacra legis omnia constituta, in tua et proximi dilectione posuisti, da nobis horum propitius efficientiam mandatorum, quia impossibile esse sibi nullus excusat, quod tanta brevitate concluditur, tanta æquitate præcipitur. Per, etc.

Omnipotens sempiternus Deus, qui offerenda tuo nomini tribuis, et oblata devotioni nostræ servitutis ascribis, quæsumus clementiam tuam ut, quod præstas unde sit meritum, proficere nobis largiaris ad præmium. Per, etc.

61 ^e Vere dignum. Qui mutabilitatem nostram ad incommutabilia ita justus et benignus erudis, ut nec fragilitatem destitutas, et coerces insolentes; quo pariter instituti pia conversatione et cœlestibus sacramentis, sic bonis prætereuntibus nunc utimur, ut jam possimus inhærere perpetuis. Per, etc.

Exaudi, Deus, orationem nostram; et tua sancta, quæ sumpsimus, non ad iudicium nobis provenire patiaris, sed ad remedium propitiationis immensæ. Per, etc.

Placidus aspice, Domine, plebem tuam, et quam doni tui facis esse consortem, a malis omnibus corporis et mentis emunda; ut noxia perturbatione cessante, liberum tibi semper exhibeant famulatum. Per, etc.

XV. *Item alia.* — Concede nobis, Domine, quæsumus, gratiam tuam, per quam boni esse possimus,

^a Hanc habent idem Sacram. Greg. et Missale fer. 3 post Dominicam Passionis.

^b In margine cod., *Inspiratione Dei gratiæ referuntur.*

^c Nota marginalis: *Coerces insolentes.*

^d Quæsumus, antea præmissum, hic superflue reperitur in ms.

^e In margine codicis: *Pro vitiis quibus subjaceamus orandus Deus.*

et præsta, ^d ut eandem studiis competentibus exsequamur. Per, etc.

Deus, quem injustitia nostra incessanter offendit, da nobis rectæ conversationis effectum, per quem consequamur et veniam. Per, etc.

Oblatio nos, Domine, quæsumus, sacra purificet, ac sui ministerio pariter et participatione dignos efficiat. Per, etc.

^e Vere dignum. Qui curam nostri ea ratione moderaris, ut proventus exterior de interiorum qualitate procedat. Nullis quippe forinsecus miseris affligemur, si vitia frenemus animorum; nec visibili decori subjacebit, qui fœdis cupiditatibus obviarit; nulla inquietudo prævalebit extrinsecus, si agamus corde sincero; nullis subdemur hostibus, si pacem teneamus internam. Ita sicut a nemine magis quam a nobis lædimur, sic noxia cuncta succumbent, si nosmetipsos ante ^f vincamus. Per, etc.

Tribuat nobis, Domine, quæsumus, sanitatem mentis et corporis sacramenti tui medicina cœlestis; ut hujus operatione vegetati tam præsentia quam æterna subsidia capiamus. Per, etc.

Consequatur, Domine, quæsumus, tuæ benedictionis auxilium, quod supplex poscit Ecclesia; percipiat indulgentiam; boni operis instruat; temporalium necessitatum consolatione respiret; ad gaudia sempiterna perveniat, et assumat æterna. Per, etc.

62 XVI. *Item alia.* — Adjuva nos, Deus salutaris noster, et quibus supplicandi tibi præstas affectum, tribue tuæ propitiationis effectum. Per, etc.

C Mysteria tua, Domine, debitis servitutis exsequentes, supplices te rogamus ut quod ad honorem tuæ majestatis offerimus, nobis proficiat ad salutem. Per, etc.

^e Vere dignum. Cujus et propitiationis exordium principaliter inde sentimus, cum tuorum sensibus dignanter infundis totis tibi mentibus supplicare, nec humanis opibus, sed tua virtute confidere; et indeficientem gratiam comprobamus, cum nos vel in hac devotione tribuis permanere, vel de perceptis beneficiis, non in nobis, sed in tuo nomine gloriari. Per, etc.

Satiati munere salutari, tuam, Domine, misericordiam deprecamur, hoc eodem sacramento quo nos temporaliter vegetas, efficias perpetuæ vitæ participes. Per, etc.

Auxiliare, Domine, famulis tuis, et in tua pietate fidentibus jugiter esto propitius; ut et præsentia pericula, te protegente, declinent, et futura gaudia, te largiente, percipiant. Per, etc.

XVII. *Item alia.* — ^h Parce, Domine, parce populo tuo, ut dignis flagellationibus castigatus, in tua miseratione respiret. Per, etc.

Exaudi, Domine, plebem tuam, et quod non habent

ⁱ Ita codex. Apud Muratorium *vincemus* ex emendatione a Bianchiino indicata, quæ tamen necessaria non videtur.

^j Nota margin. in cod.: *Non confidere in divitiis, nisi in Dei gratia tantum, suadet.*

^k Occurrit hæc oratio in codd. Gregor. et in Missali Rom. feria 5 ante Dominicam I Quadragesimæ. In laudatis autem codd. repetitur inter orationes pro peccatis.

merita supplicantium, tua nos semper gratia praeveni-
niens largiatur. Per, etc.

Altaribus tuis, Domine, munera nostrae servitutis
inferimus, quae placatus a accipias, et acceptum tibi
nostrum, quaesumus, famulatum, et sacramentum
nostrae redemptionis efficiant. Per, etc.

Vere dignum. A tua enim nunquam est laude ces-
sandum, quae et inter angustias necessarium praestat
auxilium, et in prosperitate gratiarum tibi referens
actionem, quanto nos memores facit esse beneficii,
tanto nobis tua magis dona conciliat. Per, etc.

^b Quaesumus, Domine Deus noster, ut quos divina
tribuis participatione gaudere, humanis non sinas
subjacere periculis. Per, etc.

Omnipotens sempiternae Deus, populi fidelis insti-
tutor et rector, in familia sacramento tui nominis ac-
quisita, gratiae tuae dona custodi; ut bona quae te
auctore percepit, **63** te protegente serventur (* *Ali-*
ter, te largiente copiosius augeantur). Per, etc.

XVIII. *Item alia.* — Omnipotens sempiternae Deus,
da nobis voluntatem tuam fideli mente retinere, et
pia conversatione deprecari; ut Ecclesiae tuae a pro-
fanis vanitatibus expiata, non aliud profiteatur verbis,
aliud exercent actione. Per, etc.

Exaudi nos, Domine Deus noster, et a pravitatibus
mundi tuorum discerne corda fidelium, ut qui Domi-
num sua voce pronuntiant, in diabolicam non reci-
dant servitutem. Per, etc.

Ut tibi grata sint, Domine, munera populi tui, ab
omni, quaesumus, nos contagio perversitatis emunda,
nec falsis gaudiis inhærere patiaris, ^d quos ad veri-
tatis tuae praemia venire promittis. Per, etc.

Vere dignum. Qui Ecclesiam tuam a diabolica
simulatione vis esse purgatam, atque ut a fictis sin-
cera discernas, ex operum qualitate fructus intelligi
praecipis voluntatum; ad te pertinere non reputans,
quos vel dissimulare quae tua sunt, vel his contraria
perspexeris operari. Unde benedicimus te, Domine,
teque debita servitute laudamus. Per, etc.

Adesto nobis, omnipotens et misericors Deus, et
sacramenta quae sumpsimus, nec nostris excessibus,
nec alienis permittas violari peccatis. Per, etc.

Gregem tuum, Pastor bone, placatus intende, et
oves quas pretioso sanguine redemisti, diabolica non
sinas incursione lacerari. Per, etc.

XIX. *Item alia.* — ^e Suscipe, quaesumus, Domine,
preces nostras, et clamantium ad te pia vota propi-
tius intuere. Per, etc.

^a Cod. accipiens, et infra, efficiat.

^b Missale Rom. hanc orationem exhibet in Domi-
nica XXIII post Pentecosten, et in communibus ora-
tionibus, contra persecutores Ecclesiae.

^c Adverbium *aliter* textui insertum in codice, va-
riantem innuit.

^d Sic codex. Muratorius, quibus.

^e Affinis est oratio codd. Gregor. Muratorii in pre-
cibus matutinalibus, apud Menardum vero inter ora-
tiones quotidianas.

^f Hanc referunt iidem codd. in orationibus pro pec-
catis.

^g Nota marginalis in cod. : *Ideo tardius invetratur,*
ut perseveret oratio postulantis.

¹ Exaudi, Domine, quaesumus, gemitum populi tui,
nec plus apud te valeat offensio delinquentium quam
miseratio tua, semper indulta fletibus supplicantium.
Per, etc.

Sacrificium tibi, Domine, celebrandum placatus
intende; quod et nos a vitis nostrae **64** conditionis
emundet, et tuo nomini reddat acceptos. Per, etc.

² Vere dignum. Qui ideo differis vota poscentium, ut
in ipsa quoque deprecationis diuturnitate proficiant;
et tardius postulata praestando, fidelium tuorum men-
tibus praestare cognosceris devotionis augmentum.
Per, etc.

Majestatem tuam suppliciter deprecamur, ut sicut
nos corporis et sanguinis sacrosancti pascis alimento,
ita divinae naturae facias esse consortes. Per, etc.

B Coelestibus, Domine, quaesumus, praesidiis manian-
tur, qui in tua protectione confidentes, in te solo Prae-
sule gloriantes, tuo semper foveantur auxilio. Per, etc.

XX. *Item alia.* — Exaudi, Domine, preces nostras,
et celeri nos propitiatione laetifica. Per, etc.

¹ Intende, Domine, quaesumus, supplices tuos; et
pariter nobis indulgentiam tribue benignus et gau-
dium. Per, etc.

² Hostias, Domine, suscipe placatus oblatas, quas
sanctificando, nobis, quaesumus, efficias salutaris.
Per, etc.

³ Vere dignum. Qui coelestibus disciplinis ex omni
parte nos instruens, qualiter a fidelibus tuis falsos
fratres discernemus ^k ostendens, Unigeniti tui
voce pronuntias: *Ex fructibus eorum cognoscetis eos*

C (*Matth. vii, 20*). De his sunt enim inflati sensu carnis
suae, et non tenentes caput. De his sunt qui terrena
sapientes, ita deprecantium te verba ¹ fastidiosi, quia
animales atque carnales, quae sunt spiritus Dei, stulta
mente non capiunt. De his sunt reprobi circa fidem,
qui nescientes quae loquantur, neque de quibus affir-
ment, saepe subvertere conati sunt et conantur. De
his sunt subdoli operarii, qui introeunt explorare
Ecclesiae libertatem, quam habet in Christo, ut eam
secum in turpem redigant servitutem. De his sunt
qui penetrant domos, et captivas ducunt mulierculas,
oneratas peccatis; non solum ^m viduarum facultates,
sed devorantes etiam maritarum. Isti jam nec justos
appetunt se videri, nec saltem deforis sunt, vel deal-
bati, vel loti, sed palam, pudore calcato, de pravis
conversationibus suis etiam gloriantur, et domi foris-
que spurcitiā contrahentes, non tam **65** referti
sunt ossibus mortuorum, quam magis ipsi sunt mor-

¹ Codd. Gregor. Muratorii hanc orationem exhibent
in precibus matutinalibus seu vespertinalibus.

² Est in iisdem mss. in Missa de quotidianis diebus.

³ Notatio marginalis: *De falsis fratribus.* Haec praefatio
Leonina videtur, in qua quorundam falsorum
fratrum corrupti mores describuntur. Quinam vero
hi fuerint divinare nolumus.

^k *Ostendens* abundat ex varianti lectione, nisi ma-
gis legere ostendis, et infra, *pronuntians*, uti Blanchini-
us monuit.

^l Nota marg., *De fastiosus*; et post nonnulla, *De*
subdolis.

^m Alia marginalis notatio in codice: *Devoratores*
viduarum et maritarum.

tui. Quibus evangelicè sententia convenienter eximat: *Si lumen quod in te est tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantus tuis (Matth. vi, 23)?* Nam cum in his quæ videntur obscura sint, et malæ famæ nigra dedecore, satis evidenter apparet hæc eos in occulto gerere, quæ etiam turpe sit dicere. Isti non solum ad tuam gratiam venientes sui fœditate deterrent, sed etiam intrinsicè a fratribus constitutis, pro quibus Christus est mortuus, offendiculum suæ perversitatis opponunt. Tales cavere nos jubet, per Apostolum tuum dicens: *Separate vos ab omni fratre inordinate ambulante (II Thess. iii, 6).* Et ea nos præcipis operari, quæ videntes euncti vere fideles tui, te cœlestem Patrem collaudent atque magnificent; a quæ rationalis conscientiæ bonæque famæ donum omne perfectum optinamque descendit. Per, etc.

^b Quod ore sumpsimus, Domine, quæsumus, mente capiamus, et de munere temporali fiat nobis remedium sempiternum. Per, etc.

Famulos et famulas, Domine, quæsumus, intueri, quibus in te sperare donasti; ac pariter eis, et quæ tibi placeant postulare, et ^c potius postulata concede. Per, etc.

XXI. Item alia. — ^d Concede nobis, Domine, veniam delictorum, et eos qui nos impugnare moluntur expugna; quia sub tuo munimine constitutis nulla diaboli nocet obreptio. Per, etc.

Protector in te sperantium, Deus, exaudi preces nostras, et miserere nostri; ut corpore et mente vegetati tuis semper inhæreamus officiis. Per, etc.

Supplices te rogamus, Deus, ut munera quæ deferimus, et devotionis gratiam nobis conferant, et salutem. Per, etc.

^e Vere dignum. Quia Ecclesiæ tuæ filijs sicut erudire non cessas, ita non desistis adjuvare, ut recte facienda cognoscant, et possibilitatem capiant exsequendi. Per, etc.

Sumentes dona cœlestia, gratias tibi referimus, sancte Pater, omnipotens, æterne Deus. Per, etc.

Protege, Domine, fideles tuos, et quos spiritali cibo vivificare dignatus es, perpetua salvatione comitare. Per, etc.

XXII. Item alia. — Auge fidem tuam, Domine, quæsumus, miseratus in nobis; quia pietatis tuæ subsidia non negabis, quibus in te credendi contuleris firmitatem. Per, etc.

Da nobis, Domine, quæsumus, in te tota mente confidere; quoniam sicut superbis in sua virtute præ-

^a Alia nota margin. in cod.: *Subversores fratrum. Cavendum ab eis.*

^b In Sacram. Gelasiano legitur ser. 7 post Dominicam tertiam Quadragesimæ; in eodd. autem Gregor. Muratorii ac in Missali Rom. ser. 5 post Dominicam Passionis.

^c Forte legendum *propitius.*

^d Inter preces matutinales hanc præferunt eodd. Gregor. Muratorii usque ad verbum *expugna.*

^e In marg., *Recte agendum.*

^f Notatur in margine codicis: *In operibus Dei gratias agendum.*

^g Est in Missali Rom. Dominica V post Pascha, et

A sumentibus semper obsistis, ita non deseris in tua misericordia gloriantes. Per, etc.

Munera, Domine, quæsumus, offerentes, ut et ab omnibus mundare peccatis, et a cunctis nos protegere digneris adversis. Per, etc.

^f Vere dignum. Quia cum omne opus bonum a te inchoari constet, et perfici hanc ipsam quam nobis tribuis perseverantiam supplicandi, certi sumus impetrare nos posse, quæ poscimus. Per, etc.

^g Tribue nobis, Domine, cœlestis mensæ virtute satiatis, et desiderare quæ recta sunt, et desiderata percipere. Per, etc.

Tu esto, quæsumus, Domine, populi tui munimen et custos; tu vitæ præsentis sustentator et rector; tu collator æternæ. Per, etc.

B XXIII. Item alia. — Tuere, Domine, quæsumus nos famulos tuos, ut a peccatis omnibus abstineamus, prompta tibi voluntate famulemur. Per, etc.

Grata tibi sit, quæsumus, Domine, tuæ plebis oblatio, per quam et sanctificationem referat, et quæ pia precatur obtineat. Per, etc.

^h Vere dignum. Quia fragilitatem nostram miseratus intendens, et mentem nobis tribuis supplicandi, et tua supplicibus dona largiris. Per, etc.

ⁱ Adesto nobis, Domine Deus noster, et quos tuis mysterijs recreasti, perpetuis defende præsidijs. Per, etc.

Familiam tuam, Domine, benignus illustra, et benedictionis tuæ largitate confirma; ut te in omnibus ducem, te mereatur habere custodem. Per, etc.

XXIV. Item alia. — Omnipotens et misericors Deus, ad cujus beatitudinem sempiternam, non fragilitate carnis, sed alacritate mentis ascenditur, **67** nos atria supernæ civitatis et te inspirante semper ambire, et tua indulgentia fidenter intrare. Per, etc.

Deus, qui cum muneribus nullis indigeas, ipse nobis munera cuncta largiris, accipe propitius quæ de tuis donis tibi nos offerre voluisti; non solum nostræ reputas devotioni quæ tua sunt, sed etiam per hæc nos ad cœlestia regna perducens. Per, etc.

P S F E

Gratias tibi, Domine, laudesque persolvimus, qui nos corporis et sanguinis dilectissimi Filii tui Domini nostri communionem vegetasti; misericordiam tuam suppliciter exorantes, i ut hoc tuum, Domine, sacramentum non sit nobis reatus ad pœnam, sed fiat intercessio salutaris ad veniam.

XXV. Item alia. — Protege, quæsumus, Domine, Romani nominis ubique rectores, ut his tua virtute

in vigilia Ascensionis.

^h Nota marg.: *Humilibus adesse Deum in cunctis operibus eorum.*

ⁱ Legitur Dominica Passionis tum in Sacram. Gregor., tum in Missali Rom.

^j Sequentia inserta sunt orationi post communionem communem pro vivis et defunctis, quæ item legitur in Missis Quadragesimæ.

^k Ex hoc et similibus locis, in quibus Romani rectores, vel principes plurali numero appellantur, non nemo collegit hoc Sacramentarium compactum fuisse eo tempore quo duo imperatores regnabant, alter in Oriente, alter in Occidente. Sed quam hæc ratio sit

vincentibus, pax populi tui secunda proveniat. Per, etc.

^a Præterde nobis, Domine, misericordiam tuam, ut quæ votis expetimus, conversatione tibi placita consequamur. Per, etc.

^b Exaudi, Domine, preces nostras, ut redemptionis nostræ sacrosancta commercia et vitæ nobis conferant præsentis auxilium, et gaudia sempiterna concilient. Per, etc.

P F C SP

Sacramentorum tuorum benedictione satisti, quæsumus, Domine, ut per hæc semper emundemur a vitiis et periculis ^c caveamus.

Adesto, quæsumus, Domine, plebi tuæ; ut quæ ^d sumpsit fideliter, et mente simul et corpore, te protegente, custodiat. Per, etc.

XXVI. *Item alia.* — Exaudi, Domine, preces nostras, et ut tuis nos muneribus jugiter prosequaris, majestati tuæ fac semper devotos. Per, etc.

Omnipotens sempiternus Deus, qui nos donis tuis prævenis dignanter immeritis, da ut tibi gratias referentis, efficiamur et meriti. Per, etc.

^e Offerimus tibi, Domine, munera quæ dedisti, ut et creationis tuæ circa mortalitatem nostram testificentur auxilium, et remedium nobis immortalitatis operentur. Per, etc.

^f Vere dignum. Quia, cum nostra laude non egeas, grata tibi tamen est tuorum devotio famulorum; nec te augent nostra præconia, sed nobis proficiunt ad salutem. Quoniam sicut fontem vitæ præterire, causa moriendi est, sic eodem jugiter redundare, effectus est sine fine vivendi. Per, etc.

Libertas, Domine, dona caelestia, præsidium nobis inesse gaudemus, et inter ista quæ transeunt, eorum quæ sunt manura confidimus. Per, etc.

Protege, Domine, famulos tuos; subsidiis pasce corporalis; et spiritalibus enutrens alimentis, a cunctis hostibus redde securos. Per, etc.

XXVII. *Item alia.* — Convertite nos, Domine, tuæ propitiationis auxilio; ut castigatio peccatoribus convenienter adhibita fiat correctio salutaris. Per, etc.

imbecillis, ex eo patet quod eadem formulæ leguntur etiam in nonnullis orationibus Sacramentarii Gelasiani libro III. Etenim num. 59 orat. 3, *Romani imperii propitiare principibus*; n. 6 orat. 2, *Propitius Romani nominis esto principibus*, et in secreta: *Romani imperii defende rectores*, et n. 61 orat. 1, *Romani imperii adesto rectoribus*, etc. Hæc quidem orationes lucubrari potuerunt sub duobus imperatoribus; at in Sacramentarium referri potuisse etiam post sublatum ultimum Occidentis imperatorem, demonstrat Sacramentarium Gelasii, quo pontifice unus imperator in Oriente dominabatur.

^a Inter orationes quotidianas postrema est in codd. Gregor. Muratorii.

^b Sacrament. Greg. Menardi et Missale Rom. hanc orationem præferunt fer. 5 post Pascha.

^c Cod., *caveamur*, male.

^d Cod., *sumpsere*, quod retineri posset, cum *plebs* multitudinem significans pluralem numerum recipere possit. At infra coherenter legendum esset *custodiant*. Mox pro *simul*, codex habet *sibi*.

^e Codd. Gregor. Muratorii hanc orationem interserunt postremæ Missæ dierum quotidianarum.

^f Nota marginalis in ms.: *Fontem vitæ toto corde*

Respice, quæsumus, Domine, preces nostras, et his muneribus præsentiam tuam majestatis internare; ut quod vestro servitio geritur, te potius sperante formetur. Per, etc.

^a Vere dignum. Cujus propitiationem in hac primo parte sentimus, cum ea quæ tibi sunt placita et nobis salutaria desideramus appetere. Dum enim sine te nihil recti ^b velle possimus, aut agere, aut pericere; indubitanter est gratia, quidquid convenienter operamur. Per, etc.

^c Cælestia dona capientibus, quæsumus, Domine, non ad iudicium provenire patiaris, quod fidelibus tuis ad remedium providisti. Per, etc.

Adesto, Domine, populis qui sacra donaria contigerunt, ut nullis periculis affligantur, qui te protectores confidunt. Per, etc.

XXVIII. *Item alia.* — Magnificentiam tuam, Domine, prædicamus, suppliciter implorantes ut qui nos imminenti periculis exuisti, a peccatis quoque benignus absolvas: ut beneficia nobis majora concedas, et tuis nos facias parere mandatis. Per, etc.

Munera nomini tuo, Domine, cum gratiarum actione deferimus, qui nos ^d ab infestis hostibus liberatos paschale sacramentum secunda (*Al. placida*) tribuis mente suscipere. Per, etc.

^e Vere dignum, Majestatem tuam totis sensibus deprecantes, ut sic vitia nostra depellas, sicut corpus ferale extinguis inimicos; nec captivitatem quam extrinsecus submovisti, sustinere nos patiaris internam. Sed ut noxia quæque discutias, et prospera jugiter largiaris, semper nos et quæ prava sunt declinare pericias, et amare quæ iusta sunt. Per, etc.

Laudes tuas, Domine, non tacemus, quia nos a malis quæ merebamur expediens, bona tua præstas celebrare lætantes. Per, etc.

Da, quæsumus, Domine, fidelibus tuis in sacra semper actione persistere, ut qui tua miseratione sunt digni fiant pietatis officio digniores. Per, etc.

XXIX. *Item alia.* — ^f Omnipotens et misericors Deus, de cuius munere venit ut tibi a fidelibus tuis

diligendum, id est, Christum Redemptorem nostrum. Hæc præfatio est in codd. Greg. hebdomada xvii post Pentecosten.

^g Cod., *et eorum quæ mansura.* Locus in vulgatis emendatus; sed non plane satisfacit. Magis placeret, *ea quæ sunt mansura.*

^h In margine codicis: *Indubitanter gratia (Forte, gratia) Dei reputandum quidquid agimus fidei ministri.*

ⁱ In Sacram. Gelas. et in Gregor. apud Menardum legitur fer. 5 post Dominicam IV Quadragesimæ; in codd. vero Greg. apud Muratorium, et in Missali Rom., feria 5.

^j Si Hunni hic indicarentur, uti putat Acamius part. II, § 9, pax cum his a Leone injta dicenda esset ante Pascha. Cur autem hac in re dubitemus, intelleges ex annot. 7 (*Col. 281, n. 6*) in dissert. 4 Quænellii ad an. 452. Mox *placida* est varians lectio.

^k In margine: *Orandum ut vitia a nobis Deus depellat.* Dein pro *corporum* in cod. erronee est *quorum.*

^l Est in Gelasiano lib. III, n. 8. Mss. Gregor. Muratorii, Dominica XIII post Pentec.; in Missali autem Rom., Dominica XII.

digne et laudabiliter serviatur, tribue ut ad promissiones tuas sine offensione curramus. Per, etc.

Suscipe, quæsumus, Domine, munera quæ de tuis offerimus collata beneficiis, et 70 quod nostræ devotioni concedis effici temporalis, tuæ nobis fiat præmium redemptionis æternæ. Per, etc.

PFES

XXX. *Item alia.* — ^a Ne despicias, Domine, quæsumus, in afflictione clamantes, sed laborantibus celeri succurre placatus auxilio. Per, etc.

Respice nos, omnipotens et misericors Deus, et ab omnibus tribulationibus propitiatus absolve. Per, etc.

Mitte, Domine, quæsumus, Spiritum sanctum, qui et hæc munera præsentia nostra tuum nobis efficiat sacramentum, et ad hoc percipiendum nostra corda purificet. Per, etc.

^b Vere dignum. Quia te sine cessatione prædicantibus, nec adversa prævalent, nec prospera negabuntur. Per, etc.

^c Sit nobis, Domine, reparatio mentis et corporis cœlestis mysterium, et cujus exsequimur actionem, sentiamus effectum. Per, etc.

Plebs tua, Domine, quæsumus, benedictionis sanctæ munus accipiat, per quod et noxia quæque declinet, et optata reperiat. Per, etc.

XXXI. *Item alia.* — ^d Omnipotens sempiternus Deus, qui nos et castigando sanas, et ignoscendo conservas, præsta supplicibus tuis ut et tranquillitatis optatæ consolatione lætemur, et ad correctionis effectum dono tuæ pacis utamur. Per, etc.

Preces nostras, Domine, propitiatus admitte, et a terreus effice contagiis expiatis, quos cœlestibus tribuis servire mysteriis. Per, etc.

^e Vere dignum. Per quem nos eruis a peccatis, a periculis exuis, et ad gaudia sempiterna perducis. Per, etc.

Quæsumus, Domine Deus noster, ut mensæ tuæ sancta libantes, non ad iudicium nobis, sed ad præsidium sempiternum cœlestia dona sumamus. Per, etc.

Respice, Domine, propitius populum tuum, atque ad tuam misericordiam pertinentes 71 et temporabilibus (*Al.* ^f præsentibus) sustenta beneficiis, et æternis (*Al.* futuris). Per, etc.

Orationes matutinæ, vel ad vesperum.

^g Deus, qui diem discernis et noctem, actus nostros

^a Fere eadem invenitur in codd. Gregor. in serie orationum pro peccatis, et in Missali Rom. inter orationes communes pro quacumque tribulatione.

^b Nota marginalis in cod.: *Adversa repelli, prospera ministrari.*

^c In Missali Rom. legitur Dominica VIII post Pentec., ac in die S. Valentini 14 Febr. In Sacram. Greg. Muratorii Domin. IX post Pentec.; apud Menardum vero die S. Valentini.

^d Exstat in cod. Gelasii lib. III, n. 37, in mss. Gregor. et Pamel., ac in Missali Romano, ad repellendam tempestatem.

^e In margine cod., *A peccatis sive periculis nos Christus redemit.*

^f Præsentibus, et dein futuris sunt variantes le-

A a tenebrarum distingue caligine, ut semper quæ sancta sunt meditates, in tua jugiter luce vivamus. Per, etc.

Annue, Domine, precibus nostris, et tuis serviitiis inhærentes, pervigili protectione custodi. Per, etc.

Domine Deus noster, diurno labore fatigatos soporis quiete nos refove; ^u adjuti necessario fragilitatis auxilio, et corpore tibi simus et mente devoti. Per, etc.

Propitiare, Domine, quærentibus misericordiam tuam, et statum Romani nominis ubique defende ^b (*Al.* et Romani nominis ubique protege principatum), ut pax salusque perpetua tuorum possit vigere populorum. Per, etc.

Item ad vesperum.

B ⁱ Quæsumus, Domine Deus noster, diei molestias noctis quiete sustenta, ut necessaria temporum vicissitudine succedente, nostra reficiatur infirmitas. Per, etc.

Exaudi nos, omnipotens sempiternus Deus, et ne sine terminis operum fragilitas humana deficiat, ipsa mutabilium rerum varietate nos refove. Per, etc.

Adesto, Domine, precibus nostris, et die noctuque protege, ut quibuslibet alternationibus temporum tua semper incommutabilitate firmemur. Per, etc.

XXXII. *Item alia.* — Respice propitius, Domine, quæsumus, afflictionem populi tui, et ne ad perdendum peccata nostra prævaleant, ^k sed ad salvandum nos tua potius misericordia copiosa prævincat. Per, etc.

C Propitius intueri munera, Domine, quæsumus, quæ tuis altaribus exhibemus, ut quod nostra fragilitate defertur, tua virtute sacretur. Per, etc.

PF C

^l Sumpsimus, Domine, sacri dona mysterii, humiliter deprecantes ut quæ in tui commemoratione nos facere præcepisti, in 72 nostræ proficiant infirmitatis auxilium. Per, etc.

Rege, Domine, quæsumus, tuorum corda fidelium; et ut bona tua te largiente percipiant, ipsorum primitus bonas esse concede (*Al.* effice) voluntates. Per, etc.

XXXIII. *Item alia.* — ^m Omnipotens sempiternus Deus, da nobis fidei, spei et charitatis augmentum, et ut mereamur assequi quod promittis, fac nos **D** re quod præcipis. Per, etc.

Deus, qui plenitudinem mandatorum in tua et

ctiones.

ⁿ Exstat in Gelas. lib. III, n. 84.

^o Uncis inclusa ex varianti lectione a collectore textui inserta.

^p Hæc est penultima orationum vespertinalium in mss. Gregor. Muratorii.

^q Cod., *firmetur, perperam.*

^r Sed abundat.

^s Est in Missali Rom. inter communes orationes pro quacumque necessitate.

^t Hanc exhibet codex Gelas. lib. III, n. 9. In Gregor. Muratorii, Dominica XIV post Pentec.; apud Menardum, Domin. XV; in Missali Rom., Domin. XIII.

proximi dilectione posuisti, hanc nobis gratiam largire propitius, ut quia in multis offendimus, tua charitas abundet in nobis, per quam peccata mundantur. Per, etc.

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, oblationes familiæ tuæ propitius intende, ut hæc piæ devotionis obsequia et rectores sanctificent et regendos. Per, etc.

Deus, qui a fideles tuos ad veram vis innocentiam pervenire, fac nos per indulgentiam tuam illius participes sanctitatis, quæ nec sibi noxia, nec cuiquam inveniatur adversa. Per, etc.

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, da servis tuis hunc charitatis affectum, ut bona pro malis reddere tuo incitentur exemplo, et de inimicis suis correctione magis cupiant, quam ultione gaudere. Per, etc.

Propitiare, Domine, supplicum votis, et populi tui oblationibus precibusque susceptis, omnium nostrum ad te corda converte. Per, etc.

P F E

Incipiunt preces diurnæ cum sensibus necessariis.

XXXIV. — Omnipotens sempiternus Deus, Romanis auxiliare principibus, ut tua virtute roboratis, omnis hostilitas nec viribus possit prævalere, nec fraude. Per, etc.

Nostris, quæsumus, Domine, propitiare temporibus, ut tuo munere dirigantur et Romana securitas et devotio Christiana. Per, etc.

Supplices, Domine, deprecamur, ut per hæc dona sacrificii singularis, et abolitio peccatorum, et tua nobis sanctificatio præbeat. Per, etc.

Vere dignum. Qui ineffabilibus modis hostes nostros etiam in tuam pateris contumeliam prosilire, ut quia nos de eorum 73 sævita vindicari pro nostris actibus non meremur, dum ad ultionem tuam rediguntur injuriæ, nobis licet improbis consulatur; te pariter admonente, cum peccatoribus ista præstentur, quanta possis ministrare correctis. Per, etc.

Tua nos, quæsumus, Domine, miseratio gloriosa purificet, et dignos, quibus sua beneficia præstet, efficiat. Per, etc.

Fidelem populum, quæsumus, Domine, potentia tuæ munit invicta defensio, sanctumque sibi cælesti dispensatione percipiat; ut pio tibi semper devotus affectu, et ab infestis liberetur inimicis, et in tua jugiter gratia perseveret. Per, etc.

XXXV. *Item alia.* — Supplicandi tibi, quæsumus, Domine, da nobis sine cessatione constantiam, ut

A quos non deseris in tribulatione subjectos, copiosius foveas majestatem tuam jugiter exorantes. Per, etc.

Præsta, quæsumus, Domine, ut hac oblatione mundati, sumamus et deprecandi fiduciam, et gratiam, quæ justa (*Al. bona*) sunt, impetrandi. Per, etc.

In jejunio.

Vere dignum. Tantoque propensius agere, quod pro nostro modulo nitimur operari, quanto jejunia et orationibus a speramus consequi nos posse quæ poscimus; præsertim dum præstitorum testificatio spem tribuat potendorum. Per, etc.

Domine Deus noster, qui salutaria et prævides solus et tribuis, tu, quæsumus, et mentibus nostris largire semper a affectum tuam misericordiam postulandi, et quæ nobis sunt utilia, placatus intende. Per, etc.

Exaudiat vos Dominus Deus noster, et pro sua quemque necessitate clamantem benignus aspiciat; solatia propitius administret, quæ humana poscit infirmitas; peccata quæ adversantur avertat; pariterque corporibus vestris et mentibus semper profutura concedat. Per, etc.

XXXVI. *Item alia.* — Domine Deus noster, quæsumus, concede propitius ut Ecclesia tua jugiter et religione crescat et pace. Per, etc.

74 Conciliet nobis misericordiam tuam, Domine, munus oblatum, nostræque simul protectioni proficiat et saluti. Per, etc.

Vere dignum. Qui non solum peccantibus nobis veniam tribuis, sed hostibus nostris potenter obstas; et quos perpeti, malis operibus, promeremur, magnifica pietate depellis; ut nos ad tuam reverentiam cultum et terrore cogas et amore perducas. Per, etc.

Tantis, Domine, repleti numeribus, ut salutaria semper dona capiamus, præsta, quæsumus, ut a tua numquam laude cessemus. Per, etc.

Porrige, quæsumus, dexteram, Domine, populo deprecanti; et cui tribuis supplicandi benignus affectum, præbe placatus auxilium; ut te ductore confidens, et mala cuncta declinet, et omnia quæ bona sunt apprehendat. Per, etc.

XXXVII. *Item alia.* — Omnipotens sempiternus Deus, Ecclesiae tuæ concede propitius ut mortiferis (*Al. sacrilegis*) oblectationibus amputatis, æternitatis tuæ potius delectatione lætetur. Per, etc.

Auxiliare nobis, misericors Deus, et ut cunctos hostes expugnare possimus, præsta, quæsumus, ut nostros vincamus errores. Per, etc.

rectionem pertinet.

^a Est in mss. Gregor. Muratorii, et in Missali Rom. Dominica prima post Pentecosten.

^b *Sacrilegis* varians lectio prima manu textui inserta; secunda vero *sacrilegii*, quæ est varians lectio substantivi *oblectationibus*. Hæc Missa videtur esse contra spectacula, ut innuunt illa præfationis: *Dum scilicet aguntur crimina, vel canuntur* quæ S. Leo disserit serm. 84, cap. 1.

^a Cod., *fidelium tuorum*. Ex contextu autem patet legendum *fideles tuos*, vel addendum *corda*, aut *mentes*.

^b Invenitur in codd. Muratorii inter orationes quotidianas.

^c Nota marginalis: *De contumelia hostili, quæ ad correctionem fidelium constat.*

^d Cod., *expiemur*.

^e Cod., *effectum*.

^f Notatio in marg. cod., *Omne adversum ad cor-*

Repelle, Domine, quæsumus, a nobis sacrilegas voluntates, et tribue ut divina (*Al. beata*) mysteria castis iucunditatibus celebremus. Per, etc.

* Vere dignum. Supplices exorantes, ut omnis a nostro discedat eorde profanitas, et quod professione respiciamus, actione vitemus: quia nimis est execrandum, ut cum vanæ superstitionis ipsos quoque removeris sectatores, a fidelibus tuis diabolica signa tractentur: ^b quia hoc ipso pravi spiritus sectatores non debium est, quod factis probantur et dietis, labem moribus irrogare, dum scilicet vel aguntur crimina, vel canuntur. Promptiusque debemus, omni rita pestiferæ vetustatis abolito, cœlestis vitæ novitate gaudere: quia tunc propitiatio superna non deerit, si, cunctis abominationibus abdicatis, ad veræ Divinitatis salutaria mandata currentes, laudes **B** ejus sanctæ voce cantemus. Per, etc.

Lactifcet nos, quæsumus, Domine, Sacramenti veneranda solemnitas, pariterque mentes nostras et corpore et spiritali sanctificatione **75** fecundet, et castis gaudiis semper exercent. Per, etc.

Purifica, Domine, quæsumus, familiam tuam, et ab omnibus contagiis pravitatis emunda. ^c [Tuis donis exultent, te semper ubique collaudent:] ut redempta vasa sua Domini passione non spiritus immundi rursus inficiant, sed salvatio sempiterna possident. Per, etc.

XXXVIII. Item alia. — ^d Omnipotens sempiternus Deus, ab hostium nos defende formidine, ut omni perturbatione submoto, liberis tibi mentibus serviamus. Per, etc.

Præsta, quæsumus, Domine Deus noster, ut et inter quaslibet angustias constituti non desinamus tuo nomini supplicare, et cum propitiatio nobis cœlestis impenditur, a teā nunquam laude cessemus. Per, etc.

Placatio tua nobis, Domine, sit propinqua, quam ceteris nostris operibus non meremur, interveniente sacrificio singulari, tua percipiamus miseratione præventi. Per, etc.

* Vere dignum. Tu enim nos per evangelicæ relationis exemplum, quod meritis non valemus, januam misericordiæ tuæ pulsando dicitur, impetrare posse docuisti; atque ideo supplices te rogamus, ut et perseverantiam nobis tribuas deprecandi, et pium pendas tuæ propitiationis auditam. Per, etc.

^f Sentiamus, Domine, quæsumus, tui perceptione

^a In margine codicis: *Orandum, ne profanitas in nobis subripiat.*

^b Cod. mendose: *Qui hoc ipso pravi spiritus, non dubium est. Bianchini emendationem a Muratorio receptam retinimus, licet alia forte melior correctio subsit.*

^c Uncis inclusa perperam in textum videntur inlata. Paulo post codex mendose, *inficiat, sed salvatio.*

^d Affinis oratio legitur in cod. Gelas. lib. III, n. 61, et in Missali Rom. inter orationes communes *contra persecutores et male agentes.*

^e Nota marginalis in ms., *Dicitur pulsandum, ut impetretur.*

^f Legitur in codd. Greg. Muratorii, Dominica XII

A sacramenti subsidium mentis et corporis, ut in utroque salvati de cœlestis remedii plenitudine gloriamur. Per, etc.

Effunde, quæsumus, Domine, Spiritum gratiæ super familiam tuam, et ab ea quidquid diabolicæ fraudis irrepit, quidquid terrenæ labis incurrit, expelle; ut interius exteriusque mundata et puram tibi devotionem semper exhibeat, et facilius possit assequi quod rationabiliter et convenienter exposcit. Per, etc.

XXXIX. Item alia. — Annue, quæsumus, omnipotens Deus, ut sacramentorum tuorum gesta recolentes, et temporali securitate relevemur, et erudiamur legalibus institutis. Per, etc.

76 ^e Da nobis, Domine Deus noster, ut et mundi cursus pacifice nobis tuo ordine dirigatur, et Ecclesia tua tranquillâ devotione lætetur. Per, etc.

^b Protege nos, Domine, quæsumus, tuis mysteriis servientes, ut divinis rebus et corpore famulemur et mente. Per, etc.

^f Vere dignum. Qui profutura tuis et facienda provides, et facta dispensas, mirisque modis Ecclesiæ tuæ gubernacula moderâris, ut exerceatur adversis, et prosperis sublevetur: ne vel impugnatione succumbat, vel securitate torpeseat, sed subdito tibi semper affectu, nec in tribulatione supplicare deficiat, nec inter gaudia gratias referre desistat. Per, etc.

^j Repleti sumus, Domine, muneribus tuis; tribus quæsumus, ut et eorum emundemur effectu, et munamur auxilio. Per, etc.

C Adveniat, quæsumus, Domine, misericordia sperata supplicibus, et iisdem cœlestis munificentia tribuatur, qua et recte poscenda cognoscant, et postulata percipiant. Per, etc.

XL. Item alia. — Præsta nobis, Domine, quæsumus, auxilium gratiæ tuæ, ut sine qua nihil boni possumus, eadem largiente, digne quæ tuæ sunt, et cogitare valeamus et facere. Per, etc.

Concede nobis, Domine Deus noster, ut celebratûr sanctorum *solemnia*, non solum observantiam corporalem, sed, quod est potius, habeamus mentium puritatem. Per, etc.

* Vere dignum. Tua nobis enim munera conferre posse confidimus abundantiam devotionis et pacis, ut et securitatem tribuat recte curata religio, et sacris solemnitatibus famuletur concessa securitas (*Al. tranquillitas*). Per, etc.

post Pentec.; apud Menardum, Domin. XXI; in Missali Romano, Domin. XI.

^e Est in mss. Greg. Muratorii, Dominica V post Pentec.; apud Menardum, Domin. VI; in Missali Rom., Domin. IV.

^b Exhibetur in Missali Rom. inter communes *contra persecutores Ecclesiæ.*

^f In margine codicis: *Ecclesia Dei exercetur adversis, ut prosperis sublevetur.*

^j Codd. Gregor. Muratorii hanc orationem præferunt Dominica VII post Pent.; codex Menardi, Domin. VIII; Missale Rom., Domin. VI.

^k Notatio in marg. codicis: *Poscendam abundantiam devotionis.*

Tribue nobis, Domine, quæsumus, ut mysterii A salutari et intellectu proficiamus et cultu. Per, etc.

Famulos et famulas tuas, Domine, cœlesti visitatione circumda; mentibus eorum atque corporibus rorem tuæ benedictionis infunde; ut sacris solemnitatibus convenienter aptati et sanctificationis gratiam referant, et quæ pie precantur obtineant. Per, etc.

77 *XLII. Item alia.* — Omnipotens sempiternæ Deus, tota nos ad te mente converte, ut qui talia dona præstas immeritis, præbeas majora devotis. Per, etc.

Hostias tibi, Domine, laudis offerimus, qui nos et præsentibus simul bonis cumulas et futuris. Per, etc.

^a Vere dignum. Qui cum desidiosis et duris operariis immensa præsidia largiaris, quanta toto tibi B corde subjectis conferre possis, ostendis, et dum hæc largiris indignis, dignos fieri, quibus meliora tribuantur, hortaris. Per, etc.

Gratias tibi referimus, Domine, qui nos a temporalibus facis respirare pressuris, ut ad gaudia sempiterna promoveas. Per, etc.

Perfice, Domine, misericordias tuas populo supplicanti, quem tuorum largitate donorum, et instantius gratiam postulare majorem, et fiducialius sperare concedis. Per, etc.

XLII. Item alia. ^a — Respice, Domine, quæsumus, afflictionem populi tui, et ab omnibus necessitatibus liberatum, secunda tribue tibi mente servire. Per, etc.

Lætifica nos, Domine, quæsumus, consolationibus tuis, et ut nobis dona cœlestis gratiæ largiaris, veniam propitiatus impende. Per, etc. C

Devotionem, quæsumus, Domine, nostræ mentis informis, ut cum oblationibus hostiarum purum tibi pectus exhibeat. Per, etc.

^b Vere dignum. Qui Ecclesiam tuam et fovere beneficiis, et non desinit exercere promissis; ut dum postulata concedis, confidentius facias speranda deponci, gratiarumque etiam actiones, etiam si jugiter offerantur, sine cessatione debeamus; cum et præstatorum præconia non tacentur, et de præstandis necessarie supplicatur. Per, etc.

Vivificent nos, Domine, tui munera sacramenti, ut divina participatione semper mereamur augeri. Per, etc.

Famulos et famulas tuas, quæsumus, Domine, propitiis intueri, ut ea semper cupiant, **78** quæ tibi placita, et ea semper, quæ sunt eis salubria, consequantur. Per, etc. D

^a Alia nota marginalis: *Præsidia divina semper adesse duris et desidiosis operariis, id est nobis.*

^b Item in margine: *Ecclesiam suam Dominus semper fovet, et non desinit exercere promissis.*

^c Alia marginalis notatio: *Ecclesia Dei, cum putatur oppressa, tunc potius exaltata prævalet.*

^d Cod., *declinat.* Blanchinius emendandum credit *declinat.* Correctio Muratorii magis placuit.

^e In marg. codicis: *Suspensum nobis prospera, ut velocius cœlestia ambiamus.*

^f Cod. secunda manu, *pacis æternæ*; prima vero,

XLIII. Item alia. — Adesto, Domine, plebi tuæ, et in tua misericordia confidenti opem tuæ propitiatio- nis impende. Per, etc.

Ad aures misericordiæ tuæ, Domine, supplicum vota perveniant, et ut possimus impetrare quæ poscimus, fac nos semper tibi placita postulare. Per, etc.

Purifica nos, Domine, iisdem quibus servitium dependimus sacramentis, ut oblatio tibi nostra sacrificium pariter reddatur et actio. Per, etc.

^a Vere dignum. Quia tu semper in nostra perficiens infirmitate virtutem, Ecclesiam tuam inter adversa crescere tribuisti; ut cum putaretur oppressa, tunc potius exaltata prævaleret; dum simul et experientiam fidei ^d declarat afflictio, et per te superata vitæ præsentis efficit gloriosam. Per, etc.

Cœlestis vitæ munere vegetati, quæsumus, Domine, ut quod est nobis in præsentis vita mysterium, fiat æternitatis auxilium. Per, etc.

Præsta famulis tuis, Domine, abundantiam protectionis et gratiæ. Da salutem mentis et corporis. Da continuæ prosperitatis augmenta, et tibi semper fac esse devotos. Per, etc.

XLIV. Item alia. — Omnipotens sempiternæ Deus, Romani nominis defende rectores, ut in tua dextera confidentes fiant cunctis hostibus fortiores. Per, etc.

Da, quæsumus, Domine Deus noster, gratiæ tuæ donis, et justificari nos semper, et instrui, quos quotidianum tibi sacrificium præcipis exhibere. Per, etc.

^a Vere dignum. Qui ideo præsentium rerum prospera plerumque suspendis, ne his retenti, cœlestia non quæramus, et tunc eadem magis benignus impendis, cum hæc in tui nominis cultum transferimus prom- ptiores. Per, etc. C

Majestati tuæ, Domine, debitas laudes offerimus, qui nos et temporalibus subsidiis refoves, et ^f pascis æternis. Per, etc.

^a Esto, quæsumus, Domine, propitius plebi tuæ, ut de die in diem quæ tibi non placent respuentes, tuorum potius repleantur **79** dilectionibus mandatorum, et mortalis vitæ consolationibus gubernati proficiant ad immortalitatis effectum. Per, etc.

XLV. Item alia. — Custodi, Domine, populum tuum, et ut eidem perpetuam misericordiam largiaris, tuo semper nomini fac devotum. Per, etc.

Auxiliare, Domine, supplicibus tuis, ut opem tuæ gratiæ consequantur, qui in tua pietate confidunt. Per, etc.

Deus, qui mysteriorum tuorum dignanter operaris

pacis æternis: quæ correctionem indicant.

^a Hæc oratio usque ad *mandatorum* est in mss. Greg. Muratorii, æ in Romano Missali fer. 5 post Dominicam Passionis, ubi tamen pro *dilectionibus* habetur *delectationibus*. Hinc etiam confirmatur lectio nostri codicis *respuentes* et *repleantur*, et consequenter *gubernati proficiant*, ut ne opus sit corrigere *respuens*, *repleatur*, *gubernata proficiat*, quam correctionem Muratorius recepit. *Plebs* enim multitudinis nomen cum adjectivis ac verbis pluralis numeri jungi potest.

effectus, præsta, quæsumus, ut sacris apta muneribus fiant nostra servitia. Per, etc.

^a Vere dignum. Qui humanum genus justa sincereque decernis societate constare; et ideo cuncta refutando docuisti quæ præpediunt æquitati, quia per hæc turbatur tranquilla concordia; injustitiamque præcipis esse vitandam, ut unanimitas inoffensa permaneat, nobisque est magnopere festinandum, ut quæ tibi non placent renuentes, ea potius appetamus quibus possimus habere placatum. Per, etc.

Subsidio nostræ salutis accepto, supplices, Domine, te rogamus, ut quos tanti mysterii tribuis esse consortes, eosdem dignos efficias. Per, etc.

Adesto, Domine, propitius plebi tuæ, et ut eam perpetua bonitate non deseras, piis operibus indesinenter exerce: quia omnia dona præstabis, quibus **B** concesseris religionis augmentum. Per, etc.

XIX.

MENSE AUGUSTO.

^b IV NONAS AUGUSTI.

Natale sancti Stephani in cœmeterio Callisti via Appia.

I. — ^c Omnipotens sempiterne Deus, qui primitias martyrum in sancti levitæ Stephani sanguine dedicasti, tribue, quæsumus, ut pro nobis intercessor existat, qui pro suis etiam persecutoribus supplicavit. Per, etc.

Offerimus hostias nomini tuo, Domine, quantum de nostro merito ^d trepidi, tantum de sanctorum tuorum suffragiis confidentes. Præsta, quæsumus, ut nobis et veniam conferant et salutem. Per, etc.

Vere dignum. Tuæ etenim, Domine, victoriæ **80** **C** celebrantur, tuorum prædicatur potentia triumphorum, quoties sanctorum martyrum solemnia recoluntur; quia tu in eis et fortitudinem dimicandi, et palmam fecisti florere justitiæ. Inter quos beatus levita Stephanus gloriosus effulsit. Quem sancto Spiritu redundante non solum operum qualitas indicabat, sed tantum etiam cœlestis magnificabat gloriæ claritudo, ut eam persequentium cernere non posset intuitus. Qui sic in ministrando strenuus et fidelis apparuit, ut eidem apostolicarum committeretur prærogatio sancta mensarum. Ita castitate pariter et largitate præcipuus, ut viduarum curam misericors et pudicus expleret. Eatenus divinis instructus eloquiis, ut palam concilia vinceret Judæorum; in tantum Filii tui confessione inflammatus, ut post ejus crucem primus **D**

^a Notatio marginalis: *Refutanda cuncta quæ præpediant æquitati.*

^b Sic codex. Muratorius cum vidisset subjectas Missas S. Stephani protomartyris, cujus Inventio III nonas agit, edidit III nonas. At titulus; IV nonas Augusti Natale S. Stephani in cœmeterio Callisti via Appia, concinens cum Indiculo Bucheriano, refertur ad S. Stephanum papam et martyrem in cœmeterio Callisti sepultum, cujus quidem Missam hac die præfert Sacramentarium Gregorianum. Perperam autem collector huic titulo S. Stephani protomartyris Missas subjecit, quas post diem Natalis Domini adhibitas ipsa præfatio Missæ VII ostendit, ut in præfatione Sacramentarium præmissa observavimus n. 8. Plura in his S. Stephani Missis, præsertim præfationes, Leonis stylum et spiritum exhibent

A susciperet passionem. Ita regna cœlestia mente jam penetrans, ut adhuc constitutus in terris, stantem a dextris virtutis tuæ ipsum, pro quo lapidabatur, intenderet; et cœlo vim faciens, quam nomine præferbat, meritis præriperet jam coronam. Per, etc.

Lætatur, Domine, tuorum celebritate sanctorum. Præsta, quæsumus, ut quos veneramur obsequio, adesse nobis sentiamus auxilio. Per, etc.

Da, quæsumus, Domine, fidelibus tuis hunc charitatis affectum, ut sanctorum tuorum celebritate ferventes, nullis implicentur erroribus, nullis adversitatibus affligantur; sed salutaribus proficiant institutis, vitalibusque præsiidiis adjuventur. Per, etc.

II. *Item alia.* — ^e Omnipotens sempiterne Deus, qui sanctorum virtute multiplici Ecclesiæ tuæ sacrum corpus exornans, primitias martyrum gloriosi levitæ Stephani sanguine dedicasti, da nobis diem Natalis ejus honore præcipuo celebrare, quia non diffidimus eum fidelibus tuis specialiter suffragari, qui Domini cæ charitatis imitator, etiam pro persecutoribus exoravit. Per, etc.

Præsta nobis, quæsumus, Domine Deus noster, ut, sicut in tuo conspectu mors est pretiosa sanctorum, ita ejus merita venerantium accepta tibi ^f reddatur oblatio. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam non solum nobis **81** **I** tu per Jesum Christum Dominum adoptionis tuæ filius contulisti, ut ille tristis aculeus sævientis inferni, et qui ejus acceperat potestatem, diabolus calcaretur, morsque pœnaliter contracta peccato, dum pro justitia toleratur, transiret ad præmium; tantumque superabundantis gratiæ tuæ largitas emereret, ut non solum hoc in ipso nostræ redemptionis auctore, sed etiam in eum credentium confessione perciperet humana substantia; hujusque inuneris victoriæque principium, sanctus Stephanus novi Testamenti levita primus et martyr initiaret post Domini passionem. Per, etc.

III. *Item alia.* — Propitius tribue, Domine, ut hac oblatione mundemur, pro qua sancti tui, inter supplicia ^g dimicando (*Al.* confitendo) sempiternam gloriam sunt adepti. Per, etc.

Vere dignum. Tu enim nobis hanc festivitatem beati (*Al.* ^h sancti) Stephani passione venerabilem consecrasti, cui tantum gratiæ Spiritus sanctus infudit, ut levitici primus officii pietatis operarius dis-

^e Sacramentaria Gelas. et Greg. hanc orationem præferunt die 26 Decembris; Romanum vero Missale in octava die 2 Januarii.

^d Cod., *trepidantium*. Emendationem Blanchinii recipimus.

^e Hæc oratio legitur in Missali Gothico card. Thomasi, n. 5.

^f Cod. perperam hoc loco habet *reddat*. Correximus ex eadem oratione repetita inferius Missa IV. Muratorius ex ingenio emendavit *acceptam tibi reddat oblationem*.

^g In Missa V, ubi eadem hæc oratio cum præfatione repetitur, pro *dimicando* legitur *dimicantes*, nec varia lectio *confitentes* pro *confitendo* adjicitur.

^h Sancti varians lectio codici inserta. Mox in præfatione Missæ V, *passione sacrasti, cui tantam gratiam,*

pensatione mensarum, viduarum gubernaculo castitatis exemplum, clarus virtute signorum, verbi tui potentia ^a perfidiam destruens Judæorum, lapidantibus veniam fervore charitatis implorans, cœlorum sibi patente secreto, a dextris virtutis immensæ Filium hominis cerneret constitutum, ^b regnumque Domini Salvatoris, nondum consummato certamine, palam solus aspiceret, quod sanctis omnibus ostensum est post agonem. Per, etc.

IV. *Item alia.* — ^c Omnipotens sempiternæ Deus, qui primitias martyrum gloriosi levitæ Stephani sanguine dedicasti, da nobis diem Natalis ejus honore præcipuo celebrare, quia non diffidimus eum fidelibus tuis specialiter suffragari, qui Dominicæ charitatis imitator, etiam pro persecutoribus supplicavit. Per, etc.

Donorum omnium, Deus, auctor atque largitor, qui ^b sanctorum virtute multiplici Ecclesiæ tuæ sacrum corpus exornas, da eum in ipsorum defendi prece membrorum, de quorum excellentia gloriatur. Per, etc.

^d Præsta nobis, quæsumus, Domine Deus noster, ut sicut in conspectu tuo, etc.

^e Vere dignum. Quoniam tu nobis non solum per Jesum Christum Dominum contulisti ut ille tristis aculeus evidentis inferni, et qui ejus acceperat potestatem, diabolus calcaretur; sed ut hoc etiam in eundem Filium tuum credentium confessione, etc. ^e

V. *Item alia.* — ^f Propitius tribue, Domine, quæsumus, ut hac oblatione, etc.

Vere dignum. Tu enim nobis hanc festivitatem, etc. ^e

VI. *Item alia.* — Offerendorum tibi munerum, Deus, auctor et dator, præsta, ut ^h sacrificium quod sanctis ^c martyribus in persecutione contulit claritatem, nobis fiat in devotione præsidium. Per, etc.

Vere dignum. In die solemnitatis hodiernæ, qua sanctus Stephanus primitivus tuæ fidei candidatus, ob hoc infidelium persecutione lapidatus est, ut confessionis sacræ lapis vivus existeret; et quod insigni decoratus vocabulo præferebat, impletet corona martyrii. Per, etc.

Omnipotens sempiternæ Deus, qui in terrena substantia constitutos divina tractare concedis, præsta, deprecantibus sanctis tuis, ut eadem consequamur conversatione cœlesti. Per, etc.

Conserva, quæsumus, Domine, filiorum tuorum tibi subditam servitutem, ut intervenientibus sanctis, tua redemptione sint digni, tua semper gratia sint repleti. Per, etc.

^a In præfatione Missæ v, *Judaicam destruens constanti voce perfidiam, lapidantibus veniam Christi verus sectator implorans.*

^b Codex hic, *regnum.* In præfat. autem Missæ v, *præmiumque suum, nondum,* et paulo post, *ostenditur.*

^c Hæc oratio constructa partim ex prima oratione Missæ i, partim ex oratione prima Missæ ii.

^d Rursus hic adducitur secunda oratio Missæ ii.

^e Sequitur præfatio Missæ ii.

^f Vide supra orationem primam Missæ iii.

^g Resumitur præfatio Missæ iii, ubi hujus variantes dedimus.

^h Vox *sacrificium* addita est ex simili oratione Missæ i in Natali S. Xysti.

VII. *Item alia.* — ⁱ Deus, qui nos Unigeniti tui clementer incarnatione redemisti, da nobis patrocinia tuorum continuata sanctorum, quibus capere valeamus salutaris mysterii portionem. Per, etc.

^j Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut beatus Stephanus levita magnificus, sicut ante alios imitator Dominicæ passionis et pietatis enituit, ita sit fragilitatis nostræ promptus adjutor. Per, etc.

Inter nostræ redemptionis miranda beneficia, et sanctorum martyrum gloriosa solemnia, ^k cum muneribus, Domine, tuæ laudis occurrimus, agentes gratias et de remedii largitate et de provisione suffragii. Per, etc.

^l Vere dignum. Beati Stephani levitæ simul et martyris Natalitia recolentes, qui fidei, qui sacræ militiæ, qui dispensationis et castitatis egregiæ, qui prædicationis mirabilis, qui constantiæ, qui confessionis ac patientiæ nobis exempla veneranda proponit; et ideo nativitatem Filii tui merito præ cæteris passionis suæ festivitate subsequitur, cujus gloriæ sempiternæ primus martyr occurrit. Per, etc.

VIII. *Item alia.* — Hostias, Domine, suppliciter immolamus, in sanctis nobis collata martyribus salutaris tui subsidia prædicantes. Per, etc.

Vere dignum. Tu es quippe mirabilis in sanctis tuis, et ideo licet in singulis quæ ad cultum Divinitatis aspiciens competens debeamus officium, in cunctis tamen te sine dubio prædicamus, quem in beatorum triumphis martyrum mirabilia cuncta pronuntiant. Per, etc.

^m Gratias agimus, Domine, multiplicatis circa nos miserationibus tuis, qui et Filii tui nativitate nos salvas, et martyrum beatorum deprecatione sustentas. Per, etc.

Deus, generis institutor et reparator humani, præsta, quæsumus, ut plebs tua et sacramentis instructa salutaribus, et fulta præsidiis, sic præsentia dona percipiat, ut capere mereatur æterna. Per, etc.

IX. *Item alia.* — Da, quæsumus, omnipotens Deus, ut sicut per cuncta mundi spatia martyrum tuorum facis victorias propagari, sic, te auxiliante nobis, eorum sentiamus ubique præsentiam. Per, etc.

ⁿ Grata sint tibi, Domine, munera, quæsumus, devotionis hodiernæ, quam beati Stephani martyris tui commemoratio gloriosa depromit. Per, etc.

Vere dignum. Hac festivitate lætantes, qua ^o dica-

ⁱ Est in Sacramentariis Gregorianis die 26 Decembris.

^j Legitur in Sacram. Gelasii lib. i, n. 6.

^k Hæc præfatio est in codd. Gregor. Pamelii et Menardi, nec non in calce ms. Otoboniani apud Muratorium pag. 292, tom. II.

^l Exhibetur in Sacram. Gelas. lib. i, n. 6, et in codd. Gregor. Pamelii ac Menardi.

^m Est in iisdem Sacramentariis Gelas. n. 6, et Gregor. apud Pamelium.

ⁿ Indicari videtur per antiqua basilica S. Stephani in monte Cœlio, quam a Simplicio papa dedicatam Pontificalis liber tradit. Codex mendosus, quo dicatur *nomini tuo basilica.*

nomini tuo basilicam beatus Stephanus martyr suo honore signavit, levita venerandus, castitatis exemplum, fidelis apostolicæ dispensator alimoniarum, novi Testamenti inter contradicentes promptus assertor, primus cœlestis martyrii dedicator. Per, etc.

Et sacramentis tuis, Domine, et gaudiis optatæ celebritatis expleti, quæsumus, eorum **84** nobis precibus dent medelam, quorum recordationibus exhibentur. Per, etc.

• Protegat, Domine, quæsumus, populum tuum et participatio cœlestis indulia convivii, et deprecatio collata iustorum. Per, etc.

XX.

b VIII IDUS AUGUSTI.

Natale sancti Xysti in cœmeterio Callisti; et Felicissimi et Agapiti in cœmeterio Prætextati, via Appia.

I.—Deus omnium fortitudo sanctorum, qui illis ad hanc gloriam veniendi copiosum munus gratiæ contulisti, nostris, quæsumus, veniam concede peccatis, ut eorum solemnia digne celebrare possimus. Per, etc.

Offerendorum tibi munerum auctor et dator, præsta ut hoc sacrificium singulare, quod sanctis tuis in passione contulisti claritatem, nobis tribuat in devotione præsidium. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam inter innumeras toto mundo martyrum palmas, quibus urbis hujus præcipue coronatus est ambitus, etiam hunc nobis venerabilem diem beati Xysti sacerdotis et martyris tui sanguine consecrasti. Per, etc.

II. *Item alia.* — Omnipotens sempiternus Deus, qui sanctis tuis non solum credere in Filium tuum, sed etiam pro eodem pati posse donasti, nostræ quoque fragilitati divinum prætende subsidium, ut misericordiam sempiternam, pro qua illi felices animas exhalarunt, nos saltem sincera confessione mereamur. Per, etc.

Magnificasti, Domine, sanctos tuos suscepta passione pro Christo. Præsta, quæsumus, ut nos etiam suppliciter celebrata purifcet. Per, etc.

Vere dignum. Natalem diem sancti martyris et sacerdotis tui Xysti debita festivitate recolentes, qui apostolici pontificatus dignus in sua ætate successor, et passione fortissimus imitator, persecutoris gladium intrepida cervice suscepit, gaudens pro eo se capite truncari, a quo non possit abscindi. Per, etc.

III. *Item alia.* — Tribue, quæsumus, Domine, sanctos tuos et jugiter orare pro nobis, et semper clementer audiri. Per, etc.

85 Sancta tua nobis, Domine, quæsumus, intervenientibus qui tibi placere, proficiant ad salutem, nec reatus mortalitatis reddat indignos, quos tua

A redemptio præstat innocuos. Per, etc.

• Vere dignum. In die festivitatis hodiernæ, qua beatus Xystus pariter sacerdos et martyr devotum tibi sanguinem exultanter effudit, qui ad eandem gloriam promerendam doctrinæ suæ filios incitabat, et quos erudiebat hortatu, præveniebat exemplo. Per, etc.

Da nobis, Domine, fidei tuæ miseratus augmentum, ut quæ sanctos martyres tuos usque ad sanguinem retenta glorificat, nos etiam justificet, veraciter hanc sequentes. Per, etc.

• Adiant nobis, Domine, patrocinia tibi grata sanctorum, et quæ pro illorum solemnitate deferimus eorum commendet oratio. Per, etc.

B Vere dignum. Qui sancto martyri tuo Xysto ac præcipuo sacerdoti, non solum propriæ passionis triumphum, sed et etiam subjectis sibi ministris Ecclesiæ profeceret, contulisti. Gloriosura denique vitam nec inferior beatitudo discipuli, nec tardior est secuta victoria. Per, etc.

IV. *Item alia.* — Adesto, Domine, supplicationibus nostris, et intercedentibus sanctis tuis, ab hostium nos defende præcipitatus incursu. Per, etc.

Suscipe, Domine, munera passionibus tuorum dicata sanctorum, et quæ illis inter persecutiones fortitudinem ministrarunt, nobis præbeant inter adversa constantiam. Per, etc.

Vere dignum. Qui sanctum Xystum sedis apostolicæ sacerdotem hodierna die felici martyrio coronasti. Pro quibus operibus tuis atque muneribus, multiplices gratiarum actione lætantes, hostias tibi laudis offerimus. Per, etc.

C Prodest quidem, Domine, continuata censura peccantibus. Sed temperetur, quæsumus, tuorum intercessione sanctorum; ut non deficiamus infirmi, sed per tuam gratiam possimus nos emendare correpti. Per, etc.

Defende, quæsumus, Domine, plebem tuam, in sole tuæ misericordiæ veni confidentem, et intervenientibus sanctis tuis, quicquid eidem debetur pro castigatione delicti, transeat ad consolationis effectum. Per, etc.

86 V. *Item alia.* — Adesto, Domine, martyrum deprecatione sanctorum, et quos pati pro tuo nomine tribulasti, fac tuis fidelibus suffragari. Per, etc.

D Dominus Deus noster, tuis nos purifica sacramentis et quorum nos tribuis interesse mysteriis, concede remediis gaudere perpetuis. Per, etc.

Vere dignum. Tibi enim festiva solemnitas agitur, tibi dies sacrata celebratur, qua sancti Xysti præsulis apostolici Natalitia prælibantes, quibus in confessionem tui nominis venerabilis ejus sanguis effusus est, annua majestati tuæ vota persolvimus. Per, etc.

• Legitur in Sacram. Greg. Menardi, et in Missali Rom. die 27 Sept. Natali SS. Cosmæ et Damiani.

• In Indiculo Bucheriano, VIII idus Augusti Xysti papæ in Callisti et Prætextati (corrige ex nostro Sacramento, et in Prætextati), Agapiti et Felicissimi.

• Exstat in Sacrament. Greg. apud Menardum, et inter præfat. codicis Ottob. Greg. apud Muratorium tom. II, p. 328.

• Est alia Missa cum alia præfatione, licet collector distinctum numerum non præfixerit.

* Refecti cibo potuque caelesti, Deus noster, te supplices exoramus ut in quorum hæc commemoratio-
ne percipimus, eorum muniamur et precibus. Per, etc.

Præterde, Domine, misericordiam tuam, et esse populi tui defensor et custos, et sanctorum tuorum veneranda solemnia secure possit frequentare con-
ventu. Per, etc.

VI. *Item alia.* — b Fac nos, quaesumus, Domine, sanctorum tuorum semper festa sectari, quorum suf-
fragiis protectionis tuæ dona sentiamus. Per, etc.

Concede, quaesumus, Domine Deo scotter, ut per tua semper sacramenta vivamus, quia protegere * non desistis quos tuis semper indulgentiis inherere myste-
riis. Per, etc.

Vere dignum. Adest enim nobis sancti sacerdotis et B
martyris tui Xysti desiderata festivitas; quam annua
recursio veneranda, hostias tibi laudis offerimus
cum angelis, etc.

Repleti sumus, Domine, misericordia tua, et bene-
dictione sanctorum, et securitatis munere relevati.
Per, etc.

VII. *Item alia.* — Deus, qui nos ad sancti pontificis
et martyris tui Xysti natalitia tribuisti pervenire læ-
tantes, præsta, quaesumus, ut sicut securis eadem
mentibus, ita dignis celebremus officiis. Per, etc.

Accipe munera, Domine, quæ in eorum 87 tibi
solemnitate deferimus, quorum scimus patrociniiis
liberari. Per, etc.

Vere dignum. Cognoscimus enim, Domine, tuæ
pietatis effectus, quibus nos d adeo gloriosi sacerdo-
tis et martyris tui Xysti semper honoranda solemnia,
nec inter præteritas mundi tribulationes omittere vo-
luisti, et nunc reddita præstas libertate venerari,
Per, etc.

In Natali sanctorum Felicissimi et Agapiti.

Magnificantes, Domine, clementiam tuam, suppli-
ces exoramus ut qui nos sanctorum tuorum frequen-
tibus facis natalitiis interesse, perpetuis tribus gau-
dere consortiis. Per, etc.

Da nobis, omnipotens Deus, in sanctorum tuorum
te semper commemoratione laudare, quia refovere
curabis quos in honore tuo perseverare concesseris.
Per, etc.

* Accepta tibi sit, Domine, sacratæ plebis obla-
tio pro tuorum honore sanctorum, quorum se D
meritis percipisse de tribulatione cognoscit auxilium.
Per, etc.

Vere dignum. Qui nos sanctorum Felicissimi et

* Codd. Greg. exhibent hanc collectam die 24 Au-
gusti in festo S. Eusebii presbyteri; Missale Rom.
eodem die, et alibi sæpius.

b Idem Missale hanc orationem præfert die 9 Junii
in festo SS. martyrum Primi et Feliciani.

c Ita codex. Magis arderet non desistes, quod
Muratorius recepit.

d Cod., ideo, male.

e In miss. Gregor. et in Romano missali legitur
die 22 in Natali SS. Timothei, Hippolyti et Sympho-
niani, et alibi.

A Agapiti festa semper optanda fecisti celebrare gau-
dentem, et qui dedisti fidem inter adversa constan-
tem, reddes beneficia (Al. munera) libertatis. Per, etc.

f Præsta, Domine, quaesumus, ut quorum memo-
riam sacramenti participatione recolimus, fidem quo-
que proficiendo sectemur. Per, etc.

Respice subitam tibi, Domine, familiam tuam, et
ejus exaudire preces in memorie dignatus es, actio-
nem gratiarum propensiusmittere. Per, etc.

XXI.

IV IUS AUGUSTI.

Natali sancti Laurentii.

I. — Deus, qui nos sanctorum martyrum munitione
conservas, da Ecclesiam tuam digne talium celebrare
solemnia, et illos tibi jugiter supplicare pro nobis.
Per, etc.

* Vere dignum. Prævenientes natalem diem beati
Laurentii, qui levita simul martyre venerandus est
proprio claruit gloriosus officio, et memoranda reful-
sit passione sublimis. Per, etc.

b Sumpsimus, Domine, pignus redemptionis æter-
næ. Sit nobis, quaesumus, intervenientibus sanctis
tuis, vitæ præsentis auxilium, pariter et futuræ.
Per, etc.

Adesto, Domine, populo tuo, et quem 88 sancto-
rum tuorum tribus frequentationibus interesse, pro-
tectione perpetua fac securum. Per, etc.

II. *Item alia.* — Concede nobis, Domine, gratiam
tuam in beati Laurentii martyris celebritate multi-
plicem, ut de tanti agone certaminis discat populus
Christianus et firma solidari patientia, et piâ exul-
tare victoria. Per, etc.

Pro beati Laurentii martyris passione veneranda,
hostias tibi, Domine, suppliciter immolamus, ejus
oratione placituras, pro ejus meritis offeruntur.
Per, etc.

Vere dignum. Et tuam magnificentiam propensius
exorare, qui nobis hunc diem sancti Laurentii mar-
tyris tribuisti venerandum, quem ita omni genere
pietatis imbueras, ut idem tibi ara atque sacrificium,
idem sacerdos esset et templum. Per, etc.

f Satisasti, Domine, familiam tuam muneribus sac-
ris. Ejus, quaesumus, semper interventio nos re-
fove, ejus solemnia celebramus. Per, etc.

Omnipotens sempiternus Deus, Ecclesie tuæ votis
propitius aspira, ut beati Laurentii martyris meri-
tis adjuvetur, ejus passione lætatur. Per, etc.

III. *Item alia.* — Magnificasti, Domine sanctos

f Exstat in Rom. Missali die 1 Aug. in commemo-
ratione SS. Machabæorum.

g Hæc est Missa vigiliæ sub eodem titulo una cum
omnibus diei festi.

h In codd. Gregor. eadem est die 11 Augusti in
Missâ S. Tiburtii. Missale Rom. modica varietate
eamdem habet eodem die, et in festo S. Bartholo-
mæi.

i Codd. Gregor. et Missale Rom. habent hanc
collectam die 18 Aug. et alibi.

tuos suscepta passione pro Christo. Præsta, quæsumus, ut, etc. ^a

Vere dignum. Quoniam tu es omnium sanctorum insuperabilis fortitudo, qui inter mundanæ conversationis adversa, præcipua nos beatorum martyrum glorificatione solaris, et ad sublimia exempla patientiæ, triumpho nos sancti Laurentii, quem hodie celebramus, accendis. Per, etc.

Repleti, Domine, donis tuis in tuorum festivitate sanctorum, præsta, ut hæc sancta mysteria, quæ celebramus votis, experiamur auxiliis. Per, etc.

IV. *Item alia.* — ^b Suscipe, quæsumus, Domine, munera pro sanctorum tuorum commemoratione exultanter oblata, et quod illos fecit **89** passione gloriosos, nos devotione reddat innocuos. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam tuis donis atque muneribus, beati Laurentii martyris passionem hodierna solemnitate veneramur, qui pro confessione Jesu Christi Filii tui diversa supplicia, spiritu fervente, suscipiens, subjectos ignes, et crudeli ingenio persequentum mutata tormenta, immutabili virtute superavit, ac fluentibus membris, solida parte victor mente permansit. Per, etc.

^c Excita, Domine, in Ecclesia tua Spiritum cui sanctus Laurentius levita servivit, ut, eodem nos replente, studeamus amare quod amavit, et opere exercere quod docuit. Per, etc.

V. *Item alia.* — Accepta tibi sit, Domine, nostræ servitutis oblatio, et salutaris nobis, beati Laurentii precibus, pro cuius commemoratione defertur, existat. Per, etc.

Vere dignum. Quo pietatis officio, pro solemnitate sancti Laurentii martyris, sacrificium tibi laudis offerimus, quia tua factum est operante virtute, ut nullis calumniis impiorum, nulla sævitia persequentum, nulla dirarum atrocitate poenarum, vir tuo ignitus Spiritu vinceretur. Per, etc.

VI. *Item alia.* — ^d Oblata tibi, Domine, munera populi tui pro tuorum honore sanctorum suscipe propitius, quæsumus, et eorum nos intercessione sanctifica. Per, etc.

Vere dignum. Beati Laurentii annua vota repetentes. Qui dispensator egregius, et usque ad sanguinem, nominis tui confessor eximius, simul in alendis pauperibus, ecclesiasticæ pietatis et testificationis Filii tui Domini nostri, præbuit martyr beatus exemplum. Per, etc.

^e Adesto, Domine, supplicationibus nostris, et intercessione sancti Laurentii martyris tui, perpetuam nobis misericordiam benignus impende. Per, etc.

^a Eadem invenitur in secunda Missa S. Xysti VIII idus Aug.

^b Affinis est oratio in codd. Greg. ac in Missali Rom. die 26 Dec. Natali S. Stephani.

^c Est in omnibus mss. Greg. die S. Laurentii, in Missali autem Rom. in die octavæ ejusdem.

^d Leges hanc orationem in Romano Missali die 9 Octobr. Natali SS. Dionysii et sociorum. Dein in cod. pro nos perperam nobis.

VII. *Item alia.* — ^f Accipe, quæsumus, Domine, munera dignanter oblata, et beati Laurentii suffragantibus **90** meritis, ad nostræ salutis auxilium provenire concede. Per, etc.

Vere dignum. Et pro honore beati Laurentii martyris tui hostias tibi laudis offerimus. Per, etc.

Repleti gustu gratiæ tuæ, et cælestis mensæ dulcedine vegetati, gratias tibi referimus. Per, etc.

Annue, quæsumus, Domine, precibus familiæ tuæ, et quod nostris actibus non meremur, sanctorum tuorum nobis concede suffragiis. Per, etc.

VIII. *Item alia.* — Cum sanctorum tuorum, Domine, supplicationibus imploramus, ut sacris muneribus offerendis gratam tibi nostri ministerii facias servitatem. Per, etc.

Vere dignum. Quidquid enim sanctorum tuorum meritis adhibemus, ad tuam laudem recurrit et gloriam, qui in eorum semper es ^g virtute mirabilis. Per, etc.

^h Sancti Laurentii nos, Domine, precatio justa tueatur, et quod nostra conscientia non præsumit, ejus nobis, qui tibi placuit, oratione donetur. Per, etc.

IX. *Item alia.* — Supplices te rogamus, Deus, ut interventu beati Laurentii martyris, et tua in nobis dona multiplices, et tempora nostra disponas. Per, etc.

ⁱ Debitum nostræ reddimus servitutis, suppliciter exorantes ut suffragiis ejus in nobis tua munera tuearis, pro cuius honoranda confessione hostiam tibi laudis offerimus. Per, etc.

C Vere dignum. De tua misericordia postulantes ut quorum ad honorem nominis tui merita celebramus, pia quoque opera nitamur imitari. Per, etc.

Tuere nos, Domine, precibus sancti Laurentii martyris tui, ut gratia tua semper mereamur augeri, qui talium præsiidiis confidimus patronorum. Per, etc.

X. *Item alia.* — Læta nos, Domine, quæsumus, sancti Laurentii martyris tui festivitas semper excipiat, quæ et jucunditatem nobis suæ glorificationis **91** infundat, et tibi nos reddat acceptos. Per, etc.

Perfice nobis, Domine, fructum gratulationis hodiernæ, ut precibus beati Laurentii martyris tui, ejus Natalitia votiva præcurrrens, perfectis gaudiis expleatur oblatio. Per, etc.

Vere dignum. Tuam misericordiam deprecantes ut mentibus nostris beati Laurentii martyris tui tribuas jugiter suavitatem, qua et nos amemus ejus meritum passionis, et indulgentiam nobis semper fidelis ille patronus obtineat. Per, etc.

Gratias tibi, Domine, quoniam sanctum Lauren-

^e In Sacram. Greg. ac in Missali Rom. est prima oratio Missæ in vigilia sancti Laurentii.

^f Est in codd. Greg. et in Missali Rom. die S. Laurentii.

^g Cod., *servitute*. Blanchinius optime emendavit.

^h Invenitur in Sacram. Gelasii lib. II, n. 43, ad Vesperas, et in Gregor. Menardi atque Pamelli.

ⁱ Affinis est oratio Missæ S. Thomæ apostoli in Missali Romano.

tium martyrem tuum te inspirante diligimus, ut ejus A Natalitia * præeuntes piis semper intercessionibus foveamur et meritis. Per, etc.

XI. *Item alia.* — Auge, quæsumus, Domine, fidem populi tui, de sancti Laurentii martyris festivitàte conceptam, ut ad confessionem tui nominis nullis properare terreamur adversis, sed tantæ virtutis intuitu potius incitemur. Per, etc.

Adsint nobis, Domine, patrocinia tibi grata sanctorum, ut quæ pro illorum solemnitate deferimus, eorum commendet oratio. Per, etc.

† Vere dignum. In die solemnitate hodiernæ, qua beati Laurentii hostiam tibi placitam casti corporis glorioso certamine suscepisti. Prunis namque superposita stridebant membra viventia, nec tamen erat poena patientis, sed piæ confessionis incensum. Neque terreno liberari cruciatu martyris optabat, sed coronari deprecabatur in cœlis. Per, etc.

XII. *Item alia.* — Annue, quæsumus, Domine, precibus nostris ut sancti Laurentii martyris tui solemnitas, quæ cultu tibi debito prævenimus, prospero suscipiamus effectu. Per, etc.

* Muneribus nostris, Domine, sancti Laurentii martyris tui festa præcedimus, ut quæ conscientia nostræ præpediuntur obstaculo, illius meritis grata reddantur. Per, etc.

Vere dignum. Quamvis enim sanctorum tuorum, propagante te, Domine, toto orbe † clara sit gloria, de beati tamen solemnitate Laurentii peculiaris præceteris Roma 92 lætatur; cujus * nascendo civis, sacer minister, † et dicatum nomini tuo munus est proprium. Qui per tuam gratiam, commissæ sibi dispensationis exsecutor egregius, ut ad martyrium perveniret; emeruit pro præmio, et quo cœlestis existeret consecutus est passionem. Per, etc.

Intercessio beati Laurentii martyris tui, Domine, de sæ nobis confessione nascentium mereatur plenitudinem gaudiorum. Per, etc.

Exsaltet populus tuus, Domine, quæsumus, in sancti commemoratione Laurentii; et cujus de votivo lætatur officio, suffragio relevetur opiato. Per, etc.

XIII. *Item alia.* — † Adsit nobis, Domine, sancti Laurentii martyris in tua glorificatione benedictio, cujus nobis est hodie facta suffragium in tua virtute confessio. Per, etc.

* Hoc verbum præeuntes indicat hanc Missam spectare ad vigiliam.

† Est in Sacram. Gelas. lib. II, n. 43.

* Hæc oratio pertinet ad vigiliam S. Laurentii. In cod. Gelas. refertur in vigilia omnium apostolorum lib. II, n. 34.

† Ita codex. Apud Muratorium, data.

* Notent hæc qui S. Laurentium Romanum negant.

† Valde luxata hæc præfatio est, et difficilium sanari potest. Muratorius ex suspitione Blanchinii pro se dicatum edidit *dedicatum*.

* Est apud Gelas. lib. II, n. 43, et in Gregor. Merardi.

† In Sacram. Gelas. paucis mutatis accommodatur vigilia S. Laurentii, n. 42. In Gregor. codd. Muratori aptatur Missæ unius confessoris, et in Ro-

Offerimus hostias, Domine, in sancti Laurentii martyris tui hodierna festivitàte (Al. confessione) gaudentes, quæ nobis, operante te, Domine, et auxiliium contulit et profectum. Per, etc.

Vere dignum. Pretiosam mortem sancti Laurentii martyris tui exsultantibus animis celebrantes, quam, te vincente, diaboli cernimus esse victricem. Per, etc.

† Da nobis, omnipotens Deus, ut beati Laurentii martyris tui veneranda solemnitas et devotionem nobis augeat et salutem. Per, etc.

Ad octavas.

XIV. *Item alia.* — Sanctorum tuorum nos, Domine, continua solemnitate comitare, ut qui nostris meritis impedimur, eorum qui tibi placuerunt precibus adjuvemur. Per, etc.

B Ut sacrificia nostra, Domine, propitiatus intendas, sancti Laurentii nos martyris tui commendet oratio. Per, etc.

Vere dignum. Quia in sanctorum tuorum semper es virtute gloriosus. Et quoties illorum festa recolimus, te mirabilem confitemur. Per, etc.

Sancti Laurentii nos, Domine, solemnitas repetitis tueatur, et misericordiae tuæ intercessio beata conciliet. Per, etc.

93 I IDIBUS AUGUSTI.

Natale sanctorum Hippolyti et Pontiani.

I. — Deus, qui nos in sanctorum martyrum multiplicatione custodis, da ut quorum solemnitas frequentamus, incessabili juvemur auxilio. Per, etc.

† Respice, Domine, munera populi tui, sanctorum C festivitàte votiva, et tuæ testificatio veritatis nobis proficiat ad salutem. Per, etc.

† Vere dignum. Tibi enim, Domine, festiva solemnitas agitur, tibi dies sacrata celebratur, quam sancti Hippolyti martyris tui sanguis in veritatis tuæ testificatione profusus magnifico nominis tui honore signavit. Per, etc.

† Sacro munere satiati, supplices, Domine, deprecamur ut quod debitæ servitutis celebramus officio, salvationis tuæ sentiamus augmentum. Per, etc.

Deus, qui Ecclesiam tuam innumeris sanctorum patrocinis et glorificas et tueris, præsta ut quorum celebrat conventum, experiatur devota suffragium. Per, etc.

II. *Item alia.* — Perpetuis nos, Domine, sancto-

D mano Missali Missæ communi confessoris pontificis, nec non vigiliæ S. Bartholomæi apostoli, et aliis festis.

† In Indiculo Bucheriano, *Idibus Augusti. Hippolyti in Tiburtina et Pontiani (papæ) in Callisti.* Duo diversa cœmeteria distinctas Missas postulasse videntur, alteram de S. Hippolyto celebratam in cœmeterio via Tiburtina, de S. Pontiano alteram in cœmeterio Callisti. Sequens Missa communis est S. Hippolyto accommodata; unde eadem aliorum sanctorum Missis, inserto ipsorum nomine, aptata legitur.

† Hæc oratio est secreta in Missa S. Hippolyti tum in codd. Gregor., tum in Romano Missali.

† Vide supra præfationem Missæ v. S. Xysti.

† Legitur in mss. Gregorianis, et in Romano Missali die 2 Junii Natali SS. Marcellini et Petri, ac in aliis festis.

rum tuere præsidiis, et quanto fragiliores sumus, A tanto magis necessariis attolle suffragiis. Per, etc.

* Quæsumus, omnipotens Deus, ut sanctorum tuorum cœlestibus mysteriis celebrata solemnitas indulgentiam nobis tuæ propitiacionis acquirat. Per, etc.

Vere dignum. Qui non solum malis nostris bona retribuisti, sed et miseris uberiora dona concedas, qui digne pro nobis possint intercedere, contulisti, et quod nostra conscientia non habebat, intercessio supplet tibi grata justorum. Per, etc.

† Sancti martyris Agapiti, Domine, quæsumus, veneranda festivitas, salutaris auxilii nobis præstet augmentum. Per, etc.

Plebs tua, Domine, lætetur tuorum semper 94 honore sanctorum, et eorum percipiat intercessione votiva subsidia, quorum patrocinii gratèfatur. Per, etc. B

XXIII.

III KALENDAS SEPTEMBRIS.

Natalis sanctorum Aduacti et Felicis.

I. — Da nobis, omnipotens Deus, ut eorum semper festa sectemur, quorum digna pro nobis interventione confidimus. Per, etc.

Sanctorum Felicis et Aduacti natalitia recensentes, munus offerimus, quod eorum tibi, Domine, quæsumus, intercessione sit gratum. Per, etc.

Vere dignum. Sanctorum martyrum gloriam cum exultatione recolentes, in quibus mirabiles tuæ majestatis effectus, et patrocinia nobis prævisa cognoscimus. Per, etc.

Gratias tibi referimus, Domine, qui nos et cœlestis participatione sacramenti, et tuorum sedis celebritate justorum. Per, etc.

II. *Item alia.* — † Majestatem tuam, Domine, supplices deprecamur, ut sicut nos jugiter sanctorum tuorum commemoratione lætificas, ita semper supplicatione defendas. Per, etc.

Tanto placabiles, quæsumus, Domine, nostræ sint hostiæ, quanto sanctorum martyrum tuorum, pro quorum solemnitatibus exhibentur, tibi grata sunt merita. Per, etc.

Vere dignum. Quamvis enim semper in tui gaudemus actione mysterii, copiosius tamen ejus munere gratulamur, cum pro martyrum solemnitate sanctorum, per quos tibi commendamur, offertur. D Per, etc.

Donis cœlestibus, cum sanctorum tuorum recordatione, satiati gratias tibi referimus. Per, etc.

* Habes hanc orationem post communionem in Missa SS. Primi et Feliciani die 2 Junii apud Merardum, et in Missali Romano.

† Hæc nova Missa videtur, cui titulus esse debuisset xv kal. Septembris. Natale sancti Agapiti; quo quidem die notatur hoc festum cum sua Missa in Sacram. Gelasii lib. II, n. 48, et in codd. Gregorianis. Alii malunt perperam scriptum fuisse Agapiti nomen pro Hippolyti. Sed duarum Missarum in unam confusio apud nostrum collectorem nonnumquam occurrit.

‡ Hoc die Missa SS. Aduacti et Felicis in mss Gre-

gorianis legitur. Sola prima Missa propriam orationem habet.

§ Sic codd. Gregor. et Missale Rom. in Natali eorumdem martyrum die 30 Augusti.

¶ Exstat in Missali Rom. inter communes unius confessoris non pontificis.

‡ Orationis hujus frequens est usus in mss. Gregor. Muratorii die 8 Augusti Natali SS. Cyriaci et sociorum, 28 Aprilis S. Vitalis, etc. In Missali Rom. est inter communes de martyre non pontifice.

§ Est in codd. Greg. et in Missali Rom. die SS. Cosmæ et Damiani, ac in eodem Missali aptatur etiam

¶ Pro familia tua, Domine, quæsumus, sanctorum martyrum venerabilis intercedat oratio, ut quorum solemnitas devota mente non deserit, eorum piis adjuncta præsidiis, et consolacionem referat et salutem. Per, etc.

95 III. *Item alia.* — Quæsumus, Domine Deus poter, ut non desinant sancti tui pro nostris supplicare peccatis, a quibus tu voluisti pro peccatoribus exorari. Per, etc.

* Præsta nobis, quæsumus, omnipotens Deus, ut nostræ humilitatis oblatio et pro tuorum gratia sit honoris sanctorum, et nos corpore pariter et mente purificet. Per, etc.

Vere dignum. Orantes potentiam tuam, ne dicant gentes: *Ubi est Deus eorum?* Sed ut dignanter ostendas quia non plus ad perdandum nos valeant nostra delicta, quam ad salvandum vel patrocinia copiosa justorum, vel tuæ majestatis invieta clementia. Per, etc.

Supplices te rogamus, Deus, ne aut malis propriis aggravemur, aut infestemur ab hostibus, qui tantis sanctorum tuorum meritis commovemur. Per, etc.

IV. *Item alia.* — Sanctorum tuorum, quæsumus, Domine, quorum nos assiduis festivitibus consolaris, defende præsidiis. Per, etc.

Salutari sacrificio, Domine, populus tuus semper exsultet, quo et debitus honor sacris martyribus exhibetur, et sanctificationis tuæ munus acquiritur, Per, etc.

Vere dignum. Te in tuorum glorificantes honore sanctorum, qui et illis tribuisti beatitudinem sempiternam, et infirmitati nostræ talia præparasti suffragia, quæ possis audire pro nobis. Per, etc.

Exaudi, Domine, quæsumus, preces nostras, ut populus tuus, sub tantis patrociniiis constitutus, et a suis offensionibus liberetur, et ab omnibus protegetur adversis. Per, etc.

V. *Item alia.* — † Accepta sit in conspectu tuo, Domine, nostra devotio, ut eorum nobis fiat supplicatione salutaris, pro quorum solemnitate defertur. Per, etc.

Vere dignum. Sacrificium quippe suum hodie frequentat Ecclesia, et festivitatem dudum muneris immolati annua festivitate concelebrat, quo, pro ejus confessione vel nomine, qui eam sanguine suo redemit, impenso, obsequium proprii cruoris exhibuit. Per, etc.

96 VI. *Item alia.* — † Sanctorum tuorum nobis, gorianis legitur. Sola prima Missa propriam orationem habet.

Domine, pia non desit oratio, quæ et munera nostra A
concillet, et tuam nobis indulgentiam semper obti-
neat. Per, etc.

Vere dignum. Qui *Eccliesie tue*, toto orbe propa-
gandæ, non solum tui Unigeniti passionem sempiterna
providentia contulisti, sed ad majorem gloriam
conferendam multos mortis tibi impendere pretiosa
devotione tribuisti. Per, etc.

^a Votiva, Domine, dona percipimus, quæ sancto-
rum nobis precibus et presentis, quæsumus, vitæ,
pariter et æternæ tribue conferre præsidium. Per, etc.

VII. *Item alia.* — Adesto, Domine, populo tuo, et
concede misericordiam tuam cum sanctorum tuorum
patrociniis supplicanti, ut quia tua gubernatione con-
sistit, nullis adversitatibus opprimatur. Per, etc.

^b Vere dignum. Ecce enim, sicut sacer sermo pronun-
tial, pretiosa est in conspectu Domini mors sancto-
rum ejus. Nec potest altatenus explicari, quibus mo-
dis hæc interfectio gloriosa pascatur. Moriantur
abjecti, et orbis terrarum capiunt principatum. Mo-
riuntur mundanæ eruditionis ignari, et exeunt de-
ctrinæ cœlestis auctores. Moriantur captives piscium,
et efficiuntur hominum piscatores. Moriantur soliti
maria persequari mediocrius artis officio, et redduntur
sæculi examinatores et iudices. Et ideo cum angelis, etc.

XXIV.

MENSE SEPTEMBRI.

* XVIII KALENDAS OCTOBRES.

Natalis sanctorum Cornelii et Cypriani.

Omnipotens sempiternæ Deus, qui nos multiplici C
sanctorum tuorum festivitate lætificas, præsta et quo-
rum commemoratione gaudeamus, præsidio muniamur.
Per, etc.

Oblationes populi tui, Domine, quæsumus, placitas
intende, quibus et sanctorum martyrum celebra-
tis in honorem tui nominis passionem, et nobis in-
dulgentiam suppliciter imploramus. Per, etc.

97 ^a *Preces H in sancta Euphemia.*

Vere dignum. Immensa sunt enim opera tua, et
vere magna (Al. mirabilia). Tibi hominem, diabólica
quondam fraude prostratum, sic per Jesum Christum
Filiū tuum, Dominam nostram, sui tribuisti victo-
ria esse ^a victorem, hunc eundem ejus adversarium,

festo SS. Innocentium et aliis solemnitatibus.

^a Missale Rom. hæc orationem exhibet in festo
SS. Innocentium et alibi.

^b Hæc prælatio ad apostolos pertinet.

^c In Indiculo Bucheriano hæc die notatur. xviii kal.
Octobris Cypriani Africae, Romæ celebratur in Cal-
listi; ubi excidit Cornelii nomen, quod una cum Cy-
priano hæc eadem die præferunt tam nostrum Sacra-
mentarium, quam Gelasianum et Gregorianum. Ho-
rum quidem martyrum antiquiorem cultum declarat
etiam Canon Missæ, ubi *Cornelii et Cypriani* nomina
leguntur.

^d *Preces H.* hoc est habendæ, describendæ erant
infra in Missa sanctæ Euphemie; cui totus contextus
convenit; extra suum itaque locum hic inserjæ sunt.

^e Locum hunc ita restituendum censet P. Blanchi-
nius ^e *Victorem, ut hunc eundem ejus adversarium
non solum virilis sexus, etc.*

ut eum non solum virilis sexus tuorum desiceps debi-
lium subjugaret, sed etiam feminea superaret in-
firmitas, et quæ est in sua conditione fragilis,
substantiæ spiritualis inimico fortior redderetur; de-
ceptionemque Evæ matris ulciscens, de hoste generis
humani, qui aditum per illam mortis invenerat, trium-
pharet; quas ineffabilis gloriæ tuæ vices in sanctæ
martyris Euphemie passione ^f venerantes. Per, etc.

Accipe, Domine, quæsumus, nostræ servitutis of-
ficia, ut, suffragantibus sanctis, quod ad honorem
tuæ majestatis offerimus, perpetuam nobis conferant
vitam. Per, etc.

Perceptis, Domine, cœlestibus sacramentis, gra-
tias agimus pro nomini tuo qui et sanctorum tuorum
nos assidua festivitate comitaris, et divino munere vi-
vificare non desinis. Per, etc.

Respice propitius, Domine, ad debitam tibi tui po-
puli servitatem, ut inter humanæ fragilitatis incerta
nullis adversitatibus opprimatur, qui de tua prote-
ctione confidit. Per, etc.

Item alia. — ^g Beatorum martyrum, pariterque pon-
tificum Cornelii et Cypriani nos, Domine, quæsumus,
festa tueantur, et eorum commendet oratio vene-
randa atque lætificet. Per, etc.

Plebis tuæ, Domine, munera benignus Intende,
quæ majestati tuæ pro sanctorum martyrum Cornelii
et Cypriani solemnitatibus sunt dicata. Per, etc.

^h Vere dignum. Tuamque in sanctis martyribus
Cornelio simul etiam Cypriano, prædicare virtutem,
quos discretis terrarum partibus greges sacros divino
pane pascentes, una fide, eademque die, diversis licet
temporibus, consonante, parique nominis tui confes-
sione coronasti. Per, etc.

Sacro munere vegetatos sanctorum martyrum Cor-
nelii et Cypriani natalitia nos ⁹⁸ tibi, Domine, quæ-
sumus, commendet oratio. Per, etc.

Ad defensionem fidelium, Domine, quæsumus,
dexteram tuæ majestatis extende; et ut perpetua pie-
tatis tuæ protectione muniantur, intercessio pro his
non desit martyrum continuata sanctorum. Per, etc.

XXV.

* XVI KALENDAS OCTOBRES.

In Natali sanctæ Euphemie.

I. — ⁱ Præsta, Domine, quæsumus, ut sicut san-

D ^f Magis placeret veneramus.

^g In Sacram. Gelasii lib. II, n. 57, tres priores ora-
tiones hujus Missæ inveniantur: dum priores tantum
cum præfatione sunt in cod. Gregor. Menardi hoc
eodem die festo; prima hæc in Missali Rom.

^h Hæc præfatio legitur in codd. Gregor. Muratorii
tom. II, p. 335.

ⁱ Sanctæ Euphemie mentio deest in Indiculo Bu-
cheriano. Hoc tamen die hujus sanctæ martyris Missa
refertur in Sacramentariis Gregorianis; in Gelasiano
vero recensetur idibus Aprilis. Forte hujus martyris
Chalcedone celebris post Chalcedonense concilium,
in quo S. Euphemie nomen multis in locis laudatur,
cultus in Romanam Ecclesiam inductus fuit vivente
S. Leone, cujus quidem ingenio sequentes præfa-
tiones indignæ non sunt.

^j Est in Missali Rom. die 12 Julii Natali SS. Na-
boris et Felicitis.

etorum tuorum Natalitia celebranda non deserunt, ita A ter deprecantes ut easdem, angelico pro nobis interveniente suffragio, et placatus accipias, et ad salutem nostram provenire concedas. Per, etc.

Gratanter ad munera dicanda concurrimus, quæ nomini tuo, Domine, pro solemnitate sanctæ martyris Euphemie supplices immolamus. Per, etc.

Vere dignum. In hac celebritate gaudentes, qua sancti Spiritus fervore præclarus beatæ martyris Euphemie sexus fragilitate pretiosior sanguis effloruit, et virtute feminea rabiem diabolicæ persecutionis elidens, geminata gloriæ triumphum virginitas implevit et passio. Per, etc.

II. *Item alia.* — Suscipe, Domine, quæsumus, hostias lætantis Ecclesie, quas pro sanctæ martyris Euphemie natalitia passione majestati tuæ prompta devovit. Per, etc.

Vere dignum. Sanctæ martyris Euphemie Natalitia B recolentes rerum diversitate mirabili: ut diabolus, qui virum per imbecillitatem mulieris impulerat in ruinam, viri conditione a nunc in Christo reparante victoriam, per muliebrem quoque fragilitatem mutuo dejiceretur obtritus. Per, etc.

III. *Item alia.* — Sacrificium tibi, Domine, nostræ servitutis offerimus, quod ad honorem nominis tui in sanctæ martyris Euphemie festivitate debemus. Per, etc.

Vere dignum. Hodiernæ festivitatis lætitiā 99 recensentes, quam nobis sanctæ martyris Euphemie veneranda confessio fecit insignem. Per, etc.

^b Sanctificet nos, Domine, quæsumus, tui perceptio sacramenti; et intercessio sanctæ martyris Euphemie tibi reddat acceptos. Per, etc.

Exsulet, Domine, Christianæ plebis humilitas, quia in martyrum commemoratione sanctorum tua mirabilia veneratur, et eorum tibi precibus adiuta complaceat. Per, etc.

XXVI.

^c PRIDIE KALENDAS OCTOBRIŒ.

Natale basilicæ Angeli in Salaria.

I. — Omnipotens sempiternæ Deus, apud quem, cum totius rationabilis pia merita creaturæ semper accepta sint, certum est magis esse præcipua, quæ reliquam spiritalem superant dignitatem, grata tibi sit, quæsumus, nostra festivitas, pro veneratione ejus oblata, qui tuæ majestatis arcanis, naturali per tuam gratiam decore servato, devotis semper excubiis est propinquus. Per, etc.

^d Hostias tibi, Domine, laudis offerimus, supplici-

^a Hic deesse videtur *mutata*, vel aliquid simile.

^b In Missa Natalis S. Euphemie legitur in codd. Gregor. Muratorii; apud Menardum vero, et in Missali Rom. die 29 Nov. Natali S. Saturnini.

^c In utroque Sacram. Gelas. et Gregor. hoc festum notatur in kal. Octobris. Codd. Greg. hunc titulum præferunt: *Dedicatio basilicæ S. Angeli*, vel *S. Michaelis*. In vetustissimo Martyrologio, uti vocant, Hieronymiano die 29 Septembris legitur: *Romæ militario vi dedicatio basilicæ S. Michaelis*, quam ex nostro Sacramentario in via Salaria constitutam agnoscimus. Qui hoc festum Gelasio tribuunt (non ob dedicationem basilicæ, de qua hic sermo est, sed ob apparitionem S. Michaelis in monte Gargano) posteriores scriptores sunt, ex quibus nostro Sacramenta-

rio fides detrahenda non est.

^d Hac die legitur in codd. Gregorianis et in Missali Romano.

^e Est in Sacram. Gelasii lib. II, n. 59.

^f Cod., *suscipere*.

^g Prima pars hujus orationis, aliquot verbis insertis, traducta est in orationem *Defende* inter communes Romani Missalis *pro congregatione et familia*.

^h Muratorius ex conjectura Blanchinii emendavit *inveniat, pro qua*. Sed idem Blanchinius in correctionibus Sacramentario præfixis monuit retinendum *inveniant, pro quibus*, ut codex exhibet, cum familia nomen sit multitudinis, quæ pluralem numerum recipere potest.

II. *Item alia.* — Munus populi tui, Domine, quæsumus, dignanter assume, quod non nostris ineritis, sed sancti archangeli tui Michaelis deprecatione sit gratum. Per, etc.

Vere dignum. Teque in omni factura tua laudare mirabilem, in quo principaliter angelica natura præcellit, quæ, etsi humano generi corporeo conspectu subtrahitur (*Al. negatur 100 aspectu*), fidei tamen videtur intuitu. Dignumque est per honorificentiam nos eorum, tuam ^f auspiciere majestatem, per quos multa præsidia nostræ salutis operaris, tuamque magnificentiam hoc potius prædicare, quod te præcelsarum atque cælestium potestatum Dominum confitentur. Per, etc.

III. *Item alia.* — Oblatio tibi, Domine, sit nostra semper accepta, quæ angelis tuis sanctisque precantibus, et indulgentiam nobis referat, et remedia procuret æterna. Per, etc.

Vere dignum. Multoque magis in archangelis angelisque tuis tua præconia non tacere, quia ad excellentiam tuam recurrit et gloriam, cum angelica creatura, quæ a conditione sui tuis subjecta servitiis, probabilis existit, honoratur, et cum illa sit digna venerari, tu, quam sis immensus, et super omnia præferendus, ostenderis. Per, etc.

Sumpsimus, Domine, vota mysteria; quæsumus clementiam tuam, ut eorum nobis fiant deprecatione salutaria, quorum celebrantur affectu. Per, etc.

^e Defende, Domine, familiam tuam; et toto tibi corde prostratam ab hostium tuere formidine. Nec bona tua difficulter ^h inveniant, pro quibus et sancti tui, et angelicæ tibi supplicant potestates. Per, etc.

IV. *Item alia.* — Deus, qui in auxilium generis humani cælestia simul et terrena disponis, in inferiore

mundi parte laborantes, supernorum nos, quæsumus, A præsidii refove propitius ministrorum. Per, etc.

In honorem beati archæpæpæ Michaelis, loca nomini tuo dicata, mystico frequentamus obsequio. Præsta, quæsumus, eorum nos gaudere suffragiis, quorum sublimia merita recensemus. Per, etc.

Vere dignum. Qui non solum nos sanctorum tuorum confessionibus benignissime consolaris, sed etiam ad cœlestium familiaritatem provehis potestatum, non tantum martyrum intercessione sustollis, sed ipsorum quoque patrociniis erigis angelorum. Per, etc.

101 V. Item alia. — Sanctorum, Domine, sancta deferimus, quæ, cum in omnium justorum tibi commemoratione sint placita, multo magis in angelicæ veneratione substantiæ grata tuis aspectibus esse confidimus. Per, etc.

Vere dignum. Qui sicut nos per Apostolum tuum dignanter informas, jam conversationem nostram in cœlis esse, benignus instituis, ut illuc attollamur mente, ubi quos veneramur assistunt, et in excelsa tendamus, quæ in beati archæpæpæ Michaelis *festivitate* contemplamur affectu. Per, etc.

* Beati archæpæpæ Michaelis interventione suffulti, supplices, Domine, te precamur, ut, quos honore prosequimur, contingamus et mente. Per, etc.

Plebem tuam, quæsumus, Domine, perpetua pietate custodi; ut secunda semper et necessariis adjuncta subsidiis spirituum tibi placitorum pia semper veneratione lætetur. Per, etc.

XXVII.

Admonitio jejunii mensis septimi; et orationes et preces.

^b Annua nobis est, dilectissimi, jejuniorum celebranda festivitas, quam mensis septimi solemniter recursus indicit. Quarta igitur et sexta feria succedente, solitis eandem conventibus exsequamur; sabbatorum die hic sacras acturi vigilias, ut per observantiam competentem, Domino purificatis mentibus supplicantes, beatissimo Petro apostolo suffragante, et præsentibus periculis exui mereamur, pariter et futuris. Per, etc.

I. — ^c Deus, qui delinquentes perire non pateris, donec convertantur et vivant, debitam, quæsumus, peccatis nostris suspende vindictam, et præsta propitius ne dissimulatio cumulet ultionem, sed ut potius emendatio prosit ad veniam. Per, etc.

Populi tui, Deus, defensor et rector, concede propitius ut a delictis omnibus abstinentes, et necessariis foveamur alimentis, et ab infestis hostibus liberemur. Per, etc.

In omnibus Sacramentariis Gelas. et Gregor. ac in Missali Romano hæc eadem festivitate legitur.

^b Hæc habetur in Ordine Romano in indictione jejunii mensis decimi.

^c His prioribus verbis incipit in ms. Vat. Gregoriano apud Muratorium quinta præfatio quadragesimalis. Missæ hujus jejunii mensis decimi etiam in Gelasiano codice subjunguntur Missæ S. Michaelis.

^d Legendum videtur *indixisti*.

* Fere eadem est in codd. Greg. et in Missali

Super oblata.—Præsta nobis, omnipotens Deus, ut dicatum nomini tuo sacrificium purgatis moribus offeramus. Per, etc.

Vere dignum. Quia tu quidem nobis jejunia **102** salubriter ^d indidisti, quibus, carnis lege sedata, purior animus emineret. Sed cum in ipsis nostris observationibus a noxiis et illicitis non vacamus, non hoc te jejunium delegisse prophetica voce testaris. Quoniam non solum prodesse non poterit castigatio corporalis, si spiritus noster nefandis cogitationibus implicetur; sed hoc constat esse deterius, si etiam terrena conditione mitigata, mens ab iniquitatibus non quiescit. Et ideo tu nobis, Domine, largire placeas, ut exterius parcimonia convenienter adhibita, intrinsecus a pravis intentionibus temperemus, ut **B** continentiam valeamus exercere perfectam. Per, etc.

Postcommunio.—Annue, quæsumus, Domine, ut et tuis semper solemnitatibus occupemur, et mysteriis eorum mente pariter congruamus et corpore. Per, etc.

Super populum. — ^e Sanctificata jejunio tuorum corda filiorum, Deus habitator, illustra, et quibus præstas devotionis affectum, præbe supplicantes piæ benignus auditum. Per, etc.

II. *Item alia.* — Exaudi, Domine, preces nostras, ut in omni natione, quod Verbi tui promissum est Evangelio, compleatur; et plenitudo adoptionis obtineat, quod prædixit testificatio veritatis. Per, etc.

^f Intende, quæsumus, Domine, sacrificium singulare, ut hujus participatione mysterii, quæ speranda **C** credimus, exspectata sumamus. Per, etc.

Vere dignum. Tuum est enim omne quod vivimus, quia licet peccati vulnere natura nostra vitata sit, tui tamen est operis, ut ad terrena generati, ad cœlestia renascantur.

Visita, quæsumus, Domine, familiam tuam, et corda sacris dicata mysteriis pervigili tuere pietate, ut remedia salutis æternæ, quæ te miserante percipiunt, te protegente custodiant. Per, etc.

III. *Item alia.* — Omnipotens sempiternus Deus, in cujus arbitrio regnorum omnium jura consistunt, protege Romani nominis ubique rectores, ut **103** eorum votiva prosperitas, pax tuorum possit esse populorum. Per, etc.

^g Adesto, Domine, fidelibus tuis, et quos cœlestibus instituis sacramentis, ^h et quibus substantiam tribuis corporalem, a terrenis conserva periculis. Per, etc.

Exaudi, Domine, supplicum preces, et devoto tibi pectore famulantes perpetua defensione custodi, ut

Rom. fer. 4 post Dominicam Passionis. Apud Gelasium habetur feria 7.

ⁱ Exstat apud Menardum hebdomada 4 ante Natale Domini.

^g In margine codicis: *Ante cibos.*

^h Blanchinius monuit verba et quibus substantiam tribuis corporalem non esse variantem lectionem, uti primis curis notaverat, ac ex iisdem Muratorius inquit; nam hæc oratio dicenda erat soluta statione in die jejunii *ante cibos.*

nullis perturbationibus impediti liberam servitutem A ista proficiant ad salutem, aut de cœlesti nullatenus tuis semper exhibeamus officiis. Per, etc.

Vere dignum. Qui rationabilem creaturam, ne temporalibus dedita bonis, ad præmia sempiterna non tendat, ea dispensatione dignaris erudire, ut nec castigatione deficiat, nec prosperitatibus insolescat; sed hoc potius fiat ejus gloriosa devotio, a quo nullis adversitatibus obruta superetur. Per, etc.

^b Omnipotens sempiternus Deus, misericordiam tuam supplices exoramus ut hoc tuum sacramentum non sit nobis reatus ad pœnam, sed fiat intercessio salutaris ad veniam; sit abolitio peccatorum, sit fortitudo fragilium, sit contra mundi pericula firmamentum. Hæc nos communio purget a crimine, et cœlestis gaudii tribuat esse consortes. Per, etc.

IV. *Item alia.* — Da nobis, Domine, rationabilem, B quæsumus, actionem, ut te solum sincera mente venerantes, et fiducialius quæ tua sunt postulemus, et facilius assequamur. Per, etc.

Omnium nostrum, Domine, quæsumus, ad te corda converte, ut ab his quibus offenderis abstinentes, non iracundiam tuam, sed misericordiam sentiamus. Per, etc.

Munera tua, Deus institutor, illustra, et per has hostias, quibus te placari voluisti, sanctifica misericors immolantes. Per, etc.

Vere dignum. Cujus et potentia sunt creata, et providentia reguntur universa; ideoque hac nos teneri lege merito censuisti, ut te, sub quo sunt omnia, non timentes, cuncta paveamus, et rursus nulla penitus formidemus, si unum te fideliter omnium C revereamur auctorem. Per, etc.

Largire nobis, omnipotens Deus, a quo omne bonum est, ut te habentes nullis indigeamus auxiliis. Per, etc.

Tibi placitam, Deus noster, populo tuo tribue voluntatem, quia tuoc illi prospera 104 cuncta præstabis, cum tuis aptum feceris institutis. Per, etc.

V. *Item alia.* — ^c Festina, quæsumus, ne tardaveris, Domine, et præsidium nobis tuæ pietatis impende; ut opportunitis consolationibus sublevantur, qui in tua miseratione confidunt. Per, etc.

^d Devotionis nostræ tibi, Domine, quæsumus, hostia jugiter immoletur; quæ et sacri peragat instituta mysterii, et salutare tuum nobis potenter operetur. Per, etc.

Vere dignum. Tuaque opera continuatis laudibus prædicare; quia justa semper et bona sunt. Quæ potenter efficiunt, ut rationabiles voluntates, aut inter

^a Blanchinio et Muratorio magis placuit quod.

^b Ex hac oratione duæ factæ sunt. Prima pars fere tota traducta est in orationem quæ in Missali Romano legitur inter communes *pro vivis et defunctis*, et recitatur Dominicis et ferialibus diebus Quadragesimæ. Altera vero pars incipiens a verbis *Hæc nos communio* invenitur in codd. Gregor. ac in Missali Rom. feria 2 Dominicæ secundæ Quadragesimæ, et alibi sæpius.

^c Est in codd. Greg. et in Rom. Missali fer. 4 post Dominicam III Adventus.

^d Legitur in iisdem mss. et Missali Dominica III Adventus.

vigore causentur. Per, etc.

Sit nobis, Domine, quæsumus, cibus sacer, potusque salutaris, qui et temporalem vitam muniat, et præstet æternam. Per, etc.

^e Adesto, Domine, famulis tuis, et opem tuam largire poscentibus; ut his, qui te auctore et gubernatore gloriantur, et creata restaures. et restaurata conserves. Per, etc.

VI. *Item alia.* — Omnipotens sempiternus Deus, cordibus nostris benignus infunde, ut a terrenis intentionibus temperantes, propensius cœlestia meditetur. Per, etc.

Multiplices, Domine, incursus, quos mundus ingerit, tu repelle; ut hæc dona cœlestia tranquillibus cogitationibus capere valeamus. Per, etc.

^f Vere dignum. Qui non tantum nos a carnalibus cibis, sed ab ipsius animi noxiis delectationibus præcipis jejunare. Nam si ideo delicias corporales abnuimus, ne spiritum nostrum obtusis sensibus hebetemus: quanto magis ab ipsius mentis debemus excessibus abstinere, ut inordinatis affectibus expedita supernæ lucis possit pertingere claritatem! Per, etc.

^g Salutari tuo, Domine, satiati, supplices deprecamur, ut cujus lætamur gustu, renovemur effectu. Per, etc.

Da salutem, Domine, populo tuo mentis et corporis, et perpetuis consolationibus tuorum 105 reple corda fidelium, ut interius exteriusque relevati, et pia tibi devotione complacent, et tua semper beneficia consequantur. Per, etc.

Tribue, quæsumus, Domine Deus noster, ut donis interioribus secundemur, ne exterioribus mereamur egere subsidiis. Per, etc.

VII. *Item alia.* — ^h Da, quæsumus, Domine, ut jejunando robore satiemur, et abstinendo cunctis efficiamur hostibus fortiores. Per, etc.

ⁱ Accepta tibi sint, Domine, quæsumus, nostri dona jejunii; quæ et expiando nos tua gratia dignos efficiant, et ad sempiterna promissa perducant. Per, etc.

Vere dignum. Cujus ineffabilis sapientia sic incommutabiliter perseverat, ut in ea nec sine justitia perpetuitate benignitas, nec absque æterna sit bonitate justitia. De quibus ita nos miseranda temeritate D conquerimur, quando non secundum nostra desideria, vel fructuum qualitas, vel prospera quæque proveniunt, quasi ipsi tua præcepta studeamus implere, ac non iisdem potius perniciose dissimulatione con-

^e In iisdem codd. et Missali habetur ser. 5 post Dominicam secundam Quadragesimæ.

^f Notatio marginalis in cod., *In jejuniis.*

^g Est in Gelas. lib. II, n. 60, et in codd. Gregor. Muratorii, ac in Missali Rom. feria 4 post Dominicam tertiam Adventus.

^h Nota marg., *In jejuniis.* Codices Gregoriani, et Missale Rom. hanc orationem exhibent in jejuniis mensis septimi die sabbati.

ⁱ Est in iisdem codd. ac Missali feria 6 jejunii mensis septimi. Missale Rom. eandem repetit ser. 4 post Dominicam tertiam Adventus.

temptis, non solum percelli mediocribus alimentis, sed universa mereamur sustentatione privari; nisi quod ideo tua nos clementia non deserit, ut simus et de exiguitatis castigatione solliciti, et de non abnegata pietate devoti. Per, etc.

^a Vegetat nos, Domine, semper et innovet tuæ mensæ sacra libatio, quæ fragilitatem nostram et inter mundi tempestates gubernet et protegat, et in portum perpetuæ salutis inducat. Per, etc.

^b Tueatur, Domine, dextera tua populum deprecantem. Purificet, sustentet et erudiat, ut consolatus in præsentem, ad bona futura proficiat. Per, etc.

In jejuniis.

VIII. *Item alia.* — Omnipotens sempiterne Deus, qui nos ad observantiæ hujus annua festa perducis, concede propitius ut piæ devotionis effectus substantiam nobis et mentium præstet et corporum. Per, etc.

^c Deus, qui pro nostrorum fructibus animorum prodire facis sufficientiam corporalem, ne exterioribus mereamur egere subsidiis, **106** præsta, quæsumus, ut donis interioribus fecundemur. Per, etc.

^d Domine Deus noster, qui in his potius creaturis, quas ad fragilitatis nostræ præsidium condidisti, tuo quoque nomini munera jussisti dicanda constitui, tribue, quæsumus, ut et vitæ nobis præsentis auxilium, et æternitatis efficiant sacramentum. Per, etc.

Vere dignum. Pascunt enim tua sancta jejunia, ^e et esuris sacra nos reficit, si per continentiam salutarem conscientia nostræ tribuli spinæque deficiant, et fruges pura succedat; si vitiorum sterilitas optanda proveniat, et ubertas adsit jucunda virtutum. Inopia quippe culparum præstat redundantiam prosperorum. Hinc est quod restringendo copias, et medioeria non negando, sic nos tua moderatione disponis, ut ad superna tendentes, et temporalibus usquequaque non deseramur alimentis, et sustentaculis sic transeuntibus gubernemur, ut eorum tenuitate correpti proficiamus æternis. Per, etc.

Perpetuo, Domine, favore prosequere, quos reficis divino mysterio, et quos imbuisti celestibus initiis, salutaribus comitare solatiis. Per, etc.

Defensio tua, Domine, quæsumus, adsit humilibus, et jugiter protegat in tua misericordia confidentes, ut necessariis quibus indiget humana conditio, competentè adjuti, ad immortalitatis dona perveniant. Per, etc.

Imitatio plebis in jejuniis mensis decimi.

Hæc hebdomade nobis mensis decimi sunt recensenda jejunia. Quapropter fidem vestræ dilectionis hortamur ut eadem quarta et sexta feria solitis processionibus exsequentes, sabbatorum die hoc ipsum vigiliis solemnibus expleamus, quatenus apostolicis

^a Hanc reperies in cod. Greg. Monardi *ter. 5* post Dominicam Passionis.

^b Consentant mos. Greg. Muratorii in Missa sabbati post Dominicam Passionis.

^c Nota marginalis in cod., *Ante cibos.*

^d Legitur in eod. Greg. Muratorii ac in Missali Rom. *ter. 5* post Domin. Passionis.

^e Codex habet, *et esuriens*. Sed notavit Blanchinus *esuriens* scriptum fuisse pro *esuries*, uti alibi præfer-

atur *thesauris pro thesauris, obtinens pro obtusis, quotiens pro quoties*. Hinc necessaria non est emendatio quam recepit Muratorius *esuriens sacra libatio nos reficit*.

IX. Item preces. — Omnipotens sempiterne Deus, qui nos et sustentationibus annuis et solemnitatibus consolaris, præsta, quæsumus, ut quod ex his pro nostræ conversationis qualitate subtrahitur, omnipotentia tuæ copia suppleatur. Per, etc.

Concede, quæsumus, Domine, morum nos correctione relevari, quia cum hæc **107** dona contuleris, cuncta nobis utilia non negabis. Per, etc.

Super oblata. — ^f Deus, qui humani generis utramque substantiam præsentium munerum et alimento vegetas, et renovas sacramento, tribue, quæsumus, ut eorum et corporibus nostris subsidium non desit et mentibus. Per, etc.

B Vere dignum. Qui sempiterno consilio non desinis regere quod creasti. Nosque delinquere manifestum est, cum supernæ dispositionis ignari, de secretorum tuorum dispensatione causamur, ac tunc potius recte sentire cognoscimur, cum non nostra, sed tua providentia confidentes, pietatem justitiamque tuam jugiter perpendimus exorandam: certi quod qui injustos malosque non deseris, multo magis quos tuos esse tribuisti, clementi nullatenus gubernatione destituis. Per, etc.

Postcommunio. — ^g Guberna, quæsumus, Domine, temporalibus adjumentis, quos dignaris æternis informare mysteriis. Per, etc.

C *Super populum.* — Rege, Domine, populum tuum, et gratia tuæ, quæsumus, in eo dona multiplica, ut et ab omnibus liber offensis, et temporalibus non destituatur auxiliis, et sempiternis gaudeat institutis. Per, etc.

X. Item alia. — Omnipotens sempiterne Deus, qui sic hominem condidisti ut temporalibus beneficiis competenter instructum ad cœlestia dona proveheres, præsta, quæsumus, ut sicut per illicitos appetitus de indultæ beatitudinis regione decidimus, sic per alimoniam tuo munere distributam, et transitoria sustentetur humanitas, et amissa recuperetur æternitas. Per, etc.

D Vere dignum. Glorificantes et de præteritis Creatorem, et de venturis fructibus exorantes, ut cum de perceptis non invenimur ingrati, de percipiendis non judicemur indigni; sed exhibita potius solemniter devotione jejunii, cum subsidiis corporalibus profectum capiamus animarum. Per, etc.

Percepimus, Domine, gloriosa mysteria, quibus in terris positos, jam cœlestium facias esse consortes. Tu inter ista, ^h per quæ vivimus, guberna nos, Domine, quæsumus, ut ad illa perducas. Per, etc.

^f Hæc exhibetur in Missali Rom. inter communes, *tempore famis*.

^g Ibidem in eodem communi legitur.

^h Codex quæ sine per. Blanchinius mallet *quæ*. Muratorii emendationem prætulimus.

Adesto, Domine, supplicibus tuis, et spem suam in tua misericordia collocantes tuere **108** propitius; ut a peccatorum labe mundati in sancta conversatione permaneant, et consequentes sufficientiam temporalem, promissionis tuæ perficiantur hæredes. Per, etc.

XI. Item alia. — Concede, quæsumus, Domine, ut ad preces tuas corda nostra flectamus, et esse tibi possibilia cuncta fidentes, non de elementorum profutura nobis speremus effectu, sed de tua virtute suppliciter imploremus. Per, etc.

Virtutum cœlestium, Deus, qui plura præstas quam petimus aut meremur, tribue, quæsumus, ut tua nobis misericordia conferatur, quod nostrorum non habet fiducia meritorum. Per, etc.

^a Deus, qui prævenis vota poscentium, tribue, quæsumus, ut et corporeis non destituamur alimentis, et ab hostium formidine liberemur. Per, etc.

Domine Deus, qui fragilitati nostræ quæ congruant, et prævides solus et provides, præsta ut et præsentibus fulciamur auxiliis, et instruamur æternis. Per, etc.

Tua nos, Domine, quæsumus, pietate dispone, quia nullis egebimus adjumentis, si tuæ providentiæ clementia gubernemur. Per, etc.

Dirige, Domine, quæsumus, Ecclesiam tuam dispensatione cœlesti, ut quæ ante mundi principium in tua semper est præsentia præparata, usque ad plenitudinem gloriæque promissam, te moderante, perveniat. Per, etc.

Tanto, quæsumus, Domine, placatus assume, quanto sacrandæ nomini tuo has specialiter hostias ^b indidisti, ut quicquid nostræ non expletur servitutis officio, indulgentiæ tuæ dignatione pensetur. Per, etc.

Vere dignum. Quia tuæ rationis imaginem, mundanis regionibus constitutam, et humanis non desinis fovere subsidiis, et reformare divinis. Consequens enim fuit ut transactis terræ fructibus, cœleste semen oriretur, et alimonia vitæ mortalis expleta, germen immortalitatis existeret. Atque escis carnalibus expeditis, cibus nasceretur mirabiliter animarum, ac tempore frumenti, vini et olei mox peracto, ineffabiliter ederetur, qui filiis Dei, ad similitudinem proficientibus angelorum, hoc totum, non solum de cœlo substantia deferret et nomine, sed panem præberet æternum. Per, etc.

Gratiam tuam nobis, Domine, semper accumulæ divini participatio sacramenti, et sua nos virtute mundando, tanti muneris capaces efficiat. Per, etc.

Absolve, Domine, quæsumus, tuorum delicta po-

^a In margine cod., *Ante cibos.*

^b Magis placeret *indixisti.*

^c Codex mendose *mortalitatis*, nisi legendum sit purali numero *contrahunt*, et similiter in sequentibus.

^d Sic codex. Muratorius, *hæres.*

^e Est præfatio feriæ 4 mensis septimi in codd. Gregorianis. Leonina dictio in hac et aliis hujus tituli præfationibus præferri videtur.

^f In Sacramentario Greg. Menardi fer. 6 mensis decimi.

ulorum; et quod mortalitas contrahit **109** fragilitate, purifica, ut cuncta pericula mentis et corporis, te propellente, declinans, tua consolatione subsistat, ac tua gratia promissæ redemptionis perficiatur hæreditas. Per, etc.

XII. Item alia. — Quæsumus, omnipotens Deus, ut et mentes nostras cœlestibus corrigas institutis, et beneficia tua non desinas præstare correctis. Per, etc.

Ad hostes nostros, Domine, superandos, præsta, quæsumus, ut auxilium tuum jejuniis tibi placitis et bonis operibus impetremus. Per, etc.

Ad altaria, Domine, veneranda cum hostiis laudis accedimus. Fac, quæsumus, ut et indulgentiam tuam nobis conciliet et favorem. Per, etc.

^e Vere dignum. Qui nos ideo, collectis terræ fructibus, per abstinentiam tibi gratias referre voluisti, ut ex ipsius devotionis genere nosceremus non hæc ad exuberantiam corporalem, sed ad fragilitatis nos sufficientiam percepisse, et quod ex his parcius sumeremus, egentium proficeret alimento, ut et salutaris castigatio mortalitatis insolentiam mitigaret, et pietas imitatores nos tuæ benignitatis efficeret; sicque donis temporalibus uteremur, ut disceremus inhiare perpetuis. Per, etc.

^f Prosint nobis, Domine, quæsumus, sumpta mysteria, pariterque nos et a peccatis exuant, et præsidii tuæ propitiationis attollant. Per, etc.

Respice, Domine, familiæ tuæ preces, et opem tribue suppliciter imploranti; ut congruis subsidiis in confessione tui nominis perseveret. Per, etc.

XIII. Item alia. — Mores nostros, Domine, quæsumus, tua pietate compone, ut et nulla nobis dominantur adversa, et salutaria cuncta non desint. Per, etc.

^g Ut cunctis nos, Domine, foveas adjumentis, tuis apta propitius disciplinis. Per, etc.

Sacrificium deferimus de perceptione tuorum, Domine, præstitorum, ut percipienda securius uberiusque sumamus. Per, etc.

110 Vere dignum. Simulque pro munere generali quo vivimus, et pro singulis quibusque subsidiis tuam munificentiam prædicare; ^h ne conlatis ingrati beneficiis, conferendis probemur indigni, meritoque transeuntium rerum potius consolationibus adjuvemur, si bona mansura non segnus, sacro jejunio purgatis sensibus, appetamus. Per, etc.

Præsta, Domine, quæsumus, ut temporalibus non destituamur auxiliis, quos alimoniis pascis æternis. Per, etc.

^g In codd. Gregor. Muratorii exstat inter orationes vespertinas et matutinas; apud Menardum vero inter orationes quotidianas.

^h Codex, *ne non latis*, mendose. Muratorius emendavit, *ut non latis*. Blanchinii correctionem secundis curis Sacramentario præmissam recepimus, quippe quæ præfertur in hac eadem oratione inferius repetita § 29, Missa xi, ex qua paulo post scripsimus *segnus* pro *signus*, uti hoc loco codex erronee exhibet. In eadem Missa xi pro *sensibus* habetur *mentibus*.

* *Succurre, Domine, quæsumus, populo supplicanti, A et opem tuam tribue benignus infirmis, ut sincera tibi mente devoti, et præsentis vitæ remediis gaudeant et futuræ. Per, etc.*

XIV. *Item alia. — Ad te corda nostra, Pater æterne, converte, quia nullis necessariis indigebunt, quos tuo cultui præstiteris esse subjectos. Per, etc.*

Deus, qui populum tuum sic corripis delinquentem, ut benigna consolatione non deseras, da, quæsumus, ut indignatio debita reis precantibus transferatur ad veniam. Per, etc.

Ad preces nostras, Domine, quæsumus, propitiatus intende, ut sacris altaribus servientes, et fidei veritate fundati, et mentis sint puritate conspicui. Per, etc.

Vere dignum. Qui Christi tui beata passione nos reparas, conserva in nobis operam misericordiæ tuæ, ut in hujus celebritate mysterii, perpetua devotione vivamus. Per, etc.

XVIII.

Consecratio episcoporum.

^b Exaudi, Domine, supplicum preces; ut quod nostro gerendum est ministerio, tua potius virtute firmetur (*Al. peragatur*). Per, etc.

^c Suscipe, Domine, quæsumus, munera famuli tui illius, et propitius in eodem dona custodi. Per, etc.

Hanc igitur oblationem, quam tibi offerimus pro illo famulo tuo quem ad pontificalem gloriam promovere dignatus es, quæsumus, Domine, placatus accipias, ut quod divino munere consecutus est, divinis effectibus exsequatur. Per, etc.

111 Adesto, misericors Deus, ut quod actum est nostræ servitutis officio, tua benedictione firmetur. Per, etc.

^d Propitiare, Domine, supplicationibus nostris, et inclinato super hos famulos tuos cornu gratiæ sacerdotalis, benedictionis tuæ in eos effunde virtutem. Per, etc.

* Deus honorum omnium, Deus omnium dignitatum, quæ gloriæ tuæ sacratis famulantur ordinibus: Deus, qui Moysen famulum tuum, secreti familiaris affatu, inter cætera cælestis documenta culturæ, de habitu quoque indumenti sacerdotalis instituens, electum Aaron mystico amictu vestiri inter sacra jussisti; ut intelligentiæ sensum de exemplis priorum caperet secutura posteritas; ne eruditio doctrinæ

tuæ ulli deesset ætati; cum et apud veteres reverentiam ipsa significationum species obtineret, et apud nos certiora essent experimenta rerum, quam ænigmata figurarum. Illius namque sacerdotii anterioris habitus nostræ mentis ornatus est, et pontificalem gloriam non jam nobis honor commendat vestium, sed splendor animorum: quia et illa quæ tunc carnalibus blandiebantur obtutibus, ea potius quæ in ipsis erant intelligenda posebant.

Et idcirco his famulis tuis, quos ad summi sacerdotii ministerium delegisti, hanc, quæsumus, Domine, gratiam largiaris, ut quicquid illa velamina in fulgore auri, in nitore gemmarum, in multimodi operis varietate signabant, hoc in horum moribus actibusque clarescat. Comple in sacerdotibus tuis mysterii tui summam, et ornamentis totius glorificationis instructos, cælestis unguenti fluore sanctifica. Hoc, Domine, copiose in eorum caput influat; hoc in oris subjecta decurrat; hoc in totius corporis extrema descendat; ut tui spiritus virtus et interiora horum repleat, et exteriora circumtegat. Abundet in his constantia fidei, puritas dilectionis, sinceritas pacis. ^f Tribuas eis cathedram episcopalem ad regendam Ecclesiam tuam et plebem universam. Sis eis auctoritas, sis eis potestas, sis eis firmitas. Multiplices super eos benedictionem et gratiam tuam, ut ad exorandam semper misericordiam tuam, tuo munere idonei, tua gratia possint esse devoti. Per, etc.

112 *Benedictio super diaconos.*

^e Domine Deus, preces nostras clementer exaudi, ut quæ nostro sunt gerenda servitio, tuo prosequaris benignus auxilio, et quos sacris ministeriis exsequendis pro nostra intelligentia credimus offerendos, tua potius electione justifices. Per, etc.

^b Oremus, dilectissimi, Deum Patrem omnipotentem, ut super hos famulos suos, quos ad officium diaconii vocare dignatur, benedictionem gratiæ suæ clementer effundat, et consecrationis indultæ propitiatus dona conservet. Per, etc.

Deus, consolator sacrarum magnifice dignitatum, quæsumus ut hos famulos tuos quos ad officium levitarum vocare dignaris, altaris sancti ministerium tribuas sufficienter implere, cunctisque donis gratiæ redundantes, et fiduciam sibi tuæ majestatis acquirere, et aliis præbere facias perfectæ devotionis exemplum. Per, etc.

ⁱ Adesto, quæsumus, omnipotens Deus, ^j hono-

In codd. Gregor. refertur inter orationes *pro peccatis*. In fine Muratorius, *et futuris*. Lectionem codicis, quam et Gregor. codd. retinent, secuti sumus.

^b Hanc orationem habet Sacram. Gelas. lib. 1, n. 99, et cod. Remensis a Menardo laudatus not. 765.

^c Est apud Gelas. ibidem, et in Pontificali Romano, *de Consecratione episcoporum*.

^d Ibidem legitur apud Gelasium et in Romano Pontificali.

* Hanc orationem, quæ in iisdem libris Gelasiano et Pontificali, nec non in Gregoriano Menardi invenitur, Quesnellus uti Leoninam sermonibus S. pontificis subiecit.

^f In cod. Gelasii hoc loco adduntur aliquot periodi

quæ etiam in mss. Ratold. et Remensi, nec non in Pontificali Romano, et in Ordine vulgato receptæ fuerunt. At absunt ab aliquibus Ordinibus apud Martene, a Gregoriano Menardi, et a codice Rodradi laudato ab eodem Menardo not. 777. Nostrum Sacramentarium omnium vetustissimum has periodos additamenta esse demonstrat.

^e Legitur apud Gelasium lib. 1, n. 22.

^b Vide Gelas. ibidem, Pontificale Rom. et Sacramentarium Gregor. Menardi.

ⁱ Exstat in tribus libris laudatis.

^j Ita codex, sicut etiam apud Menardum, cujus nota 746 legenda est, ubi lectio *honorum* a Muratorio suscepta expungitur. Post pauca *disponis* habet codex

rum dator, ordinum distributor, officiorumque dis-
positor. Qui in te manens innovas omnia, et cuncta dis-
ponens per Verbum, Virtutem, Sapientiamque tuam
Jesum Christum, Filium tuum, Dominum nostrum,
sempiterna providentia præparas, et singulis quibus-
que temporibus aptanda dispensas. Cujus corpus Ec-
clesiam tuam, cœlestium gratiarum varietate distin-
ctam, suorumque connexam distinctione membro-
rum, per legem totius mirabilem compagis unitam,
in augmentum templi tui crescere dilatarique largi-
ris; sacri muneris servitutem trinis gradibus mini-
strorum nomini tuo militare constituens, electis ab
initio Levi filiis, qui mysticis operationibus domus
tuæ fidelibus excubiis permanentes, hæreditatem be-
nedictionis æternæ sorte perpetua possiderent. Super
hos quoque famulos tuos, quæsumus, Domine, pla-
catus intende, quos tuis ^a sacrariis servituros, in of-
ficio diaconii suppliciter dedicamus. Et nos quidem,
tamquam homines, divini sensus et summæ rationis
ignari, horum vitam, quantum possumus, æstimamus.
Te autem, Domine, quæ nobis sunt ignota, non
transeunt, te occulta non fallunt. Tu cognitor pec-
catorum, tu scrutator es animorum, tu veraciter in
eis cœlestes potes **113** adhibere iudicium, et vel
indignis donare quæ poscimus. Emitte in eos, Do-
mine, quæsumus, Spiritum sanctum, quo, in opus
ministerii fideliter exsequendi, munere septiformi
tuæ gratiæ roborentur. Abundet in eis totius forma
virtutis, auctoritas modesta, pudor constans, inno-
centiæ puritas et spiritalis observantia disciplinæ. In
moribus eorum præcepta tua fulgeant, ut suæ castita-
tis exemplo imitationem sanctæ plebis acquirant, et
bonum cōscientiæ testimonium præferentes, in
Christo firmi et stabiles perseverent, dignisque suc-
cessibus de inferiori gradu per gratiam tuam capere
potiora mereantur. Per, etc.

Consecratio presbyteri.

Oremus, dilectissimi, Deum Patrem omnipoten-
tem, ut super hos famulos suos, quos ad presbyterii
munus elegit, cœlestia dona multiplicet, quibus,
quod ejus dignatione suscipiunt, ejus exsequantur
auxilio. Per, etc.

^e Exaudi nos, Deus salutaris noster, et super hos
famulos tuos benedictionem sancti Spiritus, et gratiæ
sacerdotalis effunde virtutem, ut quos tuæ pietatis
aspectibus offerimus consecrandos, perpetua mune-
ris tui largitate prosequaris. Per, etc.

^d Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus,
honorum omnium, et omnium dignitatum quæ tibi
militant distributor, per quem proficiunt universa,

cum Sacramentario Gelasii. Sed retinimus emenda-
tionem congruentiorem *disponens*, quam exemplar
Menardi comprobat.

^a Blanchinius primis curis: *Vel lege sacris aris,
vel quod magis placeret, sacris altaribus, ut in Ponti-
ficali Romano.* Cum vero codex Gelasii habeat *sacris*,
cod. Gregorii *sacraris*, correctione opus non esse
idem Blanchinius secundis curis notavit.

^b Est apud Gelas. lib. 1, n. 20, in Gregor. Me-
nardi, et in Rom. Pontificali.

A per quem cuncta firmanur, amplificatis semper in
melius naturæ rationabilis incrementis per ordinem
congrua ratione dispositum. Unde sacerdotales gra-
dus et officia levitarum sacramentis mysticis instituta
creverunt, ut cum pontifices summos regendis popu-
lis præfecisses, ad eorum societatis et operis adju-
mentum sequentis ordinis viros et secundæ dignita-
tis ^o eligeres. Sic in eremo per septuaginta virorum
prudentum nentes Moysi spiritum propagasti, quibus
ille adjutoribus usus in populo, innumeræ multitu-
dines facile gubernavit. Sic in Elezaro et Ithamar,
filiis Aaron, paternæ plenitudinis abundantiam trans-
fudisti, ut ad hostias salutare et frequentioris officii
sacramenta sufficeret meritum sacerdotum.

Hac providentia, Domine, apostolis Filii tui, docto-
res fidei comites addidisti, quibus illi orbem totum
secundis prædicatoribus impleverunt. Quapropter in-
firmitati quoque nostræ, Domine, quæsumus, hæc
adjumenta largire, qui quanto magis fragiliores su-
mus, tanto his pluribus indigemus. Da, quæsumus,
Pater, in hos famulos tuos presbyterii dignitatem.
Innova in visceribus eorum spiritum sanctitatis. Ac-
ceptum a **114** te, Deus, secundi meriti munus obti-
neant, censuramque morum exemplo suæ conversa-
tionis insinuent. Sint probi cooperatores ordinis no-
stri. Eluceat in eis totius forma justitiæ, ut bonam
rationem dispensationis sibi creditæ reddituri, æter-
næ beatitudinis præmia consequantur. Per, etc.

XXIX.

In natale episcoporum.

C I.—Operis tui, Deus, initiator et custos, suscipe
gratiarum propitius actionem, quod, anni cursu re-
meante, votiva recolimus sumpta primordia dignita-
tis, ut quæ tuis sunt principiis instituta, tuis regantur
aucta præsidii. Per, etc.

^f Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut fide-
libus tuis ordinatum præbeamus affectum, eisque nos
similiter diligendi spiritum benignus infunde, ut in
tua fide, spe et charitate sincera sacrificium tibi pla-
citur deferatur et plebis et præsulis. Per, etc.

Vere dignum. Teque propensius exorare ut in me,
quem ad sacerdotale ministerium, nullo præditum
suffragio sanctitatis, sed sola gratiæ dignatione, pro-
movisti, tua dona prosequendo perficias, et cum pro-
vectu temporis, bonorum mihi potius operum des-
perfectum. Hæc namque gloriæ pontificalis erit vera
festivitas, hæc certa lætitia, si per rationabilem re-
gulam præsidendi, populus tuus et numero ^o cura
regentium, et incrementum gregis atque salubritas,
gaudium est et corona pastorum. Per, etc.

^o Est in iisdem libris.

^d Legitur in iisdem. Hanc orationem esse Leoninam Henricus Valesius pernovit, et Quænellus post Leonis sermones recusit.

^e Noster codex, et Gelasianus mendose *elegeris*. Paulo post utriusque codd. *Moyses*.

^f Gelas. lib. 1, n. 404, ex una duas effecit.

^o Locus depravatus, quem aliis emendandum re-
linquimus.

Hanc igitur oblationem, quam tibi offero ego tuus famulus ac sacerdos, pro eo quod me, nulla prorsus iustitia confidentem, sed ineffabilis misericordiæ largitate tribuisti sacerdotalem subire famulatum, quæsumus, placatus accipias, et tua pietate confirmes quod es operatus in nobis, diesque meos clementissima gubernatione disponas. Per, etc.

Qua oblatione totius mecum gratulantis Ecclesiæ, tu Deus in omnibus.

Omnipotens et misericors Deus, qui nos ad celebritatem venire huius diei contulisti, præsta, quæsumus, ut tui perceptione sacramenti, et securitas nobis optata (Al. profutura) proveniat, et religionis integritas. Per, etc.

Da, quæsumus, Domine, familiæ tuæ cum suis pacem habere rectoribus, ut quorum honore congau- **B** dent, de eorum sancta conversatione lætentur, tuæque gratia tribuatur et moderatio gubernantium, et obedientia subditorum. Per, etc.

115 II. *Item alia.* — Deus, qui magna nimis, et de parvis miranda potenter operaris, misericordiæ tuæ dona in me placatus exsequere, ut ubi nulla conscientia meæ te digna sunt merita, sola pietatis tuæ semper clara sit gratia. Per, etc.

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui dignaris infima, abjecta non despicias, attolle quos suscitasti, et gubernas quos erigis. Da mihi famulo tuo sufficientiam commissi moderaminis. Da Ecclesiæ tuæ pacem, cui me præesse voluisti, ut in uno eodemque spiritu sit tibi grata devotio et plebis et præsulis. Per, etc.

* Deus mundi creator et rector, ad humilitatis meæ preces placatus attende, et me famulum tuum, quem nullis suffragantibus meritis, sed immensæ largitate clementiæ, cœlestibus mysteriis servire tribuisti, dignum sacris altaribus fac ministrum, ut quod mea celebrandum voce depromitur, tua potius sanctificatione firmetur. Per, etc.

Omnipotens sempiternæ Deus, hostilia, quæsumus, arma confringe, ut imperturbatis mentibus agere tua sancta possimus. Per, etc.

Concede nobis, omnipotens Deus, ut ab improbia voluntatibus recedentes, præceptorum tuorum rectitudine subsequamur, et qui devotis etiam desiderata concedis, præsta meliora correctis. Per, etc.

Omnis a nobis, te, Domine, quæsumus, expiante **D** pravitas humana discedat, ut puris sensibus et mentibus tua mysteria celebremus. Per, etc.

Vere dignum. Majestatem tuam cunctis sensibus deprecari, ne propriis jucunditatibus occupati, aut familiam dissimulare commissam, aut nitamur vexare subjectam; sed Evangelii tenore monstrante, conservis cibaria ministrantes tempore competenti, Dominico reperiamur adventu, famulosque tuos cum dilectione corripere, et cum necessariâ studeamus amare

* Est in Gelas. lib. 1, n. 100, in cod. Menardi tom. III, col. 227, nec non in Missali Rom. inter orationes communes num. 20, paucis mutatis

† Codex hoc loco *mortalis*. Emendationem supple-

ter exsequentes, non reatum de neglecto Domini subeamus augmento, sed divinorum nobis multiplicata proveniat dispensatio talentorum. Per, etc.

Deus, qui nos sacramentis tuis pascere non desistis, tribue, quæsumus, ut eorum nobis indulta refectio vitam conferat sempiternam. Per, etc.

Respice, Domine, propitius familiam tuam, et perpetuam largire misericordiam supplicanti, ut sino qua nihil potest a se dignum prorsus efficere, per eam salutaria tua **116** præcepta (Al. quæ præcipis) mereatur implere. Per, etc.

III. *Item alia.* — Deus, qui Ecclesiam tuam in dilectione tuæ Divinitatis et proximi cuncta servare cœlestia mandata docuisti, da nobis spiritum pacis et gratiæ, ut universa familia tua et toto tibi corde sit devota, et pura sibi voluntate concordet. Per, etc.

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, da nobis gratia tuæ dignationis augeri, et **b** mortalitatis conscientia trepidos, pietatis eruditione confirmata, ut te omnia in omnibus operante, profectus gregis tui sit forma pastoris. Per, etc.

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, gratiæ tuæ in nobis dona proseguere, et quod possibilitas non habet fragilitatis humanæ, tuo spiritu miseratus impende, ut sacris altaribus servientes, et fidei integritate fundati, et mentis sint claritate conspicui. Per, etc.

C Deus, qui dierum nostrorum numeros temporumque mensuras majestatis tuæ potestate disponas, propitius ad humilitatis nostræ respice servitutem, ut tuæ pacis abundantia tempora nostra cumulentur. Per, etc.

Deus, qui nec Ecclesia tuæ usque ad consummationem te sæculi defuturum, nec inferni portas apostolicæ confessioni prævaliturus esse promisisti, in nostra quoque perfice propitius infirmitate virtutem, et divinæ pollicitationis effectum, dum etiam infirmis tuis inesse dignaris, ostende. Quia presentiam tuam sine dubitatione sentimus, cum et singulis quibusque temporibus convenienter optanda dispensas, et nos a totius adversitatis incurso perpetui protectione custodia. Per, etc.

Memento, Domine, quod es operatus in nobis, et non quid mereamur, sed collati gratiam tui munera intuere, ut sicut me sacris altaribus tua dignatio pontificali servire præcepit officio, ita dignum præstet et merito. Per, etc.

Præsta, quæsumus, Domine Deus noster, ut declinemus noxios appetitus, et reatum nobis ingerentia desideria respuamus, quia tunc exteriores hostes superare poterimus, si vincamus internos. Per, etc.

Da nobis, quæsumus, omnipotens Deus, ut per gratiam tuam nosmetipsos, sicut te dignum est, exhibentes, tuis fidelibus ministremus rectæ conversa-

ditavit hæc eadem oratio repetita inferius num. 5.

* Paucis mutatis exstat apud Gelasium lib. 1, n. 102.

tionis exemplum. Et populi tui salvatio sempiterna fiat præmium sacerdotis. Per, etc.

117 ^a Purifica nos, misericors Deus, ut Ecclesie tuæ preces, quæ tibi gratæ sunt, sacra (*Al. pia*) munera deferentes, fiant expiatis mentibus gratiores. Per, etc.

Vere dignum. Teque de tuis magnificare muneribus. Quis enim hoc dignus existat officio, nisi gratia tuæ miserationis præventus aptetur? Cum ergo tui doni, non nostri sit meriti, tuæ nihilominus gubernationis intererit, ut non sit negligentibus pœna perpetua, sed potius exsequentibus competenter fiat causa remunerationis æternæ. Per, etc.

^b Munerum tuorum, Domine, largitate gaudentes, supplices deprecamur ut quibus donasti hujus ministerii facultatem, tribuas sufficientem gratiam ministrandi. Per, etc.

^c Gaudeat, Domine, quæsumus, populus, tua semper benedictione confusus, et cœlestium rerum frequentatione proficiat, ut et temporalibus beneficiis adjuvetur, et erudiatur æternis. Per, etc.

IV. *Item alia.* — Da nobis, quæsumus, Domine, sanctæ regimen disciplinæ, ut per tuam gratiam et moderatio gubernantium, et obedientia proveniat subditorum. Per, etc.

^d Tribue, quæsumus, Domine, fidelibus tuis, ut jejuniis paschalibus convenienter aptentur, et suscepta solemniter castigatio corporalis ad fructum cunctarum transeat animarum. Per, etc.

Aufer a nobis, Domine, quæsumus, iniquitates nostras, ut ad sancta sanctorum puris mereamur sensibus introire. Per, etc.

Vere dignum. Qui singulis quibusque temporibus convenienter adhibenda dispensas. Aptius siquidem atque decentius his diebus ^a episcopalis officii suscepta principia celebramus, quibus et Ecclesie totius observantia devota concurrit, et ipsius, cui sacerdotale ministerium deputatum est, natale colitur sacramenti. Dumque restrictius castigatiusque viventes in summi pontificis proficiendo membra transferimur, adeptum temporaliter hunc honorem, potius fieri speramus æternum. Per, etc.

118 ^f Præsta, Domine, quæsumus, ut et de nostræ gaudeamus profectionis augmento, et de congruo sacramenti paschalis obsequio. Per, etc.

Benedictionem tuam, Domine, populo supplicanti

^a Codices Greg. Muratorii, et Missale Rom. hanc orationem præferunt fer. 5 post Dominicam iv Quadragesimæ.

^b In cod. Gelas. lib. iii, n. 37, hæc oratio assignatur in *Natali presbyteri*.

^c Hæc exstat inter orationes quotidianas codicum Gregor. apud Muratorium.

^d Gelasius lib. ii, n. 60, hanc orationem in diem sabbati mensis septimi transtulit. Sub finem codex mendose, *cunctis transeat*. Ex Gelasio emendavimus.

^e Hic ordinatio pontificis indicatur, quæ in quadragesimale jejunium voce *observantiæ* designatum, et oratione secunda expressum sub Paschalis tempus incidit. Sunt qui putant hæc aptari Felici III, qui ordinatus fuit die 6 Martii an. 483. Sed cum Zosimus consecratus fuerit die 18 Martii, ut omnes nunc eru-

benignus accumula, ut et de bona conversatione sui præsulis semper exsultet, et de sacræ festivitatis celebritate lætetur. Per, etc.

V. *Item alia.* — Domine Deus, Pater gloriæ, fons bonorum, qui licet Ecclesiam tuam toto terrarum orbe diffusam largitate munerum ditare non desinas, sedem tamen beati apostoli tui Petri tanto propensius ^e intueris, quanto sublimius esse voluisti; da mihi famulo tuo hujus providentiæ tuæ dispositionibus exhibere congruenter officium, certus te universis Ecclesiis collaturum quidquid illi præstiteris, quam ^h cuncta respiciunt. Per, etc.

Domine sancte, Pater omnipotens, æternæ Deus da nobis gratiæ tuæ dignatione augeri, etc. ⁱ

Domine sancte, Pater omnipotens, æternæ Deus, qui me nulla præditum fiducia meritorum, ineffabili gratiæ munere, familiæ tuæ præsidere tribuisti, at tolle quos suscitasti, et gubernas quos erigis, ut quorum auctor tu bonorum, sis ipse perfectior. Per, etc.

ⁱ Deus, cujus universæ viæ misericordia est semper et veritas, operis tui dona prosequere, et quod possibilitas non habet fragilitatis humanæ, tuis beneficiis impende, ut cœlestibus mysteriis servientes et fidei integritate fundati, et mentis luceant puritate conspicui. Per, etc.

Domine Deus, Pater gloriæ, fons bonorum, etc. ^h

Omnipotens et misericors Deus, qui benigne semper operaris, ut possimus implere quæ præcipis, dilectarum tibi ovium adesto pastori, quia tui est muneris tuæque virtutis ut et regendi obedientes, et probabiles possint esse rectores. Per, etc.

Deus misericors, Rex æternæ, da servituti nostræ prosperum cursum. Et ut tibi in populi tui devotione placeamus, tu sancto præside gregi, et ad tuorum observantiam **119** mandatorum tu omnium dirige voluntates. Per, etc.

ⁱ Deus, cujus arbitrio omnium sæculorum ordo decurrit, respice propitius ad nostræ tempus ætatis, et ut tibi servitus nostra complaceat, tua in nobis dona conserva. Per, etc.

Deus, dierum temporumque nostrorum potens et benignus moderator, collatis in me per gratiam tuam propitiare muneribus, et in hunc affectum dirige cor plebis et præsulis, ut nec pastori obedientia gregis, nec gregi desit cura pastoris. Per, etc.

VI. *Item alia.* — Deus, qui propter Ecclesie tua-

diti conveniunt, utri potius hæc Missa congruat divinare nolumus.

^f Legitur in Gelas. lib. i, n. 97, in *Natali consecrationis diaconi*.

^g Voces, *intueris, quanto sublimius*, quæ hoc loco in ms. desunt, suppletæ fuerunt ex hac eadem oratione paulo post repetita; ex qua etiam mox addimus hujus.

^h Legendum videtur *cunctæ*.

ⁱ Eadem est ac oratio secunda Missæ iii.

^j Parum differt a tertia oratione ejusdem Missæ iii.

^k Repetitio hujus orationis in hac eadem Missa, Collectoris aut amanuensis oscitantæ tribuenda.

^l Legitur apud Gelasium lib. i, n. 98, et lib. iii, n. 37.

gubernacula disponenda, sic ejus principes sublimasti, ut minimos quosque non deseras, præsta, quæsumus, ut apostolicæ fidei, doctrinæque vestigia vel longe sequamur, imitando, quæ, licet infirmo, comitamur officio. Per, etc.

• Ad gloriam, Domine, tui nominis, annua festa repetentes sacerdotalis exordii, hostiam tibi laudis offerimus, suppliciter exorantes ut cujus ministerii vice tibi servimus immeriti, suffragiis ejus reddantur accepti. Per, etc.

Vere dignum. Cum exultatione trepidos, et cum pavore lætantes. Sicut enim de tuo munere gratulamur, ita de nostra fragilitate metuimus. Et quantum de humanæ conditionis excessibus formidamus, tantum de tua gratia, quæ virtutem perficit in infirmitate, confidimus; propensius implorantes ut quem tantæ sedis honore decorasti, moribus existere non patiaris indignum, et cujus formæ successorem nomine præstitisti, quantocumque etiam bonæ conversationis annisu fieri tribuas sectatorem. Per, etc.

Præsta, quæsumus, Domine, cum accessu temporum recti moderaminis incrementum, ut quod dignitate præferimus, justis actionibus exsequamur. Per, etc.

Multiplica, Domine, quæsumus, in Ecclesia tua spiritum gratiæ quem dedisti; ut per dignum pontificis institutum, crescat tuorum devotio sancta fidelium. Per, etc.

VII. *Item alia.* — Omnipotens sempiternæ Deus, origo cunctarum perfectioque virtutum, da nobis, quæsumus, et exercere quæ recta sunt, et **120** prædicare quæ vera, ut instructionem gratiæ tuæ præbeamus et agendo tuis fidelibus et docendo. Per, etc.

Suscipe, Domine, quæsumus, oblationes et preces quas et pro reverentia paschali supplices adhibemus, et pro solemnitate ^b recolenda primordii sacerdotalis offerimus, ut eorum nobis intercessione sint prospera, quos nobis hujus muneris et doctores constituis et patronos. Per, etc.

Vere dignum. Teque profusius implorare, ut quod nunc pli nobis est oneris, perpetui sit honoris. Neque nos magis oblectet prærogativa fastigii, quam competens actio dignitatis, ^c atque secundum beatum apostolum Paulum docentem: *Episcopatum qui desiderat, bonum opus concupiscit*, sacri nominis veritatem sanctæ conversationis in nobis monstret effectus. Et qui loco cæteris præsidemus, cunctis rationabili subdamur affectu. Nec nos extollat noxia potestatis

elatio, sed potius modestos efficiat administratio legitima charitatis. Per, etc.

Deus, qui bona cuncta et inchoas benignus et perficis, da nobis, sicut de initiis tuæ gratiæ gloriamur, ita de perfectione gaudere. Per, etc.

^d Repleantur consolationibus tuis, Domine, quæsumus, tuorum corda fidelium, pariterque et de Ecclesiæ præsulum, et de suo referant gaudia votiva profectu, ac temporalibus solatiis incitati, promptius æterna desiderant. Per, etc.

VIII. *Item alia.* — Deus, qui licet universum genus humanum cœlesti lege disponas, Ecclesiam tamen tuam speciali dispensatione moderaris, et dignum tibi nos exhibere ministerium concede propitius, et dignos per tuam gratiam ministros offerre. Per, etc.

Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut quod fragili supplemus officio, tuo potius perficiatur effectu. Per, etc.

Omnium nostrum, Domine, quæsumus, hostias propitius intueri, ut et quod actum est per obsequium deputatum, et fidelium vota populorum, tua potius dignatione firmetur. Per, etc.

Vere dignum. Suppliciter implorantes ut nostram pariter et eorum quos per tui muneris largitatem sacræ familiæ subrogamus antistites, bene tibi placitam perficias servitutem. Per, etc.

121 *Pro episcopo offerendum.*

Hanc igitur oblationem, quam tibi offerimus (*illius et illius*) famulorum tuorum, quibus summum sacerdotium contulisti, quæsumus, benignus efficias, et tua in eis dona prosequaris. Per, etc.

Ecclesiam tuam, Domine, benignus illumina, ut et gregis tui proficiat ubique successus, et grati fiant nomini tuo, te gubernante, pastores. Per, etc.

Da, quæsumus, Domine, ut et fideles tui diligant præsules suos, et ab eis mutuo diligantur, atque ut perpetuo perseverent, præsta, quæsumus, ut ^e utrisque justitia non desit, et pietas. Per, etc.

IX. *Item alia.* — ^f Largire nobis, Domine, quæsumus, spiritum cogitandi quæ bona sunt, promptius et agendi, ut qui sine te esse non possumus, secundum te vivere valeamus. Per, etc.

Da nobis, Domine, quæsumus, ut in tua gratia veraciter confidentes, et quæ te digna sunt postulemus, et jugiter postulata sumamus. Per, etc.

Dicatæ tibi, Domine, quæsumus, capiamus oblationis effectum, ut a terrenæ vetustatis conversa-

^a Est in cod. Gelas. lib. 1, n. 100, et in Gregor. Menardi tom. III, p. 227.

^b Indicatur anniversaria solemnitas et commemoratio diei natalis, quo quis ad pontificatum assumptus fuit. Hæc autem oratio eo die qui cum paschali tempore concurrat adhibita cognoscitur. Cui autem pontifici id conveniat, aliis dijudicandum relinquimus. Forte cum anniversaria dies natalis Zosimi aut Felicii III in Quadragesimam incideret ex annot. 74 (Col. 119, n. ^o), hoc autem tempore episcopi multis officiis occupati, ad synodum quæ in anniversario

pontificis haberi solebat ex admonitione in primum sermonem S. Leonis n. 3, Romam accurrere non possent, ea solemnitas post Pascha translata fuit.

^c Cod. mendose, *ut quæ.*

^d Est in Gelas. lib. 1, n. 100, et apud Menardum tom. III, p. 228 Opærum S. Gregorii.

^e Cod., *utrumque*, perperam.

^f In Gelasio est Missa IV, *pro Dominicis diebus*; in codd. Greg. Muratorii, Dominica IX post Pentec.; apud Menardum, Domin. X; in Missali Rom., Domin. VIII. In nostro codice hic iucipiunt Missæ communes.

tionem mundati, cœlestis vitæ profectibus innovemur. **A** vivimus, et pro singulis quibusque subsidiis tuam munificentiam prædicare; ne collatis, etc. ^d

Per, etc.
Vere dignum. Ut qui te auctore sumus conditi, te reparatore salvemur, et qui faciles a tua rectitudine discrepamus, ad eam tua miseratione revocemur; nec relinquamur nostris excessibus, sed tuæ subdamur clementer et incessabiliter voluntati. Per, etc.

Perfice, Domine, quæsumus, benignus in nobis, ut quæ sacris mysteriis profitemur, piis actionibus exsequamur. Per, etc.

Plebem tuam, Domine, quæsumus, interius exteriusque restaura, ut quam corporeis non vis delectationibus impediri, spiritali facias vigere proposito, et sic rebus foveas transitoris, ut tribuas potius inhære perpetuis. Per, etc.

X. Item alia. — Omnipotens sempiternus Deus, qui **B** nos ab hostibus defendis inmeritis, præsta, quæsumus, ut et morum nobis adsit et fidei rectitudo, **122** qua pietatis tuæ mereamur augmenta. Per, etc.

Quæsumus, Domine Deus noster, ut propitiationis tuæ nobis collata securitas non nos efficiat negligentes, sed potius ad cultum nominis tui reddat acceptos. Per, etc.

^a Sacris, Domine, mysteriis expiati, et veniam consequamur et gratiam. Per, etc.

Vere dignum. Clementiam tuam toto corde poscentes, ut qui nos a corporalibus tueris adversis, ab hostibus quoque mentis expedias, et quos exterioribus tribuis tranquillitate gaudere, interius facias esse pacificos. Per, etc.

^b Repleti, Domine, muneribus sacris, da, quæsumus, **C** ut in gratiarum semper actione maneamus. Per, etc.

Guberna, Domine, quæsumus, tuam placatus Ecclesiam, ut potenti moderatione directa, et incrementa libertatis accipiat, et in religionis integritate persistat. Per, etc.

XI. Item alia. — Ad te corda nostra, Pater æterne, converte, quia nullis necessariis indigebunt, quos tuo cultui præstititeris esse subjectos. Per, etc.

^c Ut cunctis nos, Domine, foveas adjumentis, tuis apud propitius disciplinis. Per, etc.

Sacrificium deferimus de perceptione tuorum, Domine, præstitorum, ut percipienda securius uberiusque sumamus. Per, etc.

Vere dignum. Simulque pro munere generali quo **D**

vivimus, et pro singulis quibusque subsidiis tuam munificentiam prædicare; ne collatis, etc. ^d

Præsta, Domine, quæsumus, ut temporalibus, etc. ^e
Succurre, Domine, quæsumus, populo supplicanti, etc. ^f

XII. Item alia. — Omnipotens et misericors Deus, propitiationis tuæ dona multiplica, et cunctis hostibus cœlesti virtute compressis, augmentum nobis tribue religionis et pacis. Per, etc.

Virtutum cœlestium Deus, promissionis tuæ munus exsequere, ut evangelicæ veritati rebellantium corda subdantur. Per, etc.

Muneribus nostris, quæsumus, Domine, gratiam tuæ placationis intersere, ut et collata **123** nobis remedia tuearis, et conferenda perficias. Per, etc.

Vere dignum. Supplicantes ut ^g te nos placatus devoto facias corde sectari: quia sicut totius adversitatis est causa tuis non obedire præceptis, ita præcipue prosperitatis effectus est, honorum omnium sequi convenienter auctorem. Per, etc.

^h Tua nos, quæsumus, Domine, sancta purificent, et operationes suæ perficiant nos peccatos. Per, etc.

ⁱ Moveat pietatem tuam, quæsumus, Domine, subjectæ tibi plebis affectus, et misericordiam tuam supplicatio fidelis obtineat, ut quod meritis non præsumit, indulgentiæ tuæ largitate percipiat. Per, etc.

XIII. Item alia. — ⁱ Peccata nostra, Domine, propitius absolve, et quidquid pro peccatis meremur, miseratus averte. Per, etc.

^k Concede, quæsumus, omnipotens Deus, ut viam tuam devota mente currentes, surripientium delictorum laqueos evadamus. Per, etc.

Purificet nos, Domine, cœlestis exsecutio sacramenti, et ad tuam magnificentiam capiendam divinis effectibus semper instauret. Per, etc.

Vere dignum. Ut qui te auctore subsistimus, te dispensante dirigamur. Non nostris sensibus relinquamur, sed ad tuæ reducti semper tramite veritatis, hæc studeamus exercere quæ præcipis, ut possimus dona percipere quæ promittis. Per, etc.

^l Sumpti sacrificii, Domine, perpetua nos tuitio non relinquat, et noxia semper a nobis cuncta depellat. Per, etc.

Adesto, Domine, fidelibus tuis, et tua sancta celebrantibus auge devotionis effectum, ut et tibi sem-

^a Hæc oratio habetur in mss. Gregor. ac in Missali Rom. fer. 3 post Dominicam III Quadragesimæ.

^b Est in Gregor. Sacramentario Menardi, ac in Missali Rom. die Dominica post Ascensionem Domini.

^c Hæc et sequens oratio supra habentur in Missa XIII, § 17, pro jejunio mensis decimi. Hinc autem in sequenti securus emendavimus pro securi, quod hoc loco mendose codex præfert.

^d Sequitur ut in præfatione Missæ laudatæ.

^e Gonsimilem habes ibidem.

^f Similis est in eadem Missa XIII, ita ut, si primam orationem excipias, reliqua cum eadem Missa conveniant.

^g Codex tibi, quod cum non congrueret verbo sectari, Muratorius mutavit hoc verbum in famulari.

Facilius emendavimus te, retento sectari, cum probe respondeat subjecto verbo sequi.

^h Affinis est in Missali Rom. in sabbato post Dominicam IV Quadragesimæ. In codd. vero Gregor. eodem die eadem est, excepta voce peccatos, pro qua habent placitos. Est etiam in Gelas. lib. 1, n. 54.

ⁱ Est in mss. Gregor. inter orationes pro peccatis.

^j In codd. Greg. Muratorii habetur inter orationes matutinales vel vespertinales; apud Menardum vero inter quotidianas.

^k Hanc uterque codex Muratorii refert inter orationes quotidianas.

^l In Gregor. mss. et in Missali Romano habetur fer. 6 post Dominicam Passionis.

per exhibeant debitam servitutem, et ad remedia **A** famulari, salutem nobis tribue mentis et corporis. jugiter æterna proficiant. Per, etc.

XIV. *Item alia.*—Respice nos, rerum omnium Deus creator et rector, et ut tuæ propitiationis sentiamus effectum, toto nos tribue tibi corde servire. Per, etc.

Ad tua, Domine, beneficia fiducialiter **124** impetranda, quæsumus ut exercere quæ tibi sunt placita, et velle nobis largiaris et posse. Per, etc.

Deus, auctor sinceræ devotionis et pacis, da, quæsumus, ut et majestatem tuam convenienter hoc munere veneremur, et sacri participatione mysterii fideliter sensibus uniamur. Per, etc.

Vere dignum. Qui ideo nos imaginem tuam benignus existere voluisti, ut tenorem summæ justitiæ pariter et pietatis imitemur, quod brevi compendio poterimus implere, si per tuam nobis gratiam concedatur ut et te nostrum nitamur amare factorem, et nosmetipsos veraciter libereque diligere quos fecisti. Per, etc.

^a Spiritum nobis, Domine, tuæ charitatis infunde, ut quos uno cœlesti pane satiasti, una facias pietate concordēs. Per, etc.

Confirma, Domine, quæsumus, tuorum corda filiorum, et gratiæ tuæ virtute corrobora, ut et in tua sint supplicatione devoti, et mutua dilectione sinceri. Per, etc.

XV. *Item alia.*—Quæsumus, omnipotens Deus, ne multitudinem nostræ pravitatis attendas, sed a peccatis abstrahere fragiles, et ad ea quæ recta sunt, tuorum dirige voluntates. Per, etc.

Non retribuas nobis, quæsumus, Domine, quæ **C** malis operibus promeremur, sed quos jure corripis a veritate digressos, protege tua miseratione correctos. Per, etc.

Prosint nobis, Domine, frequentata mysteria, quæ nos a cupiditatibus terrenis expediant, et instituant amare cœlestia. Per, etc.

Vere dignum. Ut divinam jugiter gratiam subsequentes, justitiam tuam, quam delictis nostris incessanter offendimus, actu melliore placemus. Et quibus merita debetur pœna perversis, indulgentia tribuatur ab iniquitate cessantibus. Per, etc.

Ab omni errore nos, Domine, quæsumus, expient sacramenta quæ sumpsimus, et dulcedinem mentibus nostris tuæ suavitatis infundant. Per, etc.

^b Da populo tuo, Domine, quæsumus, spiritum veritatis et pacis, ut et te tota mente cognoscant, et quæ tibi sunt placita toto corde sectantes, bonorum tuorum semper munere potiuntur. Per, etc.

125 XVI. *Item alia.*—Protector in te sperantium Deus, præsta, quæsumus, ut majestatem tuam sine cessatione laudemus, et ut tibi possimus jugiter

famulari, salutem nobis tribue mentis et corporis. Per, etc.

^c Misericordiæ tuæ remediis, quæsumus, Domine, fragilitas nostra subsistat, ut quæ sui conditione defecit, tua vegetatione reparatur. Per, etc.

Quæsumus, Domine Deus noster, ut interius nobis exteriusque conlerant hæc mysteria sanitatem, quæ famulis tuis in utroque voluisti præbere subsidium. Per, etc.

^d Vere dignum. Qui famulos tuos ideo corporaliter verberas, ut mente proficiant, potenter ostendens quam sit pietatis tuæ præclara salvatio, dum præstas ut operetur nobis etiam infirmitas ipsa medicinam. Per, etc.

Deus, qui diligendo castigas, et castigando nos refoves, præsta ut de utroque tibi gratias semper referre valeamus. Per, etc.

^e Tuere, Domine, populum tuum, et ab omnibus peccatis elementer emunda, quia nulla ei nocebit adversitas, si nulla dominetur iniquitas. Per, etc.

XVII. *Item alia.*—Eripe nos, Domine, quæsumus, ab his quæ divinæ sunt contraria voluntati. Et quia tui operis est omne quod vivimus, præsta ut tui famuli tibi placere possimus. Per, etc.

Quæsumus, Domine, ne nos tales patiaris existere quibus merito domineatur adversa. Sed hujusmodi potius effici tribuas, qui beneficiis tuis non perpetuo judicemur indigni. Per, etc.

Oblati sacrificii, Domine, quæsumus, præstet effectus, ut eidem convenienter aptemur. Per, etc.

Vere dignum. Majestatem tuam devotis mentibus implorantes, ut sicut ex te habemus esse quod sumus, sic per gratiam tuam et bene velle sumamus, et bonum posse quod volumus. Per, etc.

Da, quæsumus, omnipotens Deus, ut mysteriorum virtute sanctorum vita nostra firmetur. Per, etc.

Plebs tua, Domine, sacramentis purificata cœlestibus, quod sumit intelligat, quod gustu delibatur moribus apprehendat, quod **126** justis orationibus expetit tua miseratione percipiat. Per, etc.

XVIII. *Item alia.*—Magnificamus, Domine, clementiam tuam, qui et veniam peccatoribus, et miseris præstas auxilium. Per, etc.

Nomini tuo, quæsumus, Deus æterne, da gloriam, cum et immeritis benefacere non omittis. Per, etc.

Vere dignum. Referentes gratias et precantes ut tibi nos placitos esse perficiens, quibus succurris indignis, propitius acceptis. Per, etc.

Quanto te, Domine, prædicare sufficimus, ^f qui pariter immeritis tribuis de mœrore lætitiæ. Per, etc.

Da, quæsumus, Domine, populum tuum ad te toto jejunio mensis septimi.

^d Notatio marginalis in codice: *Post infirmitatem.*

^e Habetur fer. 6 ante Dominicam primam Quadragesimæ tum in codd. Greg., tum in Missali Romano.

^f Codex mendose, qui *perire meritis*. Blanchinii emendationem orationis subsequentis textus approbat.

^a Hæc oratio est in codd. Gregorianis et in Missali Rom. fer. 6 ante primam Dominicam Quadragesimæ. Rursum in eodem Missali et in iisdem codd. ipso die Paschatis, ubi Idcirco mutatae sunt voces uno cœlesti pane in has sacramentis paschalibus.

^b Invenitur in mss. Greg. Muratorii inter orationes quotidianas.

^c Est in codd. Greg. ac in Missali Rom. fer. 4 in

corde converti : quia quos defendis etiam delinquentes, majori pietate tueris sincera tibi mente devotos. Per, etc.

XIX. *Item alia.* — Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut inter innumeros vitæ præsentis errores, tuo semper moderamine dirigamur. Per, etc.

Fac nos, quæsumus, Domine, quæ sunt recta sectari, integritatem conscientiæ diligere semper et famæ. Per, etc.

Sacrificii tui, Domine, ^a salutaris effectibus et nos expiari, et tua nos confidimus remedia promereri. Per, etc.

Vere dignum. Qui cum summa sis Ratio, nosque rationales effeceris, certum est tantum nos a tua participatione discedere, quantum ab æquitatis tramite deviamus, et tantum in tua similitudine ^b permanere, quantum non divellimur ab ordine veritatis. Per, etc.

Sancta tua nos, Domine, quæsumus, et vivificando renovent, et renovando vivificent. Per, etc.

^c Fideles tuos, Domine, benedictio desiderata confirmet, quæ eos et a tua voluntate nunquam faciat discrepare, et tuis semper indulgeat beneficiis gratulari. Per, etc.

XX. *Item alia.* — ^d Præsta, Domine, quæsumus, ut mentium reprobarum non curemus obloquia, sed eadem pravitate calcata quæ domui tuæ **127** conveniunt rationabiliter exsequamur. Per, etc.

Quæsumus, virtutum cœlestium Deus, ut despectis falsitatis impiorum, conscientiæ famæque nostræ profutura sectemur. Per, etc.

Da, quæsumus, omnipotens Deus, ut hujus oblationis effectus et tibi non placita refutare, et præstet nobis amare quæ recta sunt. Per, etc.

Vere dignum. Ut nos ab operariis iniquitatis dignanter expedias, et nec proprio reos fieri patiaris excessu, nec alienis impietatibus præbere consensum. Sed mores nostros et moderatione componas, ut tam in nobis quam in aliis quæ sunt justa servemus. Per, etc.

Ab occultis nostris munda nos, Domine, et ab alienis pravitatibus benignus absolve, ut tua sancta pura mente sumamus. Per, etc.

Familiam tuam, Domine, propitiata majestate circumspice, ut nec suis infecta sit vitis, nec externis obligata peccatis, sed ab utrisque libera tibi semper et purgata deserviat. Per, etc.

XXI. *Item alia.* — Da, quæsumus, omnipotens Deus, ut toto tibi corde famulemur, quia nulla nobis prævalebit hostilitas, si in te, Domine, veraciter confidamus. Per, etc.

^a Mendose pariter in cod., *servimus effectibus*. Muratorii emendationem suscepimus.

^b Cod., *permaneamus*, male.

^c Legitur sabbato post primam Dominicam Quadragesimæ in Romano Missali.

^d Prima pars hujus orationis est in Gelasio lib. III, n. 67, et in cod. Gregor. Muratorii et Pamelii inter preces contra obloquentes.

^e Cum in ms. desit *potius*, Blanchinius primis cu-

Hujus nobis, Domine, quæsumus, sacrificii placatione succurre, cujus remediis dignaris absolvere peccatores. Per, etc.

Vere dignum. Quia, dum beneficia tua largiris indignis, magna pietate nos admones, multo potiora dona sumptuos si præceptionum tuarum et eruditionibus proficiamus et factis. Per, etc.

Majestatem tuam, Domine, supplices deprecamur ut nos et cœlestibus expiare mysteriis, et perpetuis non desinas fovere præsidii. Per, etc.

Tuere propitius, Domine, quæsumus, familiam tuam, et quam benigna defensione non deseris, propensius tibi redde subjectam, ut gratiam tuam, quam sumit indebita, copiosius devota percipiat. Per, etc.

XXII. *Item alia.* — Deus, qui justitiam diligis et injusta condemnas, da nobis, quæsumus, et amare quæ recta sunt, et perversa vitare. Per, etc.

Veritatis auctor et misericordiæ, Deus, **128** qui nos et sollicitudine non pigros esse, et neminem lædere voluisti, præsta, quæsumus, ut nulli noxia cupiamus inferre, et vexare molientium caveamus incursus. Per, etc.

Ab occultis nostris tua nos, Domine, sancta purificent, et ab externis erroribus perpetua virtute defendant. Per, etc.

Vere dignum. Misericordiam tuam, Domine, deprecantes, ut nos divinis rebus tribuas studere veraciter, nec sub specie religionis sacros impugnare patiaris effectus. Quoniam sibi modis omnibus inimici sunt qui tuæ voluntati nituntur esse contrarii, propriæ ^e potius salutis operantes excidium, quam tuis dispositionibus adversa mente nocituri. Per, etc.

Muneris divini perceptio, quæsumus, Domine, semper a nobis et peccata nostra submoveat, et externa depellat. Per, etc.

Populum tuum, Domine, quæsumus, posside cœlestibus institutis, ut omnia vitando quæ mala sunt, et bona cuncta sectando, non indignationem tuam, sed jugiter misericordiam consequatur. Per, etc.

XXIII. *Item alia.* — Concede, omnipotens Deus, ut et gaudiorum plenitudinem consequamur, et majestati tuæ propensius simus devoti. Per, etc.

^f Offerimus, Domine, laudes et munera, pro concessis beneficiis exhibentes gratias, et pro concedendis suppliciter deprecantes. Per, etc.

Vere dignum. Qui facis mirabilia magna solus, et non tantum pro peccatis nostris non retribuiz quæ meremur, sed insuper etiam consolationis tuæ dona præstas immeritis; magis nos ad cultum nominis tui pio largiens munere provocari, quam debita castiga-

ris, et ex eo Muratorius hanc lectionem liberius substituerunt: *Qui propriæ salutis operantes excidium, tuis dispositionibus adversa mente nituntur*. At emendatio quam idem Blanchinius secundis curis notavit, quæque unius adverbii *potius* additione textum sanat, probabilior visa est.

^f Hanc exhibent codd. Gregor. et Missale Rom. in orationibus communibus *ad repellendas tempestates*

tionem compelli, et clementer indulgens ut servilis metus in affectum transeat filiorum. Per, etc.

^a Toto tibi, Domine, corde substrati, bonitatem tuam supplices exoramus ut nos et temporalibus praesidiis fovere non desinas, et aeternis instruere non omittas. Per, etc.

Lætetur, Domine, quæsumus, populus tuus, tua dextera sublevatus, et a tribulatione respirans, continuis protegatur auxiliis, et religiosa conversatione proficiens, et praesentibus bonis gaudeat et futuris. Per, etc.

^a Precamur, omnipotens Deus, omnes propitiatus a nobis remove pravitates, et cunctas benignus depelle nequitias. Per, etc.

XXX.

129 Ad virgines sacras.

^b Respice, Domine, propitius super has famulas tuas, ut virginitatis sanctæ propositum, quod te inspirante suscipiunt, te gubernante custodiant. Per, etc.

Deus, castorum corporum benignus habitator, et incorruptarum Deus amator animarum; Deus, qui humanam substantiam in primis hominibus diabolica fraude vitiatam, ita in Verbo tuo, per quod omnia facta sunt, reparas, ut eam non solum ad primæ originis innocentiam revoces, sed etiam ad experientiam quorundam bonorum, quæ in novo sæculo sunt habenda, perducas, et obstrictos adhuc conditione mortalium, jam ad similitudinem provehas angelorum: respice, Domine, super has famulas tuas, quæ in manu tua continentia suæ propositum collocantes, ei devotionem suam offerunt, a quo ipsa vota sumperunt. Quando enim animus mortali carne circumdatus, legem naturæ, libertatem licentiæ, vim consuetudinis, et stimulos ætatis evinceret, nisi tu hanc flammam clementer accenderes, tu hanc cupiditatem benignus aleres, tu fortitudinem ministrares? Effusa namque in omnes gentes gratia tua, ex omninatione quæ est sub cælo, in stellarum innumerabilem numerum novi Testamenti hæredibus adoptatis, inter cæteras virtutes quas filiis tuis, non ex san-

^a Codex in marg., *In jejunio.*

^b Hæc et sequens oratio leguntur in Gelas. lib. 1, n. 103, in codd. Greg., in *benedictione virginis ab episcopo dicenda*; in Ordine Romano apud Hittorpium, et in Pontificali Rom. Leonis eloquentiam et sententias præferunt.

^c His formulis usque ad finem proponitur *consecratio virginum* in codd. Greg. Muratorii. Cæterum non pauca variantes in his præferuntur.

^d In Gelas. Sacramentario lib. III, n. 52, ubi hæc tota Missa legitur, excepta oratione *Suscipe*, et in codd. Remensi Menardi, ac Gellonensi apud Martene de antiq. Eccl. Ritibus, lib. 1, cap. 9, a. 5, inscribitur: *Incipit actio nuptialis.* Verum *actio* non orationes, sed Canon Missæ appellatus fuit, ut plura videre licet apud Ducangium v. *Actio*, qui idcirco notavit Menardum, cum n. 1134 *actionem nuptialem* esse docuit Missarum solemniam, in quibus nuptiæ benedicuntur. Id autem Menardus ex hoc sui codicis titulo docuit, quo *actio nuptialis* vocatur Missa in nuptiis benedicendis celebrata. Sed errorem in hanc inscriptionem irrepsisse, quæ ex Gelasiano in alia Sacra-

mentaria videtur fuisse tractata, ex nostro codice detegimus. *Velatio* autem *nuptialis* appellatur hæc Missa, eo quod in benedicendis sponsis velamen iisdem imponeretur. Hujus ritus mentionem facit S. Ambrosius in epist. 19 ad Vigiliam n. 17, scribens: *Ipsam conjugium velamine sacerdotali et benedictione sanctificari oportet.* Eumdem vero ritum apud Romanam quoque Ecclesiam viguisse testatur Siricius epist. 7 editionis P. Constantii n. 3: *Nos sane nuptiarum vota non aspernantes accipimus, quibus velamine intersumus.* Huc referri etiam videntur illa Nicolai I, ad consulta Bulgarorum c. 3: *Ambo ad nuptialia fœdera perducuntur, et primum quidem in Ecclesia Domini cum oblationibus, quas offerre debent Deo per sacerdotis manum, statuuntur, sique demum benedictionem et velamen cæleste suscipiunt.* Hunc ritum tangunt etiam S. Isidorus Hispalensis lib. II de Officiis, c. 19, et Gratianus caus. 30, q. 5, c. 7. Quatuor orationes sequentes exstant etiam in Missali Rom. ad Missam *pro sponso et sponsa*; ex quinta vero aliquæ tantum sententiæ excerptæ fuerunt.

XXXI

Incipit velatio nuptialis.

Exaudi nos, omnipotens et misericors Deus, ut quod nostro ministratur officio, tua benedictione potius impleatur. Per, etc.

Suscipe, Domine, quæsumus, pro sacra lege conjugii munus oblatum, et cujus creator es operis, esto dispositio. Per, etc.

Hanc igitur oblationem famulæ tuæ (*illius*), quam

tibi offerimus pro famula tua (*illa*), quæsumus, Domine, placatus aspicias. Pro qua majestatem tuam supplices exoramus ut sicut eam ad ætatem nuptiis congruentem pervenire tribuisti, sic consortio maritali tuo munere copulatam, desiderata sobole gaudere perficias, atque ad optatam seriem cum suo conjugè provehas benignus annorum. Per, etc.

Quæsumus, omnipotens Deus, instituta **131** providentiæ tuæ pio favore comitare; et quos legitima societate connectis, longæva pace custodi. Per, etc.

Adesto, Domine, supplicationibus nostris, et institutis tuis, quibus propagationem humani generis ordinasti, benignus assiste; ut quod, te auctore jungitur, te auxiliante servetur. Per, etc.

Pater, mundi conditor, nascentium genitor, multiplicandæ originis institutor, qui Adæ comitem tuis manibus addidisti, cujus ex ossibus ossa crescentia parem formam admirabili diversitate signarent, hinc ad totius multitudinis incrementum, conjugalis thori jussa consortia, quo totum inter se sæculum colligarent, humani generis fœdera nexuerunt. Sic enim tibi placitum necessario, ut quia longe esset infirmius, quod homini simile, quam quod tibi Deo feceras, additus fortiori sexus infirmior, unum efficeret ex duobus, et pari pignore soboles mixta manaret; dum per ordinem flueret digesta posteritas, ac priores ^a ventura sequerentur, nec ullum sibi finem in tam brevi termino, quamvis esset caduca posteritas. Ad hæc igitur ^b venturæ hujus famulæ tuæ, Pater, rudimenta sanctifica, ut bono et prospero sociata consortio, legis æternæ jura custodiat. Memineritque ^c se, Domine, non tantum ad licentiam conjugalem, sed ad observantiam ^c Dei, sanctorumque pignorum custodiæ delegatam. Fidelis et casta nubat in Christo, imitatrixque sanctorum permaneat feminarum. Sit amabilis, ut Rachel, viro; sapiens, ut Rebecca; longæva et fidelis, ut Sara. Nihil ex hac ^d subcisivus ille auctor prævaricationis usurpet, nixa fidei mandatisque permaneat. Muniat infirmitatem suam robore disciplinæ. Uni thoro juncta ^e contactus vitæ illicitos fugiat. Sit verecundia gravis, pudore venerabilis, doctrinis cœlestibus erudita. Sit secunda in sobole; sit probata et innocens; et ad beato-

A rum requiem ^f atque ad cœlestia regna perveniat. Per, etc.

XXXII.

132 MENSE OCTOBRI.

De siccitate temporis.

^g Deus, in quo vivimus, movemur et sumus, pluviam nobis tribue congruentem, ut præsentibus subsidiis sufficienter adjuvi, sempiterna fiducialius appetamus. Per, etc.

Domum tuam, Domine, quæsumus, propitiatus inhabitata, et subditorum tibi fidelium corda purifica, ut bene placitis inhærendo, cuncta quæ bona sunt mereantur accipere. Per, etc.

^h Exaudi nos, Domine Deus noster, et Ecclesiam tuam inter mundi turbines fluctuantem, clementi gubernatione moderare, ut tranquillo cursu portum perpetuæ securitatis inveniat. Per, etc.

ⁱ Respice, quæsumus, Domine, nostram propitiis servitutum, ut quod offerimus sit tibi munus acceptum, sit nostræ fragilitati subsidium. Per, etc.

Vere dignum. Ad cujus immensam pertinet gloriam ut non solum mortalibus tua Deitate succurreris, sed de ipsa etiam mortalitate nostra nobis remedium provideris, et perditos, unde (*Al.* quo) perierant, inde salvaris. Per, etc.

^j Quæsumus, omnipotens Deus, ut inter ejus membra numeremur, cujus corpori communicamus et sanguini. Per, etc.

^k Familiam tuam, Domine, dextera tua perpetuo circumdet auxilio, et ab omni pravitate defensam donis cœlestibus prosequatur et ad honorum præmia gratiæ tuæ largitate perducatur. Per, etc.

II. Item alta.—Omnipotens sempiternus Deus, sensibus nostris propitiatus intende, ut a terrenis delectationibus abstinentes, propensius ecclesiæ meditamur. Per, etc.

Præsta, Domine, quæsumus, ut per hæc, quæ his oblationibus sunt agenda, salvemur. Per, etc.

Vere dignum. Clementiam tuam proflusis **133** precibus implorantes, ut conditionis humanæ respiciant facultatem, quibus tanta remedia providisti, tribuas, ut eorum per tuam gratiam sint capaces. Per, etc.

Mentes nostras et corpora, Domine, quæsumus,

^a Mendosissima est hæc oratio in omnibus mss. Sacramentariis. Legendum videtur *venturi*. Mox *proponerent* habent cæteri codd. pro *posteritas*.

^b In aliis codd. laudatis legitur: *Datæ sint (Leg. sunt) legis (Al. leges) instituta ventura (Al. venturæ)*. Quapropter hujus famulæ tuæ, etc. Num librario nostro aliquid hoc loco exciderit, an posteriores ad hunc obscurum locum aliqua ratione explicandum aliquid adjecerint, ignoramus. Blanchinius placeret expungere præpositionem *ad* et vocem *venturæ*, ita ut legatur: *Hæc igitur hujus famulæ tuæ, Pater, rudimenta sanctifica*, etc.

^c Legendum ex aliis sacramentariis, *fidei*. Mox pro *delegatam* alii codd. habent *diligatam*, forte *obligatam*.

^d Duo codd., *subdolos*. Gelas., *susceptivus*. Dein *nexa* pro *nixa* in cæteris mss.

^e Sic noster et cæteri codices. In Missali Rom.

^D ommissa est tantum vox *vitæ*. Hinc probare non possumus emendationem a Blanchinio prius curis indicatam et a Muratorio textui insertam, *contactus vitæ illicitos*. Sit, etc. Idem Blanchinius curis secundis hunc locum correctione non indigere professus est.

^f Quidam codices, *usque ad cœlestia*.

^g Est apud Gelas. lib. iii. num. 44, in mss. Gregor. ac in Missali Rom., *ad pluviam postulandam*.

^h Legitur in codd. Gregor. Muratorii in serie orationum vespertinalium vel matutinalium.

ⁱ In Missali Rom. est Dominica XI post Pentecosten; in Gregor. codd. apud Muratorium Dom. XII; apud Menardum XIII.

^j In iisdem codd. ac in Missali legitur sabbato post Dominicam III Quadragesimæ.

^k Habetur in mss. Gregor. apud Muratorium inter orationes quotidianas, et rursus inter paschales.

operatio tuæ virtutis infundat, ut quod participatione sumpsimus, plena redemptione capiamus. Per, etc.

Proficiat, quæsumus, Domine, fidelis populus tuæ pietatis instinctu, et salubri compunctione devotus, grater quæ præcipis exsequatur, ut quæ promittis accipiat. Per, etc.

III. *Item alia.* — ^a Indulgentiam nobis, Domine, tribue peccatorum, ut instituta paschalia tibi placitis sensibus operemur. Per, etc.

^b Muneribus nostris, Domine, precibusque susceptis, et cœlestibus nos munda mysteriis, et clementer exaudi. Per, etc.

Vere dignum. Suppliciter exorantes ut et securitatem nobis temporum tribuas, et religionis augmentum, quo magnum pietatis tuæ sacramentum et quietis celebremus mentibus et devotis. Per, etc.

^c Divini muneris largitate satiati, quæsumus, Domine Deus noster, ut in hujus semper participatione vivamus. Per, etc.

^d Conserva, Domine, quæsumus, familiam tuam, et benedictionum tuarum propitius ubertate purifica, ut et eruditionibus tuis multiplicetur et donis. Per, etc.

IV. *Item alia.* — Propitiare, Domine, in te confidentibus populis, et ^e ad custodiam Romani nominis dexteram tuam protectionis extende, ut regnum majestati tuæ deditum tua semper sit virtute defensum. Per, etc.

Suscipe, Domine, quæsumus, hostias mentium tuo somni devolarum, quibus nos et a terrenis contagiis C expiari, et cœlestibus contulisti propinquare consortiis. Per, etc.

^f Vere dignum. Cujus ineffabili gratia circa nos hoc singulare mysterium est, ut dudum perditum atque præstratum, ad eam nunc gloriam rediremus, qua per Jesum Christum Filium tuum, Dominum nostrum, genus electum, regale sacerdotium, populus acquisitionis 134 et gens sancta vocamur. Per, etc.

^g Hoc nobis tuum, quæsumus, Domine, sacramentum sit abolitio peccatorum, sit fortitudo fragilitatis humanæ, sit contra mundi pericula firmamentum. Hæc nos communitio purget a crimine, et cœlestis gaudii tribuat esse consortes. Per, etc.

^a Cod. in margine: *Prope Pascha.*

^b Muratorii codd. et Missale Rom. hæc orationem exhibent in Dominica Septuagesimæ et alibi.

^c Est in iisdem codd. et Missali in Missa sabbati post Dominicam Passionis.

^d In mss. Greg. Muratorii legitur inter orationes quotidianas.

^e In superiori Missa, et in alia paulo post subjecta n. 6, festorum paschalium fit mentio. Forte hæc et sequens intermediæ Missæ, quibus contra Romanos hostes divinum auxilium petitur, lucubrata suere occasione Attilæ, quem sub Pascha irruisse in Italiam non improbabiler quidam existimant.

^f Congruit cum præfatione Gelasii lib. 1, n. 65, in Dominica post Ascensionem.

^g Paucis initio mutatis eadem repetitur supra § 27,

V. *Item alia.* — Omnipotens sempiternus Deus, in protectione fidelium populorum antiqua brachii tui operare miracula, ut hostibus nostris tua virtute compressis, secunda tibi serviat Romana devotio. Per, etc.

Suscipe, Domine, quæsumus, hostias, quas tibi pro salute tuæ plebis offerimus, et sacramentis cœlestibus servientes, ab omni culpa liberos esse concede. Per, etc.

Vere dignum. Qui per ineffabilem potentiam Verbi tui, sicut humani generis es conditor, ita benignissimus reformator. Per, etc.

VI. *Item alia.* — Deus, qui remedia salutis humanæ in præsentis mysterii solemnitate posuisti, da nobis ut sicut hæc apostolorum tuorum prædicatione B cognovimus. ita eorum suffragiis consequamur. Per, etc.

Munera, quæsumus, Domine, tuæ plebis propitiatus assume, ut quæ fidei pietate ^h profitentur, sacramentis cœlestibus apprehendant. Per, etc.

Vere dignum. In cujus resurrectione mirabili mors occidit redemptorum, et orta est vita crederantium. Et ideo cum angelis, etc.

XXXIII.

Super defunctos.

I. — Omnipotens sempiternus Deus, qui contulisti fidelibus tuis remedia vitæ post mortem, præsta, quæsumus, propitius ac placatus, ut anima famuli tui (*illius*) a peccatis omnibus expiata, in tuam redemptionem sorte requiescat. Per, etc.

ⁱ Hostias tibi, Domine, humili supplicatione deferimus, ut anima famuli tui (*illius*), per hæc piæ placationis officia, perpetuam misericordiam consequatur. Per, etc.

135 ¹ Hanc igitur oblationem (*illius*) famuli tui, quam tibi offert pro anima famuli tui (*illius*), quæsumus, Domine, propitiatus accipias, et miseracionum tuarum largitate concedas, ut quicquid terrena conversatione contraxit, his sacrificiis emundetur, ac mortis vinculis absolutis, transitum mereatur ad vitam. Per, etc.

II. — ^k Omnipotens et misericors Deus, in cujus omnis humana conditio potestate consistit, animum famuli tui (*illius*), quæsumus, ab omnibus absolve

D n. 3. Confer ibi annot. 26 (*Col. 107, n. b*).

^h Pluralis numerus frequenter adhibetur, cum *plebs* nomen multitudinis verbum dirigit. Hinc non est necessaria emendatio singularis numeri *profitetur* et *apprehendat*.

ⁱ Exstat apud Gelas. lib. III, n. 100, et in ms. Vat. Gregoriano apud Muratorium in Missa plurimorum defunctorum.

^j Hæc leguntur etiam in Sacram. Gelasii lib. III, n. 104. Codicis lectionem retinimus, ut ne opus sit delere voces (*illius*) *famuli tui*, et scribere *offerimus*. Solum codex habet mendose *offeret* pro *offerit*.

^k Invenitur in cod. Gelas. lib. III, n. 98, et in ms. Vat. Gregoriano apud Muratorium in Missa defunctorum, qui desideratam penitentiam consequi non potuerunt.

peccatis, ut pœnitentiæ fructum, quem voluntas ejus optavit, præventus mortalitate non perdat. Per, etc.

^a Satisfaciat tibi, Domine, quæsumus, pro anima famuli tui (*illius*), sacrificii præsentis oblatio, et peccatorum veniam quam quæsit inveniat; ^b et quod officio vocis implere non potuit, desideratæ pœnitentiæ compensatione percipiat. Per, etc.

Hanc igitur oblationem, etc. (*ut supra*).

III. — Omnipotens et misericors Deus, apud quem voluntas habetur humana pro factis, præsta, quæsumus, ut animæ famuli tui (*illius*) ad perfectam remedium consequendum pœnitentiam desideranter voluisse sufficiat. Per, etc.

Animæ famuli tui, quæsumus, Domine, per hæc sacramenta redemptionis æternæ remissionem **136** tribue peccatorum, ut devotio pœnitentiæ, quem gessit ejus affectus, perpetuæ salutis consequatur effectum. Per, etc.

^c Deus, a quo inspiratur humanis cordibus omne quod bonum est, sicut animæ famuli tui pœnitentiam velle donasti, sic indulgentiam tribue miseratus optatam. Per, etc.

^d Deus, cui soli competit medicinam præstare post mortem, præsta, quæsumus, ut anima famuli tui (*illius*) terrenis exuta contagiis, in tua redemptionis parte numeretur. Per, etc.

His, quæsumus, Domine, sacrificiis, quibus purificationem et viventibus tribuis et defunctis, animam famuli tui benignus absolve, ut resurrectionis diem spe certæ gratulationis expectet. Per, etc.

^e Præsta, Domine, quæsumus, animæ famuli tui misericordiam sempiternam (*Al. immensam*), ut

^a Est apud Gelas. et in Vat. ms., de quibus annotatione superiori.

^b In cod. et exinde in editis perperam inseritur *Per*, et a capite inchoat: *Et quod officio*, cum tamen prærens oratio continuet, ut ex Gelasiano et Vaticano codicibus liquet. Hic autem in marg. codicis additur: *Hanc igitur*, quæ innuunt eandem orationem in antecedenti Missa descriptam hic quoque repetendam, uti sane eadem repetitur in laudatis codd.

^c Legitur in cod. Gelas. lib. III, n. 98, et in Vat. Gregor. apud Muratorium n. 107.

^d Apud Gelas. n. 100, et in Missali Rom., pro pluribus defunctis.

^e Apud Gelas. ibidem.

^f Concinit cum oratione quam pro pluribus defunctis exhibent cod. Gelasii lib. III, n. 95, ms. Vat. Gregor. apud Muratorium n. 110, et Missale Romanum.

^g In Gelasiano Sacram. hæc oratio et prima Missæ sequentis leguntur lib. III, n. 95; sed *Laurentii* nomen omittitur, pro quo formula communis *illius* substituta est, qua significatur uno eodemque Missæ officio et Natale sanctorum, vel sancti alicujus celebrasse veteres, et suffragium præstitisse episcopo qui eodem die obiisset. Ex nostro autem Sacramentario colligitur obitum alicujus Romani pontificis incidisse in diem festum, vel infra octavam S. Laurentii. Id nulli alii Romano antistiti a sæculo quarto ad quintum convenire potest, nisi Xysto III. Hunc sane, qui juxta corpus S. Laurentii sepultus in Pontificali traditur, infra octavam hujus martyris e vis vis excessisse probabilissimum nobis est. Leo enim ejus successor consecratus fuit die 29 Sept. anni 440,

eam mortalibus nexibus expeditam lux æterna possideat. Per, etc.

^f Fidelium, Deus, animarum conditor et redemptor, famulo tuo cunctorum remissionem tribue peccatorum, ut quam semper optavit indulgentiam consequatur. Per, etc.

IV. — ^s Beati martyris tui Laurentii, Domine, quæsumus, intercessione nos protege, et animam famuli tui (*illius*) episcopi sanctorum tuorum junge consortiis. Per, etc.

137 ^h Oblationes nostras, Domine, quæsumus, propitiatus intende, quas et ad honorem sancti martyris tui Laurentii nomini tuæ majestatis offerimus, et pro requie famuli tui (*illius*) episcopi suppliciter immolamus. Per, etc.

Vere dignum. Qui nos sanctorum tuorum et commemoratione refoves, et oratione defendis. Per, etc.

Hanc igitur, etc., et in numerum tibi placentium censi facias sacerdotum. Per, etc.

V. — ⁱ Adjuva nos, Domine Deus noster, beati Laurentii martyris tui precibus exoratus, et animam famuli tui (*illius*) episcopi in beatitudinis sempiternæ luce constitue. Per, etc.

Memento, Domine, quæsumus, animæ famuli tui (*illius*) episcopi, et quem in corpore constitutum sedis apostolicæ gubernacula tenere voluisti, in electorum numero constitue sacerdotum. Per, etc.

^j Suscipe, Domine, quæsumus, hostias pro anima famuli tui (*illius*) episcopi, ut cui pontificale donasti meritum, dones et præmium. Per, etc.

Hanc igitur, etc., ut qui beati Petri apostoli sedem vicario est secutus officio, tuæ quoque gratiæ

ut annot. 1 (*Col. 193, n. 4*) in dissertationem 1 Quenelli, ad eundem annum 440 ostendemus. *Defuncto autem Xysto III episcopo quadraginta et amplius diebus Romana Ecclesia sine antistite fuit, mirabili pace atque patientia adventum diaconi Leonis expectans*, inquit Prosper in Chronico ad an. 440. Duo hic observanda: primum, non dici *quadraginta dies tantum*, sed *quadraginta et amplius*, quæ verba tres vel quatuor circiter dies supra quadraginta significare possunt; dein hos dies intermedios referri non ad ordinationem Leonis, sed ad ejus adventum in Urbem. Esto autem is ordinatus fuerit die 29 Septembris die Dominico, ut mos erat, Romam tamen reverti potuit dies aliquot ante, ita ut Dominicæ ordinationis causa expectanda fuerit. His autem præmissis, si ab adventu Leonis diebus aliquot ante Dominicam quæ tum incidit in diem 29 Septembris, ascendas per dies *quadraginta et amplius*, commode pervenies ad aliquam diem infra octavam S. Laurentii, qua Xystum III obiisse cognosces. Et si quidem Xystus ordinatus fuit die 24 Julii an 432, die Dominico, computatis annis octo et diebus 19 ejus pontificatui tributis a Prospero, invenies eum obiisse die 11 Augusti, secunda infra octavam S. Laurentii. Forte aliquæ ex his orationibus quæ in anniversario mortis ejus usui fuere, Leonem ipsius successorem habent auctorem.

^h Est in Gelas. lib. III, n. 97.

ⁱ Idem ibidem n. 95.

^j Invenitur apud eundem Gelas. ibidem n. 95, et in ms. Gregor. Menardi, ac in Missali Romano in Missa pro defuncto sacerdote.

largitate perpetuam dignitatis apostolicæ percipiat A quentatur, nostræ crescit fragilitatis auxilium. Per, etc. portionem. Per, etc.

• Præsta, quæsumus, Domine, ut anima famuli tui (*illius*) episcopi, quam in hoc sæculo commorantem sacris muneribus decorasti, in celesti sede gloriosa semper exsultet. Per, etc.

• Deus, qui inter apostolicos sacerdotes famulum tuum (*illum*) fecisti vigere pontificem, præsta, quæsumus, ut eorum perpetua quoque sede potiatur. Per, etc.

XXXIV.

• Sancti Silvestri.

Deus, confitentium te portio defunctorum, preces nostras, quas in famuli tui Silvestri episcopi depositione deferimus, propitiatus 138 assume; ut qui nomini tuo ministerium fidele dependit, perpetua B sanctorum tuorum societate lætetur. Per, etc.

Hanc igitur oblationem, quæsumus, Domine, pacatus intende, quam in sancti Silvestri confessoris et episcopi tui commemoratione suppliciter immolamus, ut et nobis proficiat hujus pietatis affectus, et illum beatitudo sempiterna glorificet. Per, etc.

Majestatem tuam, Domine, suppliciter exoramus ut anima famuli tui ^d Simplicii episcopi ab omnibus quæ humanitas attraxit exuta, in sanctorum censeatur sorte pastorum. Per, etc.

XXXV.

MENSE NOVEMBRI.

In natale sanctorum quatuor Coronatorum.

I. — • Annuam martyrum tuorum, Domine, vota C recurrimus, majestatem tuam suppliciter deprecantes ut cum temporalibus incrementis prosperitatis æternæ capiamus augmentum. Per, etc.

Pro martyrum natalitiis, Domine, tua muneribus cumulamus altaria. Da, quæsumus, ut gaudia nobis sancta succrescant, quibus proficiat nostræ devotio- nis affectus. Per, etc.

• Vere dignum. Celebrantes sanctorum natalitia patronorum, quia dum tui nominis per eos gloria fre-

• Est in iisdem codd. ac Missali, nec non in Vat. Greg. Muratorii in orationibus ad pontificem ordinandum pag. 272. Post pauca Muratorius in *caelesti sede*, ut in Missali legitur. At præpositionem in de- lent omnes etiam Gelasiani et Gregoriani codices.

• Vide Gelas. lib. III, n. 92; cod. Gregor. apud Menardum, et Missale Rom. pro episcopo defuncto. D

• Hæc Missa non pertinet ad diem festum S. Silvestri, qui cadit in diem ultimam Decembris; sed pro ejusdem depositione olim lucubrata, et a Collectore inventa, Missis defunctorum ab eodem subje- cta fuit.

• Quidam putant librarii oscitantia scriptum fuisse *Simplicii* nomen pro *Silvestri*, de quo in duabus ora- tionibus præcedentibus, ita ut hæc sit oratio *post- communitio* Missæ S. Silvestri. Sed cum a nostro Col- lectore alienum non sit inter communes Missas ora- tiones quasdam describere, quæ alicujus sancti no- men insertum præferunt, ita ut de S. Tiburtio, de S. Gregorio, et de S. Laurentio vidimus, ita hic ora- tionibus communibus pro defunctis subjecit orationes *Silvestri* et *Simplicii* nomen exhibentes, quæ e com- munitibus pro defuncto episcopo, ut videntur, sum- ptæ, in eorum depositione recitatæ fuerunt.

II. *Item alia.* — • Hostias tibi, Domine, pro mar- tyrum tuorum commemoratione deferimus, suppli- cantes ut indulgentiam nobis pariter conferant et sal- utem. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam tu magnificaris in tuorum laude sanctorum. Et quicquid ad eorum pretiosam pertinet passionem, tuæ sunt opera miranda potentie; qui hujus fidei tribuis clementer ardorem; qui suggeris tolerantia 139 firmitatem; qui largiris in agone victoriam. Per, etc.

• Sanctorum tuorum nos, quæsumus, Domine, semper festa lætificent, et majestati tuæ perpetua placatione commendent. Per, etc.

• Præsta, Domine, quæsumus, ut sicut populus B Christianus martyrum tuorum temporali solemnitate congaudet, ita perfruat æterna, et quod votis cele- brat, comprehendat effectu. Per, etc.

XXXVI.

In natale sanctæ Cæciliæ.

I. — Propitiationem tuam, Domine, quæsumus, sentiamus de celebritate præsentis, ut oblationibus nostris, sanctæ (*illius*) ^d intercessione susceptis, et indulgentiam nobis tribuas, et salutaria dona con- cedas. Per, etc.

Vere dignum. In die festivitatis hodiernæ, qua sancta Cæcilia in tui nominis confessione martyr ef- fecta est. Quæ dum humanis devota nuptiis, thala- mos temporales contemneret, sponsum sibi, qui per- petuus esset, præsumpto præmio castitatis adhibuit, et æternitatem vitæ maluit, quam ut mundo procrea- ret originem. In cujus gloriam etiam illud accessit, ut Valerianum, cui fuerat matrimonii jure copulanda, in perpetuum sibi sociam martyris casta consortium, secum duceret ad coronam. Per, etc.

Exsultamus pariter, et de percepto pane justitiæ, et de tuorum, Domine, festivitate sanctorum; quia interventionibus tibi placentium confidimus, nobis ad perpetuam vitam cessura (*Al. profutura*) quæ sum- psumus. Per, etc.

• Habetur in Sacram. Gelasiano lib. II, n. 62, ubi post pauca æque ac in nostro codice legitur *recurri- mus*, ut ne opus sit emendare *recolimus*.

• Vide similem præfationem in cod. Vat. Grego- riano apud Muratorium pag. 340, et in alio cod. Me- nardi p. 139. Porro vox *patronorum* antiquitatem Ecclesiæ sanctorum quatuor Coronatorum nomine dedicatam ostendit.

• Est apud Gelas. lib. II, n. 62, ac in Missali Rom. die 29 Julii in commemoratione SS. Felicis, Sim- plicii et sociorum.

• Gelasius ibidem.

• Legitur in Missali Rom. die 29 Julii natali SS. Felicis et sociorum. Sub finem in cod., *celebrant, comprehendant* plurali numero, eo quod populi nomen numero multitudinis sæpe accipitur, ut alibi obser- vavimus.

• Cod. *interveniente*, forte pro *interventione*, uti mox in alia oratione *interventionibus*. Muratorius cum Blanc- clinio emendavit *intercessione* ex eadem oratione repetita in Missa SS. Clementis et Felicitatis. Hæc oratio communis est, ut ex ipsa formula *illius* agnos- citur; ac propterea festo etiam SS. Clementis et Felicitatis accommodata fuit.

Auxillum tuum, Domine, nomini tuo subdita possent corda fidelium, ut quia sine te nihil possunt implere quod justum est, tua misericordia largiente, et quæ recta sunt apprehendant, et omnia sibi profutura percipiant. Per, etc.

II. *Item alia.* — ^a Omnipotens sempiternæ Deus, qui elligis infirma mundi, ut fortia quæque confundas, da nobis in festivitate sanctæ martyris Cæcilie congrua devotione gaudere, ut et potentiam tuam in ejus passione laudemus, **140** et provisum nobis percipiamus auxilium. Per, etc.

^b Bonorum omnium, Deus, auctor atque largitor, qui ut humanum genus ad confessionem tui nominis provocares, etiam in fragili perfecisti conditione martyrium, præsta, quæsumus, ut Ecclesia tua, hoc exemplo communita, nec pati pro te metuat, et cælestis præmit gloriam concupiscat. Per, etc.

^c Super has, quæsumus, hostias, Domine, benedictio copiosa descendat, quæ et sanctificationem nobis clementer operetur, et de martyrum nos solemnitate lætificet. Per, etc.

^d Vere dignum. Qui perficis in infirmitate virtutem, qua beata gloriosaque Cæcilia, despecto mundi conjugio, ad consortia superna contendens, nec ætate notabili præpedita est, nec revocata carnis illecebra, nec sexus fragilitate deterrita. Sed inter puellares annos, inter sæculi blandimenta, inter supplicia persequentium, multiplicem victoriam virgo casta et martyr explevit, et ad potiorem triumphum secum ad regna cælestia, cui fuerat nupta, perduxit. Per, etc.

III. *Item alia.* — Fiant, Domine, tuo grata conspectui munera supplicantis Ecclesie, et ut nostræ salutis proficiant, adsit intercessio beata sanctorum. Per, etc.

Vere dignum. Qui, ut de hoste generis humani major pompa duceretur, non solum per Christum Dominum nostrum diabolicam destruxisti tyrannidem, nec tantum pro subversione protoplasti, per virilem sexum martyrum beatorum meritam deceptorum reciprocis ultionem, sed etiam in Evæ matris inimicam, per femineam conditionem, retorques jure vindictam; ut qui male in sua paradisi felicitate fidem sexum utrumque prostraverat, nunc ab utroque per tuam gratiam calcaretur. Quod sancta Cæcilia hodierna confessione testificans (*Al.* perficiens), ne de fide tamen connubii præmissa discederet, eum quem conjugem fuerat habitura (*Al.* quem fuerat susceptura conjugio), fecit comitem passionis. Per, etc.

IV. *Item alia.* — ^d Da, quæsumus, omnipotens Deus, ut **141** sanctæ Cæcilie martyris et annua

^a Invenitur in Sacram. Gelasii lib. II, n. 64. Orationis hujus principium convenit cum initio orationis quæ legitur in codd. Gregor. et in Romano Missali die natali S. Agnetis, et alibi. Finis vero diversus est.

^b Est in codd. Greg. ac in Missali Rom. die 3 Maii natali SS. Alexandri et Sociorum, et alibi.

^c Hanc præfert Missale Gothicum apud card. Thomasi in Missa S. Cæcilie.

^d In natali S. Priscæ die 18 Januarii hanc orationem habent codd. Gregor. et Missale Rom.

^e Codex mendose perperua.

A solemnitate lætetur, et tantæ fidei proficiens exemplo. Per, etc.

Sanctæ Cæcilie festa recolentes, preces offerimus, hostias immolamus. Præsta, Domine, quæsumus, ut cum præsidio temporali et vitæ nobis præbeant iacramenta ^e perpetuæ. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam sicut humanum genus in utroque sexu diabolus merito pravæ confessionis elisit, sic ^f utroque confessione magnifica per tuam gratiam triumphatur. Clariorque victoria est cum sublimis illa substantia, quæ similem se jactabat Altissimo, et in hominis casu Dei opus subruisse plauderet, feminea conditione superatur. Cujus gloriæ nobis diem beata Cæcilia martyr illustrat, quæ nuptiis deputata terrenis, nuptiis in cælo, et mundano dicata conjugio, divitiarum est sortita consortium; ipsumque temporalem virum, cui mortali fuerat more nectenda, martyrii fœdere secum virgo casta fecit æternam. Per, etc.

V. *Item alia.* — ^g Quæsumus, virtutum cælestium Deus, ut sacrificia pro sanctæ Cæcilie solemnitate delata, desideriorum nos temporalium doceant habere contemptum, et ambire dona faciant cælestium gaudiorum. Per, etc.

Vere dignum. Quia vicissitudo nobis est hodie ostenta mirabilis, cum ille noster inimicus, qui hominem paradisi felicitate conspicuum, et totius mortis ignarum, dum propria integritate fidendo præsidia divina non quæreret, viperea calliditate subvertit, nunc inter hujus mundi miseras, et in exsilio damnatæ conditionis humanæ, a mortali fragilitate, sed in te fidente, prosternitur. Et cum prima mulier viro suo dux fuisse referret ad lapsum, nunc confessio puellaris, virum præcedens, ducit ad præmium. Per, etc.

^h Exaudi nos, Deus salutaris noster, ut sicut de sanctæ Cæcilie festivitate gaudemus, ita pie devotionis erodiamur affectu. Per, etc.

Respice, Domine, quæsumus, plebem tuam, de sanctæ Cæcilie martyris glorificatione gratulantem, et beneplacitum fieri tribue sacratarum tibi mentium famulatum, ut qui in sanctis tuis te honorare non desinunt, perpetua donorum tuorum largitate **142** potiantur, et quod visibiliter exsequuntur, invisibiliter apprehendant. Per, etc.

XXXVII.

IX KALENDAS DECEMBRIS.

Natale sanctorum Clementis et Felicitatis.

I. — ⁱ Omnipotens sempiternæ Deus, qui in omnium sanctorum tuorum es virtute mirabilis, da nobis in beati Clementis annua solemnitate lætari, qui Filii

^j Muratorius ex postilla Blanchinii corrigendum credidit *utriusque*; sed posteriorem ipsius Blanchinii retractationem non observavit. Lectio codicis cum verbo *triumphatur* satis probe cohæret.

^k Est apud Gelas. lib. II, n. 64, et in Missali Ambrosiano apud Pamelium.

^l Apud Gelas. ibidem, et in Missali Rom. in communi virginum.

^m Refertur in cod. Greg. Menardi, et apud Pamelium, tom. II, pag. 354.

tui martyr et pontifex, quod ministerio gessit, testimonio comprobavit, et quod prædicavit ore, firmavit exemplo. Per, etc.

Propitiationem tuam, Domine, etc. ^a

^b Vere dignum. Sancti Clementis martyris tui Natalitia celebrantes, qui cognationem reliquit et patriam, et post odorem tui nominis terras mariaque transmittens, abnegansque semetipsum, crucem peregrinationis assumpsit, ut te per apostolorum tuorum vestigia sequeretur. Cui tu, Domine, secundum promissionem Filii tui, tam in præsentis sæculi quam futuro, copiosi muneris præmia repensasti. Nam beatissimi Petri mox tradito disciplinis, parentes, quos in geniali solo perdidit, in externa regione ^c restituis; quos terrenæ generationis amiserat, divinæ reddis naturæ participes. Deinde magistri sui ^d vicarium, **B** per ordinem subrogando, Romanæ Urbis, cujus propter te despexerat dignitatem, tenere constituis principatum, proque transitoria claritate; cœlesti facis honore conspicuum. Postremo martyrii gloria sublimatum, pro temporalibus gestis æternam provehis ad coronam. Per, etc.

II. *Item alia.* — Ascendant ad te, Domine, preces nostræ, et tuorum vota fidelium munera suppliciter oblata concilient, quod etiam nostris operibus non meremur, quæsumus, sanctorum nos intercessione mereamur. Per, etc.

Vere dignum. Merito etenim, Domine, de triumphis tuorum martyrum gloriamur, quia in victoriis eorum tua mirabilia constemur, sancti Clementis hodie sacerdotis **143** et martyris tui festivitate gaudentes; quem beati apostoli Petri eruditionibus institutum, et in pontificatum apostolicæ sedis evectum, atque in martyrii inclyti ^e sine gloria coronatum, habitatio cœlestis excepit. Per, etc.

III. *Item alia.* — Beati Clementis sacerdotis et martyris tui natalitia veneranda, Domine, quæsumus, Ecclesia tua devota suscipiat, et fiat magnæ glorificationis amor devotior. Per, etc.

Intercessio sancti Clementis sacerdotis et martyris, misericordiæ tuæ, Domine, munera nostra conciliet, ut, quod merito nostra non suppleat, sanctorum tuorum deprecatione pensetur. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam per sancti Spiritus largitatem beatus ille Clemens hodiernæ nobis exultationis affectum magnificæ passionis agone sacravit; qui mundo nobilis, amore Christi nobilior, pio labore conspicuus, et inter parentum vel inquisitione vel receptione mirabilis, apostolicæ prædicationis fide-

^a Repetitur hic oratio prima, quæ legitur supra in prima Missa diei natalis S. Cæcilie.

^b Est in Missali Gothico card. Thomasii die natali S. Clementis. Hæc porro, et tertia ac quarta præfationes sumptæ sunt ex libris Recognitionum sancto Clementi attributis, quos Rufinus Latine reddiderat, quosque Gelasius postea inter apocryphos recensuit.

^c In nostro codice, sicut et in Missali Gothico erronee, *restitues*. Post nonnulla vero solus noster codex *constitues*, recte autem Missale Gothicum *constituis*.

^d Vicarius hic pro successore accipitur, ut apud

liissimus alumnus acceptus, sacerdos refulsit egregius et martyr insignis. Per, etc.

IV. *Item alia.* — Accipe, quæsumus, Domine, hostias, tua nobis dignatione collatas, quoniam et te creante procedunt, et tu causas humanæ salutis et gloriæ, quibus tibi gratæ sunt, condidisti. Per, etc.

Vere dignum. Beati nobis enim Clementis hodie præconia repetenda sunt. Qui divina inspiratione flammatus reliquit patriam, in tuis prædicatoribus ^f sequendo, et amissos parentes alienis invenit in terris. In exteris regionibus humilis, Christi secutus est gloriam, et summam recepit civitatis propriæ dignitatem. Præsentem vitam Christo postposuit, et meruit triumphum beatitudinis sempiternæ. Per, etc.

Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut pro honore nominis tui, quorum celebramus insignia, continuis etiam precibus foveamur. Per, etc.

In Natali sanctæ Felicitatis.

I. — Misericors et omnipotens Deus, qui nos ^g virtute in virtutem debita veneratione (*Al. servitute*) currentes, tuorum facis precibus **144** gaudere sanctorum, præsta ut quorum solemnitatibus consolamur, orationibus adjuvemur. Per, etc.

^h Intende munera, Domine, quæsumus, altaribus tuis pro sanctæ Felicitatis martyris tuæ commemoratione proposita, ut sicut per hæc beata mysteria illi gloriam contulisti, nobis indulgentiam largiaris. Per, etc.

Vere dignum. In exultatione festivitatis hodiernæ, qua beata genitrix sacratum tibi gregem, carne procreatum, per tuam gratiam morte perfecit. Ecce vere in qua, sicut scriptum est, fabricavit sibi sapientia domum, septem columnis instructam. Ecce quæ, quod nomine prælibavit, rebus implevit, et non solum secunditatis prosperitate gloriosa, sed cum eadem etiam mansit et inter adversa Felicitas, quam eidem nec mors auferre potuit, sed effecit potius sempiternam. Per, etc.

ⁱ Libantes, Domine, mensæ tuæ beata mysteria, quæsumus ut martyrum interventione sanctorum et præsentem (*Al. temporalem*) nobis misericordiam conferant et æternam. Per, etc.

Protege, Domine, plebem tuam, et quam martyrum tuorum assidua tribuis festivitate devotam, tibi semper placitam fieri precibus concede justorum. **D** Per, etc.

II. *Item alia.* — ^j Da nobis, Domine Deus noster, sanctorum martyrum palmas incessabili devotioque venerari, ut quos digna mente non possumus cele-

alios auctores frequenter invenitur, ipsoque contextus ostendit. Post pauca loco vocis *proque* codex librarii oscitantia habet *pro quæ*; in Missali Gothico, *pro quo*.

^g Cod. *perperam, finis*.

^f Aliquid hoc loco deest.

^h Est in Missali Rom. die 7 Martii in Natali SS. Perpetuæ et Felicitatis, et in communi plurimarum virginum et martyrum, et alibi.

ⁱ Apud Gelas. lib. II, n. 92, in Natali S. Cæcilie.

^j Refert hanc orationem Missale Rom. in locis anpot. 22 (*Supra*, n. 5) indicatis.

drare, humilibus saltem frequentemus obsequiis. A ros, pro quibus impetrandis tanta nobis patrocinia contulisti. Per, etc.

Fidelium tuorum munera, Domine, pro sanctorum martyrum solemnitate assume, et ut tibi nostra sint grata servitia, gratiæ tuæ largitate concede. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam magna sunt opera tua, Domine, et immensa magnalia, per quæ nobis lætitia hodiernæ festivitatis accessit. Vere enim Felicitatis filii, et vera est suorum Felicitas filiorum, quos et casto fetu sancti conjugii mater fecunda progenuit, et rursus confessionis sacrosanctæ visceribus martyr beata conceptos, per fidem denuo felicius peperit martyres ad coronam. Per, etc.

^a Præsta, Domine, quæsumus, intercedentibus sanctis tuis, ut quæ ore contigimus, pura mente capiamus. Per, etc.

^b Libera, Domine, quæsumus, a peccatis et hostibus tibi populum supplicentem; ut in sancta conversatione viventes, nullis affligantur adversis. Per, etc.

145 III. *Item alia.* — Sancti martyres, Domine, quæsumus, et nominibus suis nobis suffragentur et precibus, ut et Clemens tuus sapientem clementiam sequi, et tibi sacrata Felicitas nos poscat veraciter esse felices. Per, etc.

In sanctorum tuorum passionibus pretiosis te, Domine, mirabilem prædicantes, munera votiva deferimus. Præsta, quæsumus, ut sicut illorum tibi grata sunt merita, sic nostræ servitutis accepta reddantur officia. Per, etc.

Vere dignum. Hodie quippe, Domine, et tuo munere celebratur magna mater et martyr. Præclara progenies simili passione. Gloriosa in talibus membris Ecclesia. Meritoque in omnibus beata Felicitas. Per, etc.

Repleti sumus, Domine, sacramentis et gaudiis quæ in sanctorum tuorum celebratibus et frequentamus et sumimus. Per, etc.

Semper, Domine, quæsumus, fac populum tuum sanctorum martyrum patrocinio gratulari, ut beneficia tua, quæ propriis obsecrationibus obtinere non sufficit, justorum tuorum suffragiis incessanter accipiat. Per, etc.

XXXVIII.

VIII KALENDAS DECEMBRIS.

Natale sanctorum Chrysogoni et c Gregorii.

Exsultamus, Domine, multiplicata festivitate sanctorum, quia non diffidimus tua nos dona sumptu-

^a Est in codd. Greg. ac in Missali Rom. fer. 2 post Dominicam III Quadragesimæ, et in festo S. Theodori.

^b Habetur in codd. Greg. Muratorii in serie orationum quotidianarum.

^c Missa S. Chrysogoni, cujus nomen olim in Canone insertum fuit, VIII kal. Dec. in Sacramentario Gregoriano legitur. At S. Gregorii nullibi hoc die mentionem invenimus. Sicuti vero aliquot sanctorum martyrum, qui in hoc Sacramentario mense Decembri memorantur, notitiam alibi non facile reperies, ita etiam hujus S. Gregorii mentionem in aliis monumentis non inveniri nihil sit mirum. De hoc

ros, pro quibus impetrandis tanta nobis patrocinia contulisti. Per, etc.

Perfice, Domine, votiva mysteria, et quæ in martyrum veneratione te prædicant, suffragia nobis perpetuæ redemptionis existant. Per, etc.

Vere dignum. Quia pectora martyrum beatorum sic ignis ille cœlestis inflamat, ut omne quod in hujus mundi luce jucundum est, amore tui nominis refutetur, et subeat quidquid temporaliter est acerbum, ut promissionis tuæ præmia capiantur. Per, etc.

Patientia pretiosa justorum tuæ nobis, Domine, quæsumus, affectum dilectionis accumulet, et in cordibus nostris sacræ fidei semper exercent firmitatem. Per, etc.

B Deus, qui sanctis tuis dedisti piæ confessionis **146** inter tormenta virtutem, largire fidelibus populis inter hujus mundi tentamenta constantiam veritatis, ut sicut illos sanctus Spiritus roborando sempiternam provexit ad gloriam, sic istos jugiter tua gratia gubernando ad misericordiam perducatur æternam. Per, etc.

XXXIX.

PRIDIE KALENDAS DECEMBRIS.

Natale sancti Andreæ apostoli.

I. — ^d Da nobis, quæsumus, Domine Deus noster, beati apostoli tui Andreæ intercessionibus sublevari, ut per quos Ecclesiæ tuæ superni muneris rudimenta donasti, per eos subsidia perpetuæ salutis impendas. Per, etc.

C ^e Respice, quæsumus, Domine, munera quæ pro beati Andreæ apostoli tui commemoratione deferimus, suppliciter exorantes ut ejus interventionibus adjuvemur, pro cuius meritis immolantur. Per, etc.

^f Vere dignum. Quia Ecclesiam tuam in apostolicis tribuisti consistere fundamentis. De quorum collegio beati Andreæ solemniter celebrantes, tua, Domine, præconia non tacemus. Per, etc.

^g Sumpsimus, Domine, divina mysteria, beati apostoli tui Andreæ festivitate lætantes, quæ sicut tuis sanctis ad gloriam, ita nobis, quæsumus, ad veniam prodesse perficias. Per, etc.

D Tribue, Domine, quæsumus, familiæ tuæ, ut exsultationem cordis sui, quam de beati Andreæ apostoli tui veneratione percepit, et secunda concelebrat, et tota semper mente sectetur. Per, etc.

II. *Item alia.* — Supplices te rogamus, Deus, competentibus gaudiis diem nos celebrare concedas, quod item supra mense Aprili Missa xxxiii, in quam vide annot. 40 (Col. 31, n. i).

^d In Sacramentario Gregor. assignatur vesperis ejusdem sancti apostoli.

^e Hujus orationis prima pars in Romano Missali aptatur festo S. Apollinaris die 25 Julii.

^f Exstat in cod. Gelas. lib. II, n. 69, et in Vatic. Greg. apud Muratorium in Missa vigiliæ, et in alia festi ejusdem apostoli; in Gregoriano autem Menardi in Natali S. Thomæ apostoli.

^g Hanc orationem præferunt codd. Gregoriani, et Missale Rom. in Natali S. Andreæ.

majestatis tuæ confessione magnifica beati apostoli tui Andreae sacer natalis illuxit, pariterque nobis devotionis hujus tempora largiora tribuas et profectum. Per, etc.

* Sacrandum tibi, Domine, munus offerimus, quo beati Andreae solemnia recolentes, purificationem quoque nostris mentibus imploramus. Per, etc.

Vere dignum. In festiuitate praesenti, qua beati Andreae apostoli tui venerandus sanguis effusus est. Qui gloriosi apostoli tui 147 Petri pariter sorte nascendi, consortio fidei, b apostolicae collegio dignitatis, et martyrii est claritate germanus, ut quos in hujus vitae cursu gratia tua tot vinculis pietatis obstrinxerat, similis in regno caelorum neceret et corona. Per, etc.

Prosit nobis, quaesumus, Domine, sacramenti tui perceptio salutaris pro tuorum commemoratione sanctorum, ut nos et a vitiis mortalitatis expediat, et perpetuae socios miserationis efficiat. Per, etc.

Esto protector, Domine, populi tui propitiatus et rector, eique, deprecantibus sanctis tuis, remissionem tribue peccatorum; praesta vitae melioris effectum; temporalia benignus praebere solatia, et aeternitatis promissa dona largire. Per, etc.

III. *Item alia.* — Omnium virtutum, Deus, bonorumque largitor, da, quaesumus, ut beati apostoli tui Andreae semper nobis adsint et honoranda solemnia, et desiderata praesidia. Per, etc.

Oblatis muneribus, Domine, plebs fidelis exsultet, qua pariter apostolicae gaudia passionis * et in eis te praedicare mirabilem confidit ad suae pertinere salutis augmenta. Per, etc.

Vere dignum. Qui per cultum nominis tui, venerationemque sanctorum, nobis remedia mirabiliter operaris. Hoc ipso namque jejunio, quod, beati apostoli tui Andreae festa praevinentes, oculis tuæ majestatis offerimus, simul et continentiam salutarem capiamus mentis et corporis, et profutura nobis observatione proficiamus, et mitigatis sensibus corporis, puriores tantis natalitiis praeparemur. Per, etc.

Erudiamur, Domine, quaesumus, his celebritatibus et juvemur, quibus beati apostoli Andreae coelestem nobis tribuant martyria praeventa laetitiam. Per, etc.

Referat, Domine, populus Christianus, quos pia devotione praesumpsit, sanctae gratulationis effectus, ut beati apostoli tui Andreae simul fiat et veneratione jucundus et intercessione securus. Per, etc.

* Est in iisdem codd. Greg. ac in Missali in Missa vigiliae ejusdem apostoli.

b Vide Pamelium tom. I, p. 436.

c Hæc oratio videtur mendosa, ac in ea aliquid desideratur.

d Invenitur apud Gelas. lib. II, n. 69, in omnibus codd. Gregorianis, et in Missali Rom.

e Confer hanc praefationem cum fusiori codicis Ottobon. Gregoriani apud Muratorium die 3 kal. Decembris.

f Hic quaedam deesse videntur. Vide Pamelium tom. I, p. 436, et laudatum cod. Ottobon. tom. II Muratorii, p. 343.

g Quatuor priores sanctos martyres hac die viii kal. Jan. in nullis calendariis aut Martyrologiis in-

IV. *Item alia.* — d Majestatem tuam, Domine, suppliciter 148 exoramus ut sicut Ecclesiae tuæ sanctus Andreas apostolus exstitit praedicator et rector, ita sit perpetuus suffragator. Per, etc.

Beati apostoli Andreae, Domine, solemnia recensemus, ut ejus auxilio tua beneficia capiamus, pro quo tibi hostias laudis offerimus. Per, etc.

e Vere dignum. Adest enim dies magnifici votiva martyrii, quo venerandus Andreas germanum se beati apostoli Petri tam praedicatione Christi tui quam confessione monstravit, et apostolicae numerum dignitatis simul passione supplevit et gloria; f ut quibus erat una causa certaminis, una retributio esset et praemii. Per, etc.

Quaesumus, omnipotens Deus, ne nos mundanis sauciari patiaris incursibus, quos tuæ providentiae constitutis, apostolica praesidia non relinquunt. Per, etc.

Praesta, Domine, quaesumus, Ecclesiam tuam sub tantis gaudere principibus, et intellectu capere, quod devotione sectatur, ut tuis dispositionibus gubernata, quos praesenti venerat obsequio, participatione perpetua contingere mereatur. Per, etc.

XL.

MENSE DECEMBRI.

VIII KALENDAS JANUARIUM.

Natale Domini, et martyrum, s Pastoris, Basilei, et Joviani, et Victorini, et Eugeniae, et Felicitatis, et Anastasiae.

h Deus, qui humanae substantiae dignitatem et mirabiliter candidisti et mirabiliter reformasti, da, quaesumus, nobis i (Jesu Christi Filii tui) ejus Divinitatis esse consortes, qui humanitatis nostrae fieri dignatus est particeps. Per, etc.

j Da nobis, quaesumus, omnipotens et misericors Deus et sempiternus Pater, ut Nativitatis Domini nostri Jesu Christi solemnia, quae praesentibus officiis praevinimus, sic nova sint nobis, et continuata permaneat, sic perpetua perseverent, ut pro sui miraculo nova semper existant. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam quidquid Christianae professionis devotione celebratur, de 149 hac sumit solemnitate principium, et in hujus muneris mysterio continetur. Hoc in ipsis generis humani parentibus declaratum est, Apostolo protestante, cum de primis hominibus loqueretur: *Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo et in Ecclesia.*

venimus. Similiter Muratorius tom. II Anecd. Latinorum pag. 191, e papyraceo documento indicem prodidit oleorum sanctorum cum aliquot sanctorum martyrum nominibus, quae aliunde ignota sunt.

k Legitur in cod. Gelas. lib. I, n. 5, et in omnibus codd. Gregorianis inter orationes de Natali Domini. In Missali Romano paucis additis describitur in ordine Missae dicenda, dum sacerdos aquam in calice miscendam benedicit.

l Voces Jesu Christi Filii tui sunt varians lectio. Muratorius omisit ejus.

m Exstat in cod. Gelas. lib. I, n. 5. Mox voces et sempiternus Pater abundare videntur ex varianti lectione.

Hoc patriarchæ diversis actionibus et vocibus signaverunt. Hoc illa legis observantia figuralls asseruit. Hoc prædixerunt cunctorum præconia prophetarum. In hoc ceremoniarum veterum plenitudo est. In hoc præseus cœlestium ministratio gratiarum. In hoc honorum pollicitatio futurorum. In quo, dum manifestissime comprobantur quæ fuerant prædicta compleri, rationabiliter credimus et prudenter quæ promittuntur esse ventura. Per, etc.

^a Da nobis, quæsumus, Domine Deus noster, ut qui Nativitatem Domini nostri Jesu Christi nos frequentare gaudemus, dignis conversationibus ad ejus mereamur pertinere consortium. Per, etc.

^b Largire, quæsumus, Domine, famulis tuis fides, spei et charitatis augmentum, ut qui de Nativitate Domini nostri tui Filii gloriantur, et adversa mundi, te gubernante, non sentiant, et quæ temporaliter celebrare desiderant, sine fine percipiant. Per, etc.

II. *Item alia.* — ^c Deus, qui beatæ (Al. sacræ) Virginis partem, sine humana concupiscentia procreatum, in Filii tui membra venientem paternis fecisti præjudiciis non teneri, præsta, quæsumus, ut hujus creaturæ novitate suscepta, vetustatis antiquæ contagii exuanur. Per, etc.

Vere dignum. *Ecce enim*, sicut per os locutus est prophetarum, *Virgo in utero accepit, et peperit Filium, et vocatum nomen ejus Emmanuel, et nobiscum Deus est; quia Verbum caro factum habitavit in nobis. Ecce puer natus est hodie; parvulus datus est nobis, et factus est principatus, cujus potestas super humeros ejus; et vocabitur admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis. Multiplicabitur ejus imperium, et pacis non erit finis, super solium David et super regnum ejus, ut confirmet illud et corroboret amodo et usque in sempiternum.* In quibus omnibus evidenter Deum hominemque cognoscimus, qui suscipiendo quod nostrum est, dignatus est nobis conferre quod suum est. Unde profusis gaudiis, etc.

150 III. *Item alia.* Mæus populi tui, Domine, placatus intende, quo non altaribus tuis ignis alienus, nec irrationabilium cruor effunditur animantium, sed sancti Spiritus operante virtute, sacrificium jam nostrum, corpus et sanguis est ipsius sacerdotis. Per, etc.

Vere dignum. Hoc præsertim die quo ipsum salutis nostræ sacramentum in lucem gentium revelasti, et ab uteri virginalis arcano ineffabili editione promissisti: *Erigens nobis cornu salutis in domo David pueri tui, ad dandam scientiam salutis populo tuo in remissionem peccatorum eorum, per viscera misericordie*

^a Codd. Gregor. et Missale Rom. hanc orationem exhibent in Missa diei Natalis Domini.

^b Est ibidem, et apud Gelas. lib. 1, n. 5.

^c Legitur in Gelas. lib. 1, n. 3 et in mss. Gregorianis eodem festo. *Mox sacræ* est varians lectio, vel splendunt, ut apud Gelasium, *beatæ Mariæ sacræ Virginis partem.*

^d Codd. Greg. hanc orationem hoc eodem festo exhibent.

^e Est in Missali Gothico card. Thomasi in Missa

A ^a *dux, in quibus visitavit nos Oriens ex altis. Benedictus qui venit in nomine Domini; qui tamquam sponsus procedens de thalamo suo, Deus Bonitatis et illustravit nobis, ut nos de tenebris et de umbra mortis, regnam perpetuæ (Al. æternæ) lucis efficeret. Unde profusis, etc.*

^b *Omnipotens sempiternæ Deus, qui in Domini nostri Jesu Christi Filii tui Nativitate tribuisti totius religionis initium perfectionemque constare, da nobis, quæsumus, in ejus portione censerî, in quo totius salutis humanæ summa consistit. Per, etc.*

IV. *Item alia.* — ^c Grata tibi sit, Domine, quæsumus, hodiernæ festivitatis oblatio, et tua gratia largiente, per hæc sacrosancta commercia in filius inveniamur forma, in quo tecum est nostra substantia. Per, etc.

^d Vere dignum. Tuæ laudis hostiam jugiter immolantes, cujus figuram Abel justus instituit, agnus quoque legalis ostendit, celebravit Abraham, Melchisedech sacerdos exhibuit; sed verus agnus et æternus Pontifex, hodie natus, Christus implevit. Unde profusis, etc.

Concede, quæsumus, Domine Deus noster, ut qui ad destructionem diaboli, et remissionem natus est hodie peccatorum, et a culpæ subreptione nos expiet, et ab hostium incursione defendat. Per, etc.

^e Da, quæsumus, Domine, populo tuo inviolabilem fidei firmitatem, ut qui Unigenitum tuum in tua tecum gloria sempiternum, in veritate nostri corporis natum de matre Virgine conflentur, et a presentibus liberentur adversis, et mansuris gaudiis inserantur. Per, etc.

151 V. *Item alia.* — ^a Da nobis, omnipotens Deus, ut sicut adoranda Filii tui Natalis prævenimus, sic ejus munera capiamus sempiternæ gaudentes. Per, etc.

^b Tanto nos, Domine, quæsumus, promptiore servitio hæc præcurrere concede solemnitas, quanto in his constare principium nostræ redemptionis ostendis. Per, etc.

Vere dignum. Solemnitas enim, Domine, cœlestis pacis ingreditur. Quæsumus ut per eam gratiam, per quam tibi reconciliatus est mundus peccatorum remissione cunctorum, nos quoque delictis omnibus expiati, remediis tuæ pietatis aptemur, et mysterium quod exstitit mundo salutare, principalis recordatione muneris assequamur. Per, etc.

Deus, qui nos sacramenti tui participatione contingis, virtutis ejus effectus in nostris cordibus operare, ut suscipiendo muneri tuo per ipsam munus aptemur. Per, etc.

vigiliæ Nativitatis Domini, et apud Pamellium tom. II, p. 188.

^c Confer Gelas. lib. 1, n. 4, et Pamellium eodem tom. II, p. 550.

^d Describitur in codd. Gregor. inter orationes de Natali Domini.

^e Est Missa vigiliæ Nativitatis Domini. Hæc oratio est apud Gelasium lib. 1, n. 4, et in Gregoriano sacramentario, ac in Missali Rom.

^f Apud Gelas. ibidem.

Benedictio tua, Domine, super populum supplican-
tem copiosa descendat, ut qui, te factore conditus,
te est reparatus auctore, te jugiter operante salvetur.
Per, etc.

VI. *Item alia.* — Deus, qui restaurationem condi-
tionis humanæ mirabilis operaris, quam substan-
tiam condidisti, tribue, quæsumus ut simul perficia-
tur in nobis et quod creavit Verbi tui divina genera-
tio, et quod ejus hominis facti gloriosa Nativitas
reformavit. Per, etc.

Tot sensibus hodiernum, Domine, sacrificium cæ-
lebramus, quo nobis ipsius sacrificii sunt nata pri-
mordia. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam magnificum nostræ com-
mercium reparationis effulsit, cum de homine veteri
homo novus ^a curatus exiit; cum de mortalitate
mortalitas, cum humana conditio de ipsius humanæ
conditionis confecta medicatione sanatur, et de ob-
noxia generatione peccato, totius peccati nescia pro-
les exoritur; ac non solum nostra a Verbo tuo susce-
pta fragilitas perpetui sit honoris, sed nos quoque
mirando consortio reddis æternos. Per, etc.

152 VII. *Item alia.* — Exultantes, Domine, cæti
muneribus ad altaria veneranda concurrimus, quia et
omnium nobis hodie summa votorum, et causa nos-
træ redemptionis exorta est. Per, etc.

Vere dignum. Quoniam verè magnum, quod sine
exemplo est singulare, quod sine humana ratiocina-
tione mirabile, tam pietatis editum sacramentum.
Atque ideo sicut primis fidelibus existit in sui cre-
dilitate pretiosum, ita ^b nunc excusabilem conscien-
tiam non relinquit, quæ salutaris mysterii veritatem,
non etiam mundo testificante, non sequitur. Ut enim
in principio difficile videretur, etiam ad hoc sacra-
mentum genus humanum diceretur esse venturum,
sic opus majestatis immensæ negari nefas est, cum
cernitur ubique conspicuum. Unde profusus, etc.

Concede nobis, Domine, quæsumus, ut sancta tua
tibi placitò corde sumamus, et quicquid in nostra
mente vitiosum est, ipsius doni medicatione curetur.
Per, etc.

VIII. *Item alia.* — Deus, qui humanum genus, a
suo principe lethaliter sauciatum, Christi sui nativi-
tate salvare dignaris, præsta, quæsumus, ut non hæ-
reamus in perditionis auctore, sed ad Redemptoris
nostrî consortia transferamur. Per, etc.

Oblatio tibi sit, Domine, hodiernæ festivitatis ac-
cepta, qua et nostræ reconciliationis processit per-
fecta placatio, et divini cultus nobis est indita pleni-

^a Codex, *Existeret curatus, mortalitate mortalitas.*
Ex contextu emendatum, atque suppletum est; nec
oportuit corrigere *immortalitas*, quippe *mortalitas* ad
verbum *sanatur* referenda est.

^b Hæc in Eutychianos scripta videntur, qui veritatem
incarnationis Verbi negabant. Contra hos vero
catholici (uti traditur oratione ultima Missæ iv) uni-
genitum Dei Patris Filium in veritate nostri corporis
natum de matre Virgine confitentur. A Leonis stylo
non distat.

^c Vide Pamelium tom. II, p. 350.

^d Invenitur hæc oratio in codd. Greg. ac in Missali

A tudo, et via veritatis et vita regni cælestis apparuit.
Per, etc.

^c Vere dignum. Quia nostri Salvatoris hodie læt
vera processit, quæ clara nobis omnia et intellectum
manifestavit et visu. Quibus non solum præsentem
vitam suo splendore dirigeret, sed ad ipsam nos ma-
jestatis immensæ gloriam perduceret intendam.
Per, etc.

^d Da nobis, Domine, quæsumus, ipsius recensita
nativitate vegetari, ejus cælesti mysterio pascimur
et potamur. Per, etc.

153 IX. *Item alia.* — Ut ad salutaris hodiernæ
generationis exordium pertinere mereamur, apo-
stolicis tribue nos, Domine, quæsumus, precibus
adjuvari. Per, etc.

Præsenti sacrificio, Domine, tua generaliter ex-
sultat Ecclesia, quo infirmitatis ejus sunt assumptæ
primitiæ, ut divinæ particeps fieret ipsa potentia.
Per, etc.

Vere dignum. In die solemnitate hodiernæ, quo
licet ineffabile, tamen utrumque conveniens editur
sacramentum, quia et mater Virgo non posset nisi
sobolem proferte divinam, et Deus, homo nasci di-
gnatus, congruentius non deberet nisi Virgine matre
generari. Propterea, etc.

^e Præsta, misericors Deus, ut natus hodie Salvator
mundi, sicut divinæ nobis generationis est auctor,
ita et immortalitatis sit ipse largitor. Per, etc.

Deus, qui creationem conditionis humanæ diaboli-
cis non es passus perire nequitiis, remedia tuæ præ-
pitiæ exsequere, ut in eadem non prævaleat ini-
mica subreptio, sed redemptio tuæ miserationis (Af-
pietatis) obtineat. Per, etc.

XLI. *In Natali beati Joannis Evangelistæ.*

I. — ^e Omnipotentis sempiternæ Deus, qui hujus
diei venerandam sanctamque lætitiæ beati apostoli
tui Joannis Evangelistæ festivitatem tribuisti; Da Ec-
clesiæ tuæ, quæsumus, et amare quod credidit, et
prædicare quod docuit. Per, etc.

^b Deus, qui per os beati apostoli tui Joannis Evan-
gelistæ Verbi tui nobis arcana reserasti, præsta, quæ-
sumus, ut quod ille nostris auribus excellenter In-
fudit, intelligentiæ competentis eruditione capiamus.
Per, etc.

Munus populi tui, Domine, quæsumus apostolica
déprecatione sit gratum, ut Ecclesia tua eorum sem-
per intercessionibus adjuvetur, quorum jugiter In-
struitur disciplinis. Per, etc.

^c Vere dignum. Beati apostoli tui Joannis Evan-
-

Romano in vigilia Nativitatis Domini.

^d Apud Gelas. lib. I, n. 4, et in codd. Gregorianis.
In laudato Missali ultimo loco describitur hoc die
festo.

^e Missæ S. Stephani protomartyris, quæ Missis
diei Natalis Domini subjiciendæ erant, leguntur ini-
tio mensis Augusti, indeque repetendæ.

^f Est in codd. Gregor. hoc loco: in Missali autem
Rom. die natali S. Bartholomæi.

^g Legitur apud Gelas. lib. I, n. 7, et in mss. Gre-
gor. ad Vesperas hujus festi.

^h Hæc præfatio paucis mutatis refertur in cod.

listæ Natalitia venerantes. Qui Domini nostri Jesu A
Christi Filii tui vocatione suscepta, terrenum respuit
patrem, ut posset invenire cœlestem, retia sæculi,
quibus implicabatur, abjecit, ut æternitatis dona
mente libera sectaretur; nutantem fluctibus navem
reliquit, ut in ecclesiasticæ 154 gubernationis tran-
quillitate consisteret; a piscium captione cessavit,
ut animas, mundanis gurgitibus immersas, calamo
doctrinæ salutaris abstraheret; destitit pelagi pro-
fundo mari, secretorum scrutator redditus divino-
rum. Eo usque procedens, ut et in cœnæ mysticæ
sacrosancto convivio in ipsius recumberet pectore
Salvatoris, et eum in cruce Dominus constitutus, vi-
carium sui, matri Virgini, filium subrogaret, et in
principio Verbum, quod Deus erat apud Deum, præ-
cæteris ostenderet prædicandum. Per, etc.

Præsta nobis, Domine, quæsumus, apostolicis do-
ctrinis et precibus adjuvari, ut quod præsentibus
celebramus officii, perpetuæ salvationis (*Al. redem-*
ptioni;) gaudiis assequamur. Per, etc.

Prosequere, Domine, populum tuum, ut apostolo-
rum Natalitia beata sanctorum et temporali consola-
tione fultus semper exerceat, et æterna miseratione
redemptus agnoscat. Per, etc.

II. *Item alia.* — Natalitia sancti Joannis apostoli,
quæsumus, Domine, munera capiamus, ut suis pre-
cibus gloriosis, et credendum nobis jugiter postulet,
et sequendum beatus Evangelista quod docuit. Per, etc.

* Supplicationibus apostolicis beati Joannis Evan-
gelistæ, quæsumus, Ecclesiæ tuæ, Domine, com-
mendetur oblatio, cujus magnificis prædicationibus
eruditur. Per, etc.

Vere dignum. Beati Joannis apostoli gloriam re-
censentes. Qui ab Unigenito tuo sic familiariter est
dilectus, et immensæ gratiæ revelationibus inspiratus,
ut omnem transgrediens creaturam, excelsa
mente conspiceret, et evangelica voce proferret, quia
in principio erat Verbum, et Deus erat Verbum, b qui
hoc erat in principio apud Deum. Dicendo quippe
erat, perpetuitatem sine initio demonstravit. Addendo
et Deus erat Verbum, et hoc erat in principio apud
Deum, et distinctionem protulit personalem, et unam
te cum Filio tuo patefecit habere Deitatem. Qua
majestatis æternæ claritate deprompta, summæ Divi-
nitati cederet vocata gentilitas, et hæreticorum con-
futata versutia, nec confusionem prætenderet unionis,
nec consempternitatis minueret veritatem. Per, etc.

Miserator et misericors Domine, qui nos continuis
cœlestium martyrum non deseris sacramentis, præ-
sta, quæsumus, ut quæ sedulo celebramus affectu,
grato tibi percipiamus obsequio. Per, etc.

Greg. Ottobon. Muratorii, apud Menardum tom. III,
col. 40, et apud Pameliū tom. II, p. 551.

* Vide Gelas. lib. 1, n. 7, et Pameliū tom. I, pag.
308, et tom. II, pag. 190.

^b Pro qui legendum videtur et. Muratorius, et quia.
^c Fere eadem est in codd. Greg. ac in Missali Ro-
mano.

^d Confer Gelas. lib. 1, n. 8.

* Est in omnibus codd. Gregorianis.

155 * Ecclesiæ tuam, Domine, benignus illu-
stra, ut apostolicis beati Joannis Evangelistæ illu-
minata doctrinis, ad dona perveniat, quæ de tua fide-
libus retributione promisit. Per, etc.

XLII.

[In natali Innocentium.]

I. —^d Deus, qui bonis tuis infantum quoque tui
nescia sacramenti corda præcedis, tribue, quæsumus,
ut nostræ conscientiæ fiduciam non habentes,
indulgentia semper copiosa præveniat. Per, etc.

Suscipe, Domine, quæsumus, devotorum monera
famulorum, et tuis divinis purifica servientes pie-
tate mysteriis, quibus etiam justicias ignorantes.
Per, etc.

B * Vere dignum. Pretiosis enim mortibus parvulo-
rum, quos, propter Filii tui Domini nostri et Salva-
toris infantiam, bestiali sævitia Herodes funestus
occidit, immensa clementiæ tuæ dona cognoscimus.
Fulget namque magis sola gratia quam voluntas, et
clara est prius confessio quam loquela; ante passio
quam membra passionis existent; testes Christi,
qui ejus nondum fuerant agnitores. O infinita beni-
gnitas! cum pro suo ^f nomine trucidatis, etiam ne-
scientibus, meritum gloriæ perire non patitur; sed
proprio cruore perfusus, et salus regenerationis
expletur, et imputatur corona martyrii. Per, etc.

^e Hodiernæ solemnitatis effectum sumpsimus, Do-
mine, gaudia magna de parvis, suppliciter exoran-
tes ut hanc abundantiam in nostra quoque salvatione
defendas. Per, etc.

^h Lætetur semper Ecclesia tua, Domine, tuorum
celebritate sanctorum, et misericordiæ tuæ jugiter
experiat effectum, quo et fragilitas humana subsi-
stat, et divina supplicii redemptio non negetur.
Per, etc.

II. *Item alia.* — ⁱ Deus, qui licet sis magnus in
magnis, mirabilia tamen gloriosius operaris in mini-
mis, da nobis, quæsumus, in eorum celebritate gau-
dere, qui Filio tuo Domino nostro testimonium præ-
buerunt etiam non loquentes. Per, etc.

^j Adesto, Domine, muneribus, innocentium festi-
vitate sacrandis, et præsta, quæsumus, ut eorum
sinceritatem possimus imitari, 156 quorum tibi
dicatam veneramus infantiam. Per, etc.

D Vere dignum. Audivimus enim prophetam dicen-
tem quod *Rachel plorans filios suos, noluerit conso-*
lari, quia non sunt. Mœrebat ergo quod de ejus so-
bole non venirent, qui tanto sunt munere coronati.
De Liæ quippe sunt stirpe progeniti, quorum divina
gratia prævenit et sensum; intelligentiam passio, et

^f Suppleta est vox *nomine* ex laudatis Sacramen-
tariis, quæ hanc præfationem repetunt.

^g Est apud Pameliū tom. II, pag. 309.

^h Idem ibidem, pag. 308.

ⁱ Est in codd. Greg. Menardi, Muratorii atque
Pamelii.

^j Legitur apud Gelas. lib. 1, n. 8, et apud Menar-
dum tom. III pag. 12.

martyrii palma mirabilis præcessit ætatem; ut etiam A veneranda nostri Salvatoris infantia coætaneis testificationibus existeret gloriosa. Per, etc.

Annuè, quæsumus, omnipotens Deus, ut sicut eos, quorum Natalitia recensemus, per tuam gratiam beneplacitos fecit ætas exitu, sic nos tuæ pietati salutaris humilitas præstet acceptos. Per, etc.

Tribue, Domine, quæsumus, fidelibus tuis, ut, sicut ait Apostolus, non efficiantur pueri sensibus, sed malitia innoxii reperiantur ^a ut parvuli, ut martyres festivitatis hodiernæ, quos meritis æquare non possunt, mentis simplicitate sectentur.

XLIII.

In jejuniio mensis decimi.

I. — Deus, qui singulis quibusque competenter aptanda temporibus sempiterno cernis intuitu, da B nobis, quæsumus, ut cum rerum vicissitudine mundanarum ad bona quoque perpetua piæ devotionis creascamus accessu. Per, etc.

Dies nostros, Domine, placatus intende, et quos præsentî cursu multiplicas, justis operibus reddes securos. Per, etc.

^b Ecclesiæ tuæ, Domine, munera placatus assume, quæ et misericors offerenda tribuisti, et in nostræ salutis potenter efficis transire mysterium. Per, etc.

Vere dignum. Quia per ea quæ conspiciuntur instruimur quibus modis ad invisibilia tendere debeamus. Denique commonemur, anni docente successu, de præteritis in futura, et ad novitatem vitæ de vetustate transire, ut terrenis sustentationibus expediti, cœlestis doni capiamus desiderabilius ubertatem, et C per eam cibum qui beneficiis prærogatur alternis, perveniamus ad victum sine fine mansurum. Per, etc.

^c Tuorum nos, Domine, largitate donorum et temporalibus attolle præsiidiis, et renova sempiternis. Per, etc.

Diversis plebs tua, Domine, gubernata subsidiis, et præsentia pietatis tuæ remedia capiat et futura, ut transeuntium rerum necessaria **157** consolatione foveatur, et fiducialius ad æterna contendat. Per, etc.

II. *Item alia.* — ^d Cognoscimus, Domine, tuæ circa nos clementiæ largitatem. Et ideo fiducialius imploramus ut quos pascere non desinis immeritos, et digne tibi servire perficias, et donis uberioribus prosequaris.

^a *Ut pro et exigente Pauli sententia scriptum fuit.*

^b Est in Gelas. lib. II, n. 85, fer. 4 mensis decimi, et apud Pamelium tom. II, pag. 362.

^c In margine codicis: *Post cibos.* Exstat apud Gelas. loc. cit. et in codd. Gregor. ac in Romano Missali fer. 5 post Dominicam primam Quadragesimæ.

^d In eodem margine: *Ante cibos.*

Est in omnibus codd. Gregor. ac in Missali Rom. in sabbato post Dominicam secundam Quadragesimæ.

^f Muratorius prætulit correctionem *nutritius parvulorum instituens*; sed non est necessaria: sicut nec paulo post opus est scribere *incrementa pro cre-*

^e Da, quæsumus, Domine, nostris effectum jejuniis salutarem, ut castigatio carnis assumpta ad nostrarum vegetationem transeat animarum. Per, etc.

Suscipe, Domine, sacrificium cuius te voluisti dignanter immolatione placari, et præsta, quæsumus, ut hujus operatione mundati, beneplacitum tibi nostræ mentis offeramus affectum. Per, etc.

Vere dignum. Qui nos tanquam ^f nutrimenti parvulorum instituens, dispensatis mentis et corporis alimentis, per humanorum foves crementa proventuum, donec immortalem satietatem, pro nostro quisque modulo, finita mortalitate capiamus. Per, etc.

Mysteriis tuis, Domine, veneranter assumptis quæsumus, ut contra nostræ conditionis errorem, et contra diabolicas armemur insidias. Per, etc.

Sit plebi tuæ, Domine, continuata defensio divini participatio sacramenti, ut carnalibus vitiis non teneatur obnoxia, ut spiritali delectatione sit libera, ut majestati tuæ plena sit devotione subjecta, ut salvationem mentis et corporis et incessabiliter expectat, et affluenter accipiat. Per, etc.

III. *Item alia.* — ^g Supplices, Domine, te rogamus, ut fructuum terrenorum comodis sufficienter adjuti, ad te omnium proficiamus auctorem. Per, etc.

^h Cordibus nostris, quæsumus, Domine, benignus infunde, ut sicut ab escis corporalibus temperamus, ita sensus quoque nostros a noxiis retrahamus excessu. Per, etc.

ⁱ Hujus nobis parcimoniæ, quæsumus, Domine, præbe mensuram, ut quod licentiæ carnis auferamus, salutarem nobis fructum mentis acquirat. Per, etc.

Subde tibi nostras, quæsumus, Domine, **158** voluntates, ut semper et fide quæ præcipis, et actione sectemur. Per, etc.

Precamur, omnipotens Deus, ut de transitoriis opibus ea potius operemur quibus ad æterna gaudia consequenda et spes nobis suppetat et facultas. Per, etc.

Pacem nobis tribue, Domine, mentis et corporis, ut nostræ fragilitati et manifesti subjiciantur hostes, et invisibiles excludantur. Per, etc.

^k Præsta, Domine, quæsumus, ut dicato muneri congruentem nostræ devotionis offeramus affectum. Per, etc.

menta, licet hoc nomen minus est usitatum, uti Blanchinius secundis curis animadvertit.

^g In marg. codicis: *Post cibos.*

^h Habes hanc orationem in insa. Gregorianis et in Missali Rom. feria 2 post Dominicam III Quadragesimæ.

ⁱ Est in Gelas. lib. II, n. 85, fer. 6 mensis decimi.

^j Muratorius, *operibus.* Retinimus lectionem codicis *opibus*, cum verbum *operemur* de largitione elemosynæ hic accipitur, quemadmodum laudatus Blanchinius secundis curis monuit.

^k Gelas. loco laudato, et apud Pamelium tom II, pag. 362.

Vere dignum. Quoniam salubri mendicate je-
junio, necessaria curationi tractamus, et per obser-
vantia competentis obsequium, de perceptis grati
muneribus, de percipiendis efficitur gratiores, ut
non solum terrena fertilitate lætemur, sed nativita-
tem panis æterni purificatis suscipiamus mentibus
honorandam. Per, etc.

^a Sumpsimus, Domine, celebritatis annuæ vota
sacramenta. Præsta, quæsumus, ut et temporalis
vitæ nobis remedia præbeant et æternæ. Per, etc.

Tuere, Domine, plebem tuam, et sacra solemnia
recolentem cælestis gratiæ largitate proseguere, ut
visibilibus adjuncta solatiis, ad invisibilia bona prom-
ptius incitetur. Per, etc.

IV. *Item alia.* — ^b Respice, Domine, propitius ad
plebem tuam, et quam divinis tribuis proficere sa-
cramentis, ab omnibus absolve peccatis. Per, etc.

Succurre, Domine, quæsumus, populo tuo, et
nullum sequi patiaris errorem, quem tuæ vis com-
plicem fieri veritatis. Per, etc.

Quæsumus, omnipotens Deus, Ecclesiæ tuæ tem-
pora clementi gubernatione dispensa, ut cum so-
lemnitatum multiplicatione sanctarum, et intel-
lectum rerum cælestium capiat et profectum.
Per, etc.

Præsta, quæsumus, Domine, spiritalibus gaudiis
nos repleri, ut quæ actu gerimus mente sectemur.
Per, etc.

Offerimus tibi, Domine, munera, supplicantes ut
quæ subditis (*Al. piis*) celebramus officiis, plenis af-
fectibus exsequamur. Per, etc.

Vere dignum. Qui non solum ineffabilis **159** in
excelsis, sed etiam immensus probaris in minimis.
Nam cum Filius tuus, Dominus noster, Jesus Chri-
stus, mundum diceret universum in suum nomen
esse cessurum, quis non veluti putaret absurdum?
quis, cum fieri videat, neget esse divinum? cer-
nensque promissa compleri, merito secutura ^c non
dubitet quæ pariter prædicata sunt esse ventura?
Sicut autem beatiore illi qui nondum apparentiâ
crediderunt, ita nos et inexcusabiliores, si nec
experta fateamur, et nihilominus gratiores existimus,
si quæ manifesta non sunt confidimus adfutura.
Per, etc.

^a Extat in Missali Rom. et in codd. Gregorianis die 28 Januarii S. Agnetis secundo.

^b Invenitur apud Gelas. loc. cit., ex quo emenda-
tum fuit *proficere* pro eo quod in cod. mendose legi-
tur *profiteri*.

^c Ita codex, et recte; nec opportuna est correctio
jam dubitet.

^d Legitur apud Gelas. lib. II, n. 85, fer. 6 in je-
junio mensis decimi, et in codd. Gregor. ac in Romano
Missali fer. 5 in Cæna Domini; ex quibus suppletum
fuit verbum *exsequimur*, quod in codice luxato non

^d Refecti vitalibus alimentis, quæsumus, Domine,
quod tempore nostræ mortalitatis *exsequimur*, im-
mortalitatis tuæ munere consequamur. Per, etc.

Super populum tuum, Domine, quæsumus, bene-
dictio copiosa descendat, indulgentia veniat, conso-
latio tribuatur, fides sancta succrescat, redemptio
sempiterna firmetur. Per, etc.

V. *Item alia.* — Esto, Domine, propitius plebi tuæ,
et temporali consolatione non deseras, quam vis ad
æterna contendere. Per, etc.

^e Sacrificiis præsentibus, Domine, quæsumus, in-
tende placatus, ut et devotioni nostræ proficiant et
saluti. Per, etc.

Vere dignum. Qui non solum peccata dimittis, sed
ipsos etiam justificas peccatores, **160** et reis non
tantum pœnam relaxas, sed donas et præmia. Per,
etc.

^f Præsta, quæsumus, Domine Deus noster, sacra-
mentum hoc in Ecclesiis tuis indifferenter intelli-
gi, ut unus Christus in Dei atque hominis veritate, nec
a nostra divisus natura, nec a tua discretus adoretur
essentia. Per Christum Dominum nostrum.

Laudent te, Domine, ora nostra, laudet anima,
laudet et vita; et quia tui muneris est quod sumus,
tuum sit omne quod ^g vivimus. Per Christum Domi-
num nostrum.

^h ❖ ❖ ❖

Suscipite, venerabiles martyres, etsi indigni cultu-
ris offer.... vota totius populi pro.... attendite; ut
qui de vestrorum meritorum estis remuneratione se-
cure, sitis de nostrorum criminum remissione sol-
liciti.

Incipit benedictio fontis.

Precem tibi fundimus, Domine rerum, genitor
æternæ, omnipotens Deus, cujus Spiritus ferebatur
super aquas, cujus oculi excelsi aspexerunt super
Jordanem fluvium, dum tingeret Joannes in pœnitentia
constantes peccata sua. Ideoque petimus sanctam
gloriam tuam ut sit absconsa munus tua in hanc
aquam, ut emundes et purifices deteriorum homi-
nem, qui baptizabitur ex ea, et mortiferis delictis
renascatur ac reviviscat per hominem novum, rena-
tum in Christo Jesu, cum quæ vivis et regnas in uni-
tate Spiritus sancti in sæcula sæculorum.

^d legebatur.

^e Est in mss. Greg. Muratorii, ac in Missali Rom.
in Missa sabbati post Dominicam 3 Adventus.

^f Hæc oratio contra Eutylianorum errorem a
Leonis sensibus et stylo non discrepat.

^g Cod., *vivemus*.

^h Hæc tres cruces, quæ post præcedentem orationem
describuntur in codice, Sacramentarii finem in-
dicare videntur, ita ut sequentia additioni extraneæ
tribuenda sint.

MONITUM.

Ex tribus Pontificatus Romani præfationibus, quas Leonis stylum referentes ejus Sermonibus Quesnellus
subject, duæ in præmisso Sacramentario editæ sunt. Tertiam vero, quam in eodem inventum iri nihil am-
bigimus, si non deesset ea pars quæ Quadragesimæ tempore ad pœnitentium reconciliationem pertinet, hæc